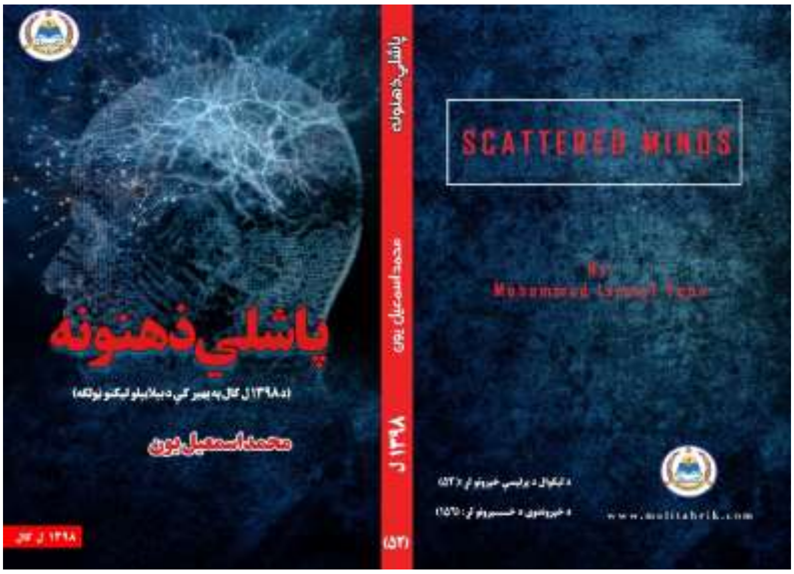

د لیکوال نور اثار

تر (۱۳۹۷) کال پورې [illegible]

په (۱۳۹۸) کال [illegible]

لومړی ټوک (ټینګوني او ژباړې): [illegible]

دویم ټوک (ټولنپوهنه): [illegible]

درېیم ټوک (ټولنپوهنه): [illegible]

څلورم ټوک (پولیټیکي): [illegible]

پنځم ټوک (پولیټیکي): [illegible]

شپږم ټوک (ټکتوري او څېړنیز اثار): [illegible]

اووم ټوک (ټکتوري او څېړنیز اثار): [illegible]

اتم ټوک (سیاسي او ټولنیز اثار): [illegible]

نهم ټوک (سیاسي او ټولنیز اثار): [illegible]

لسم ټوک (سیاسي او ټولنیز اثار): [illegible]

یوولسم ټوک (تحصیلي اثار؛ لیسانس-ماستري): د محمد ګل خان مومند اند او ژوند ته یوه کتنه، خوشال په خپل اینډال، افغاني اوسپ ریس [illegible] مخونه

دولسم ټوک (تحصیلي اثار؛ دوکتورا): [illegible] مخونه

دیارلسم ټوک (علمي اثار؛ پوهنیار- پوهندوی): د پښتو شعر [illegible] مخونه

څوارلسم ټوک (علمي اثار؛ پوهنوال - پوهاند): [illegible] مخونه

مننه او کور وداني

د افغانستان ملي تحریک فرهنګي څانګه له فترمن مشر (علي محمد محجور) څخه ډېره مننه کوي او کور وداني ورته وايي، چې ددې اثر د چاپ لګښت یې پر غاړه واخیست. د یادونې وړ ده چې تر دې وړاندې هم ښاغلي علي محمد محجور د (پاشلي ذهنونه) او (نیمه پوری یون) څلورم ټوک چاپ لګښت هم پر غاړه اخیستی و او له دې سره یې په نورو ګڼو فرهنګي کارونو کې مرسته کړې ده.

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاشلي ذهنونه

(د ۱۳۹۸ ل کال په بهیر کې د لیکنو ټولګه)

محمد اسمعیل یون

۱۳۹۸ ل کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

پاشلي ذهنونه

(د بېلابېلو ليکنو ټولګه)

ليکوال: محمد اسمعيل يون

خپرندوی: د افغانستان ملي تحريک

چاپکال: ۱۳۹۸ل/۲۰۲۰م

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

ډيزاين: فياض حميد

چاپ وار: لومړی

د خپرندوی د خپرونو لړ: (۱۵۶)

د ليکوال د خپرونو لړ: (۵۲)

برېښنايي پته: www.melitahrik.com ، www.zhwandoon.tv

ددې کتاب د چاپي، کاپي، انلاين او بل هر ډول خپراوي حقوق له خپرندوی سره خوندي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

د افغان ولس نومورکو اتلانو ته!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولیک

ګڼه	سرلیک	مخ
۱.	سريزه..	10
۲.	(۱۳۹۸ل) کال او زما دا لیکنې................................	21
۳.	افغانستان کې څوک سوله نه غواړي؟	24
٤.	پرون، نن او سبا	38
٥.	د نوي کال پر لومړۍ ورځ مې څه وکړل؟........................	41
٦.	((ښه)) نظام، ((شته)) نظام او ((نه)) نظام	44
۷.	بې اسرې او بې نصرته ملت..	48
۸.	د مظلوم ولس یو بل رسا غږ هم خپل پور پرې کړ	50
۹.	پټه خزانه: تر عظیم الشان قرآن وروسته	53
۱۰.	د شېرزاد ساپي سفر	72
۱۱.	باعزته سوله څه مانا؟..	74
۱۲.	څوک په څومره اوبو کې؟	۷۸
۱۳.	ولې اقتصادي مرکزونه؟	۸۲
۱٤.	څوک قانون غواړي او څوک يې نه غواړي؟........................	۸٦
۱٥.	د اجراییه ریاست تکلیف	93
۱٦.	لر او بر یو افغان..	97

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷. جنگسالاري او كنځلماري غاړه غړۍ 102

۱۸. حقيقت، حقيقت دی...۱۰۸

۱۹. د سولې مشورتي لويه جرگه.. 113

۲۰. افغانستان په انځور كې 115

۲۱. بيا هم نړيوال ريكارډ 117

۲۲. د نن او سبا انځور..120

۲۳. د ابليس په لاس شهيده فرښته..122

۲۴. پاشلي ذهنونه..125

۲۵. د پكتيكا ماسترپلان...۱۲۸

۲۶. د ړنگ شوي مورچل سرتېري 132

۲۷. تر حاكميت وروسته...134

۲۸. ای د سترې اروا مورې!...135

۲۹. د ارمان پر قبر...۱۳۸

۳۰. ټاكنې او برېښنايي تذكرې 142

۳۱. استاد هم لاړ..145

۳۲. د عقيدې او ارادې سړی 146

۳۳. يوه كاري ورځ 147

۳۴. د غميزي په دوام..153

۳۵. د خپلواكۍ يوه پېړۍ مزل...155

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۶. ایماندارو، کله کله شکر هم کاږئ! 162

۳۷. ای د ویده ملت معماره! 167

۳۸. د ناکام اتل فریاد 173

۳۹. ته ښه یې؟ پلار مې ښه دی مورې؟ ۱۷۸

۴۰. د ژوند حقیقت ۱۸۱

۴۱. د پرون، نن او سبا سړی ۱۸۳

۴۲. تاریخ دې یو ځل بیا شاهد وي 192

۴۳. د مکررو حوادثو مکرر تاریخ 194

۴۴. بې رایې مرستیالان او نا مهاره غوښتنې 197

۴۵. افغان ولس له خپل یو مل او ملګري بې برخې شو ۱۹۸

۴۶. که ټاکنې ونه شي؟ 202

۴۷. یوه لنډۍ او د کنځلمارانو منطق 208

۴۸. په کابل کې کربلا 211

۴۹. د ولسمشرۍ په ټاکنو کې د جمهور رییس غني بیا بریا ته 212

۵۰. زه او ډاکټر عبدالله!؟ ۲۲۸

۵۱. د غوړه مالانو منطق 227

۵۲. دا تصویر څه پیغام لري؟ 230

۵۳. تبنتېدلې او ښکې 233

۵۴. د غم غلطۍ په هیله 235

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۵. د دوو زورواکیو پرتلنه او تېروتنه 237

۵۶. ډاکتر عبدالله په حکومت کې څه قانوني حیثیت لري؟ 240

۵۷. عقل او زورواکي 245

۵۸. تاریخي درسونه او سر نا خلاصي عبرتونه........................ ۲۴۸

۵۹. څو شېبې د کمال اتاتورک د فکر تر څنګ 250

۶۰. یوه ورځ په جلال اباد کې........................ 252

۶۱. له تلې تر لړمه........................ 255

۶۲. حقیار د اسلامي ولسواکۍ یو سرغندوی........................ 257

۶۳. د چا په زمانه کې؟ 259

۶۴. توره او هنر 261

۶۵. د زحمت او ارادې انځور........................ 265

۶۶. د سولې د لټې په هیله 267

۶۷. د سولې په هیله د خبرو دوام........................ 269

۶۸. طالبان، بدلون او د سولې بهیر 272

۶۹. د عبرت تجربې ۲۸۰

۷۰. د دلیل او منطق یو بل ستوری هم و نړېد ۲۸۱

۷۱. د اتل اوښکې ۲۸۴

۷۲. ناکامورا لاړ ۲۸۷

۷۳. ایا مور ډېر چټک نه یو!؟ ۲۸۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷٤. نازک اکثریت څه ته وایي؟........................ ۲۸۶

۷۵. ملت د ملاریا او محرقې ترمنځ (م. م. م) 293

۷٦. یوه یادونه او یوه مننه 297

۷۷. د بې پیره لپاره لا مذهبه په کار دی........... ۲۹۸

۷۸. د وخت غوښتنه............................... 302

۷۹. د نړیدلې مورچل یو بل سپاهي ۳۰۸

۸۰. د مبارزې اوږده او کړلېچنه لار................ 306

۸۱. د شخصیت معیار.............................. 308

۸۲. امارت، جمهوریت که انسانیت؟................... 310

۸۳. د مفکر صیب او ملا صیب پخلاینه............... 314

۸٤. سوله د پرون، نن او سبا بې بدیله ضرورت......... 317

۸۵. د سیاسي لنډغرانو ارواپوهنه 320

۸٦. د عبدالله او غني تر منځ د پښتنو غوړه مالانو کرم بازار........ 324

۸۷. سولې پل دې بختور شه! ۳۲۸

۸۸. افغانستان کې د سولې منحني...................... 331

۸۹. د لر او بر افغان د پیوستون غونډه 334

۹۰. د خدای پامانۍ وروستي مراسم 336

۹۱. افغانستان د امپراتوریو قبرستان که د ژوند گلستان........... 337

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه:

په کې یو نیم د لیلی پېکي ته ورشي

د کرونا مرګونې او نړیوالې وبا تر درې میاشتني زړه تنګي کرنتین وروسته له کوره بهر ښار ته راوتلو سره سم مې استاد پوهاند دوکتورمحمد اسمعیل یون ته زنګ وواهه، تر سلام کلام وروسته مې ترې تپوس وکړ چې استاده! پرکومه ځمکه یاست؟ د تېر په څېر استاد بې له درنګه ځواب راکړ، والله ، دوه درې ورځې کېږي چې کرنتین مې تقریبآ مات کړی او تلویزیون ته راځم، نور مو زړه راتنګ شو او د راوتلو جرآت مې وکړ، بس نور که خدای کول تر دې وروسته به زیات وخت په تلویزیون کې یم، ما ویل استاده درغلم له خیره.

د هېواد د ستر دیني عالم او پر وطن مین شخصیت خدای بښلي (دوکتور محمد ایاز نیازي) د جنازې مراسمو له بابته لارې سمې بندې وې او د تېر په څېر په سړکونو کې ترافیکي بېروبار او ګڼه ګوڼه ډېره وه، یو څه نا وخته ژوندون تلوېزیون ته ورسېدم او تر درې میاشتو لرېوالي وروسته مو د لاس په اشاره روغبړ او بیا ورپسې مو له استاد سره پوره سیاسي، فرهنګي کیسې، ښایسته اوږد بانډار او پر امنیتي ستونزو او ننګونو ډېر بحث وکړ، اوږد وخت سره کېناستو، د راوتلو پر وخت استاد یون راته کړل، چې د تېر په څېر مې دا ځل بیا د (۱۳۹۸ ل) کال خپلی ټولې نه، خو اکثره فیسبوکي، چاپي، ناچاپي او خورې ورې لیکنې سره راټولې کړي او د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولګې په توګه يې چاپوم او که ژوند و دا لړۍ به جاري ساتم او خو په کې داده، چې پردې ټولګه به تاسې سريزه ليکۍ.

خدای شته دې خبرې راته يو ډول خوښي او غرور راکړ، چې د يون پر کتاب سريزه او زه؟

او چې رښتيا ووايم ، د دې خبرې په اورېدو سره مې يوه وېره او تشوېش هم زړه کې پيدا شو، هغه ځکه، چې دا مې په دې برخه کې لومړۍ تجربه وه او بيا د يون غوندې اشخاصو پر ليکنو سريزه يو ننګونکی کار و!

له استاده مې د ليکنو د ټولګې يوه کاپي واخيستله او ښه په غور مې ولوستله. هسې خو که مبالغه ونه شي له يون سره مې د درې لسيزو د پېژندنې له وخته د ده هره ليکنه لوستې ده او د يون د دايمي لوستوال پاته کېدو غټ سبب هم دا دی چې د يون ليکنې او ادبي پنځونې مې لکه د يون شخصيت او د يون سياسي دريځ تر نورو ډېر خوښېږي.

دا چې استاد يون مې د خوښې يو ايډيال، ليکوال او سياستوال دی تر دا ټولو ښېګڼو وړاندې چې يون يې لري زما يې بله ځانګړنه، چې په هغه کې زه ځان د استاد يون ملګری او انډيوال حسابوم، د ده ملي احساس او افغاني ننګ او ثبات دی، چې له بده مرغه ټول ليکوال او سياستوال بيا دا ښېګڼه نه لري، کومه چې زه يې د خپل يو ايډيال ملګري په وجود کې وينم. راځو دې ته چې دا ټولګه چې ستاسې په لاس کې ده څه لري؟ او څنګه ده؟ دا خبره ستاسې قضاوت ته، چې کتاب پوره ولولئ، پرېږدم، خو دا دعوه ضرور کوم چې دې کتاب کې زموږ او ستاسې د هېواد او

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاپیرچل د دې کال (۱۳۹۸ ل) ډېر حقایق او واقعیتونه د یوه رښتیني افغاني او ملي موقف له زاویې نه د الفاظو او کتابت په ترازو تلل شوي او هر څه ته په پوره ایمانداری، سیاسي جرآت او د ژور ریالیستیک ژورنالیزم له عینکو کتل شوي دي. استاد یون ښه ته ښه او بدو ته یې د افغان ځوربدلي ولس گټو ته په کتو سره بد ویلي دي، د هېواد او هېوادوالو پر هر غم او ناورین یې ژړلي او که چېرته یې په ورځنیو چارو، لیکنو او سیاسي تعاملاتو کې کوم څرک هم د افغان ولس د گټو په هینداره کې لیدلی، په ورین تندي او پراخه بدرگه یې ورته د خوښی او بدرگې الفاظ او کلمات ورکړي دي.

د دې کتاب له لیکنو روښانه جوتیږي چې استاد یون د (۱۳۹۸ل) کال په اوږدو کې له جمعې ورځ پرته تقریباً هره ورځ یو مخ لیکنه کړې ده، نږدې (درې سوه څلوېښت) مخه لیکنې او که ځینې ورکې لیکنې او یا هغه لیکنې چې د بېلابېلو عواملو له امله دلته نه دي خوندي شوي، که هغه هم په کې محاسبه کړو نو (یون) د کال په (۳۶۵) ورځو کې یوه ورځ هم داسې نه ده تېره کړې چې دې ولس ته دې څه نه وي ډالی کړي. پورتنی تسلسل او تداوم موږ ته دا را زده کوي چې یو لیکوال څومره پابند او په اصطلاح پشت کار دی او دا هم راته ښیي چې یو څوک څومره مسولانه ژوند او لیکوالي کولای شي، د یوه خبیر او مسول لیکوال ژوند څنګه تیریږي؟ دا هر څه د ژوند د ورځنیو چارو، کورکهول ته د رسېدو، رسمي دندې او په عامه اصطلاح (مړي ژوندي)، سیاسي مبارزې او نورو ناندریو سربېره د

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه لیکوال تعهد او ژمنه، خپل مسلک، هېوادوالو او انسانیت ته را په ګوته کوي.

هسې مې له دې پاراګرافه د استاد یون تعهد او ژمنتیا رایاده شوه؛ څو کاله ترمخه یې را ته وویل چې سږکال به سل عنوانه بېلابېل کتابونه چې یو څو عنوانه مې خپل هم په کې شامل دي، خو نور اکثره د نورو لیکوالو دي، د چاپ امکانات به ورته برابروو او چاپوو به یې، که د خدای(ج) رضا وه. خدای مې دې غاړه نه نیسي، دکال وروستۍ دوه درې ورځې پاتې وې چې زنګ راغی او هماغه و چې د ژمنه شوو سلو عنوانو کتابونو لمانځغونډې ته یې وروبللم، رښتیا وو، هماغسې یې چې ژبه کړې وه، ژمنه یې پوره کړه، ان تر ژمنې هم پورته (۱۰۲) عنوانه پښتو کتابونه یې چاپ کړل. هغه د شاعر خبره مې یاده شوه؛ چې: نو مینه نوره څنګه وي وطنه زورووره!

همدا راز د ژمنتیا په اړه یوه بله خاطره، چې نه یادول یې راته بې انصافي ښکاري، درسره شریکوم، چې تر دې وروسته به بیا د کتاب پر منځپانګه باندې غږېږو، هغه دا چې: د مجاهدینو د قدرت ورستی وختونه او د طلباوو کرامو د حاکمیت لومړني کلونه وو، چې استاد راته وویل؛ یوه سوچه او ځانګړې پښتو مجله به راباسو او له دوستانو څخه یو چا چې غرب کې مهاجر دی، ژمنه یې کړې چې د دې مجلې مالي لګښت به ورکوي، دا وخت سیاسي او فرهنګي حالات دومره ترینګلي وو چې چا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب، ښوونځي او قلم نوم نه شو اخیستلای د مجلې چاپ خو پرېږده هغه هم سوچه پښتومجله؛ داکارونه د ځینو له نظره سم کفر و.

لنډه دا چې دا ژمنه هم دې ښاغلي په ښه ډول پوره کړه، شاعر او پر وطن مین لیکوال ښاغلي عبدالمالک بېکسیار صاحب د هیلې مجلې مالي لګښت پر غاړه واخیست او استاد یون یې د لیکنو، ایډیټ او چاپ چارې، چې د مجلې د وېش او مضامینو په تیارولو کې ما هم ورسره پوره منډه تړه او د هېواد دننه د استازولۍ او د مجلې چارو ته د رسېدو ملا تړلې وه، هیله مجله چې د اوسني پېر په چاپي رسنیو کې د محتوا، شکل، سبک له مخې ځانګړې او په ولسي او فرهنګي کچه له پراخ ملاتړ او پوره اغېز نه برخمنه وه، پوره (اته څلوېښت) ګڼې ښه په درز او دبدبه وچلېده او د هېواد ګوټ ګوټ ته ورسېدله، هیله لومړنۍ پښتو مجله وه چې پر هېواد د څو لسیزو فکري او فرهنګي ستم ورروسته یې د پښتو ژبې د محرومیت او ګوښه والي ټول بریدونه او بندونه ونړول.

له دې یادونې مې موخه خپلې ژبې او فرهنګ ته د یوه رسالتمند لیکوال په توګه د استاد یون ژمنتیا او اراده وه، هغه داسې چې زمونږ یو شمېر کره او یادو لیکوالو له دې امله چې ګوندي دا مجله به یوازې په پښتو لیکلي مضامین او مقالې خپروي او دا مجله به د یو چا د شهرت سبب شي، د دې لپاره چې ځینو کسانو ته هېڅ ډول پلمه په لاس ور نه شي، استاد یون په یاده مجله کې د مدیره هیئت په توګه د خپل نوم له لیکلو هم ډډه وکړه او په دې ډول یې د ټولو تنګنظرو، متعصبو او کینه ګرو د تخریب مخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیوله. استاد یون له دې ټولو ننګونو سره سره هغه ژمنه چې مجله به یوازې په پښتو ژبه وي، تر پایه عملي او یقیني کړه او له هر ډول ډار او جوړجاړي پرته پرمخ ولاړ. له نېکه مرغه تر هیلې مجلې وروسته ګڼې مجلې او چاپي رسنۍ په نړه پښتو چاپ شوې چې دا لړۍ اوس هم ښه په خوند او رنګ روانه ده.

راځو اصلي موضوع ته او هغه دا چې، د دې کتاب له خورو ورو لیکنو څخه زما برداشت او تآثر څه دی؟ هغه د هر چمن سخن خبره ده ، په دې مانا چې استاد یون کال دولس میاشتې او یا درې سوه پنځه شپیته ورځې ښه په غور او ځیرکتیا له کوم ځنډ او خنډه پرته د هېواد او سیمې حالات څارلي، څېړلي، غندلي او یا یې ستایلي دي، د هر عمل او سیاست پر وړاندې یې خپل مناسب او حقپالوونکی غبرګون ښودلی دی. استاد یون د یو زړور او بې پرې لیکوال په توګه د انسانیت او عدالت ملاتړ کړی دی، د ده قلم کله هم د چپ او ښي فکر، د تور او سپین انسان او د ختیځې او لویدیځې نړۍ سیاستونو تر خپل اغېز لاندې نه دی راوستی، یوازې د یوه لیکوال رول یې ادا کړی دی، که په سیمه کې یې د ترکانو پلار (مصطفی کمال) چې اوس یې ځینې، سیکولار سیاستوال بولي، ستایلی او د هغه د وخت له برم او تدبیر نه اغېزمن شوی، خو ورسره یې په هماغه سیمه کې د مصر د (محمد مرسی) د مبارزې پر حقانیت او د ده مرحوم د کلک عزم ستاینه هم کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دلته په کور دننه یې د خدای بښلي (عبیدالله بارکزي) پر مړینه تآثر ښکاره کړی او مرثیه یې پرې لیکلې، خو ورسره یې پر طالب پلوي (وحید مژده) هم کوکارې وهلي او ژړلي دي، پر (حسن حقیار) یې هم ناځوانمردانه برید غندلی او د اتل (ناکامورا) کارنامې او خدمتونه یې هم له پامه نه دي غورځولي، دا په حقیقت کې ټول د دې وطن ناخوالې او د ژورنالیزم رسالت، د یوه رشید قلموال دنده او د حوادثو پر وړاندې د هغه غبرګون او مسولیت دی.

یو بل څه چې ما په دې لیکنو کې پیدا کړل، هغه دا چې استاد یون څو بعدي لیکوال دی، یوازې مقالې نه لیکي او نه یوازې شاعر او ادیب دی، بلکې استاد یو ښه سیاستوال او د سیاسي چارو ښه شنونکی هم دی، هرکله یې په نظام کې شته ناخوالې ننګولي او چې کله یې بیا د ستایلو حقیقي ځای راغلی، بیا یې بې له درنګه ستایلی او ملاتړ یې هم کړی دی، خو چې کله هم پر دې پوهېدلی چې روان سیاسي چلند د هېواد لوړو ګټو ته زیان لري او یا په یوه نه یو ډول د هېواد له ملي ګټو سره په ټکر کې دی، نو په زغرده یې خپل مخالفت څرګند کړی او پر وخت یې د هغه پر وړاندې خپل غبرګون ښودلی دی، لکه د ټاکنو له بهیره نارضایتي، د اجرایه ریاست د وجود تکلیف او له اساسی قانون او هېواد لوړو ګټو سره یې ټکر، د سولې د بهیر څرنګوالی (باعزته سوله څه مانا؟) او دې ته ورته نور مسایل. له بله پلوه کله چې یې مثبت او رغنده سیاسي او یا کلتوري کړنې او ګامونه لیدلي، لکه د هېواد د خپلواکۍ د سلمې کالیزې په ویاړ د حکومت او ولسمشر اندک اجرات یا د هېواد په ځینو ولایتونو او سیمو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د کلدارو په بدل کې د افغانيو ترويج اونورو کړنو يې پوره ملاتړ کړی دی، دا د دې ښکاروندويي کوي چې ليکوال د چا خبره منفي باف نه دی او چې کله يې ځای راغلی ښه په نره يې مثبت ګرايي هم کړې ده. يوه بله خبره چې په دې کتاب کې ورته زما پام شو، هغه دا چې، استاد يون د سر ليکونو او عنوانونو په انتخاب کې د يوې خاصې سليقې او ذوق خاوند دی، دا ښاغلی د عنوانو انتخاب څه عجيبه ډول کوي، هغه دا چې سرليکونه يې ټول داسې وي چې تلوسه پيداکوي، څه موزون او حيرانوونکي سرليکونه؛ په سرليکونو کې څه عجيب او غريب ترکيبونه او د الفاظو او کلماتو توازن چې يو جادويي راښکون په کې موجود وي، د بېلګې په توګه (پرون، نن او سبا) يا (ښه نظام ، شته نظام او نه نظام) او يا (د پرون ، نن او سبا سړی) همدارنګه (له تلې تر لړمه)، يا بل عنوان ، د (چا په زمانه کې؟) همدا راز (امارت ، جمهوريت که انسانيت؟) او (د غني او عبدالله تر منځ د پښتنو غوړه مالانو ګرم بازار) او داسې ډېر نور سرليکونه او عنوانونه چې لوستوال ته د لوستلو تنده ورکوي او لوستونکی هرومرو لوستلو ته هڅوي.

استاد يون د لوی افغانستان د يو ريښتيني او فکري داعي په توګه ان د ليکوالۍ له پيله بيا تر ننه د لر او بر يو افغان، ناره ګرمه ساتلې او د پېښو او حوادثو په هر طوفان کې يې لر او بر يوازې ارمان نه، بلکې د مبارزې د عملي لارې څراغ او لارښود پاتې شوی دی، يوه زره هم له دې سپېڅلې داعيې څخه نه دی شاته شوی، په خپلو اکثرو ليکنو او غونډو کې يې دا ناره ګرمه ساتلې، ښه او غوره بېلګې يې د پښتنو او بلوڅو د پيوستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځ؛ د وړي د میاشتې د نهمې نېټې لمانځل، څو ځله د پښتونستان واټ د لوحو نوی والی، د پښتون ژغورنې غورځنګ د مبارزو او غونډو لمانځل او ترسره کول، چې په دې لړ کې استاد یون پر شهید ارمان لوني، منظور پښتون، علي وزیر، کوچنۍ شهیدې فرشتې مومند او نورو مبارزینو د ملګرتیا او خواخوږۍ اوښکې توی کړي دي او د لوی افغانستان د داعیې چغه یې دلته به بر کې ښه ګرمه ساتلې ده.

پر لیکوالۍ سربېره استاد یون یو ښه سیاسي تحلیلګر او د ملي او هېوادني سیاست او په تېره د ټاکنو برخه کې یو ښه څېړونکی او شنونکی هم دی، د بېلګې په توګه یې تاسې: « ټاکنې او برېښنايي تذکرې، د جمهور ریس غني بیا بریا ته پېښ ګواښونه، بې رایې مرستیالان، که ټاکنې ونه شي؟ نازک اکثریت څه ته وایي؟ د مکررو حوادثو مکرر تاریخ، ایا موږ ډېر چټک نه یو؟» او داسې نورې لیکنې چې د یوه حساس با خبره سیاسي شنونکي په توګه د یون پېژندنه کوي، ښې بېلګې دي.

همدا راز د دې کتاب لوستلو بهیر کې موږ ته پته لګېږي چې استاد یون په خپلو لیکنو کې څومره دقیق او حسابي سړی دی، په لیکنو او شننو کې د خپل ژور سیاسي لید له مخې وړاندوینه کوي، ارقام ورکوي او تر ډېره دا وړاندوینې او ارقام پر حقایقو او محاسبه ولاړ وي، لکه د جمهور رییس په توګه د غني بیا بریا ته پېښ ګواښونه، یوه وړاندوینه وه چې اوس یې پایلې په سترګو وینو، ایا موږ ډېر چټک نه یو؟ او یا نازک اکثریت څه ته وایي؟ د ارقامو او حساب د دقت ښې بېلګې راکوي، همدا راز (د پکتیکا ماستر پلان) لیکنه چې د حساب، کتاب او ژمنو او وعدو یوه ښه تابلو جوړوي، یې هم ښې بېلګې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې دا کتاب لولو نو دا راته په ښه توګه ثابتېږي چې یو څوک له وخت څخه څنګه مناسبه ګټه اخلي؟ او یا وخت څنګه د خپل ځان تابع کولای شي؟ استاد یون پر یوه ورځ د کابل په څېر مصروف ښار کې یوولسو بېلابېلو ځایونو ته ځي، هلته خپل کتابونه وېشي، د دوستانو ملاقاتونه کوي او فرهنګي او سیاسي لیدنې لري، همدا تجربه یو ځل بیا په ختیځ ښار (جلال اباد) کې هم کوي او د وخت وېش او تنظیم یې د یوه ښه مدیر، پلټونکي او تعقیبوونکي په توګه کړی دی، استاد یون د وخت د تنظیم په اړه ښایسته مثال راوړی او په دې اړه د نوي کال تر سرلیک لاندې لیکنه کې، نوې خبره کوي چې :

((که مونږ غوارو د زمانې ګړی وڅرخوو، نو په کار ده چې چټک ګامونه واخلو، مهمه نه ده چې د دې ګامونو شمره دې زمونږ په نامه یاده شي، وګورئ د ثانیه ګر ګرځېدل د دقیقه ګر او هغه بیا د ساعتګر په نامه تمامېږي، د یوه ملت د ژوند یوه مشخصه زمانه بیا د یوه واکمن په نامه یادېږي؛ د پلانکي په زمانه کې؛ زمانه یې د ځان تابع کړې وي.))

جالبه دا ده چې یون د زیاتو بوختیاوو او په ورځني ژوند کې له ډېرو ستونزو سره سره د بلا ډېرې حوصلې او زغم خاوند هم دی او د انتقاد زغملو غټه سینه هم خدای ورکړې ده، دلته له لیکنو یې جوتېږي چې خپلو منتقدینو ته پوره وخت ورکوي، چې د خپل زړه براس وباسي، خو بیا ښکنځلمارو او بې مروته منتقدینو ته د غوړه مال هغه اصلي اصطلاح هم کاروي او یا په ډېره تونده ژبه ورته د (لنډه غر) کلمه هم استعمالوي. دی که څه هم په دې ګروهه دی چې ښکنځلمارو ته ځواب ورکول د وخت ضیاع او د فکر تاوان دی؛ دوی ته باید په پرلپسې ډول په ډېر فرهنګي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي کار او فعالیت ځواب وویل شي، ترڅو بې اوره وسېزي، خو کله یې بیا ځینې لا منطقه منتقدین د منطق په څپېړه هم ساړه کړي دي.

زه په پای کې لوستونکو د دې کتاب لوستل ډېر ګټور بولم او په جرات سره دا خبره کوم چې د هېواد روانو پېښو ته په کتو د هرې خوالې او ناخوالې پر وړاندې د استاد یون غبرګون له ملي او هېوادنۍ مینې پرته نور څه نه دي، داکتاب راته استاد یون د یوه زړور، خبیر او ځیرک سیاستوال او لیکوال په توګه راپېژني او دا راته جوتوي چې یون د هېواد په کچه د زمانې په دې پېر کې د حساب وړ، با مسولیته او رسالتمندو لیکوالو څخه یو دی.

ډېر ګلونه زرغونېږي غرو رغو کې

په کې یو نیم د لیلی پېکي ته ورشي

الفت علیه الرحمه

په پوره مینه او درناوي

اول الرحمن رودوال

سید نور محمد شاه مېنه .کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳۹۸ل) کال او زما دا لیکنې

دا لیکنې چې تاسو ګورئ او لولئ، دا د (۱۳۹۸ل) کال په بهیر کې لیکل شوي او اکثره یې د همغو پېښو او حالاتو انځورګري کوي، چې د همدې کال په بهیر کې پېښې شوي او پر هېواد تېر شوي دي، یوازې دوه لیکنې: ((افغانستان کې څوک سوله نه غواړي؟) د (۱۳۹۵ل) کال په بهیر کې لیکل شوې ده، څرنګه چې دا لیکنه زما په نورو چاپي اثارو کې نه وه چاپ شوې، نو ځکه مې دلته ورته خونديکول لازم وبلل او همدارنګه یوه بله لیکنه (پټه خزانه تر عظیم الشان قران وروسته) لیکنه، چې دویم ځلي خپرول یې ضروري وګڼل شول.

نورې ټولې لیکنې د (۱۳۹۸ل) کال په بهیر کې لیکل شوي دي.

د (۱۳۹۶ل) کال په پای کې چې زه پنځوس کلن شوم، نو د خپل پنځوس کلن ژوند په بهیر کې تر ممکنه بریده مې خپلې ټولې لیکنې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

راټولې او د (نیمه پېړۍ یون) تر سرلیک لاندې مې په (۱٤) ببلابېلو ټوکونو کې چاپ کړې. هغه وخت زما هڅه دا وه چې خپلې ټولې لیکنې باید په دې (۱٤) ټوکیزو اثارو کې خوندي کړم، خو زما له هڅو سره سره بیا هم ځینې لیکنې پاتې شوې، پر (۱۳۹۷ل) کال مې د همدې کال په بهیر کې د لیکل شویو لیکنو ټولګه (محرومیتونه) چاپ کړه. هدف مې دا و چې لیکنې باید په چاپي بڼه خوندي شي، که څه هم د دې لیکنو زیاته برخه د اوسنیو برېښنایي رسنیو له لارې خپره شوې وه، خو په چاپي بڼه یې خپرول هم بې ګټې نه و. اوس چې دا لیکنې لولئ، دا هم د تېر (۱۳۹۷ل) کال د لیکنو په تعقیب د (۱۳۹۸ل) کال د لیکنو ټولګه ده. د دې لیکنو د چاپ هدف دا دی چې د دغې زمانې د ناخوالو تصویرونه راتلونکې پښت او راتلونکې زمانې ته انتقال شي، هره لیکنه باید د خپلې زمانې د یوې پېښې تصویر راتلونکې زمانې ته انتقال کړي. دې ټولګه کې ډېرې وړې لیکنې هم شته او د منځنۍ کچې هغه هم. لنډې لیکنې اکثره د فیسبوک او نورو برېښنایي رسنیو له لارې خپرې شوي دي، اوس دا یو دود ګرځېدلی چې په برېښنایي رسنیو کې څوک اوږدې لیکنې نه لولي، دا ډول لیکنې که څه هم د یوې پېښې او یوې موضوع بشپړ تصویر نه شي وړاندې کولای، خو بیا هم د پېښو په ثبت کې مرسته کولای شي. موږ له نورو لیکوالو هم هیله کوو چې خپلې لیکنې سره راټولې او په منظم ډول چاپ کړي. که زما دا او دېته ورته نورې لیکنې د پېښو د واقعي ثبت او انځورنې په برخه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل اغېز ولري او د حال او راتلونکي نسل د ذهني روښانتیا سبب شي، نو دا به زما لپاره د روحي ارامۍ او خوښۍ سبب شي. دې لیکنو کې دردوونکې لیکنې هم شته او دا ځکه چې دا کال هم زموږ د هېوادوالو لپاره ډېر دردوونکی و، خدای (ج) دې وکړي چې (۱۳۹۹ل) کال زموږ د هېوادوالو لپاره د خوښۍ او سوکالۍ کال وي. هغه وخت به لیکوال هم د دې جوګه شي چې د خوښۍ پېښې لکه څنګه چې دي همغه ډول انځور کړي.

په هېواد کې د سولې او ثبات د ټینګښت

او سوکاله ژوندون په هیله

پوهاند دوکتور محمد اسمعیل یون

(۱۳۹۸ل) کال، د کب (۲۹)مه

کابل– افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان کې څوک سوله نه غواړي؟

(د ملي درسونو دويم پړاو)

لومړی درس

دا ليکنه د ((ملي درسونو)) د لړۍ يوه کړۍ وه، چې د (۱۳۹۵)ل کال د ثور پر (٦)مه نېټه په ياد پروګرام کې اورول شوې وه. پر (۱۳۹۸ل)کال يانې شاوخوا درې کاله او پنځه مياشتې وروسته په کابل کې (افغان امن نړيوال کنفرانس) جوړ شو، په دې کنفرانس کې يو ځل بيا په افغانستان کې د سولې پر کړلېچن بهير، ستونزو او حل لارو باندې بحث ته اړتيا پيدا شوه، يو ځل بيا د دې ليکنې اورولو ته اړتيا محسوس شوه، همدا ليکنه هلته ولوستل شوه، البته يو لړ بدلونونه هم په کې راوړل شول او د وروستيو درې- درې نيم کلونو حالاتو ته هم په کې نغوته وشوه. څرنګه چې هغه زياتونې د ټلوېزيون له لارې خلکو اورېدلې دي، نو نه غواړم له اصلي ليکنې سره يې يو ځای کړم، دا دی دلته همغه ليکنه کټ مټ راوړم چې پر (۱۳۹۵ل) کال ليکل شوې وه.

د (۱۳۵۷ل) کال د ثور پر اوومه نېټه (شپږم ماښام، اومه ورځ) د افغانستان خلکو ديموکراتيک ګوند د يوې پوځي کودتا له لارې د سردارمحمد داودخان جمهوري نظام ړنګ او پرځای يې د افغانستان ديموکراتيک جمهوريت اعلان کړ.

هغه وخت زه (يون) د شپږم ټولګي زده کوونکی وم. اوس چې (۱۳۹۵ل) کال د ثور شپږم ماښام دی او سبا يې د ثور اوومه نېټه ده. زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس د پوهاندۍ علمي رتبې ته رسېدلی یم. پوره (۳۸) کاله شول، خو جګړه لاهم روانه ده. جګړې یو نسل په بشپړ ډول تر ستوني تېر کړ او د دوو نسلونو نیم عمر په جګړه کې تېر شو. تر صلیبي او ځینو نورو

جګړو وروسته په افغانستان کې روانه جګړه د نړۍ د جګړو په تاریخ کې تر ټولو اوږده جګړه ده. چې بې شمېره زیانونه یې اړولي دي. دلته به د دې جګړې د زیان څرنګوالي ته هم لږ تم شو:

د جګړې زیانونه: دې جګړې په (۳۸) کلونو کې تر یونیم ملیون زیات افغانان شهیدان کړي، دوه ملیونه یې معلول کړي، تر (۱۰) ملیونو زیات یې د هېواد په داخل او هېواده بهر مهاجرت ته اړ کړي دي، د لسو ملیونو افغانانو د لوستوالۍ مخه یې نیولې، دوه ملیونه کورونه یې ړنګ کړي، تر درې زرو زیاتې لویې او وړې فابریکې یې له منځه وړي دي، تر څلورو زرو زیات ښوونځي یې ړنګ کړي، په سلګونو ملیارده ډالره اقتصادي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيان يې اړولی او د هېواد کلتوري، ملي او دفاعي ارزښتونه او استحکامات يې زيانمن کړي دي.

د زيانونو دا لړۍ لا هم روانه ده. اوس راځو دې پوښتنې ته چې چا په افغانستان کې سوله نه ده غوښتې، څوک د دې جګړې لوبغاړي وو او دا لړۍ ولې دومره اوږده شوه؟

د سولې مخالفين او د جګړې لوبغاړي څوک دي؟

له (۱۳۵۷ل) کال څخه بيا تر دې دمه سولې وخت پر وخت خپل مخالفين لرلي او جګړې بېلابېل پړاوونه وهلي دي، غواړو دلته ورته په ډېر لنډيز سره نغوته وکړو:

لومړی پړاو: د (۱۳۵۷ل) کال د ثور پر اومه تر پوځي پاڅون او کودتاه وروسته واکمن ګوند غوښتل خپل مخالفين د برچې په زور له خپلې مخې لرې کړي. تر (۱۸) مياشتني زورکارونې وروسته پوه شول چې په زور کلي نه کېږي. ويل کېږي په پېښور کې مېشت د وخت د نظام اصلي مخالف مشر (انجنير ګلبدين حکمتيار) او د کابل د حکومت مشر (حفيظ الله امين) يوې نسبي روغې جوړې ته نږدې شوي وو. دا حالت د امين کورمېشتو او بهر مېشتو مخالفينو نه شو زغملای، نو ځکه خو ټول سره لاس په کار شول او د دې پلان مخه يې ونيوله.

دويم پړاو: د (۱۳۵۸ل) کال د جدي پر (۶) مه نېټه پخواني شوروي اتحاد پر افغانستان يرغل وکړ، حفيظ الله امين يې وواژه او ورسره يې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلق ډلې حکومت رنګ او د افغانستان د خلکو دیموکراتیک ګوند د پرچم ډلې مشر (ببرک کارمل) یې پر خپلو ټانکونو سور د کابل پر واک واکمن کړ. دې کار سره جګړې زور واخیست او په ټول هېواد کې د شوروي د یرغل او روس پلوي نظام پرضد پاڅونونه پیل شول، دې لړۍ اوه نیم کاله دوام وکړ.

درېیم پړاو: کله چې شوروي مشران له خپلې بریا نهیلي او پر خپلې ماتې باوري شول، نو د خپلو عسکرو د ایستلو په لټه کې شول، کارمل د شوروي لښکرو له وتلو سره مخالفت وکړ او ډاکتر نجیب الله ملاتړ، نو ځکه خو د کارمل پرځای د نجیب الله ګومارنه ترسره شوه. ډاکتر نجیب الله د ملي روغې جوړې تګلاره او یو اړخیز اوربند اعلان کړل، خو جهادي مشرانو او تر شا یې د پاکستان استخباراتو د ډاکتر نجیب الله د روغې جوړې سیاست رد کړ او جګړه یې جاري وساتله. پر جلال اباد ښار د پاکستان درې قول اردو او نږدې شل زرو مجاهدینو منظم یرغل وکړ، خو دا یرغل د وخت د حکومت د منظم پوځ د ټینګ مقاومت له امله له ماتې سره مخ شو.

څلورم پړاو: ډاکتر نجیب الله لا خپل حاکمیت ته دوام ورکاوه چې شوروي اتحاد رنګ شو، د اسلامي جمعیت مشرتابه چې له پخوا څخه یې له شوروي اتحاد سره د اړیکو اسناد خپاره شوي وو، له یو شمېر نورو جهادي مشرانو سره مسکو ته سفر وکړ، استاد رباني له روسي مشر (بورس یلتسن) سره په خصوصي ډول وکتل او هغه ورسره واک ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسونې ژمنه وکړه. پرچم ډلې، جمعیت او نظار شورا، وحدت ډلې او د ډاکتر نجیب الله په لاس جوړ شویو ملېشو په جبل السراج کې ائتلاف وکړ، د ملګرو ملتونو د سولې پلان یې شنډ او د ډاکتر نجیب الله حکومت یې رنګ کړ.

پنځم پړاو: د حضرت صبغت الله مجددي له دوه میاشتني تمثیلي حکومت او ورپسې د استاد برهان الدین رباني له څلور میاشتني حکومت سره جنګونو زور واخیست، دې جګړو څلور نیم کاله دوام وکړ، یوازې په کابل ښار کې (٦٥ زره) کابل ښاریان ووژل شول او (٨٥ زره) کورونه رنګ شول.

شپږم پړاو: خلک له تنظیمي جنګونو تر پوزې راغلل، دا مهال د (ملاعمر) په مشرۍ د طالبانو اسلامي تحریک په نوم په کندهار کې یو نوی حرکت پیل شو، خلکو یې هرکلی وکړ، دوی لومړی کندهار، بیا شاوخوا ولایتونه: هرات بیا کابل او د هېواد شمال ولایتونه ونیول او د برهان الدین رباني په مشرۍ اسلامي دولت یې په پنځه سلنه خاوره کې را ایسار کړ. د هېواد په اکثره سیمو کې د شریعت په انګېزه او د برچې په وسیله امن ټینګ شو.

اووم پړاو: د طالبانو او نړیوالې ټولنې په تېره بیا د لویدیځې نړۍ ترمنځ اوږدې ناندرۍ پیل شوې، د (اسامه بن لادن) پر سر خبره د توغندیو کاروني ته هم ورسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د (۲۰۰۱) میلادي کال د سپتمبر پر یوولسمه نېټه پر نیویارک او پنټاګون مرکوني ګوزارونه وشول، د امریکا پوځي عزت او طاقت تر پوښتنې لاندې راغی، امریکا پړه د اسامه پر مشرۍ پر القاعدې ډلې واچوله او د دوو میاشتو په بهیر کې یې د طالبانو نظام ړنګ کړ.

اتم پړاو: د امریکا پوځي حرکت دومره چټک و چې سیاسي بهیر تر پوځي عمل ډېر شاته پاتې شو، پخوانۍ شمالټلوالې ته چې دا مهال د مرګ پر پوله ولاړه وه، یو ځل بیا د دې چانس مساعد شو چې د امریکایي الوتکو تر وزرونو لاندې پر کابل واکمنه شي. د بن په کنفرانس کې طالبانو او اسلامي حزب له نظره وغورځول شول او د دښمن په سترګه ورته وکتل شول. (۹۰) سلنه واک نظار شورا او اسلامي جمعیت ته ورکړل شو. حامدکرزی او (۱۷) تنه نور تکنوکراتان د سمبولیکو واکمنو په توګه حکومت ته داخل شول، یادې ډلې او ډلو د بهرنیو په مرسته قومي تعصب، پخوانیو سیاسي کینو او ژبني تعصب ته پراخه لمن ووهله. د نوي حکومت په لومړیو دریو کلونو کې د طالبانو فعالیتونه په نشت حساب وو.

خو په حاکمیت کې واکمن قومي او ژبني تعصب طالبانو ته د دې زمینه برابره کړه چې خپلې لیکې په دفاعي بڼه بیرته منظمې کړي. درې څلور کاله وروسته طالبان دفاعي او بیا تر هغه وروسته تعرضي حالت ته داخل شول.

نهم پړاو: د حامدکرزي تر (۱۵) کلن حاکمیت وروسته خلک ډاکټر اشرف غني ته هیله من وو چې له طالبانو او نورو مخالفو ډلو سره به د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سولې بهير يو جوت او څرګند حالت ته ورسوي. خو د ګډوله حکومت په جوړېدو سره هغه هيلې پر نهيلی بدلې شوې.

لسم پړاو: طالبانو له چريکي جګړو څخه جبهه يي جګړو ته مخه کړه. دفاعي حالت يې پر بشپړ تعرضي حالت بدل کړ، د ولسواليو له سقوط څخه خبره د ښارونو او ولايتونو سقوط ته راورسېده او پر عادي دولتي تاسيساتو باندې له بريدونو څخه خبره پر ډېرو مهمو امنيتي بنستونو پورې بريدونو ته ورسېده.

دا د جګړې د بهير يو لنډ زماني انځور و چې دلته يې يادونه وشوه. اوس راځو د جګړې کورنيو او بهرنيو لوبغاړو ته چې دا هم څو اړخونه او څو پړاوونه لري:

لومړی لوری لومړی پړاو: دا د خلکو ديموکراتيک ګوند د واکمنی څوارلس کلنه دوره ده. د جګړې کورني لوبغاړي د خلکو ديموکراتيک ګوند (خلق+ پرچم ډله) او د هغوی متحدين، بهرني ملاتړي يې شوروي اتحاد او نړيوال کمونيستي بلاک. په بله خوا کې مخالف لوری د مجاهدينو اوه + اته تنظيمونه او د هغوی کورني متحدين، بهرني ملاتړي يې، پاکستان، ايران، سعودي عربستان، زيات شمېر عربي هېوادونه، د امريکا متحده ايالتونه او لويديزه نړی.

دويم پړاو او مقابل لوري: د ډاکټر نجيب الله د نظام تر ړنګېدو وروسته، تنظيمي جنګونه په دې پړاو کې شامل‌ېږي، لوبغاړي يې: د رباني په مشری د کابل رژيم، اسلامي جمعيت او د هغه متحدين، بهرني ملاتړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې، روسيه، د مرکزي اسيا هېوادونه، کله ناکله ايران، مخالف لوری يې د حکمتيار په مشرۍ اسلامي حزب او د هغه متحدين، بهرني ملاتړي يې تر يوه بريده پاکستان، سعودي عربستان او د خليج هېوادونو ځينې خاصې کړې.

درېيم پړاو او لوري: د اسلامي جمعيت او طالبانو ترمنځ د جګړو مهال رانغاړي، مقابل لوري د رباني په مشرۍ شمالټلواله، بهرني ملاتړي يې روسيه، د مرکزي اسيا هېوادونه، هند، ايران، يو شمېر اروپايي هېوادونه او ځينې نور، مخالفين يې طالبان د هغوی رژيم، ملاتړي يې پاکستان، سعودي عربستان متحده عربي امارات او په خليج کې يو شمېر خاصې کړې.

څلورم پړاو او مقابل لوري: د امريکا په مشرۍ د طالبانو د نظام رنګول. د حامدکرزي په مشرۍ موقت او بيا انتخابي حکومت، د قدرت اصلي زړی اسلامي جمعيت او پخوانۍ شمالټلواله، تکنوکراتان د افرادو په توګه او يو شمېر چپي ګوندونه، بهرني ملاتړي يې د امريکا په مشرۍ لويديځه نړۍ او نږدې (٦٠) هېوادونه مخالف لوری طالبان د هغوی کورني متحدين، بهرني ملاتړي يې د پاکستان مذهبي او استخباراتي سازمانانونه او په خليج کې يو شمېر کړې. د اسلامي حزب يوه برخه هم په مخالف لوري کې واقع وه.

پنځم پړاو او مخالف لوري: د ډاکتر غني او ډاکتر عبدالله تر مشرۍ لاندې د ملي وحدت حکومت په نامه چوکاټ کې راټاله شوي بېلابېل تنظيمونه، د قدرت اصلي سرچينه شمالټلواله، غني او په هغه پورې تړلي يو شمېر اشخاص، د قانوني سرپوښ په توګه، بهرني ملاتړي يې د امريکا متحده ايالتونو په مشرۍ، اروپايي او لويديز هېوادونه، په مجموعي ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴۷) هېوادونه، روسيه، ايران او ځينې نور هېوادونه بيا په مشخص ډول د ټلوالې ملاتړي.

طالبان د اصلي مخالفينو په توګه، د اسلامي حزب يوه برخه هم د مخالف په توګه، د پاکستان اسخبارات بيا د يوه اصلي مخالف د ملاتړي په توګه. په دې ډول نو جګړه له يوه پړاوه بل ته داخله شوې او لا هم داخلېږي. دا چې دا جګړه ولې دومره اوږده شوه بېلابېلې پلمې او انګېزې يې لرلې، غواړو دلته همدې پلمو او انګېزو ته تم شم.

د جګړې پلمې انګېزې:

کله چې د جګړې تر شا غټ زبرځواکونه، ستراتيژيک هدفونه او ايډيالوژيک جريانونه ولاړ وي، نو د هغې جګړې د تداوم لپاره د پلمو او انګېزو پيداکول سخت کار نه دی. په افغانستان کې د (۳۸) کلنې جګړې په بهير کې هم ګڼ شمېر اصطلاحات د انګېزو د پيداکولو لپاره وکارېدل چې دلته يې په لنډيز سره يادونه کوو. اشرار، مجاهد، مهاجر، کمونيست، کافر، مشرک، ملحد اخوان المسلمين، اخوان الشياطين، مخالف، افراطي، وطن پلور، وطن دوست، ترقي، ارتجاع، کمونيزم، امپرياليزم، ايډيالست، ماټرياليست، مقاومت، شرو فساد، ولسواکي، خلق، ولس، طالب، تروريست، ترهګر او داسې نورې نومونې چې تر ننه لا کارېږي. دا اصطلاحات د غټو، لويو، پټو او ښکاره اهدافو د انګېزو لپاره وکارېدل، په مجموعي ډول که موږ د جګړې له پيله بيا تر دې دمه پورې د جګړې ټول حجم، ټولې خواوې او ټول وسايل محاسبه کړو، نو دا جګړه يوه نړيواله جګړه ګڼل کېدی شي، يا هم افغانستان د نړيوالې جګړې مستقيم او نيابتي ډګر. د نړۍ هېڅ داسې هېواد به پيدا نه شي چې د افغانستان په جګړه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې په مستقيم او نامستقيم ډول ډوډۍ، ګولۍ، او روپۍ نه وي لګېدلي، د دې ټولو لګښتونو جانبي عوارض دادي چې زموږ هېوادکې لا هم جګړه توده وه او تر دې دمه يې راغځولې ده. دا چې اوس د جګړې څرنګوالی په کوم حالت کې دی، غواړو دلته په لنډيز ورته نغوته وکړو.

اوسنی حکومت او د جګړې اوسنی حالت: د رواني مياشتې پر (٦)مه نېټه ډاکتر غني د ملي شوراګډې غونډې ته په زړه يوه او په خوله بله عجيبه وينا وکړه، د شمالټلوالې تر زيات فشار لاندې يې د هغوی له دوديزې ترمينالوژۍ سره سم د تروريستانو پر ضد د جګړې اعلان وکړ، خو په زړه کې پر دې پوهېده چې د دې جګړې مهارول دده په وس کې نه دي. خو بيا هم ده خپلو مخالفينو ته څرګند او ناڅرګند ګواښونه وکړل. دلته غواړو د غني د بېوسۍ ځينو ټکو او په اوسني حکومت کې د غني د واک موازنې ته لنډه نغوته وکړو:

د ملي وحدت په حکومت کې د واک انډول: که څه هم ډاکتر غني د وسلوال پوځ د اعلی سر قومندان په توګه يادېږي، خو په اوسني پوځ کې د غني ونډه ډېره خواره ده. اوسنی پوځ، نه له سياسي، نه له سمتي، نه له ژبني، نه له فکري او نه هم له قومي پلوه د غني تر وزرونو او اوامرو لاندې دی. پوځ د وسلو او معيشت له پلوه بهرني ملاتړ پورې تړلی، د انګېزې له مخې هم له بحران سره مخ دی او د جوړښت له پلوه، سيمه ييزه، تنظيمي او قومي بڼه لري. يوازې يوې شمېرنې ته به نغوته وکړو: د قومي ترکيب له مخې په ملي دفاع وزارت کې په سلو کې (٧٢) سلنه لوړپوړي صاحب منصبان تاجکان او (٢٢) سلنه يې پښتانه او پاتې نور يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نورو قومونو پورې اړه لري، له سیاسي پلوه حالت تر دې هم بدتر دی. د دفـاع وزارت غـوڅ واک لـه اسـلامي جمعیـت او د هغـه لـه موئتلفـو تنظیمونو سره دی. نو په داسې یو حالت کې د غني اعلی سر قومنداني اوبو ته د خیال تېرول دي. د کورنیو چارو وزارت او ملي امنیت ریاست کې حالات تر دې هم بدتر دي او غني یې د سمون وړتیا هم نه لري. په داسې یو حالت کې د مخالفینو پر وړاندې د جنګ اعلان څه مانا او څه پایلې لري؟ غواړو د دې ډول اعلانونو احتمالي نتایجو ته هم لږ تم شو.

د جنګ د اعلان اټکلېزې پایلې: دې اعلان سره به جګړه نوره هم ګرمه شي. طالبان او د هغوی بهرني ملاتړي به هم خپل ټول زور او توان څرګند کړي، په جګړه کې د طالبانو موقعیت هغوی ته د دې زمینه برابروي چې په کمو تلفاتو مقابل لوري ته زیات زیان ورسوي.

د طالب ځای، مهال او مورچل معلوم نه دی، خو د حکومتي ځواکونو موقعیتونه ثابت دي. داکار د جګړې د پټ لوري په ګټه پرېوزي، له داسې یو حالت څخه به حکومت کې واکمنې متعصبې ډلې ناوړه ګټه پورته کړي او د هغو سیمو خلک به ډېر وځپي، چې طالب له هغو سیمو حرکتونه ترسره کوي. طالب د خرپ او ترپ جګړه کوي، د ولس له منځه ډز کوي، خو کله چې مقابل لوری پرې ګوزار کوي، طالب بیا له هغه ځایه پښې سپکوي، نو دې حالت کې ولس زیات زیان ویني، دا زیان د دې سبب ګرځي چې ولس د حکومت پر وړاندې نفرت پیداکړي. داکرکه تر جمهور رییسه رسېږي، په دې ډول په حکومت کې پټ حکومتي مخالفین

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حکومت له امکاناتو څخه د حکومت د کمزورۍ لپاره کار اخلي، دا ډلې د دې شریک حکومت له وسایلو ګټه اخلي او د خپلو قومي کینو د سړولو لپاره د خلکو په ځورونې لاس پورې کوي. دا کار په پای کې د حکومت پر وړاندې د خلکو پاڅونونو ته لاره برابروي او د مخالفینو د لیکو د پراختیا سبب ګرځي.

کله چې حالات له هرې خوا بحراني وي؛ ملت د اور په بټۍ کې وریتېږي، نو طبیعي خبره ده چې هر چا سره دا پوښتنه مطرح کېږي چې د خلاصون کومه لاره او د رڼا کوم ځرک هم شته او که نه حالات به همداسې روان وي؟

په پښتو کې یو متل دی چې که غر لوړ دی، پر سر یې لار شته، دلته غواړو له همدغو سختو لارو څخه یو څو لارو ته په لنډیز سره نغوته وکړو:

څو حل لارې: دا خبره باید ټولو ته په ډاګه شي چې په افغانستان کې روانه جګړه کورنۍ نه ده، بلکې الهام، روحیه، امکانات او ستراتیژي ټول یې بهرني دي. جغرافیه د افغانستان ده او د جګړې بشري قوه له افغانانو جوړه ده. افغانان د سون توکي دي او زموږ جغرافیه د جګړې لابراتوار دی. دا چې څنګه به دا لابراتوار وتړل شي، د دې لپاره باید کورني او بهرني ټول امکانات وکارول شي. تر هر څه وړاندې باید بهرني جګړه ییز عناصر مهار شي، یو شمېر بهرنیان سوله غواړي، خو زموږ یو شمېر ګاونډي هېوادونه له هغې ډلې پاکستان او ایران په هېڅ وجه سولې ته تیار نه دي، د هغوی کورني پلویان هم سولې ته لېوال نه دي. د افغانستان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت کې ملي او مثبت عناصر باید له ټولو ممکنو لارو خپل نړیوال دوستان؛ د امریکا متحده ایالاتونه او نور ستر ځواکونه پر دې قانع او پوه کړي چې ایران او پاکستان مهار کړي او که چېرې دوی هم د دې لوبې یوه برخه وي، نو بیا دې دا واقعیت له ولس سره شریک کړي چې هم یې خپل ولسونه او هم د همدغو لویو ځواکونو ولسونه پر دې واقعیت خبر شي.

د (۳۸) کلنۍ جګړې په بهیر کې د جګړې اکثره کورني او بهرني لوبغاړي بدل شوي یا یې تاثیرات کم شوي او یا یې موقعیتونه عوض شوي، خو د جګړې په بهرنیو لوبغاړو کې په لومړي ګام کې پاکستان او په دویم ګام کې ایران هغه لوبغاړي دي چې موقعیتونو یې بدلون نه دی کړی او له (۱۳۵۷ ل) کال راهیسې په مسلسل ډول په افغانستان کې خپلې ستراتیژۍ عملي کوي. د جګړې په کورنیو لوبغاړو کې اسلامي جمعیت چې وروسته ورسره پرچم او ستم ډلې هم یوځای شوې، هغه ډله ده چې د جګړې له پیله د یو کورني عنصر په توګه مطرح ده. د حکمتیار اسلامي حزب د یوه مخالف په توګه لوبېږي او طالبان د جګړې اوسنی اساسي لوری دی. که غواړو چې سوله راشي باید د ټولو مطرحو غاړو ټول نامشروع حرکات کنټرول شي.

د حکومت داخل کې فوق العاده اصلاحاتو ته اړتیا ده. امنیتي ځواکونه باید په واقعي مانا ملي شي؛ د جنګسالارانو له انحصاره راووځي او د افغانستان ټولنیز واقعیتونه منعکس کړي، مسلکي او ملي بڼه باید خپله کړي، عقیده، انګېزه، وسله او مهمات ټول باید ولري، قضایي ارګانونه او انتخاباتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمېسیونونه باید مسلکي او ناپېیلي وي. فسادګر، جنګسالاران، مافیایي ګروپونه او د مخدره موادو کاروباریان باید د حکومت له لیکو لرې شي، د قانون حاکمیت بله اساسي لاره ده چې سولې ته لاره برابروي. که داخلي ریفورم ترسره شي، د بهرني دښمن یا مخالف پر وړاندې مقابله څو ځله اسانېږي.

په لنډه وینا د بهرنیو مداخلو کنترول او داخلي سمون د دې سبب ګرځي چې په هېواد کې سوله او ثبات ټینګ شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرون، نن او سبا

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د مارچ پر (۲۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وري) له لومړۍ نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

دا دی یو بل کال هم را دبره شو، پروسږکال مو پر همدې ورځ دې وخت ته نوی کال وایه، خو سږ کال ورته زوړ کال وایو او اوسمهال ته نوی کال، خو کال دا وخت به دې کال ته زوړ کال وایو. وګورئ زموږ

نظر څومره ژر ژر بدلېږي، زموږ نظر د وخت تابع دی، موږ ټول د وخت تابع یو، نو که بیا څوک موږ ته د وخت زامن ووایي، حقیقت وایي. موږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅکله وخت د ځان تابع نه کړ، نه مو ځان تر وخت دمخه کړ، هرکله مو ړ تر زمانې شاته پاتې یو، نو وخت دمخه او موږ ورپسې یو. زمانه تېرېږي شاته نه ګوري، د چا لیاز هم نه کوي، که چا ترې ګټه پورته کړه او که له چا یې ګټه پورته کړه. زموږ پرون که څومره بدرنګ و، نن راته ښه ښکاري او نن که مو هر څومره ښه وي خو موږ ته بد ښکاري او غندو یې، د سبا په هیله نن هم پر ځان تریخ تېروو او د ژوند د ارهټ منګوټی همداسې پسې اړوو. څوک به موږ پر دې راز پوه کړي چې پرون د تاریخ حافظې ته وسپارو، له نن څخه خوند او ګټه واخلو او د سبا د سوکالۍ لپاره کار وکړو؟؟ زه خو غواړم خپل ځان د زمانې د راز په همدې تله وتلم، تېر کال زما لپاره د ډېرو ستړیاوو، خو ډېرو بریاوو کال و، سږ کال ته هم پلان لرم او که ژوند و د راتلونکي کال لپاره هم پلان ترتیبوم. که موږ غواړو د زمانې ګړۍ وڅرخوو، نو په کار ده چې چټک ګامونه پورته کړو، مهمه نه ده چې د دې ګامونو ثمر دې زموږ په نامه یاد شي، وګورئ دثانیه ګردګردښت د دقیقه ګرد او د هغه بیا د ساعت ګرد په نامه تمامېږي. د یو ملت د ژوند یوه مشخصه زمانه بیا د یو واکمن په نامه یادېږي؛ د پلانکي په زمانه کې. زمانه یې د ځان تابع کړې ده. اوس نوی کال څه د ویاړ او خوشالۍ خبره نه ده، حقیقت دا دی چې په هر نوي کال سره زموږ د عمر یو کال کمېږي، خو بیا هم ورته خوشاله یو. نوي کال کې طبیعت خپل ټول طبیعت بدلوي، خو که موږ په خپل طبیعت او فکر کې بدلون رانوست، نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مانا داچې پرمختګ مو نه دی کړی. عجیبه خبره خو دا ده چې د دښتو په بڼه کې بدلون راځي، خو زموږ په فکر او شکل کې تغیر نه راځي، نو راځئ چې د موسم په بدلون سره خپل فکر کې هم بدلون راولو او ځان د خدای د پنځول شوي طبیعت پر رازونو پوه کړو. خدای هم نه بدلوي حال د هغه قام – څوک چې نه بدلوي خپل حالت په خپله. زه خو نوي کال ته له دغه لیدلوري ګورم چې په خپل ژوند او فکر کې بدلون راولم او له یوه منظم پلان سره سم له وخته ګټه واخلم. نور نو ستاسو خپله خوښه چې له وخته شاته پاتې کېږئ، له وخت سره سم ځئ او که تر وخت دمخه؟ خو دې پوښتنو سره سره مو بیا هم نوی کال مبارک شه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نوي کال پر لومړۍ ورځ مې څه وکړل؟

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د مارچ پر (۲۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د وري مياشتې له (لومړۍ) نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

غيرت چې تر نورمال او ضروري حالته پورته شي، هغه ته جهالت ويل کېږي. اکثريت افغانان د غيرت په همدغه پړاو کې واقع دي. اسلام منم خو د ښځو حقوق نه منم ، افغانيت منم خو پر مېرمن او اولادونو د ازادۍ او تعليم لورپينه نه کوم. د پيغمبر(ص) د مبارکو بيبيانو نومونه پر منبر او مناره يادولی شم، خو د خپلې بي بي د نوم په اخيستلو مې وېښتان جګېږي. علـم، حلـم، پرمختــګ او ســوکالۍ تــه ښــه بــې غيرتــه يــم،

خو پر کور او کلاکې د خور، لور او مېرمنې په حصارولو ښه غيرتي يم:

ښې دنګې کلاګانې کې بندې پښتنې پېغلې

بس دغه ته غيرت وايي زمونږ د کلي خلک

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو چې د دين او کلتور په نامه دا دين دښمنه او کلتور دښمنه دود مات نه کړو، نو نه به مور. له زاړه کاله پند واخلو ، نه به له نوي کاله خوند او نه به سوکالۍ ته لاره پرانيزو. نن مې د نورو مضره دود ماتوونکو کارونو په څېر يو بل زوړ دود هم مات کړ؛ له خپلو اولادونو او مېرمن سره د نوي کال په ويار له کوره لرې ووتلم. څو ورځې مخکې مې اولادونه لغمان ته بوتلل، لغمان يې ډېر خوښ شو. نن سهار وختي کونړ ته لاړو. سيد محمود پاچـــا صـــيب تـــه دې خـــدای(ج) نـــور هـــم عـــزت او

دولت ورکړي، زموږ ډېر عزت يې وکړ. ماشومان او نور مېلمانه د هغه په ښکلي بڼ کې ښه ډېر وګرځېدل، د بڼ ګلونو او د کونړ پر غځېدلي لارې شنې فضا ډېر خوند وکړ. د ماشومانو روح تازه شو او له خپل وطن سره يې مينه لا زياته شوه. غرمه مهال کوز کونړ شګې کلي(زما د مېرمنې پلرني ټاټوبي) ته راغلو. شنې صحرا د سړي روح تازه کاوه. بيا د کامې پله څنګ ته راغلم ، هلته مې د هغې نوې جوړېدونکې ودانۍ په شنه ساحه کې ښکلي زينتي بوټي کېنول چې که خدای(ج) کول د همدې کال په بهير کې به په کې د خلکو لپاره يو ګټور پوهنتون جوړ شي. ماښام ناوخته جلال اباد ښار ته راورسېدو، ماشومان ښه ستړي خو ښه خوشاله وو. د دې داستان له ليکلو مې هدف دا دی چې ټول هېوادوال سړيتوب، مينې، عاطفې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانیت ته راوبولم. دا کار هله عملي بڼه خپلوي، چې هر افغان خپلې مېرمنې ته د پوره انسان په سترګه وګوري، له ځان سره ورته مساوي حق ورکړي، په اولادونو کې د لور او زوی توپیر و نه کړي او لکه څنګه چې دین پر نرینه او ښځینه د علم زده کړه یو شان فرض کړې، همدې فرض ته غاړه کېږدي او عملي بڼه ور واغوندي. کوم څه چې اوس زموږ په ذهن کې د غیرت په نامه تداعي کېږي هغه په واقعیت کې عملي جهالت دی، بل څه نه دی. زموږ په شان نرواکه ټولنه کې، چې په واقعیت کې نر د کورنۍ مشر ګڼل کېږي، نو که نر اصلاح نه شي د کورني سمون راوستل شونی نه دی، نـــو راځـــئ چـــې تـــر ټولـــو لـــومړی د

نر اصلاح ته ملا وتړو او د جهالت په نشه شخ بریتونه یې د عقل په بیاتي ور اصلاح کړو. له دې لیکني متن سره مې د خپلې مېرمنې (ارین یون) لوڼو (هیلې او سولې) او همدا رنګه زوی (ودان) انځورونه هم خپروم. بل زوی مې (سمسور) دا مهال بهر کې زده کړې کوي، نو هر چا که د دې انځورونو پر ضد منفي غبرګون وښود، نو دا به هم د همغو کسانو له شمېره وي چې وچ جهالت ته سوچه غیرت وايي. د ټولنې د هر اړخیز سمون پر لوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ښه)) نظام، ((شته)) نظام او ((نه)) نظام

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (مارچ) پر (۲۲)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وري) له (دويمې) نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نظام د (نظم) له کلمې څخه رغېدلی دی. ضد مانا يې ګډوډي او بې نظمي ده. خپله نظم له لغوي پلوه د مرغلرو پيېلو ته ويل کېږي. په ورځني ژوندکې د سياسي، اقتصادي، ټولنيز، فرهنګي او نورو ډول ډول

نظامونو له اصطلاحګانو سره مخامخېږو، چې پر ټولو دلته بحث شونی او ضروري نه دی. دلته غواړو د خپل اوسني سياسي نظام پر څرنګوالي او هغه ته پر متوجه ګواښونو او حل لارو لنډ بحث وکړو:

زموږ د سياسي نظام يا دولت بڼه او محتوا د اساسي قانون په لومړۍ ماده او بيا ورپسې په نورو مادوکې په ګوته شوې ده. لومړۍ ماده وايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((افغانستان واحد، نه تجزیه کېدونکی اسلامي جمهوري دولت دی.))
دلته د جغرافیې پر یووالي ټینګار وشو، اسلام د دولت محتوا وګڼل شوه او د جمهوریت یا ولسواکۍ د اصل له مخې د دولت بنه تثبیت شوه. اوس چې هر کورنی او بهرنی عنصر د دغو دریو اساسي ارزښتونو (ارضي تمامیت، اسلامیت او جمهوریت) پر ضد ودرېږي، هغه په واقعیت کې د نظام مخالف ګڼل کېږي. هر حکومتي مامور نه په بشپړ ډول د نظام دوست دی او نه هم د نظام یوازنی وارث او ساتندوی او نه هم هر ناحکومتي او وسلوال سیاسي مخالف په بشپړ ډول د نظام مخالف دی. زموږ په ټولنه کې کېدی شي د حکومت په چوکاټ کې داسې اشخاص وي چې په عملي ډول د نظام له یادو اساسي ارزښتونو سره مخالف وي، خو د حکومت او دولت په پوټکي کې یې ځان ځای کړی وي، دغه راز د حکومت په سیاسي او پوځي مخالفینو کې هم کېدی شي یو شمېر داسې کسان وي چې تر یو زیات شمېر حکومتي چارواکو، د نظام اساسي ارزښتونو ته زیات ژمن وي. دلته باید د حکومت او دولت یا نظام تر منځ جوت توپیر وشي. حکومت د دولت مجریه یا قهریه قوه ده چې د نظام یا دولت د ارزښتونو او محتوا د تطبیق لپاره کار کوي. دلته اوس یو شمېر چارواکي غواړي له خلکو څخه د نظام او حکومت څرګند توپیر لادرکه کړي. کله کله خو ان ځان او نظام یو شان ګڼي او وایي چې که زه له واکه لرې شوم، نو نظام رنګ شو. البته په زورواکو حکومتونو کې چې ټول واک د شخص پر محور راڅرخي هلته چې شخص له واکه لرې کېږي انقلابي عمل دومره قهرجن وي چې د واکمن له لرې کېدو سره سم نظام

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم و پاشل شي، لکه په عراق او لیبیا کې د صدام حسین او قذافي تر مشرۍ لاندې حکومتونه او نور. اوس زموږ نظام هم له ورته خطرونو او ننګونو سره مخ دی. ډاکتر غني او پلویان یې خلکو ته داسې تلقین ورکوي چې که غني په واک کې نه وي نو نظام پاشل کېږي. په داسې حال کې چې غني د نظام د درېګونو قواوو مشر دی، یانې نظام چلونکی دی، نه خپله نظام. کټ مټ لکه کرزی چې د دولت مشر و. که غني د کرزي په شان ټاکنې وکړي، ملت یې ومني، خپله دی او یا بل څوک د چارو واګې په لاس کې واخلي، نو په مجریه ځواک کې کوم بدلون نه راځي او د دولت نورې ستنې هم نه لړزېږي. خو دلته یوه باریکي شته او هغه دا چې غني له دوو ډولونو مخالفینو سره مخامخ دی: شمالټلواله او وسلوال طالبان. دا دواړه ډلې نه یوازې د اجرایه قوې غوښتونکي دي، بلکې د نظام اساساتو کې هم د ژورو بدلونونو غوښتونکي دي. شمالټلواله یو نامتمرکز اقلیت محوره حکومت غواړي چې ورو ورو د هېواد وېشنې ته لاره اواره کړي او طالبان بیا قوي مرکزي نظام غواړي چې د جمهوریت د اساساتو پر ځای په کې ددوی په خپل تعبیر او تفسیر اسلامي شریعت جاري وي. له بلې خوا بیا د غني حکومت پنځوس سلنه برخه خپله د نظام د بنسټونو مخالفه ده او له پاتې برخې څخه یې هم د قانون او نظام پر ضد عمدي او ناعمدي هڅې تر سره شوي دي. نو په داسې بحراني شرایطو کې هغه قشر ته، چې د غني د نا شعوري هڅو، د شمال ټلوالې له منافقت او د طالبانو له خپل سرې او څو سرې زورواکۍ څخه ناراضه دي، هغوی او عام ملت ته څه کول په کار دي؟ زما په خپل شخصي نظر موږ اوس د یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ښه او ایډیال)) نظام د جوړښت او استحکام په دریځ کې نه یو. داسې یو پړاو ته چې رسېږو، لا هم نور وخت او ظرفیت ته اړتیا لرو. که د اوسني ((شته)) یا نیمګړي نظام او حکومت ستنې هم لا پسې کړې کړو. نو خبره به ((نه)) حکومت او نظام ته ورسېږي، چې هغه بیا تر ټولو خراب حالت دی. هغه حالت موږ په تېرو لسیزو کې تجربه کړ او که دا ځل یو وار بیا هغه حالت ته ستانه شو. نو دولت، حکومت او هېواد به ټول له لاسه ورکړو. نو د لنډیز او نتیجې په توګه باید ووایو چې د غني له لېونتوب، احساساتیتوب او نورو نیګړتیاوو سره سره هغه باید دې ته و هڅوو چې په حکومت کې د پیل شوي سمون لړۍ نوره هم پسې وغځوي، د زورواکو زور اوبه کړي، له هرې لارې چې وي طالبانو سره د سولې خبرې بریالۍ کړي، عادلانه او ولسخوښو ټاکنو ته لاره اواره کړي او ټول په ګډه د هغه حالت مخنیوی وکړو چې ((شته حکومت او نظام)) په کې پر ((نه حکومت او نظام)) بدلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې اسرې او بې نصرته ملت

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (مارچ) پر (۲۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وري) له (۳)يمې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ای د ګل ګلاب ورورە! ای د جنت د ورکې لارې لارويه! چېرته لاړې؟ سل حورې او سل غلمان دې درځخه صدقه شي. جنت کې ښکلي ډېر دي، هلته تا ته څه اړتيا وه چې تا دومره ژر ګامونه ور واخيستل؟ لکه چې مجبور يې کړې؟ نه يې غوښتل چې دا سوی لوی

جنت وطن او سوزېدلی هملند درباندې ښايسته وي؟ مورې خو ستا نصرت، مينې او متانت ته دلته اړتيا لرله چې دا وطن راته ښېرازه او دلته د فقر لمن ور ټوله کړې، د خدای جنت خو ښکلی دی، هلته خو هر ډول نعمتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، هلته لوږه نه شته، هلته خو د هرڅه پرېماني وي، نو ای د کايیناتو لايزاله او واحده ربه، موږ خو دا څلوېښت کاله د دوزخ په اور کې سوزو، موږ خو ستا د لورېينې او نصرت په تمه وو، تا خو زموږ خپل نصرت هم له موږه واخيسته! نو ای دخدای د ښکلې باغچې ښکليه مېمله! د جنت ګلان به دې ځوانۍ ته سر ټيټ کړي او د نرګس د ښکلا غرور به مات شي. د جنت مانۍ به دنګې وي، خو پر الله قسم چې ستا د وطن د سوې مور او سربېرې خور سوې ساندې او د فرياد انګازې وررسېدلې وای، نو حورو به هم دې انګازو ته ژړلي وای. نو ای زموږ د شهيدو ګلابونو تازه دم شهيده! هلته به ضرور تا نه پوښتنه کېږي چې څه حال و څه احوال و په وطن کې؟ که دا ډول پوښتنه مطرح شوه، نو زموږ هيله ده چې:

شهيـدو تـاسو نه که هلته چا پوښتنه وکړه

ورته به وايئ چې وطن کې بهېدلې اوښکې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مظلوم ولس یو بل رسا غږ هم خپل پور پرې کړ

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د مارچ پر (۲۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د وري له (۳)یمې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

هېڅ فکر نه کوم چې عبیدالله بارکزی به نور نه گورم. هرکله چې به پر ملت سختې شپې راغلې، نو پر وکیل صاحب به مې غږ وکړ؛ وکیل صاحب تیار یې؟ نو ده به په ډکه خوله وویل چې نور که په پښو راځي زه په سر درځم. غونډو ته به راغی، د پښتونستان غونډو، د ازادۍ غونډو او نورو ټولو غونډو ته به یې ځان راورساوه. لکه بلبل غوندې به وغږېده، زړه به یې ښه تش کړ، زموږ زړونه به یې هم ښه یخ کړل. بیا به یې نو یوه ښه غېږه راکړه او ویل به یې سر مې له افغانسنانه قربان دی. وروستۍ انقلابي وینا یې نږدې شل ورځې وړاندې (د لوی افغانستان: پرون، نن او سبا) غونډه کې وه، له محتوا او زړورتیا ډکه وینا. پر موږ چې به کله سخته راغله، نو تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده به مو ځان ورساوه. زما لپاره يې د مشر ورور، مټ او بازو حيثيت درلود، د ټول ملت غړ و، د لوی افغانستان داعي و. هېڅ مې زړه ته نه لوېږي چې هغه دې له خدای پامانی او مشورې پرته د ابدي سفر لمنه نيولې وي. کله چې مې د هغه د ټول عمر د سفر خبر واورېد، نو تليفون ته مې لاس کړ. يو نمبر مې ډايل کړ، غلی و، بل مې ډايل کړ غلی و، بيا بيا مې کوښښ وکړ، ټليفونونه ټول غلي وو، لکه چې ورور مې په رښتيا هم په ابدي او نه راګرځېدونکي سفر تللی، نور نه راګرځي، نور غوندېو ته نه راځي، نور نو د خپل ولس غږ تر ولسمشره او نورو چارواکو نه رسوي؛ اوس نو د خپل ولس غږ تر خيل اصلي خالقه رسوي. فرياد به ورته کوي چې ګوره زه د هغه ولس استازی يم چې تا پيدا کړی، ستا په مينه مست دی، يوازې ستا عبادت کوي، يوازې تاته سر ټيټوي، په هر چا يې خپل سر مات کړی، خو هېچا ته يې ټيټ کړی نه دی:

دا سر ربه مات شوی دی ټیټ شوی چا ته نه دی
خو تاته یې پنځه وخته محراب کې راولم

پر بارکزي صيب مې پوره باور دی چې لوی رب ته به د خپل ولس سوې ساندې او فريادونه رسوي. خدای(ج) هغه ته غټ زړه او بليغه ژبه ور کړې وه. خو زه د يو کشر ورور په توګه ترې سخته ګيله لرم او هغه دا چې ما سره خو هم ډېرې خبرې وې، ده ولې په ناڅاپي ډول د ابدي سفر تکل وکړ. ما څخه يې هېڅ خدای پاماني وانه خيسته او نه يې خبر کړم. ای زما زړوره او ژبوره وروره ! ياد خو به دې وي چې کله په ولسي جرګه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دین دښمنه او ملت دښمنه عناصرو له خوا د اسلامیت او افغانیت پر ضد توطیه جوړه شوه، نو په ساعتونو ساعتونو مو سره سلا مشوره کوله، خو اوس چې د اصلي مالک پر لوري لاړې، له موږ پټ او نا خبره لاړې! نو دا ګیله خو مې در باندې حق ده، کله چې لویان له کوره په اوږده سفر وځي له ټولو کشرانو خدای پاماني اخلي او د بیا راتګ پر مهال هغوی ته سوغاتونه راوړي، نو ای زما سرتیریه وروره! اوس چې ته د الله دربار ته روان یې، نو موږ ته به څه سوغات راوړې؟ څه به ورته ووایې؟ پر ټولو خبرو ته خپله ښه پوهېږې، خو لوی رب ته به زموږ یوه ګیله او یوه هیله ورسوې: افغان ملت د نړۍ تر بل قوم زیات ستا په مینه مست او ستا پر عبادت بوخت دی، خو ستا لورېینه او مهرباني بیا پر عربو او نورو عجمو زیاته ده، یا الله ببشکه چې ته روزي رسان یې، ستا دربارونه له هر څه مالامال دي، موږ تا څخه مال او دولت نه غواړو. موږ تا څخه یوازې سوله غواړو او خپل عزت غواړو. یا الله هغه مخلوق دې وتړه چې تا نه دي رالیږلي، خو ستا د استازولۍ په نامه زموږ د تنکیو اولادونو ژوند اخلي، یا الله د جنت کلیانې نورې له دې مخلوقه را ټولې کړه او موږ یې له عذابه وژغوره. خدای پامان وروره! نور دې نه ماڼېجن کوم، سفر دې بې خطره او پر مخه دې ژېړې ګلونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټه خزانه: تر عظیم الشان قرآن وروسته

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د اپریل پر (۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د وري میاشتې له (۱٤)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

یادښت: په دې ورځو کې د ډله ییزو رسنیو له لارې د پښتو ژبې او ادبیاتو د یو مهم اثر (پټې خزانې) په باب د یو هنرمند (فطرت ناشناس) خبرې اورې یې رااوړي.

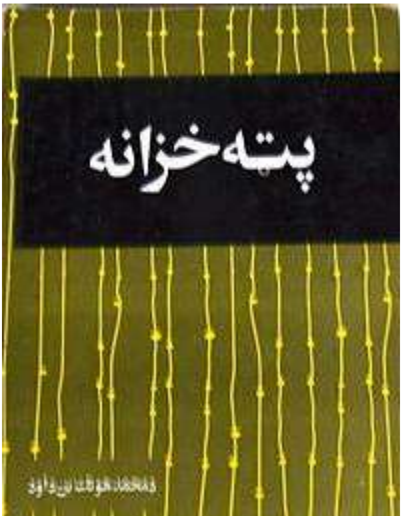

له ما څخه ځینو دوستانو هیله وکړه چې په دې اړه یوه لیکنه وکړم. ما د ناشناس خبرې هم واورېدې، هغه خپله هم اعتراف کړی چې په دې برخه کې علمي مطالعه نه لري، له همدې کبله ترې د (الفنستن) په باب په یوه جمله، ان یوه کلمه کې نږدې یوه پېړۍ دروغ وویل شول. ناشناس وایي: ((الفنستون یک وقت کابل امده بود، عبدالحی حبیبی از ایش پرسان کرد، که اینمی پته خزانه را تصدیق کند، کتاب (۱۲) صد(۱۳)صد سال پیش، او گفت که، ما که تا کتاب نه بینم، کاغذ اش نه بینم، طرز خط اش نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بینم، زبان اش نه بینم، که زبان چی وقت بوده، ما نه میتانم که امی کار کنم، تصدیق نه کرد.)) انګریز لیکوال (الفنستن) چې (د کابل سلطنت بیان) کتاب یې لیکلی، پر (۱۸۵۹م) کال مړ شوی او استاد حبیبي پر (۱۹۱۰م) کال زیږېدلی دی. د پټې خزانې وروستۍ نسخه لومړی ځل پر (۱۹۴۳م) کال په کوټه کې د علامه عبدالعلي اخندزاده په واسطه د استاد حبیبي لاس ته ورغلې ده، په دې ډول د (الفنستن) د مرګ او د استاد حبیبي د زوکړې د نېټې تر منځ نږدې (۵۱) کاله او د (الفنستن) د مرګ او د پټې خزانې د وروستۍ نسخې تر پیداکېدو نږدې (۸٤) کاله زماني واټن دی، نو یو شخص چې په خپلو څو دقیقه یي خبرو کې له دومره زیاتو تېروتنو سره مخامخ شي، د هغه پر خبرو اصلاً بحث په کار نه دی، ناشناس نه د تاریخي متونو متخصص دی او نه په دې برخه کې د نظر خاوند دی او نه کوم کره معلومات لري، نو ځکه خو پر بحث او تبصرې هم نه ارزي، خو دا چې د ناشناس او دې ته د ورته نورو اشخاصو تر شا د چا لاس دی او کومې کړۍ هڅه کوي، د هېواد ملي او فرهنګي تاریخ مسخه کړي، موږ ټول هغوی پېژنو او ځوابونه یې زموږ فریضه ده. دا سلسله له پخوا څخه راروانه ده او موږ هر وخت تر خپلې وسې هغوی ته منطقي ځوابونه ورکړي دي. اوسنۍ لیکنه چې تاسې ګورئ ((پټه خزانه: تر عظیم الشان قران وروسته)) له نن څخه نږدې (۱۳) کاله دمخه مې د همدې ډول شکاکانو او کینه ګرو په ځواب کې لیکلې وه. اوس چې له ما څخه ځینو دوستانو د پټې خزانې په باب د ناشناس د ځواب ویلو غوښتنه کړې وه، بیا یادونه کوم چې ناشناس په ځواب نه ارزي، خو زه دا لیکنه یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځل بیا د پټې خزانې اصلي مخالفینو او محرکینو ته د یو ټولیز ځواب په توګه، له کوم تغیر پرته کټ مټ خپروم. هیله ده ځوان نسل یې په دقت ولولي او د خپل ملي فرهنګ، هویت او تاریخ له اساسي او اصلي دښمنانو ښه خبر شي.

((پټه خزانه))، په پښتو ادبیاتو کې هغه خورا مهم، تاریخي او ادبي اثر دی، چې په ټولو پښتو اثارو کې پښتنو ته بل هېڅ ادبي اثر دومره منښت، ګرانښت او تقدس نه لري، لکه پټه خزانه. قرآن عظیم الشان چې د ټول بشر د نیکمرغۍ او د ټولو مسلمانانو لپاره تر تصوره پورته جامع خدایي کتاب دی او ټول بشر ته د لمر د رڼا حیثیت لري او پښتانه د قرآن پر تقدس، سپېڅلتیا او روښانتیا تر هر چا زیات باوري او ګروهمن دي، خو که تر قرآن عظیم الشان او ځو نورو مذهبي کتابونو وروسته په عامه روښنفکره پښتني ټولنه کې د کوم کتاب د ګرانښت، تقدس او درناوي ارزونه، پرتلنه او تلنه کوو، نو بیا خو هېڅ کتاب هم د (پټې خزانې) مقابله نه شي کولای او نه له دې سره د ګرانښت او محبوبیت په تله تلل کېدی شي. د دې ګرانښت علت څه دی؟ ولې ټول ولس ورته د تقدس په سترګه ګوري؟ او بیا هغه ولس چې له ځینو خاصو مذهبي او عقیده يي ارزښتونو پرته پر بل هېڅ شي په اسانۍ توافق نه کوي، ولې (پټه خزانه) مني؟ ولې یې درناوی کوي؟ ولې پرې متفق دي؟ ولې ترې خوند اخلي؟ او ولې پرې باور کوي؟ هر کله که مو دا او دېته ورته پوښتنې مطرح کړې او معقول ځوابونه مو ورته پیداکړل، کېدی شي پر (پټه خزانه) د ځو شکمنو ((لیکوالو)) شکونه راته خپله ځواب شي. زه نه غواړم دلته د ځینو نورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلو لیکوالو په شان د (پټې خزانې) په اړه تاریخي، ژبني، ادبي او کرونولوژیک دلایل راوړم او د هغو لپاره ګڼ شمېر اخځونه د ملاتړ په توګه کتار کړم، یوازې له خپل لید لوري غواړم په عام ډول د پټې خزانې د حقانیت، ماهیت او ارزښت په اړه خپل نظر څرګند کړم:

د پټې خزانې تاریخي ارزښت: (پټې خزانې) په حقیقت کې د خپلې ښکلا له امله یو شمېر مخالفین پیدا کړل، د دې مخالفتونو یو غټ علت دادی چې په (پټه خزانه) کې د جهان پهلوان امیر کروړ سوري یو شعر (ویاړنه) راغلی، دا شعر د تاریخي قدامت له مخې (۱۳۹هـ ق) کال ته رسېږي، د دې شعر له امله د پښتو ادبیاتو د لاسته راغلي لیکلي شعر نېټه د ګاوندیو ژبو په تېره بیا د فارسي ژبې له لومړي لاسته راغلي شعر څخه نږدې یوه نیمه پېړۍ (۱۵۰ کاله) دمخه ځي. د ایران یو شمېر فارسي ژبي لیکوال شته چې د فارسي ژبې د بداِیه ادب له مخې په سیمه کې د فارسي ژبې د تفوق روحیه پالي او افغانستان هم د خپلې ژبې او فرهنګ د نفوذ ساحه (!) ګڼي، د پښتو ژبې او ادب دا تاریخي قدامت او قوت نه شي زغملای، نو ځکه یې په عمومي ډول له پټې خزانې او په خاص ډول له دې شعر سره حسادت او حساسیت وښود او ورو ورو یې پر پټه خزانه د ((جعل او تذویر)) تورونه پورې کړل. یانې د دې تورونو اساسي سرچینه د ایران ملتپالي او ژبپالي لیکوال وو. دوی د دې کار لپاره په لومړي ګام کې په افغانستان کې یو څو فارسي ژبي لیکوال د پټې خزانې مخالفت ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوپارول او بیا د وخت په تېرېدو سره یو څو ((پښتانه لیکوال)) هم د دې لړۍ برخوال شول.

د پټې خزانې سیاسي ارزښت: په مجموعي ډول ټول افغانان او په ځانګړي ډول پښتانه چې د علامه اقبال په وینا د اسیا زړه تشکیلوي، په وروستیو، درې، درې نیم سوو کلونو کې لومړی د یو محلي او ورپسې بیا د یو ملي حکومت خاوندان شول او له دې سره سم له ځینو ګاونډیو هېوادونو سره د سیاسي رقابت ترڅنګ پر فرهنګي سیالۍ هم اخته شول، نو د یو شمېر ګاونډیو هېوادونو او قومونو سیاستوال او لیکوال چې افغانان او په تېره بیا پښتانه یې د ((یو وحشي او یرغلګر)) قوم (!) په توګه معرفي کول، د پښتنو د فرهنګي شتمنۍ راسپړل او ځلول ورته د زغملو نه وو، دوی غوښتل چې فرهنګي محکومیت د سیاسي محکومیت وسیله کړي، نو په دې خاطر یې د پټې خزانې، فرهنګي، ادبي او علمي ارزښت له سیاسي هغو سره مخلوط کړ او د سیاسي انګېزنو پر بنسټ یې د (پټې خزانې) مخالفت ته راودانګل.

د پټې خزانې متني ارزښت: څرنګه چې د پټې خزانې لیکوال (محمد بن داود هوتک) یو پوخ، فطري، کسبي او مسلکي لیکوال و او د شاه حسین هوتک د دربار منلی منشي و، نو په خورا دقت او انتظام یې د تاریخي تسلسل او اخځونو په ښودلو سره د (۵۰) تنو په ګډون د شاعرانو تذکره ترتیب کړې ده او د یو ښه، پوخ او کره متن په ترڅ کې یې هغوی معرفي کړي دي، نو د متن دغې ښکلا هم ځینې منفي باف لیکوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپارولي چې ولې يې پر هغه وخت داسې پخه تذکره ليکلې ده. دوی په عام ډول د پښتنو او په خاص ډول د (محمد بن داود هوتک) پر استعداد شک ښکاره کوي چې پښتانه! هغه وخت او داسې کتاب!!؟

دوی دېته پام نه کوي چې تر همدې تذکرې څخه نږدې اووه سوه کاله دمخه د غزنويانو په دربار کې د ((شاهنامې)) په شان يو مهم اثر ليکل کېدی او زړې افسانې په نظم کېدی شي، په دې دربار کې پر يوه وخت شاوخوا (دوه نيم سوه) ليکوال پالل کېدی او د شعرونو په لسګونو ديوانونه رامنځته کېدی شي، خو د هوتکيانو په دربار کې دې يو محمد هوتک د دې استعداد نه پيداکوي چې يوازې د تېرو او هممهالو شاعرانو يوه تذکره ترتيب کړي؟ ځکه چې د دوی په نظر دا قوم د فرهنګ او ادب پنځونې استعداد نه لري!؟که چېرې پټه خزانه د يو څلور پنځو شاعرانو له ګډو وډو سوانحو جوړه وای، نو بيا خو کېدی شول چا پرې انتقاد نه وای کړی. اوس د پټې خزانې ((منتقدين)) د خپل استعداد له ليد لوري د پټې خزانې متن ګوري، دوی فکر کوي چې ولې دومره پوخ متن؟که هر ((نقاد)) د خپل استعداد له زاويې څخه د بل ليکوال اثر ته وګوري، نو بيا خو د ډېرو نړيوالو ليکوالو پر اثارو هم شک کولای شو، ولې هومر؟ ولې هوګو، ولې بلزاک، ولې ټاګور، ولې خوشال او داسې نورې ډېرې ولې ولې.

د پټې خزانې اروايي ارزښت او اغېز: په يوه ادبي اثر کې د ليکوال او لوستونکي ترمنځ يوه پټه رابطه وي، د همدې رابطې پر بنسټ د دواړو فکري او اروايي اړيکې ټينګېږي، دا رابطه په حقيقت کې د هغه (صداقت)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیان دی، چې لیکوال یې په خپل اثر کې وړاندې کوي. هر څومره چې د لیکوال په اثر کې د صداقت او ربښتینولۍ جوهر زیات وي، په همغه اندازه د لیکوال او لوستونکي رابطه زیاته ټینګېږي او نږدې کېږي، که لیکوال په خپل اثر کې د صداقت پرځای د مفاهیمو په انتقال کې له تصنع، تکلف او لفظي درغلۍ څخه کار واخلي، لوستونکی به یې یو ځل اثر ولولي، بیا به یې هم ولولي خو هېڅکله به یې زړه ته لاره پیدا نه کړي، په همدې وجه تکلفي، تصنعي او نږه اکتسابي لیکوال کامیاب لیکوال نه دي او نه هم هېڅکله عام محبوبیت پیداکولای شي. ادبي اثر داسې یوه پدیده نه ده چې څوک یې په زوره پر چا ومني او نه هم د کره کتنې په شان علم دی چې ځینې کره کتونکي په پای کې یو حکم صادوري. زه وایم چې په پټه خزانه کې کوم قوت موجود دی چې پر عام ولس او په تېره بیا پر لیکوالو یې ځان د تقدس تر سرحده منلی دی؟ نه محمد بن داود هوتک (د پټې خزانې مولف) او نه هم پوهاند عبدالحی حبیبي (د پټې خزانې شارح) کوم زور درلود او نه هم د پټې خزانې تر شا د زور لښکرې ولاړې وې چې پر خلکو یې ومني. زما په فکر په دې اثر کې صداقت، د لیکوال احساس او عواطف د لیکوال له فني قوت سره ملګري کېږي او په پای کې اثر هغومره قوت پیداکوي چې ان د خلکو پر زړونو د یو سپېڅلي ادبي اثر په توګه حکومت وکړي. د دنیا په ټولو ادبي اثارو کې دا خبره تراوسه نه ده پېښه شوې او حتی دا به یوه معجزه وي چې یو څوک یا لیکوال دې نن کښېني، درې سوه کاله وړاندې د یوه بل لیکوال په نوم دې تذکره ولیکي او هغې کې دې بیا ان تر یو زر کلونو پورې په بېلابېلو دورو کې د هر پړاو له

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاريخي او اجتماعي حالاتو سره سم ليکوال او ادبي بهير داسې معرفي کړي، چې د خلکو پر زړونو دې د نورو ټولو ادبي اثارو په انډول زيات حکومت وکړي.

که موږ فرضاً د يو څو شيبو لپاره دا فرضيه ومنو، نو بيا خو دغه بل ليکوال تر محمد بن داود هوتکه هم د زياتې ستاينې او شاباسې وړ دی چې په شلمه پېړۍ کې داسې يو اثر ليکلای شي چې د پېړيو په بهير کې د يوې ژبې مطرحو شاعرانو ته شعرونه هم منسوب کړي، ادبي ژوند، مبارزې او وياړونه هم ور په برخه کړي او بيا نور ليکوال، سياسي او ادبي تاريخونه هم د دې ليکوال خبره تائيد کړي.

تراوسه پورې د بشر د ادب تاريخ په ټوله دوره کې دا ډول ادبي معجزه چا نه ده تخليق کړې، هو داسې شوي چې يو شاعر يا ليکوال د بل نومورکي، نومور، مړ يا ژوندي شاعر يا ليکوال کلام په خپل نامه کړی وي، خو دا ډول غلا هم ډېره ژر رسوا شوې ده، خو دا بل ډول معکوس کار چې څوک دې خپل اثر بل چاته منسوب کړي او خپله دې ترې دفاع هم وکړي، په ادبي تاريخ کې يې بېلګه نه لرو.

پټه خزانه د هغې انډول، بديل يا مثل: د پټې خزانې مخالفين چې پر پټه خزانه يې متضاد شکونه څرګند کړي دي، د هغو لپاره به يو منطقي دليل دا وای چې دوی پټې خزانې ته ورته يو بل تاريخي اثر يا تذکره جوړه کړې وای، تر هغه وروسته يې پر خلکو منلې او بيا يې له پټې خزانې سره پرتله کړې او خلکو ته يې ويلي وای چې دا دی د دا ډول ((جعلي)) اثارو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکل او پر خلکو یې منل ګران کار نه دی. که داکار یوه یا دوو لیکوالو نه شو کولای، نو بیا دې د پټې خزانې ټول مخالفین، په ښکاره او پټه سره ناست وای په شپو، میاشتو او کلونو دې کار کړی وای او بیا دې خپل لاسوند (سند) خلکو ته وړاندې کړی وای! او ولې ډېر وخت او ډېر کلونه؟ ځکه د یو ((جعلي)) اثر لپاره خو ډېر وخت ته اړتیا نه شته، هغه خو د تخیل، احساس او عواطفو په زور نه رامنځته کېږي، بلکې فکر، مهارت او چل ول ته ضرورت لري، نو د پټې خزانې ټولو مخالفینو باید د زیاتې انرژۍ د لګولو پرځای، داکار ژر تر ژره ترسره کړی وای. د منفي بافانو او شکاکانو دا خاصیت دی چې تر خپل فکر او استعداد پورته اثر باندې ضرور شک ښکاره کوي، مشرکینو به پر قرآن کریم هم شک کاوه، د قرآن کریم ایتونه به یې شعر باله او ځینو به سحر و جادو. کله چې د لوی خدای(ج) له لوري په همدې اړه د (کوثر) سوره نازل شو او له مشرکینو څخه وغوښتل شول چې تاسو د دې کلام معادل یا مثل جوړ کړئ، نو هغوی چې هر څومره زور وواهه څه یې ونه کړای شول، نو تر هغه وروسته یې بیا اعتراف وکړ چې دا واقعاً هم د الله(ج) کلام دی، نو پټه خزانه خو د بشر د ذهن یوه راټوله کړې ادبي تذکره ده، نو د پټې خزانې ټولو مخالفینو ته یو چیلنج دی چې په انفرادي یا ډله ییز ډول دې ته ورته یو اثر رامنځته کړي.

پټه خزانه، د شک او ثبوت مقابله: پر یوه شي باندې شک ښکاره کول اسانه کار دی، خو د هغه پر وړاندې د ثبوت وړاندې کول بیا هغومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسانه نه دي. پر پټه خزانه هم شک ښکاره کول اسانه کار دی، لکه چې دا شکونه د هر شکاک له خوا شوي هم دي، خو د خپل شک د اثبات لپاره یوه هم غوڅ ثبوتونه نه دي وړاندې کړي، د شکاکانو پر وړاندې هم چې کوم اسناد او دلایل وړاندې شوي هغه هم شکاکانو ته د منلو وړ نه وو، هغوی پر هغو بیا هم شک ښکاره کړی دی. خو زما په نظر پټه خزانه خپله یو ثبوت دی، یو شتوالي او موجودیت دی، د ثبوت له پاسه بیا بل ثبوت وړاندې کول څه مانا نه لري؟

لوی خدای(ج) په طبیعت کې ډېر رازونه اچولي، له هغو رازونو څخه یو دادی چې ((هر سړی پیدا دی خپل خپل کار لره که نه))؛ یو څوک به کار کوي، بل به نیوکه کوي، یو څوک به یو اثر لیکي بل به پرې نقد کوي، یو څوک به د ښه خوی او ښو اخلاقو خاوند وي او بل پرې شک کوي او وایي به چې دا چلند یې د قوت د نشتوالي له امله دی، په اصلي ماهیت کې داسې نه دی، یو څوک به ښه صادق مسلمان وي، بل به منافق او شیطان وي، یوه خوا به حق وي بله خوا به بطلان وي او ژوند به تر پایه همداسې د متضادو لوریو په مقابله کې روان وي.

پټه خزانه هم دغسې یو ثابت حقیقت او واقعیت دی، په دې لړ کې شکاکان هم حق لري دخدای(ج) د پنځول شوي طبیعت مطابق خپل شک ښکاره کړي. ځینو لیکوالو د رحمان بابا د ژوند او مرګ د کلونو په باب هم شک ښکاره کړی او هغه یې سم نه دي بللي او په دې باب یو شمېر لیکوالو لیکنې هم کړي، دا چې رحمان بابا پر کوم کال مړ دی او پر کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیدا؟ دا د دې مانا نه لري، چې د رحمان بابا له شتوالي منکر شو، د رحمان بابا د شعرونو شتوالی خپله د رحمان بابا د اثبات لپاره کفایت کوي، نو د پټې خزانې د اثبات لپاره هم غټ دلیل په خپله د هغې متن دی چې د سالم عقل او فکر خاوند ترې انکار کولای نه شي. ځینو لیکوالو او په اصطلاح ((تېزبینو)) لیکوالو دا د ځان د تبلیغ او اطراح لپاره یوه ښه وسیله ګڼله چې پر یو مشهور اثر، پر یوې مشهورې تاریخي پېښې او یا مطرح لیکوال وپېچي، پر هغو شک ښکاره کړي او ځان مطرح کړي.

یو وخت مو په پېښور کې غوښتل د خوشال بابا د زوکړې د څلورسومې کالیزې په ویاړ یو علمي سیمینار جوړ کړو، د سیمینار تر جوړولو وړاندې د سیمینار د مقالو د وېش لپاره یو بورډ یا جرګه ګۍ جوړه شوې وه، په جرګه ګۍ کې یو تن مطرح لیکوال وویل زه غواړم د خوشال بابا د ژوند یانې تولد پر کال لیکنه وکړم، ده وویل زما د لیکنې عنوان دی: خوشال بابا پر کوم کال پیدا دی؟ یو زرو دوه ویشت که یو زرو یوویشت؟ ده زیاته کړه ما سره ګڼ شمېر داسې دلایل، مدارک او اسناد شته؛ دا ثابتوي چې بابا پر یو زرو یوویشت کې پیدا دی، نه په یو زرو دوه ویشت هـ ق کې. موږ وویل دا یوه اتفاقي موضوع ده او واضح ده، ضرورت نه شته چې پر دې لیکنه وشي، د بابا د ژوند او اثارو پر هغو اړخونو باید خبرې وشي چې تر اوسه لا مبهم دي او څېړنې ته اړتیا لري، خو لیکوال صیب بیا ټینګار وکړ؛ څوک وایي چې د خوشال بابا د ژوند کال اتفاقي دی؟ هېڅ اتفاقي دی نه، تاسې یو ځل زما منابع او اسناد وګورئ بیا به مو باور پرې راشي، پرېږدئ چې موږ لوستونکو ته واقعیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايو. کله چې ليکوال پر خپلې خبرې تر حده زيات ټينګار وکړ، نو ماته هم يو څه غوصه راغله او ورته ومې وويل: د خوشال بابا په باب تر ټولو کره، معتبره او باوري اسناد کوم دي؟

ده وويل خپله د بابا اثار. نو ما وويل کله چې خپله بابا وايي:

((د هجرت زر دوه ويشت سن و ـــ چې زه راغلم په ميان)) نو بيا ته څوک يې چې د بابا د ژوند په هکله خپله د بابا خبره رد کړې، دې سره زموږ بحث نور پای ته ورسېد.

نو اوس راځو خپلې خبرې ته، چې پر يوه شي د شک ښکاره کول او د هغه لپاره د يو څو مرتبو او نا مرتبو، وړاندې او وروسته دلايلو راوړل او د عادي لوستونکو د ذهنونو ګډوډول اسانه کار دی، خو د خپل ناسم شک اثباتول ساده کار نه دی.

د پټې خزانې له مخالفينو څخه يو: پټې خزانې په پيل کې د سياسي او کلتوري سياليو له امله بهرني مخالفين درلودل، وروسته وروسته بيا دا مخالفتونه په کورني کچه هم څرګند شول، خو د کورنيو مخالفينو د مخالفت علتونه ډېر زيات سياسي او کلتوري نه وو؛ اکثره د حقارت له رواني عقدو او په فرهنګي چاپېريال کې د سالم رقابت له لارې لوړ شهرت او مقام ته د نه رسېدو له امله پيدا شول. د کورنيو مخالفينو سرخېل ښاغلی (قلندر مومند) دی چې په پښتنو ليکوالو کې نسبتاً پام وړ مقام لري. دقلندر مومند د شهرت يوه لويه وجه همدا د پټې خزانې مخالفت دی، سره له دې چې هغه په شعر، لنډه کيسه، تنقيد او تحقيق کې هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشهور دی، خو په دې هره برخه کې دده همعصره داسې نور پښتانه لیکوال وو چې له قلندر مومند څخه یې اول مقام نیولی و او زیات شهرت ته رسېدلي وو، د بېلګې په توګه که څوک د غزل نوم اخلي، نو د حمزه بابا، که د تحقیق نوم اخلي نو کامل مومند، که د لنډې کیسې نوم اخلي نو مهدي پاچا او که د انقلابي شاعرۍ نوم اخلي نو د اجمل خټک نومونه یې اول په ذهن کې راګرځي. قلندر مومند ته دده د فرهنګي شخصیت د خړوب او مطرح کېدو یوازینۍ لاره همدا ((تنقید)) پاتې وه. نو ده باید داسې یو څه ته ګوتې وروړې وای چې دده د فرهنګي شخصیت د شهرت غوښتنې دا غریزه یې خړوب کړې وای. د قلندر مومند دا پټه تلوسه هغه وخت د فوران حالت ته ورسېده چې پر (۱۳۴۵ل، ۱۹۶۶م) کال کابل کې د خوشال بابا په یاد جوړ شوي نړیوال سیمینار ته رابلل شوی و، دا هغه مهال و چې د پټې خزانې له لومړي چاپ څخه نږدې (۲۳) کاله تېرېدل، د دې سیمینار علمي مشري د لوی استاد علامه عبدالحی حبیبي پر غاړه وه. دې سیمینار حمزه بابا او څو نورو لیکوالو لیکنې وستایل شوې، لوی استاد پوهاند علامه حبیبي چې نه یوازې د افغانستان، بلکې د ټولې سیمې په کچه یو لوی عالم و، هم زیات وستایل شو او درناوی یې وشو، قلندر مومند په دې سیمینار کې دده له خپلې توقع او شان سره برابر ونه ځلېد، نو له همدې ځایه ده د داسې یو ناسم رقابت لاره ونیوه چې پخوا یې دومره جوش نه و. دا وخت د قلندر مومند د قلم نوکه او ذهن د (استاد حبیبي) لوري ته واوښتل او په دې کې یې لومړی کتاب چې لوی استاد پرې حاشیې، تعلیقات او شرحې لیکلې وې هغه (پټه خزانه) وه، نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا کتاب هدف يا ټارګېټ شو، ولې پټه خزانه هدف شوه؟ ولې د حبيبي صاحب خپل تاليفات تر بريد لاندې رانغلل؟ د دې پوښتنې ځواب دادی چې د پټې خزانې د ترديد لپاره لا تر دې دمخه بهرني ذهنيت کار کاوه، هغوی هم يو کورني شکاک او کورني شکاک هم يو بهرني ملاتړ ته اړتيا لرله، مشترکې ګټې د دوی د ګډې همکارۍ سبب شوې. ښاغلي قلندر مومند تر هغه وروسته پر پټه خزانه څو انتقادي ليکنې وکړې او د پېښور په چاپي خپرونو کې يې خپرې کړې.

قلندر مومند نږدې شل کاله پر پټه خزانه ((تحقيق او تنقيد)) وکړ او په پای کې يې ((پټه خزانه فی الميزان)) کتاب چاپ کړ، هغه وخت چې لوی استاد عبدالحی حبيبي ژوندی و، نو د پټې خزانې د بهرنيو او کورنيو شکاکانو د شکونو په اړه يې خپل مستند دلايل وليکل، دلوی استاد تر مړينې وروسته قلندر مومند ته لاره نوره اواره شوه، وروسته ده يو شمېر هغه ليکوال په تېره بيا د پېښور ځينې ځوان ليکوال چې دده پر چاپېريال راټول وو او په يو نه يو ډول يې ده د شخصيت په وده کې رول درلود، په زړه نا زړه ډول د قلندر مومند فکر تعقيب کړ، خو بيا هم په پېښور او کويټه کې ډېر نور داسې ليکوال وو چې د قلندر مومند د نظرياتو خلاف يې ليکنې وکړې. ښاغلي همېش خليل د قلندر مومند د ((پټې خزانې فی الميزان)) په ځواب کې د ((تول پارسنګ)) په نامه يو مستقل اثر وليکه. د پټې خزانې د مخالفت لړۍ په پای کې د ابتذال داسې يو حالت ته ورسېده چې ان ځينې داسې کسان چې اصلاً يې په خپل ټول عمر کې يو ځل هم پټه خزانه لوستې نه وه، هغوی هم د پټې خزانې په اړه خپل نظرونه څرګند

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل. یوه ورځ له پېښوره (ټل) ته په یوه مشاعره کې د ګډون لپاره روان وو، د کوزې پښتونخوا یو ځوان لیکوال له ما څخه وپوښتل ((یون صاحب دا د پټې خزانې په باب ستا رایه څه ده؟)) ما ویل له رایې څخه دې مطلب څه دی؟ ده وویل منې یې که نه؟ ما وویل زه یې ومنم که و نه منم هغه خپله داسې یو اثر دی چې ځان یې پر خلکو منلی او بل دا خو څه د عقایدو مسله نه ده چې که څوک یې ومني نو له ګناه به خلاص شي او که وېې نه مني نو ګناهکار به شي. منل نه منل دهر چا خپل کار دی خو واقعیت په خپله واقعیت دی. ده وویل بیا هم مطلب مې همدا و. ما ویل ستا رایه څه ده؟ ده وویل زه خو یې مخالف یم. ما ویل پټه خزانه دې لوستې؟ ده وویل نه جي! ما ویل چې لوستې دې نه ده نو بیا مخالف یې په څه یې؟ ده وویل: دا قلندر صاحب او نور چې کوم دي، هغه یې نه مني که نه ما ویل . . . ما وویل د واقعیت خبره بېله ده او د منلو یا نه منلو خبره بېله. ما ویل اسلام د خدای(ج) یو کامل دین او قرآن د خدای(ج) اسماني کتاب دی، بیا یې هم د نړۍ نا مسلمان وګړي او همدارنګه یو شمېر منافق مسلمانان عملاً نه مني، نو دا خو د دې مانا نه لري چې اسلام او قرآن کې نیمګړتیا ده، نیمګړتیا خپله زموږ په ذهن کې ده. پټه خزانه یو واقعیت دی چې پټېدلای نه شي، د منلو او نه منلو خبره د هغې د واقعیت مانع کېدلای نه شي. . .

د قلندر مومند ترڅنګ یو شمېر نور لیکوال چې د هغه لاره تعقیبوي، هغوی له معقولې لارې او د فرهنګي کار و هڅو په وسیله د شهرت او مقام لوړو پړاوونو ته نه شي رسېدلای، نو دوی دا لاره غوره ګڼلې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې يو ادبي اثر ته لاس وغځوي چې هغه د خلکو زړونو ته لاره پيدا کړې وي، دوی فکر کوي په دې کار سره به د خلکو حساسيت راوپارېږي او زموږ ليکنه به ولولي، يا به مو پر ضد ليکنه وکړي او که ځواب را نه کړي، نو بيا به ووايو ګوره چې زموږ دلايل پاخه وو چا يې ځواب ونه شو ويلای. دا ډول ليکوال چې د شهرت د فقر پر غريزې اخته دي، په هر ځای کې شته؛ په جلال اباد کې يو ځوان عادي او مبتدي ليکوال په يوه نوې راوتې سيمه ييزه مهالنۍ عادي جريده کې پر يوه ډېر پاخه او مطرح ليکوال په دې نيت بې ځايه، نامعقوله او له واقعيت څخه لرې انتقادي ليکنه وکړه چې مطرح ليکوال به يې ځواب ووايي او دې سره به ((منتقد)) او ((جريده)) دواړه شهرت ته ورسېږي او په پيندځوو کې به ياد شي. خو مطرح ليکوال هغه ليکنه ډېره بابيزه وګڼله او هېڅ ځواب يې ور نه کړ، يو بل ليکوال ورڅخه وپوښتل چې د هغه ليکنې ځواب دې ولې ور نه کړ؟ هغه وويل: دا ځوانان دي، دوی د شهرت غريزې پسې اخيستي، زه نه غواړم په خپل ځواب دوی خپل هدف ته ورسوم. دا مسله همداسې غلې پاتې شوه، څه موده وروسته هغو ځوانانو له هغه مطرح ليکوال څخه بښنه وغوښته. نو د پټې خزانې د کورنيو مخالفينو يوه غټه ستونزه او ناروغي همدا ده چې د شهرت غريزې پسې اخيستي دي. که موږ د ښاغلي قلندر مومند ټول ليکلي اثار سره وارزوو نو راته معلومه به شي چې هغه په غزل کې د حمزه بابا، په انقلابي شاعرۍ کې د اجمل خټک او په تحقيق او تاريخ ليکنه کې د کامل مومند او استاد عبدالحی حبيبي مخکښي نه شوه زغملای. د ارواپوهنې له نظره هغه اشخاص چې د ژوند په يو لړ سياسي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنیزو او فرهنګي چاروکې ناکام او یا هم تر خپلو محسوسو او نامحسوسو سیالانو پاتې راشي، معمولاً پر منفي کرکترونو بدلیږي، هغه لیکوال چې په لیکوالۍکې د تخلیق او تحقیق په دواړو برخوکې پام وړ او مطلوب پرمختګ ونه کړي معمولاً درېیمه لار (تنقید) غوره کوي. کله کله بیا دا تنقید د اصلاح او لارښوونې پر محور راڅرخي، خوکله کله بیا د منفي بافۍ د ناروغۍ ښکار شي او هرې مثبتې پدیدې ته ضرور د شک او تردید په سترګوګوري، ښه کره کتونکی همغه دی چې یو اثر مخکې تر مخکې د ښه والي او بدوالي د ټاکلې فرضیې له مخې و نه رازوي. یانې فرضیه مخکې تر مخکې قید نه کړي، چې حتماً به دا اثر ښه ثابتوم یا بد او کمزوری. ښه لاره داده چې اثر څنګه دی همغسې یې وارزوي، خپل شخصي نظر او عواطف په کې دخیل نه کړي. زه فکرکوم چې قلندر مومند مخکې تر مخکې د پټې خزانې په اړه د (رد) فرضیه ټاکلې وه او خپله ټوله انرژي یې د همدې (رد) لپاره راټوله کړې وه. د قلندر مومند د لیکنې تر شا څه رواني مشکلات پراته وو، چې ده نږدې (شل کاله) د هغه اثر د تردید لپاره کار وکړ چې محمد هوتک هغه په (دووکلونو) کې لیکلی و. کېدی شي محمد هوتک د پټې خزانې پر لیکلو دومره نه وي په تکلیف شوی لکه قلندر مومند یې چې په تردیدکې په تکلیف شو.

قلندر مومند په خپله لیکنه کې په اصطلاح له نجومي علم څخه هم ګټه اخیستې او په اصطلاح له ببلابېلو جنتریو یې استخراج کړی چې د پټې خزانې د متن په پای کې یوه راغلې نېټه غلطه ثابته کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد هوتک په پټه خزانه کې ليکي: ((کتاب تمام سو، په ورځ د جمعې (٢٤) د شوال المکرم (١١٤٢) هجري په قندهار کې او مولف محمد هوتک هم فارغ البال سو الحمدلله حمداً کثيراً))

خو قلندر مومند په دې نظر دی چې د شوال (٢٤) د جمعې ورځ نه ده، له همدې پورتني ټکي سره په ارتباط کې د ښاغلي قلندر مومند د يوې مرکې يو ټکي ته ستاسو پام را اړوم.

د قلندر مومند تر وفات نږدې درې کاله وړاندې، ښاغلي حنيف خليل له ښاغلي قلندر مومند سره يوه مرکه کړې وه، دا مرکه همغه مهال له پېښوره خپرېدونکې (وحدت) ورځپاڼه کې چاپ شوې وه. په دې مرکه کې ښاغلي حنيف خليل له ښاغلي مومند څخه پوښتلي وو چې ستاسو د پيدايش کال کوم دی؟ هغه ورته په ځواب کې ويلي وو ((. . . زما د پيدايش کال ماته معلوم نه دی، ځکه چې هغه وخت مور و پلار د پيدايش کال نه ليکه او که چا ليکه هم نو په يوه کاغذ کې به يې ليکه بيا به يې د قرآن شريف په منځ کې ايښوده، نو په دې وجه زه تاسو ته د خپل پيدايش کال سم نه شم ښودلای))

اوس دی دلته د خپل پيدايښت د کال په اړه دومره بې تفاوته او يا نا خبره دی، نو بيا کوم دلايل او مهم عوامل وو چې دی يې دېته هڅوه چې درې درېنيم سوه کاله دمخه له نورو سره د ورځو او ساعتونو حساب، هغه هم په خپله خوښه وکړي؟ پر (١١٤٢هـ ق) کال د شوال (٢٤) د جمعې ورځ وه او که نه وه؟ دا او دې ته ورته پوښتنې سړي ته د دې لاره اواروي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په خپله د شکاکانو پر نظرونو او شکونو شک وکړي او ووايي چې دا ډول شکونه له سياسي، کلتوري سياليو او شخصي عقدو څخه راټوکېدلي دي او پر واقعيت ولاړ نه دي. که د پټې خزانې د بهرنيو او کورنيو مخالفينو ټول نظرونه راټول کړو، نوکېدی شي دې نتيجې ته ورسېږو چې دا ټول نظرونه د سياسي، کلتوري، ژبنيو او تاريخي ناوړه غرضونو او د ځينو ځانپالو او شهرت خوښو ليکوالو د شهرت د غريزې او شخصي عقدو يو ګډ امتزاج دی چې علمي معيارونه نه لري او پر پورتنيو يادو عواملو ولاړ دي او بس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شېرزاد ساپي سفر

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د اپریل پر (۱۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د وري له (۲۴)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

شېرزاد ساپي هم د ابدي نړۍ پر لوري خپل سفر پیل کړ، لغمان د خپلو حقوقو له یوه ژبور او زړور بچي څخه بې برخې شو. نږدې کال وړاندې یې د سلطان غازي بابا ښار کوټي په برنۍ برخه کې په نوي بڼ کې وکرځولم. ښکلی باغ یې جوړ کړی و، ژمنه مې ورسره وکړه چې کال ته به له خپلو ماشومانو سره دې بڼ ته راځم او هغوی ته به وایم چې لغمان کې هم داسې ښکلي ځایونه شته. تر نوي کال څو ورځې دمخه لغمان ته لاړم. ماشومانو ته مې وویل، د شېر زاد کاکا باغ ته مو بیایم، سیل به هم وکړئ او یو یو نهالګی به هم د یادګار په توګه کېږدئ چې په خپل وطن کې مو د لاس نښه پاتې شي. مېرمن مې او نورو خپلوانو وویل اوس مازیګر ناوخته دی او هلته امنیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم د ډاډ ور نه دی، د ماشومانو تگ ضرور نه دی. نه مو شېرزاد صيب وکتلای شو او نه يې بڼ. نن مو دا غمجن خبر واورېد چې شېرزاد صيب يې په خپل همدې بڼ کې شهيد کړ! دوی يوازې شېرزاد شهيد نه کړ دوی يو بشپړ بڼ شيهد کړ. دوی شنې ونې او بوټي شهيدان کړل، دوی تنکي گلان شهيدان کړل، او هی د بې ماليارہ بڼ گلانو! څومره ژر به مړاوي شئ ، څومره ژر به ورژېږئ! کاشکې تاسې خبرې کولای شوای چې نن مو د خپل ماليار په وير کې سوې ساندې ويلای وای. او های د يتيم شوي بڼ گلانو! که تاسو غږېدی شوای ، نو ضرور به مو مور ته ويلي وای چې تاسې اشرف المخلوقات نه ياست، شرالمخلوقات ياستئ. د ادم زامن ياستئ، خو د سړيتوب جوهر درکې نه شته. شېرزاده وروره په مخه دې گلونه. . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

باعزته سوله څه مانا؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د اپریل پر (۱۹) مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د وري له (۳۰) مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

کله چې یو څوک نه غواړي، یو کار ترسره کړي، نو د هغه پرضد بیا بېلابېل دلایل او پلمې لټوي. اوس د سولې لپاره هم بېلابېل قیدونه او شرطونه وړاندې کېږي. سره له دې چې جمهور رییس غني ویلي وو، د

سولې لپاره سر ورکولو ته هم تیار دی او طالبان هم باید له قید او شرط پرته سولې ته غاړه کېږدي، خو اوس چې سولې ته د امریکایانو او طالبانو د تمایل څرک لګېږي، تر ټولو دمخه ډاکټر غني د سولې پر وړاندې داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیدونه او شرطونه وړاندې کړي چې د اندازې او معیار معلومول يې اسانه کار نه دی. ((باعزته)) او ((دایمي)). دا هغه کلمې دي چې د (سولې) تر نوم او اصطلاح دمخه کارول کېږي او د هغې څرنګوالی تشریح کوي. په پښتو کې (صفت) او (قید) تر نوم دمخه راځي او د هغه نوم حالت تشریح کوي.

دلته ((باعزته)) او ((دایمي)) دواړه هغه توصیفي قیدونه دي چې د (سولې) راتلونکی څرنګوالی تشریح کوي او د هغې لپاره قیدي الزامات برابروي. په دې مانا چې که له ((سولې)) څخه دا ((باعزته)) او ((دایمي)) صفتونه او قیدونه لرې کړو، نو یوازې ((سوله)) پاتې کېږي، خو دا ډول سوله بیا د غني او ګډوله حکومت په مزاج برابره نه ده.

اوس چې د سولې لپاره دا ډول قیدونه وړاندې کېږي، راځئ چې دې بل طرف ته هم دا ډول قیدونه وړاندې کړو: باعزته دولت، باعزته حکومت، باعزته قضایه قوه، باعزته پارلمان، باعزته ولسمشر، باعزته مرستیالان، باعزته سیاسي ګوندونه، باعزته ټاکنې او نورې باعزته باعزته تقاضاوې.

اوس که له ولسمشر څخه وپوښتل شي چې ته او وجدان دې چې ګډوله حکومت باعزته دی؟ پر اساسي قانون پښه ایښودل باعزته کار و؟ لومړی مرستیال دې باعزته دی؟ محقق او د ګډوله حکومت نور ارکان دې باعزته دي؟ تېرې ټاکنې چې دې وکړې هغه باعزته وې؟ ټاکنیز کمېسیونونه باعزته وو؟ دغه هیئت چې قطر ته دې ټاکلی و، دا ټول باعزته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشخاص وو؟ دغه تنظیمي مشران چې کابل یې وران کړی او اوس د سولې شورا او پخلاینې شورا په راس کې دي، دا ټول باعزته او پاک نفسه خلک دي؟ دا تېر پارلمان چې ستاسو په حاکمیت کې یې خپل عمر وغځاوه، دا باعزته و؟ او نور ډېر بې عزته اشخاص چې اوس د باعزته خلکو په نامه مسمی دي، دا ټول په حقیقت کې باعزته دي؟؟؟ نو د خدای (ج)، رسول الله (ص) او د دې مظلوم ملت په خاطر د سولې لپاره قصدي او نا قصدي قیدونه مه جوړوئ، ټول پر دې پوهېږي چې له دې ډول قیدونو او بندونو څخه اصلي موخه څه ده؟ اوس هم وخت شته، فکر وکړئ، ستا عزت او عفت د دې ګډوله او وراسته حکومت په تداوم کې نه دی، ستا عزت په سوله کې دی. تا ته دوه ستر مسولیته درپه غاړه دي: یو دا چې د دې وراسته، چینجن او ګوزڼ وهلي حکومت درمل وکړې؛ پر یو پاخه او مستحکم حکومت یې بدل کړې، په خواشینۍ سره چې په دې برخه کې دې ډېر وخت او فرصتونه له لاسه ورکړي او دویم مسولیت دې دا دی چې د سولې او ثبات لپاره ګامونه پورته کړې، دا دویم کار کې هم ستا ګټه ده، هم د ملت، هم د وطن او هم د خدای (ج) او د هغه د رسول (ص) رضایت په کې خوندي دی.

اوس ستا پر اوږه د هېواد قسم خوړلو دښمنانو ټوپک ایښی، ستا له شا د سولې پر نویو ټوکېدلو غړونو ډزې کوي. حقیقت دا دی چې د حکومت غوښنه برخه اوس هم د جګړه ییزو تنظیمونو او په تېره بیا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي جمعیت او نظار شورا په لاس کې ده، هغوی هېڅکله سوله نه غواړي، که ته سوله د عبدالرب رسول سیاف، یونس قانوني، حاجي محقق، کریم خلیلي، امر الله صالح او نورو له لیډلورو ګورې، نو دا لیډلوري خو د هغوی له ماضي سره تړلي او مستقیماً د جګړې د اور بټۍ ته رسي، که حافظه لرې هغه ورځې دې هم راپه یاد کړه چې امرالله صالح د عبدالله عبدالله لپاره سرسخته کمپاین کاوه او ما (یون) ستاسو لپاره، هغه په پښتونستان واټ کې ستا پر ضد د مظاهرې اورپکی ګډونوال و او زه ستا په پلوۍ د کابل په یکه توت او هوتخېلو کې، هغه به له خپلو ټلوېزیونونو څخه ستاسو پر ضد نشرات کول او ما به له خپلو ټلوېزیونونو ستا په ګټه، هغو به نامتمرکز او پاشلی حکومت غوښته او موږ به یو قوي او مرکزي حکومت، هغو به ته فاشېست او یهودي ګڼلې او موږ به یو ملتپال، هغوی دربانډې یو ګډوله ائتلافي حکومت ومانه او موږ د یو بشپړ انتخابي حکومت پلویان وو. دا دی هغوی بېرته د حکومت او قدرت برخه شول او موږ له حکومته بهر پاتې شولو، دا یو مثال مې یوازې د غني د متضادو حرکتونو او قضاوتونو د تمثیل په خاطر لوستونکو ته وړاندې کړ.

اوس یو ځل بیا د نظار شورا کرکټرونه چې د حکومت نیمه برخه یې د عبدالله په وجود کې اشغال کړې ده او اوس د غني په پوټکي کې هم ننوتي، غواړي د غني د ناثباته فکري او احساساتي جوړښت له امله د غني له ادرسه پر سولې او د سولې پر بهیر ګوزار وکړي. هم غني د تاریخ کندې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټېل وهي او هم افغانستان يو ځل بيا د تېروکلونو جګړه ييز حالت ته بوځي، نو ځکه خو هم پر غني او هم د هغه پر شاوخوا پر څو تنو ملتپالو حکومتي اشخاصو او هم پر عام افغان ملت غږکوم چې ټول د سولې بهير ته ودانګئ، هم غني وژغورئ، هم حکومت له مافيايي کړيو خلاص کړئ او هم هېواد وژغورئ، سوله راستنه کړئ، سوله په هېواد کې د زرو مرضونو علاج دی.

سوله غني له فکري بې ثباتۍ ژغورلای شي، سوله انتخاباتي ټکتونه د نظارشورا له يرغملۍ خلاصولای شي. سوله ازادو ټاکنو ته لاره برابرولای شي. سوله د اقليتونو د حقوقو د مدعيانو د ناوړه باج اخيستلو مخه ډب کولای شي. سوله غني د عطاء محمد نور او دين محمد جرئت له پېټکو ژغورلای شي، سوله د طالبانو پوځي زور ختمولای شي، سوله په نرمۍ لکه اوبه د اور سزا ده، سوله کې عزت دی، سوله کې بيا رغونه، پرمختګ او نوې جوړونه ده. لنډه دا چې سوله هغه څه کولای شي چې نور يې هېڅ ډول وسايل او دلايل نه شي ترسره کولای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک په څومره اوبو کې؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال (اپریل) پر (۱۹)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (وري) له (۳۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

په افغانستان کې یو پر بل د تورونو پورې کول د سیاسي کلتور یوه برخه ده. تېرو څلوېښتو کلونو کې دې کلتور امتداد پیدا کړ، اوس نو دا

کلتور یو ځل بیا په څپو دی، هره سیاسي ډله او هر سیاسي شخص پر یو بل د پردیپالۍ او جاسوسۍ تور پورې کوي، پخوا به جهادي ډلو پر خلق او پرچم د روسپالنې او هغوی به پر مخالفو جهادي ډلو د امریکا او غربپالنې تورونه پورې کول، خو وروسته د یو شمېر جهادي ډلو مشرانو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

روس له ګړېوانه سر راوویست او د مخالف لوري یو زیات شمېر مشرانو بیا انګلستان، امریکا او نورو غربي هېوادونو ته پناه یوړه، په اصطلاح سروېس تبدیل شو. هغو تورونو هېڅ ګټه ونه کړه، خو د هغو د متضادو عملونو په نتیجه کې هېواد ته درانه زیانونه واړول شول. اوس یو ځل بیا د تورونو لړۍ تکرارېږي، د ډاکټر اشرف غني یو شمېر پلویان او شمالټلوواله پر طالبانو د پاکستان پالنې او هغوی بیا پر دوی د غربپالنې تورونه پورې کوي، دې تورونو کې به منطق او لږ حقیقت موجود وي، ځکه څوک چې په کوټه او پېښور کې شوراګانې لري، نو هغوی د پاکستان له توره ځان نه شي خلاصولی او دا ډلې چې بیا د پاکستان ضد شعارونه ورکوي، منطق یې نه مني او هغه ډلې چې د امریکا یې الوتکو تر وزرونو لاندې پر کابل واکمن شول او یا یې خپله دېرش کاله په غربي هېوادونو کې ژوند کړی وي، خوی خصلت او د ژوند شریکبانی یې هم د همغه ځای وي، د همغو په مرسته واک ته رسېدلی وي، نو دا ډلې او اشخاص چې غرب ضد څرګندونې کوي، پر ځان او ملت رشخند وهي. خبره دا ده چې هېڅوک او هېڅ سیاستوال د تورونو له دایرې وتلای نه شي. که دا ټول تورونه د یوې فرضیې په توګه ومنل شي او لومړی د طالبانو له اسلامي امارته د پاکستان لاس لنډ شي او بیا له ملي وحدت حکومت څخه د امریکا، نو دواړه جوړښتونه به څومره خپل عمر ته دوام ورکړي؟ واقعیت دا دی چې طالبان به کمزوري شي، جنګ به سوړ شي، خو په بشپړ ډول به ختم نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي، ځکه چې له ګډوله حکومت څخه نارضايتي دومره زياته ده چې له طالبانو پرته يې نور مخالفين هم پيداکېدلای شي، خو که د غني په مشرۍ د ملي وحدت پر حکومت د امريکا مرستې بندې شي، نو دا حکومت به يوه اوونۍ هم دوام ونه کړای شي. د دې خبرې علت څه دی؟ د غني حکومت د اضدادو يوه مجموعه ده چې له ځينو محدودو کسانو پرته يې نور اکثره غړي په بېلابېلو متضادو ډلو پورې تړلي دي چې ډېره بده سابقه لري. د غني حکومت يو شمېر نور غړي بيا هېڅ ډول عقيده يي اعتقاد نه لري او نه په دې وطن کې کلتوري او قومي ريښه لري. دوی ته حکومت د يوې اقتصادي سرچينې په توګه مطرح دی او هر کله چې پرې سخته راغله، له هېواده پښې سپکوي. د طالبانو مشران ښه دي، که خراب، په خپله او د کورنۍ اکثره غړي يې د جګړې لومړۍ کرښې ته حاضر دي، خو د دې بل لوري د چارواکو کورنۍ او زامن يې د خپلو پلرونو د حکومت لپاره دومره قربانۍ ته هېڅکله نه حاضرېږي، نو د يو چا زوی چې د خپل پلار د حکومت ملاتړ نه شي کولای، دا عام ولس ولې دومره قربانۍ ته حاضر شي؟ طالبان د فکر خلک دي که نه، خو د عمل خلک دي. په حکومت کې يو شمېر کسان د فکر دي، خو د عمل نه دي.

د عمل د خاوندانو په حــضور کې
د وينا خاوند ولاړ لاس په سلام دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې ليکنې څخه هدف دا دی چې د سياستوالو تورونه د ارزونې مصداق نه دي، د هغوی عملونه بايد وارزول شي. اوس وخت کې هېڅ داسې سياسي مميز نه شته چې ببخ کې ډکی ونه لري. دلته څوک سپينې کوترې سياست ته نه پرېږدي، ولس د سياستوالو له کليشه يي شعارونو او ستغو عملونو ستړی دی. سولې او ارام ته اړتيا لري. دوه څرګندې ليکې بايد تشخيص شي: د سولې پلويان او د جګړې اوربلوونکي. هغه څوک چې سوله غواړي، هغوی بايد د سولې لپاره ټولې ممکنه لارې چارې وکاروي او هغوی چې د واک د امتداد لپاره جنګ غواړي، ښه به وي چې خپل اولادونه له طالبانو سره د مخامخ جګړې لومړۍ ليکې ته ولېږي. که د غني، قانوني، صالح، محقق، دوستم، خليلي او نورو برحالو چارواکو زامن، د ملاعمر، هيبت الله، ستانيکزي، حقاني او نورو طالبانو دزامنو پر وړاندې مخامخ جګړې ته لاړ شي، نو که جګړه يې وګټله، هم به توريالي او هم به اتلان شي او که زور يې و نه رسېد، نو مجبور به شي خپل پلرونه سولې ته لېواله کړي، تر هغه پورې دا جګړه په کورنۍ کچه نه ختمېږي چې د دواړو لورو لوړپوړو اشخاصو کورنۍ درد او خطر احساس نه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې اقتصادي مرکزونه؟

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اپريل) پر (۲۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (وري) له (۳۱)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

پوره څلور لسيزې کېږي چې په افغانستان کې تر سپېڅلو شعارونو لاندې نامقدسه جګړه روانه ده. د جګړې اکثره کورني او بهرني لوبغاړي او کرکټرونه بدلېږي رابدلېږي، خو د جګړې ماهيت او د افغانستان د

ورانۍ حالت هماغه شان دوام لري. دا خبره منطقي نه ده چې جګړه دې تصادفي وي او له کوم اصلي مرکزه دې کنترول نه شي. که د جګړې شعارونه او لوبغاړي هر څومره واوړي راواوړي، خو دوه حقيقتونه او واقعيتونه ثابت دي: د جګړې اصلي او محرکه قوه د پاکستان استخبارات

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او د جګړې ډګر افغانستان دی. په کورنۍ کچه به افغان سیاستوالو کې د ملامتۍ کچه د چا پاو زیاته او یا کمه وي، خو په ټوله کې افغان ولس قرباني شوی او سیاستوال او تنظیمونه یې د یو بار مصرف په توګه کارول شوي دي. اوس چې د جګړې ژورو ته سرې ګوري دا جګړه که څه هم د ایډیالوژیک بېز او انګېزې له مخې پیل شوې او غبرګون یې هم څه نا څه همدا ډول دی، خو دلته ولې تر ډېره بریده د پوځي مرکزونو پر ځای اقتصـادي بنسـټونه پـه نښنـه کېـږي؟ اقتصـادي مرکزونـه خـو مسـلمان او نامسلمان دواړو ته په کار دي او د ملت د ژوند اساسات جوړوي، خو افغانستان کې د عقایدو تر چتر لاندې جنګېدونکي سرتېري بیا پر دې نه پوهېږي چې اسلامي حکومت اقتصاد ته اړتیا لري که نه؟ په جلال اباد کې دوه درې ځله د بهسودو پله پر سر پر بهرنیو سرتېرو ځانمرګي بریدونه وشول او پله ته په کې هم ډېر زیان واوښت، دا بریدونه ولې تر پله اخوا او دېخوا نه ترسره کېدل؟ خو هغې اصلي سرچینې چې ځانمرګي یې روزلي وو، له هغو یې دا تعقل هم اخیستی و چې د بهسودو پل له امریکایانو سره څه رابطه لري؟ د افغانانو د اصلي دښمن اساسي هدف دلته دا و چې له یوې خوا د یرغمل شول مسلمان په وسیله امریکایان له منځه یوسي، له بلې خوا پل رنګ کړي او همدا رنګه له دې پله تېرېدونکې لویه لار له دوو نورو ختیزو ولایتونو (کونړ او نورستان) سره غوڅه کړي. په دې ډول به لکونو خلک له ستونزو سره مخامخ شي او دوی به د کونړ لوی سیند او هلته مېشته ولسونه تر خپل کنټرول او اغېز لاندې راولي. افغان جګړه مارو غاړو د جګړې د اصلي لوبغاړو دغه اصلي هدف هېڅکله درک نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړ. د کابل پر کانټینینټال، سرینا هوټل، ذنبق څلور لارې او نورو مهمو مرکزونو برید د سیاسي ملحوظاتو تر څنګ اقتصادي انګېزې لري. پاکستان لکه څنګه چې یو ځل یې د جهادي ډلو له قهریې قوې څخه د افغانستان د ویجاړۍ لپاره ګټه پورته کړه او کله چې هغوی په اصطلاح بریالي شول، نو بیا له داسې یو وطن سره مخامخ وو، چې نه یې اقتصاد درلود، نه یې پوځ او نه هم نور ودانیز تاسیسات، نو بیا د پاکستان خیرات او ترحم ته کېناستل، اوس یو ځل بیا د طالبانو د اسلامي تحریک په وجود کې تېر داستان بیا تکرارېږي، دا چې طالبان پرې پوهېږي او که نه؟ دا د هغوی خپل مشکل دی، خو شعوري افغانان د پاکستان د استخباراتو پر ستراتیژۍ ښه پوهېږي.

پر مخابراتو وزارت ننني برید چې هر چا کړی، هېڅ ډول توجیه نه لري، مخابرات د هر هېواد اعصاب دي. په دې وزارت کې د هېواد زیاته معلوماتي ډېټا خوندي ده، د ملک لپاره یوه ستره اقتصادي سرچینه ده، هر حکومت چې راځي، اسلامي وي که الحادي، مخابراتو ته اړتیا لري، بې اعصابو حکومت نه شي کېدی، نو یو څوک چې خپله ټلیفون، فکس، مخابره او فیسبوک کاروي او بیا پر دې مرکز برید کوي، د هغه د جهالت درجه به په کوم حد کې وي؟ خبره رالنډوم، د جګړې پر ټولو عناصرو او غاړو غږ کوم چې د افغانستان ملي شتمنۍ، د ټول ملت مال ګڼل کېږي، هېڅ ډله حق نه لري چې د سیاسي او پوځي غرضونو لپاره هغه د ملت د واک له دایرې وباسي او یا یې د خاورو پر ډېرۍ بدله کړي. طالبان به سبا ملایان شي، خو د دې وطن د جوړولو وړتیا به ونه لري او هر څه به یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بایلولي وي. مجاهدین هم یو وخت په دغسې ګرمه وینه کې وو، د ننګرهار فارمونه یې لوټه کړل او ویل به یې چې مور ته یې بیا عربان جوړوي، وروسته عربان د خپلې عیاشۍ پر لوري وخوځېدل، مجاهدین په ډاګ پاتې شول او فارمونه یې همغسې سوي لوغړن پرېښودل.

نو اوس باید طالبانو هم د مجاهدینو د دویم نسل په توګه دا پخه تجربه ترلاسه کړې وي چې که له جګړې لاس نه اخلي، نو د هېواد تاسیساتو او د پاکستان اهدافو ته باید په ځیر سره متوجه شي. د پاکستان د دوستۍ مزه خو مو یو ځل وڅکله چې له سفیره نیولې تر امیره پورې یې ټول پر امریکایانو خرڅ کړئ، راځئ هغه زور چې د حکومت پر وړاندې یې کاروئ، د خپل وطن د شتمنیو د خوندیتابه لپاره یې ولګوئ، نو که دا تاسیسات تاسې نه ورانوئ، بل څوک یې رنګوي، د خپل زور یوه برخه د هغو پر ضد وکاروئ. بیا هم وایم چې طالبانو ته تر (ای، ایس، ای) او پنجابیانو د غني دا وروست، ګډوله او چینجن حکومت هم ښه دی، باید خبرو ته ورسره تیار شئ او د غني ګډوله حکومت ته هم وایم چې تر (سي، ای، ای) او امریکایانو درته دا خپل سوی لوی لوغړن طالب هم ښه دی، د خبرو دروازې مه بندوئ، د قدرت د نیولو او انحصارولو لپاره نور د دې مظلوم ملت تاسیسات له منځه مه وړئ! خپل اصلي دښمن ته متوجه شئ!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک قانون غواړي او څوک يې نه غواړي؟

دا ليکنه د (۲۰۱۹)م کال د (اپريل) پر (۲۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غويي) مياشتې له (لومړۍ) نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

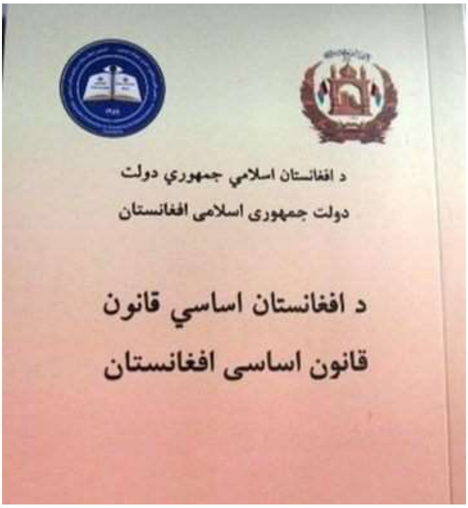

افغانستان کې قانون د قاعدې بڼه غوره کړې، له تطبيقي اړخه يې استثناات زيات شوي، کله چې پر لومړۍ درجه چارواکو د قانون د تطبيق خبره مطرح شي، نو حالات او استثناات دمخه کړي. کله چې قانون د حاکم په ګټه وي، نو بيا د قانونيت چغې پورته شي او کله چې د قانون تطبيق يې ناکنټروله واک کنټرولوي، نو بيا د پلمو باران راخوشې کړي. هېڅ عقلمن افغان له دې خبرې انکار نه شي کولای چې په اوسني ګډوله حکومت کې د جمهور رييس په توګه د غني تر سوګند پنځه لس دقيقې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته اساسي قانون د همغه شخص له خوا تر پښنو لاندې شو چې د همدې اساسي قانون د تطبيق لپاره يې سوګند خوړلی و. ما د يو افغان په توګه همغه وخت خپل غږ اوچت کړی، بيا چې په متواتر ډول قانون تر پښنو لاندې کېده هم مې خپله چغه پورته کړې ده. د غني او عبدالله په حکومت کې د اساسي قانون له دوه– درې مادو پرته له نورو اکثرو مادو څخه په متواتر ډول سرغړاوی شوی او لا هم کېږي. په دې کې لومړی درجه مسول خپله جمهور رييس او بيا د حکومت نور چارواکي دي. غوره مال، ځانساتي، ورځچاري او نور چې د قانون د حاکميت په نشتوالي کې يې ګټه ده، هېڅکله به د قانون د واکمنۍ غږ پورته نه کړي، اوس يو شمېر کنځلماران هم له دې ډلې سره يو ځای شوي دي. ستره محکمه اساساً له اساسي قانون سره د نورو قوانينو مطابقت څېړي، که په هغو قوانينو کې د اشخاصو د واک د تمديد څرنګوالی راغلی وي، نو محکمه د همغې محتوا له مخې نظر ورکوي، حکومت د وضاحت وضاحت نه غواړي. اوس چې د جمهور رييس د کاري مودې مسئله سترې محکمې ته محول کېږي، سره له دې چې ابهام نه لري، خو همدې سترې محکمې ته له اساسي قانون سره د اجراييه رياست د تطابق او تفسير مسئله ولې نه وړاندې کېږي؟ دا خو دا مانا لري چې دا يو کار د ښاغلي غني په ګټه دی، هغه دې محکمې ته وړاندې کېږي او د اجراييه رياست لغوه چې د ملت او قانون په ګټه ده او اوس يې د حکومت پوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیمه برخه ناقانونه کړي، پر هغې بیا سترګې پټېږي؟ د جمهور رییس د کار موده په قانون کې تسجیل شوې ده: ((د جمهور رییس وظیفه تر انتخاباتو وروسته د پنځم کال د غبرګولي پر لومړۍ نېټه پایته رسېږي، د جمهور رییس د کار تر پایته رسېدو دمخه د نوي جمهور رییس د ټاکلو لپاره انتخابات له دېرشو تر شپېتو ورځو پورې موده کې کېږي.)) دې برخه کې پوره وضاحت دی، کله چې یوه ماده کې ابهام نه وي، سترې محکمې ته یې وړاندې کول ضروري نه دي، خو که بیا هم مخالفو کاندیدانو اعتراض درلود، د هغو له لیکلي اعتراض سره باید د حکومت له خوا محکمې ته د تفسیر او له اساسي قانون سره د تطابق لپاره لېږل شوې وه، دا ماده پوره وضاحت لري، نیوکه پر دې ده چې مبهم او متنازع مسایل ولې د تفسیر او تطابق لپاره محکمې ته نه وړاندې کېږي؟ جمهور رییس باید لا پخوا له سترې محکمې څخه د مبهمو مسایلو تفسیر غوښتی وای او خپل مکلفیت یې پوره کړی وای، د پوښتنې وړ خبره دا ده چې که جمهور رییس ((تر انتخاباتووروسته)) عبارت ټینک کړي، ټاکنې یرغمل کړي، هر وخت ورته پلمې جوړې کړي، کولای شي تر پنځو کلونو پورې خپله موده وغځوي، دې حالت کې به څه کېږي؟ دا بحث یوازې د ښاغلي غني پر حاکمیت نه دی، بلکې هر یو ته به دا لاره خلاصه شي.

اوس چې جمهور رییس د اساسي قانون له مخې ستره محکمه د خپل واک د غځولو یوه قانوني سرچینه ګڼي، نو ورته عمل به پر اجراییه ریاست

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه تطبيقوي؟که د اجراييه رياست پوست محکمې ته مخکې شي، محکمه به ورته وايي چې دا خو په اساسي قانون کې هېڅ وضاحت نه لري، مور ځه وځېږو؟ نو دلته بيا دا پوښتنه پيداکېږي، که اجراييه رياست د قانون خلاف دی، ستره محکمه پرې ولې پنځه کاله ځان غلی کړ؟ او ولې جمهور رييس د دغه پوست د متصدي کاري موده دومره وغځوله؟ اوکه قانوني و، نو ولې له اساسي قانون سره سم د هغه د وضاحت مسئله محکمې سره نه مطرح کېږي؟که له قانوني پلوه محکمې ته د محول کېدو وړ نه وي او يوازې د جمهور رييس په فرمان رامنځته شوی وي، نو دی بيا ولې دومره وارخطا شو چې د اساسي قانون خلاف کار وکړي؟ اوکه چېرې يې د پرديو په زور جبراً داکار ترسره کړی وي، نو د استقلاليت دا دومره چغې خو په ښکاره د تکلف او تصنع ښکارندويي کوي، نو اوس که څوک رښتيا هم د قانون مينوال او لېوال وي، راځئ چې قانون پر ټولو تطبيق کړو. تر ټولو دمخه بايد جمهور رييس ته دا مسئله راجع کړو، ځکه دی لومړی سړی دی چې پر قانون يې قسم خوړلی او د قانون د تطبيق مسوليت لري. د مفکر صيب خيالي او نظري کنځلمارو ته چيلنج دی چې که تاسې کې رښتيا هم دومره متره وي، راووځئ د سترې محکمې مخې ته لاريون وکړئ، اجراييه رياست لغوه کړئ، له محکمې فيصله واخلئ، د بهرنيو چارو وزير لرې کړئ، امرالله صالح چې اوس تر قانون پورته کارونه کوي، د هغه مخه ونيسئ اوکه دا توره نه شئ کولای، لاړ شئ پر خپل ((محبوب)) مفکر مو فشار راوړئ چې پر عبدالله، محقق، خليلي او نورو پخوانيو او اوسنيو چارواکو، چې د ده په حکم مقرر شوي او يا مقررېږي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانون تطبیق کړي. یو دولتمشر چې په شپږو میاشتو کې د ولسي جرګې ټاکنې نه شي اعلانولای او د خپل دولت یو رکن نه شي بشپړولای، پر هغه له نیوکې ډډه کول په خپله لاقانونیت ته لاره اوارول دي. کنځلمارانو ته اړتیا نه شته ځکه د هر کنځلمار په شخصیت کې په مستقیم او نا مستقیم ډول د هغه د ممدوح شخصیت انځورېږي. جمهور رییس تر شپږ سوه زیات مشاورین او نور قانونپوهان لري، هغوی باید ټولو ناقانونه چارو ته قانوني ځواب ووايي. په همدې حکومت کې د هېواد او سیمې په کچه تر سلو زیات داسې لندغر وو او لا هم شته چې د ښاغلي مفکر سیوری یې په توپونو ویشت، خو د همدغه غني په لاسلیک په لوړو پوستونو کې مقرر شول او لا هم مقررېږي. جرئت د چا د امنیت شورا مرستیال او مشاور و؟ عطا محمد نور څلور کاله د چا والي و؟ عبدالله عبدالله پنځه کاله د چا اجراییه رییس دی؟ احمد ضیاء مسعود د چا ځانګړی استازی او درېیم مرستیال و؟ الماس د چا فوق العاده استازی دی؟ امرالله صالح د چا مخالف او اوس د چا مرستیال دی؟ په اوسني حکومت کې د لندغرو له لیست څخه پوره یوه لیکنه جوړېږي. زه د هغو اشخاصو له جملې څخه یم چې زما کورنۍ سل سلنه مفکر صاحب ته کمپاین کړی او سل سلنه رایه مو ورکړې، خو ښاغلي غني له خپلې څلور کسیزې کورنۍ څخه (۲۵) سلنه رایه راخپله کړې ده. یانې نه یې زوی، نه یې لور او نه یې هم مېرمنې رایه ورکړې، یوازې خپله رایه یې ځان ته کارولې ده. مفکر صیب د ټول افغان ولس پورورړی دی. زما اختلاف ورسره له هغې ورځې راغی چې پر اساسي قانون یې معامله وکړه، له لندغرو سره یې ګډ حکومت جوړ کړ، هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله یې چې قانوني ګام پورته کړی، موږ یې ملاتړ کړی، موږ ته قانون مهم دی، نه غني، نه مفکر او نه هم مفکرات، غني تر هغه وخته د تائید وړ دی چې له قانون سره سم روان وي، البته پر مجبوریتونو او تنګلاسۍ یې موږ ټول پوهیږو، که له نورو جنګسالارنو سره د پرتلې خبره راشي، هلته بیا زموږ دریځ بل ډول دی. ما ته یو وخت همدغه ښاغلي غني چې هغه وخت کاندید و، وویل چې لاس راکړه او ژمنه راسره وکړه چې تر کومه راسره ودریږې؟ ما ورته وویل ډاکټر صیب! زه د ټلوالې او عبدالله دومره مخالف یم چې ته ورسره یو ځای شې، ستا مخالفت هم کوم. ده عبدالله سره له هرې نامشروع وجې چې وګډه حکومت جوړ کړ، خو ما هم خپله ژمنه تر دې دمه عملي کړه. اوس که دی بیا له هرې لارې په ټاکنو کې بریالی شي، د عبدالله ځای به د ده پخوانی مخالف او اوسنی نازولی (امرالله صالح) نیسي او څوک یې چې خواخوږي دي هغه به حاشیې ته ځي، نو کنځلمارانو د شخص ستاینې پریږدئ، قانون وپالئ! لږ وجدان او تاریخ ته هم خپله غاړه خلاصه کړئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اجراییه ریاست تکلیف

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اپریل) پر (۲۲)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (غویي) میاشتې له (۲)یمې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

زما پر تېره لیکنه (څوک قانون غواړي او څوک یې نه غواړي؟) مثبتې او منفي تبصرې راغلې وې. په دې کې یو شمېر خبرې منطقي وې، خو یو

شمېر نورو بیا یوازې په سپوره خبرو خوله خوځولې وه. د هغوی په ځواب کې یوازې دومره ویل په‌کار دي چې د هغوی مرغلرې دې په خپله هغوی ته ډالۍ وي او که دوی یې مناسبې ګڼي، د دوی له خوا دې د دوی خپل مشر ته هم ډالۍ وي. خو اوس راځم خپلې اصلي موضوع ته چې په تېره لیکنه کې مې هم بحث پرې کړی و. اجراییه ریاست او د هغه متصدي ښاغلي ډاکټر عبدالله عبدالله ته!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلي غني خو د اساسي قانون په مصداق د سترې محکمې په وسیله خپل تکلیف څه نا څه رفع کړ، خو اوس به دا بل تکلیف څوک رفع کوي؟ ستره محکمه به د اجراییه ریاست عمر غځوي او که غځوي یې لېمټ یا حد به یې څه وي؟ تر بل اجراییه رییس پورې؟ د غني د واک تر امتداده پورې؟ د جوزا تر لومړۍ نېټې پورې، د میزان تر (٦)مې پورې؟ او یا د عمر تر پایه پورې؟ د ټاکنو کمیسیون به ورسره څه کوي؟ جمهور رییس خو د قانون له مخې استعفا ته اړ نه دی، که عبدالله عبدالله د جمهور رییس په کچه صلاحیت غواړي، نو بیا ولې غني ته یوازې جمهور رییس وویل شي؟ که تر هغه وروسته مقام کې راځي، نو که نوماند وي، باید استعفا ورکړي، محقق هم په همدې ډلبندۍ کې راځي. له نېکه مرغه چې ما د ټاکنو په کمېسیون کې پر دې دواړو خپله قانوني عریضه ثبت کړې وه. د شکایاتو کمېسیون به د عبدالله او محقق دوسیه په کومه کټه ګورۍ کې ارزوي، لوړپوړو دولتي چارواکو کې؟ که د جمهور رییس او د هغه د مرستیالانو په رول کې؟ که د جمهور رییس او مرستیال رول ورکوي، نو بیا خو باید ستره محکمه د غني په شان د تمدید تفسیر ورکړي او که لوړ پوړي دولتي چارواکي یې ګڼي، باید له دواړو څخه استعفا واخلي!

جمهور رییس غني به څه کوي؟ ایا دوی سره به د ملي وحدت حکومت د هوکړه لیک پر اساس، چې له ده سره د تلې موازي پله ګڼل کېدله، چلند کوي، که د اساسي قانون د (٦٤)مې او نورو مادو د محتویاتو له مخې؟ که د هوکړه لیک له مخې وړاندې ځي؟ نو د هغه موده خو پوره شوه، ان لا درې کاله مخکې باید لویه جرګه جوړه شوې وای او دا پوست قانوني شوی وای، هغه برخه هم پوره نه شوه او که د اساسي قانون له مخې ورسره چلند کوي، نو په دې قانون کې خو دا ډول کوم پوست نه شته،

(c) ketabton.com: The Digital Library

البته جمهور رييس کولای شي، د خپلو صلاحيتونو يوه برخه يو ارګان او يا چارواکي ته انتقال کړي، که د چارواکو په کتهګورۍ کې يې راولي، ټاکنيز کمېسيونونه مجبور دي، له ښاغلي عبدالله او محقق څخه استعفاوې وغواړي.

اساسي خبره دا ده چې اوسنی حالت د تېر ناقانونه حالت زېږنده ده چې هرې خوا ته يې اړوې، د لاقانونيت مسير خپلوي. ما چې همغه وخت د يوه افغان او قانونپال په توګه چغې وهلې، اکثرو زه د فاشېست او متعصب په تور تورن کړم، اوس چې يو ځل بيا د قانون د تطبيق چغې وهم، د نويو ټوکېدلو او اومغلنو کنځلمارو له تورونو سره مخامخېږم، دا بېچارګان دومره خام دي چې د قانون او شخص، نظام او حکومت، نن او سبا توپير نه شي کولای. هېڅ مسول دولتي چارواکی چې څه نا څه يې پر حقوقي مسايلو سر خلاص دی، د خپل دولتي موقف له وېرې حقوقي بحث ته نه حاضرېږي، د دولت په استازۍ هغه اشخاص بحث کې رالوېږي چې اتيا سلنه يې پر عادي املا او انشاء نه پوهېږي. پخوا به اشخاصو حکومت ته ستوغې خبرې کولې، اوس د حکومت په استازۍ بېلابېلې ډلې او اشخاص ملت ته کنځلې کوي.

خپله خبره راټولوم، جمهور رييس، ستره محکمه، د اساسي قانون پر تطبيق د څار کمېسيون، انتخاباتي کمېسيونونه، نوې ملي شورا او نور اړوند ارګانونه بايد ژر تر ژره د اجراييه رياست مسله يو طرفه کړي. ګڼه حکومت که څه هم په ځنګېدلې بڼه نږدې پنځه کاله دوام وکړ، خو د خدای (ج) فضل و د اساسي قانون د بدلون وس يې پيدا نه کړ. اوس جمهور رييس تر بل هر وخت په قوي دريځ کې دی. د محکمې نظر لري، د اساسي قانون وثيقه لري، د ټاکنيزو کمېسيونونو قوانينو دی په ښه دريځ کې ودرولی، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېګونو دولتي څانګوکې د پخوا په انډول ځواکمن دی، له ناحکومتي دښمن او سیال سره یې لا هم د بهرنیانو په مرسته واټن شته، (جان کیري) هم حضور نه لري، نو پر دې وخت چې دی اساسي قانون نه شي تطبیقولای، بیا خو نو هر څوک حق لري چې ووایي، دی رښتیا هم یو سیاسي معامله ګر دی، له لنډغرو او شمالټلوالې سره دایمي ائتلاف لري، نه د قانون پروا لري او نه د ملت، یو ډارن دیکتاتور دی چې خپلو ته تېز او مقابل لوري ته ښه پخ دی.

غني باید پر اساسي قانون باندې د خوړل شویو قسمونو کفاره ورکړي، د جمهور رییس په توګه لومړی عبدالله او د شمال ټلوالې نور لنډغر او همدارنګه د هرې نامشروع ډلې ټول مافیایي عناصر له حکومته لرې کړي د ده په فرمان راغلي اشخاص په خپل فرمان له کاره ګوښه کړي او که بیا هم همغه خرک او همغه درک وي، نو د منتقدینو هغه خبره کېدی شي په رښتیا بدله شي چې ده ته کله کله د ((غلام ابن غلام)) خطاب کوي.

که غني له دغه اوسني قانوني او مقطعه یي ځواکه غوځه قانوني او عملي ګته پورته کړه، نو هم به حکومت مستحکم شي، هم به دولت قانوني مسیر ته ولېږي، هم به مافیایي ډلې ختمې شي، هم به فساد له منځه لاړ شي، هم به ملت خوشاله شي، هم به سولې ته د یو واحد حکومتي ټیم په توګه لاره اواره شي او هم به په راتلونکو احتمالي ټاکنو کې د غني احتمالي بریا پر یقیني بریا بدله شي، د لیکوال یې یوازې لیکل، د سیاستوال او حاکم یې عملي کول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لر او بر یو افغان

یوه وینه یو ارمان

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د اپریل پر (۲۲)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (غويي) میاشتې له (۲)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

(د مشورتي لویې جرګې د مسولینو د جدي پاملرنې وړ!)

مـوږ چـې کلـه د لـر او بـر افغـان خبرې کوو، په عمل کې یې هـم ثابتوو، لر او بر افغان په مانا او حقیقت کې یو واحد ملت دی. دا چې د دې ملت یوه برخه په زور او جبر له خپل بدنه جلا شوې، د هغې د بیا پیوستون لپاره شعوري او ملي مبـارزه پـه کـار ده. زمـوږ خوښـــې، ســـوکالۍ، دردونـــه او غمونه، ټول ګډ دي. که دلته غم وي، هلته غم دی، که هلته خوشالي وي، دلته خوشالي ده. اوس چې افغانستان کې د سولې مشورتي لویه جرګه جوړېږي، نو په کار ده چې د خپل لوی وطن د محکومې برخې مشران او استازي هم په کې ګډون وکړي. په تېرنۍ لویه جرګه کې چې زه د ختیزو ولایتونو د ټاکنو د دارالانشاء مسوول وم، نو په ډېرو قوي دلایلو مې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوزې پښتونخوا په تېره بیا قبایلي سیمو لپاره (۱۱) څوکۍ ترلاسه کړې چې هغو په ډېره مینه په لویه جرګه کې ګډون وکړ. تر هغه وروسته په ټولو

لویو جرګو کې ما هڅه کړې، خو د کورنیو مخالفینو او ځانساتو پښتنو د مضر احتیاط له امله د محکومې برخې ونډه په دا وروسته نورو لویو جرګو کې تضمین نه شوه، یوازې د پاکستان او افغانستان د امن په ګډه جرګه کې لر او بر افغانان سره جرګه شول، که څه هم له پښتونخوا څخه د راغلو استازو یو شمېر د پاکستان د حکومت تر تاثیر لاندې و، خو دا چې یوه پېړۍ وروسته لر او بر پښتانه په خپله سیمه کې د سولې په باب سره جرګه شول، دا خپله یوه لویه بریا وه. دا چې د هغې جرګې پرېکړې دواړو حکومتونو عملي نه کړې، هغه د جرګې نیمګړتیا نه وه، اوس چې یو ځل بیا په کابل کې د هېواد په کچه د سولې په باب مشورتي لویه جرګه جوړېږي، نو په کار ده چې له کوزې پښتونخوا څخه هم ګڼ شمېر استازو ته په کې د ګډون بلنه ورکړل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جرګې د عمومي شمېر په اندول باید لږ تر لږه له محکوم وطن څخه (۳۰۰–۵۰۰) تنو محکومو افغانانو ته ونډه ورکړل شي او که دا شمېر اوس ممکن نه وي، نو د هغوی د یوې نسبي استازولۍ تضمین دې وشي. په دې برخه کې دې په ټوله پښتونخوا کې ملتپالو ګوندونو، پښتون ژغورنې غورځنګ او نورو قومي مشرانو سره بېړنۍ مشوره وشي او د هغوی په واسطه دې د مخورو اشخاصو په ګډون په دې لویه جرګه کې د هغوی حضور تضمین شي. که زموږ حکومت په تېره بیا جمهور رییس رښتیا هم د ډیورنډ توره کرښه په رسمیت نه پېژني او د اغزن تار پر سر

یې له پنجاب سره معامله نه وي کړې، رښتیا هم پنجاب ضد احساسات او افکار لري، نو په دې لویه جرګه کې دې سل په سلو کې د محکومو افغانانو ونډه تضمین کړي. دا داسې لویه جرګه نه ده چې د هېواد ټول برخلیک دې په دې پورې تړلی وي، دا یوازې د سولې په باب مشورتي لویه جرګه ده، نو زموږ محکوم افغانان به وایي چې ته مې د سولې په باب مشورې ته نه رابولې چې زموږ او ستاسو تر ټولو مهم او ګډ ضرورت دی، نو سبا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې د لوی وطن په برخلیک کې څنګه درسره شریک کړې؟ نو زه دې مشورتي لويې جرګې ته له لغمان ولایت څخه د یوه ټاکل شوي غړي په توګه د لغمان د ولسونو او ولایتي شورا د باور له امله د مننې ترڅنګ پر جمهور رییس او د جرګې پر جوړوونکو مسوولینو غږ کوم چې سل په سلو کې زموږ د محکوم وطن د مخورو ګډون تضمین کړئ!

دا چې هغوی ته به پاکستان په دې جرګې کې د ګډون په لاره کې څومره خنډونه جوړکړي، دا د اشغالګرو کار دی، خو موږ باید د خپلو وروڼو حقوق او درناوی خوندي کړو. کله چې ختیځ المان تر ډېره بریده د شوروي اتحاد تر سیاسي اشغال لاندې و، نو لویدیځ المان د یوې ازادې ټولنې په توګه په خپل پارلمان کې د خپلې خاورې د جلا برخې لپاره څوکۍ په پام کې نیولې وې، هغه څوکۍ به تشې وې، خو کله چې دواړه المانونه سره یوځای شول، هغه څوکۍ بیا ډکې شوې. اوس باید موږ هم له ورته تعقل څخه کار واخلو. که لاره کې خنډونه وي، وي به، خو موږ باید د هغوی حقوق تسجیل کړو. نو زه محمد اسمعیل یون د لوی افغانستان د یوه ارمانجن په توګه سر له همدې شېبې د مشورتي لويې جرګې پر کمېسیون، دارالانشاء او تر هغو پورته پر جمهور رییس غږ کوم چې د محکومو افغانانو ونډه تضمین کړئ او که دا کار د ځینو سیاسي ملحوظاتو، غوره مالیو، ځان ساتنو او نورو ناوړه احتیاط کاریو له امله شونی نه شو، نو زه د دې جرګې د یوه غړي په توګه له دې جرګې سره پرېکون اعلانوم او هیڅ ګډون په کې نه کوم. زما د نه ګډون علت به یوازې همدا وي، هغه کسان او سیاسي خېل چې دا جرګه له هرې وجې تحریموي، هغه د هغوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل‌کار دی، زما هیڅ ډول اړیکي ورسره نه شته او نه یې نظرونه تائیدوم.
سره له دې چې د جرګې پر بریا او نه بریا هـم پوره بـاوري نه یـم چې د ورکشاپ، سیمینار او کنفرانس بڼه به خپله کړي، که رښتیا به هم مشورتي لویه جرګه وي، جرګه‌که هر ډول وي، خو زه په‌کې د خپل محکوم ولس د استازولۍ غوښتونکی یم او که زموږ دا معقوله غوښتنه ومنل شوه، نو لکه څنګه چې مې د یادې جرګې د دارالانشاء له رییس ښاغلي (عمر داودزي) سره ژمنه‌کړې وه، د جرګې د ټولو چارو په سمون او سمبالښت کې به ورسره ونډه اخلم او که چېرې دا حق و نه منل شي، نو په جرګه‌کې نه ګډون‌کوم او نه یې د تخریب هڅه.

د لوی افغانستان د جوړېدو، د سولې د ټینګښت

او د محرومو ولسونو د حقوقو د اعادې په هیله

محمد اسمعیل یون

له لغمان څخه د سولې مشورتي

لویې جرګې ته ټاکل شوی غړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګسالاري او کنځلماري غاړه غړې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اپریل) پر (۲٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (غویي) میاشتې له (٤)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

اوس چې د جمهوري ریاست ټاکنې شپږ میاشتې شاته شوې، احتمال دی چې نورې به هم وغځېږي او د دې احتمال هم شته چې ځای یې د

سولې خبرې او یا بل بدیل ونیسي. نو ځکه خو اتلس ټاکنیز ټکټونه هم په شنېدو دي او یا هم لږ تر لږه د کم فعالیتۍ او ادلون بدلون احتمال په کې زیات دی. نو اوس که د جمهور رییس په توګه پر غني اصولي نیوکې کېږي، غوړه مالان او کنځلماران یې کوم فعال او نافعال کاندید پورې نه شي تړلی او د خپلو نیمګړتیاوو د توجیه لپاره یې د کنځلو بدل هم له منځه ځي. نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه به وي چې د درباري غوړه مالانو او کنځلمارانو د ائتلافونو او سازشونو په باب ترخه حقیقتونه لاپسې بیان شي. د کنځلمارانو غټې ډلې اوس خپل زور د ملي شخصیتونو توهین او تحقیر ته اړولی، هر کله چې څوک یوه قانوني نیوکه وکړي، نو هغه دوی د ډاکتر غني مخالفو کاندیدانو پورې تړي او یا پرې د پنجاباپالنې تور ورپورې کړو، خو دا نه وايي چې هغه شخص څوک و چې د پنجاب په استخباراتي مرکز کې يې له رسنیو پټ د هغو له مشرانو سره کتنه وکړه، هغه کوم واکمن و چې پنجاب د تورخم د مزي په خوله کې دروازه ودروله او ده غږ پورته نه کړ؟ هغه کوم واکمن و چې د لر او بر افغان پر سینه اغزن تار تېرېده او ده غبرګون ونه ښود او پر ملت يې د ویښتابه غږ و نه کړ؟ هغه څوک و چې له پاکستان سره يې د استخباراتي معلوماتو شریکولو د هوکړه لیک متن برابر کړی و؟ هغه څوک و چې د ډیورنډ پر کرښه يې پټه او ښکاره معامله کړې وه؟ نو یو څوک چې د دغسې جنایتونو پر ضد چغه پورته کوي دا ملت پال او هیوادل پال دی او که هغه چې دا ډول معاملې يې کړې دي؟ کنځلمار به هرڅه ووايي، خو د تاریخ قضاوت بېل دی، جنګسالاری ته څوک تسلیم شول؟ چا ورسره غاړه غړې پنځه کاله ګډه حکومت جوړ کړ؟ ستر جنګسالار عطامحمد نور څلور کاله د کوم جمهور رییس والي و؟ چا ورسره پټ او ښکاره پرتوکولونه کول؟ په بلخ کې څو ځله د بغاوت چغه پورته شوه؟ د بلخ اوسنی امنیه قومندان بیا د چا په زور او خوښه مقرر شو؟ پخواني امنیه قومندان ولې میاشت زیاته دنده اجرا نه کړای شوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالله عبدالله سره چا د اساسي قانون خلاف تړون وکړ؟ جان کيري د چا لاسونه پورته کړل؟ حنيف اتمر څلور نيم کاله د چا د ملي امنيت شورا مشر و او د امنيتي تړون د لاسليک صلاحيت يې ولې ورکړ؟ څلورنيم کاله هغه دده اتل و او نږدې شپږ مياشتې بيا همغه اتل پر ((لندغر)) بدل شو! احمد ضيا مسعود د چا دريم مرستيال و؟ د چا فوق العاده استازی او بيا وروسته د چا مخالف شو؟ دين محمد جرئت د چا مشاور و؟ امرالله صالح ولې څلور نيم کاله لنده غر او اوس د جمهور رييس ((اتل)) مرستيال دی؟ اسدالله خالد د چا سياسي مخالف او اوس ولې لومړی لاس چارواکی دی؟ عمر داودزی د چا مخالف کانديد و او اوس چاته ډير منلی دی؟ پارلمان شړلی او ناباوره کړی صلاح الدين خان رباني څلور کاله د چا د بهرنيو چارو وزير و؟ د مسعود پيژندنې او مزاري پيژندنې طرحه چا وړاندې کړه؟.

ډاکتر فاروق وردګ چې پر ښاغلي غني او نورو يې له پاکستانه د (۷۰) مليونه ډالرو اخيستو تور پورې کړ و، اوس د چا د پارلماني چارو وزير دی؟ غلام نبي فراهي چې دوه کاله بې وزارته وزير و، اوس چيرته دی؟ زاخيلوال چې ستر مشاور وزير او سفير و، سپينه کوتره وه، خو اوس چې د غني مخالف شو، تور کارغه شو، نادري نادري او قتالي چې دواړه په تيرو ټاکنوکې د عبدالله پلويان وو، اوس يې د غني حکومت اساسي واک په لاس کې دی، په کومو روابطو مقرر شول؟ اکليل حکيمي د چا منلی وزير و، د حکومت نيمه برخه چې عبدالله په زور اشغال کړې، دې کې د چا ملامتي ده؟ د ملت که د منتخب کانديد؟ چا د کنځلماری کلتور عام کړ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځو کلونو کې چې کابینه بشپړه نه شوه، د چا د بې کفایتۍ څرګندونه کوي؟ د قیصاري او علیپور پر نیونه څومره هېوادوال شهیدان شول او ولې بېرته خوشې شول؟ د ایشچي او دوستم داستان خو بېخي د یادولو نه دی. زندانونه په پښتنو ډک دي او دفترونه د نظام په مخالفینو او بیا تر دې ټولو څلور نیم کلونو بدرنګیو وروسته کله چې بیا د ټاکنو وخت راورسېد، نو ښاغلی جمهور رییس یو ځل بیا د زاریو کچکول غاړې ته واچوه، لومړی یې عطامحمد نور سره رابطه ټینګه کړه، څو ځله یې جرګې ورولېږلې، خو هغه ورسره مرستیالي و نه منله، بیا یونس قانوني ته په جرګو شو، تر څو ځله جرګو وروسته یې قانوني هم مرستیالي رد کړه. بیا یې هئیت صلاح الدین رباني ته په مرکو ورغی هغه هم تر دوه میاشتو مرکو او جرګو وروسته دده مرستیالي رد کړه.

نو تر دې ټولو سرګردانیو وروسته یې امرالله خان صالح ته پام شو، امرالله خان چې څو کاله له حکومته لرې پاتې شوی و او خپل وزن ورته په ټولنه کې ښه څرګند شوی و، نو د غني وړاندیز یې په ورین تندي ومانه، غني چې د تاجکانو د حقوقو د مدعیانو له خوا ښه په زغرده رټل شوی و، نو پرته له دې چې د چا ماضي شخصیت او اوسني ولسي ظرفیت ته وګوري، امرالله خان ته یې خپله غېږه خلاصه کړه، دواړه داسې سره غاړه غړی شول چې ګنې د دوی او د دوی د پلویانو ترمنځ پخوا هېڅ هم نه دي تېر شوي. په دغسې ترینګلې سیاسي فضا کې داسې انتخاباتي ټکټونه رامنځته شول چې یو هم له عیبه خالي نه و او ځینو یې له قانونه هم څرګند سرغړاوی کړی و، نو ځکه خو مې د ښاغلو: (غني، اتمر، عبدالله او پدرام) پر انتخاباتي ټکټونو له قانونه د سرغړاوي له امله په ټاکنیزو کمېسینونو کې خپله عریضه ثبت کړه. دې ټکټونو کې به د نسبت او تناسب خبره وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو که فکر شوی وای، د (بد او بدتر) نسبت او تناسب د (ښه او بد) نسبت او تناسب ته راکښنته کېده. که ټکټونه همداسې پاتې شوي وای او ټاکنې ترسره شوې وای، نو د پنجشېر درې او نظار شورا برې په کې حتمي او د نورو په کې احتمالي وو. امرالله، غني ته او (قانوني) اتمر ته رایې نه راوړي او نه یې راوړلای شي. ډېر دلایل وو چې غني په دې ټاکنو کې له سختو ستونزو سره مخامخ شي او ټاکنې یا له بحران سره مخامخ شي او یا به هم په نیمه ډول د عبدالله په ګټه تمامې شي. دا بېل بحث دی چې بله لیکنه غواړي.

له دې لیکنې څخه مې هدف دادی چې کنځلمار او د هغوی موئتلفین ولې په هرڅه کې دومره وارخطا شي، چې له تحلیل پرته راساً پر کنځلو سر شي؟ دوی ولې پر دې حقیقت نه شي پوهېدلی چې هر کله غني د کوم جنګسالار په مقابل کې ولاړ دی، ما د یوه افغان په توګه په نره دده د دریځ ستاینه کړې او هرکله یې چې له جنګسالارانو سره د معاملې لمن نیولې، نو ما یې بیا په زغرده غندنه کړې ده. زما او د غني پلوه کنځلمارانو ترمنځ توپیر دا دی چې زه په هر حالت کې د جنګسالارانو مخالف یم. که د غني موافق وي که مخالف، خو د غني د کنځلمارانو او درباري غوړه مالانو خصلت بیا دا دی چې که کوم جنګسالار او یا ملتپال له غني سره ملګری وي، نو دوی بیا غلي وي، هېڅ نه وایي، کله چې د غني له ګډوله حکومته ووځي، نو بیا دوی ډول او سورنی غاړې ته واچوي، چغې شروع کړي. د ملتپال او جنګسالار په فکري ماهیت کې کوم تغیر نه راځي؛ که ملتپال حکومت کې وي که ولس کې او که جنګسالار حکومت کې وي که ولس کې، په ماهیت کې یې کوم تبدلون نه راځي، نو افسوس د کنځلمارو پر حال چې سهار یو ډول وي او ماښام بل ډول. یو جمهور رییس چې څلور نیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاله یو څوک د امنیت شورا د مشاور په توګه پالي او وایي چې که څوک سیاست زده کوي، نو د هغه سیمې ته دې لاړ شي. خو چې شپږ میاشتې ترې لرې او یا یې سیال شو، بیا به یې کفاره ازادو افغانانو ته ور پرغاړه وي؟

که یوازې د اوسنیو کاندیدانو د پرتلنې خبره وي، نو کېدی شي د نسبت او تناسب تیوری له مخې زما نظر بیا هم غني ته تمایل پیداکړي. خو زما نیوکه دلته د کاندیدانو پر محور نه راڅرخي، بلکې د حکومتولی او قانونیت څرنګوالی مې هدف دی. کنځلماران فکر کوي چې په کنځلو به د حق د اواز مخه ونیسي، نو هغه څوک چې د ټولو جنګسالارانو په مقابل کې یې دېرش کاله شعوري مبارزه کړې، د غني حکومت او د هغه متغیر کنځلماران به څه وي او د هغوی ګواښونه به څه وي!؟ مورږ بې انصافه خلک هم نه یو، غني له ټولو نیمګړتیاوو او زشتو ټولنیزو چلندونو سره سره ډېرې زیاتې ښېګنې او بریاوې هم لري، چې ښکنځلماران د هغو د تفسیر او تشریح وس نه لري. که خدای(ج) کول یو مهال به په یوه ځانګړې لیکنه کې د غني نیمګړتیاوې، بریاوې، مجبوریتونه او ملي ارمانونه په تفصیل سره تشریح کړم.

اوس دې د جنګسالارانو او ښکنځلمارانو ټولو لاس خلاص وي، اوس یې چې زما په ګډون د اکثرو ناحکومتي هېوادپالو افغانانو پر ضد ګډ ائتلاف جوړ کړی، لاس یې خلاص توره یې تېره، د دې ډول ائتلافونو نړول او پاشل د ملتپالو افغانانو ملي دنده ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقیقت، حقیقت دی

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اپریل) پر (۲٦)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غویي) میاشتې له (٦)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

که څه هم د تلې پر شپږمه د ټاکنو ترسره کېدل یو احتمال دی، خو بیا هم پر ټاکنیزو ټیمونو به په دې خاطر بحث وکړو چې د تاریخ په حافظه کې خوندي شي. په دې (۱۸) ټاکنیزو ټیمونو کې اتلس واړو نوماندانو، چا په مطلــق ډول، چــا پــه نســبي ډول او چــا هــم پــه قســمي ډول د

هېواد د اساسي قانون او د ټاکنیزو قوانینو له محتویاتو او اصولو څخه سرغړاوی کړی دی. لطیف پدرام د اساسي قانون (٤، ۲۲، ۲٤، ۳۹، ٤۲، ٤۸، ٤۹، ٦۲) مادو له مخې حق نه لري چې ځان جمهوري ریاست ته کاندید کړي، د حنیف اتمر مرستیال (محقق) استعفی نه ده کړې او دوه درې ځایه نور یې د اساسي قانون له محتوا څخه سرغړونه کړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکټر عبدالله هم باید استعفی کړې وای او څو ځایه نور یې هم له اساسي قانون څخه سرغړاوی کړی دی. د غني ټیم هم دوه درې ځایه له اساسي قانونه سرغړونه کړې، نو ځکه خو د قانون له مخې په کار وه چې د عبدالطیف پدرام ټیم په بشپړ ډول د ټاکنو له لیست څخه حذف او د غني، عبدالله او اتمر پر ټیمونو انتخاباتي جریمه، جزا او انضباط تطبیق شوی وای، ما د همدغو تېروتنو او سرغړاویو په خاطر د تېر کال د سلواغې پر (٦)مه نېټه په ټاکنو کمېسیون کې پر یادو نوماندانو خپله عریضه ثبت کړه. چې لوستونکو ته یې د زیاتو توضیحاتو لپاره یو ځل بیا وړاندې کوم:

د دواړو انتخاباتي کمېسیونونو محترمو مقامونو ته!

څرنګه چې انتخابات یوه ملي پروسه ده، اساسي قانون او انتخاباتي قوانینو یې مسیر او څرنګوالی مشخص کړی دی، نو ملت، نوماندان او ټاکنیز کمېسیونونه مجبور دي چې انتخاباتي قوانینو ته غاړه کېږدي او د سرغړاوي په حالت کې په قوانینو کې راغلي مجازات پرې تطبیق شي. اوس چې د جمهوري ریاست لپاره د نوماندانو د نوملیکنې بهیر بشپړ شوی او د هغوی اسناد تر ارزونې لاندې دي، نو داسې ښکاري چې یو شمېر نوماندانو تر نوملیکنې دمخه هم د اساسي قانون او هم د انتخاباتي قوانینو له محتویاتو سرغړونه کړې او تر نوملیکنې وروسته هم د دې احتمال شته چې دې لړۍ ته ادامه ورکړي، خو د ملت غوڅ اکثریت په تېره بیا قانونپاله افغانان غواړي د جمهوري ریاست پر نوماندانو باندې قانون په بشپړ او عادلانه ډول تطبیق شي. ګڼ شمېر هېوادپالو او قانونپالو افغانانو سره دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندېښنه ده چې که چېرې پر یادو نوماندانو قانون تطبیق نه شي او دوی د چل، فریب، زر او زور له لارې واک ته ورسېدل، نو بیا خو به د قانون ماتونې پرله پسې لړۍ پیل شي او په نتیجه کې به هېواد له لوی بحران او ملت له لوی زیان سره مخامخ شي، نو ځکه خو ما محمد اسمعیل یون د زرګونو قانونپاله افغانانو په استازۍ دا ضروري وګڼله چې د قانون د تطبیق لپاره تر ټولو لومړی ټاکنیزو کمېسیونونو او بیا وروسته عدلي او قضایي ارګانونو ته عارض شم.

ستاسو له محترمو مقامونو څخه هیله کوم چې که چېرې زموږ دلایل، اسناد او شواهد قانع کوونکي نه وو او له قانون سره یې سمون نه درلود، په دلایلو سره یې رد او مسترد کړئ او که چېرې دې دلایلو د اساسي قانون او د انتخاباتي قوانینو له محتویاتو سره سمون درلود، نو بیا ستاسو له مقاماتو څخه جدي غوښتنه کوو چې د نافذو ټاکنیزو قوانینو په رڼا کې سرغړوونکي له لېسته حذف او یا پرې اړونده جزا او انظباط تطبیق کړئ! زه دلته غواړم له قانونه د ځینو نوماندانو د سرغړونو په باب مشخص دلایل وړاندې کړم، هیله ده په جدي ډول یې وڅېړئ او په پای کې یې له قانون سره سمه پرېکړه وکړئ!

یادښت: په دې عرضپاڼه کې د عبدالطیف پدرام، ډاکټر محمد اشرف غني، ډاکټر عبدالله عبدالله او محمد حنیف اتمر انتخاباتي ټکټونه زموږ تر اعتراض لاندې دي.

په درنښت

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد اسمعیل یون

د قانونپاله افغانانو په استازۍ

اوس کومې سرغړونې او درغلۍ چې په دې اتلسو ټیمونو کې مشترکې دي، هغه د جعلي تذکرو او پر هغو لګېدلې ګوتې دي. د اتلسو نوماندانو له جملې څخه یو نوماند هم تذکرې په سم ډول ثبت کړي نه دي او نه یې په رښتیني ډول په ټاکل شوي جدول کې د خلکو ګوتې ثبت کړي دي، نو که د ګوتو دا نښې نښانې د کریمنال تخنیک په وسیله چک شي، یو نوماند هم وروستي لېست ته لاره نه شي پیداکولای. یوازې د غني، اتمر او عبدالله ټیمونه کولای شي، د دې معیار دېرش سلنه پوره کړي. له جمهور رییس غني څخه دا قانوني تېروتنه وشوه چې نیمه کاندیدانو ته یې، چې لا هم د شکایاتو کمېسیون تائید کړي نه وو، د ټاکنیزو کمېسیونونو د کمېشرانو د ټاکنې صلاحیت ورکړ. دا یوه سیاسي او مصلحتي پرېکړه وه، نه قانوني. کله چې یادکمېشران د همدغو نیمه کاندیدانو په برکت واک ته ورسېدل، نو پرته له دې چې د نوماندانو اسناد پوره او کره کړي، د هغو د احساناتو له مخې یې هغوی بشپړ نوماندان ونومول.

د اساسي قانون تطبیق د هر دولتي ارګان مسولیت دی، خو جمهور رییس په دې کې لومړۍ درجه مسولیت لري. یو څوک چې په روسیه کې د روسیې اساسي قانون، هویت او مملکت و نه مني، همدارنګه په هندوستان، چین، امریکا او نورو کې د هغو هېوادونو د هویت او ملي حاکمیت مخالف وي، هغوی ته به اجازه ورکړی شي چې د هغو هېوادونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ولسونو مشرتابه ته ځان کاندید کړي؟ نو عبدالطیف پدرام ته د کوم مصلحت له ویرې دا امتیاز ورکړای شي؟ په دې کې جمهور رییس د اساسي قانون او د ټاکنیزو کمېسیونونو مسولین چې د ټاکنیزو قوانینو د تطبیق مسولیت لري، تر ټولو زیات ګرم دی. که څه هم په دې حالاتو کې په قوي احتمال ټاکنې ماکنې شونې نه دي، خو تاریخ به دا هم ولیکي چې د غني او کرزي په حاکمیت کې داسې اشخاصو هم د افغانستان جمهوري ریاست ته ځانونه کاندید کړي وو چې نه یې افغان مانه، نه افغانستان، خو او له څوکۍ یې غوښتله او لومړۍ درجې واکمنو هم ورته خړې خړې کتلې.

زما ایماني او افغاني مسولیت د حقیقتونو بیان دی، پر چا به ښه پر چا به بد لګي، اوس دې نو درباري غوړه مالان، حقوقپوهان او نور راشي د جمهوري ریاست دې ټیمونو ته دې قانوني پرتوګ ور واغوندي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سولې مشورتي لويه جرګه

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اپريل) پر (۲۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) د غويي له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

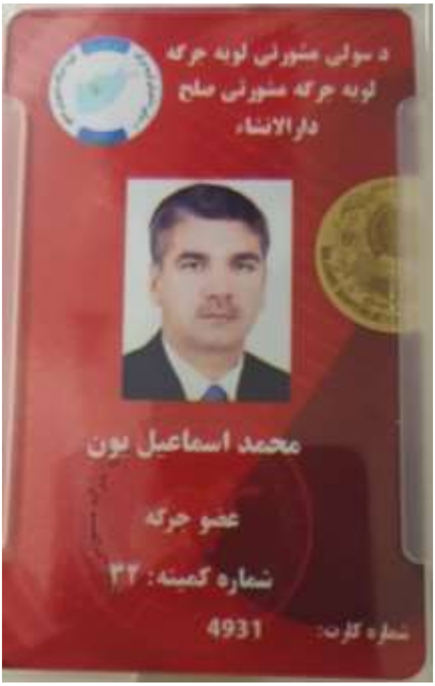

څو ورځې دمخه مې يادونه کړې وه چې د سولې لويې مشورتي جرګې کې په دې شرط ګډون کوم چې د محکوم افغانستان محکومو افغانانو ته هم په کې د ګډون بلنه ورکړای شي او يا هغو ته سهميه مشخصه شي. داکار مې هم د جرګې، هم د سولې او هم د لوی وطن په ګټه ګاڼه او هم مې پر حکومت او افغان ولس د محکومو افغانانو حق باله. د جرګې د دايرولو کمېسيون له غړو او نورو متصديانو سره مې پرله پسې اړيکي ونيول، خوکومه مثبته نتيجه مو تر لاسه نه کړه، نو ځکه مجبور شوم په جرګه کې د نه ګډون ژمنې ته ژمن پاتې شم. لکه څنګه چې مې دمخه ويلي وو، زه دې او بلې هر جرګې ته د جنګسالارانو او کنځلمارانو له ليدلوري نه ګورم. جرګه زموږ ملي دود دی له همدې زاويې ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورم. اوس مې هم د نه ګډون پرېکړه د محکوم وطن د استازولۍ د نشتوالي له امله ده، نور کوم سیاسي عوامل نه لري. دا چې جرګه به د چا واک او نظر تایید او تردید کړي یا به د کوم لوري په ګټه او زیان تمامه شي او یا به ناپیېلې مثبتې مشورې ورکړي ، پر دې باندې بحث تر وخت دمخه دی. زه د جرګې دتخریب او اخلال هڅه هم نه کوم، یو دیموکرات شخص یم ان خپلې مېرمنې ته هم نه وایم چې ګډون په کې وکړي او کنه؟کله چې جرګه پایته ورسي بیا یې سرې پر پرېکړو او مشورو قضاوت کولای شي. زما په ګډون او نه ګډون نه جرګه درنېږي او نه سپکېږي، که د حکومتي او نا حکومتي سیاسیونو اراده او نېت صفا وي ، نو له داسې لویو جرګو څخه د هېواد د ملي ګټو او ثبات لپاره ډېره ګټه اخیستل کېدلای شي او که نېتونه یې بد وي، نو غوټه لا پسې سختېږي، خو بیا به هم جګړه په جرګه حلېږي او پای به مومي. خو اوس به ورته دعاکوو چې خدای(ج) دې دا جرګه له بدو امنیتي پېښو او زړه بداویو وژغوري، د جګړې د اختتام او د هېوادوالو د سوکالۍ سبب دې شي. ملتپالو او هېوادپالو افغانانو ته یو ګټوره، سوله ییزه او مثمره مشورتي لویه جرګه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان په انځور کې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (می) پر (۱۵)مه، چې د (۱۳۹۸ل) د غویي له (۲۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

کر د ګلو وکړه چې سیمه دې ګلزار شي. . .

له نن څخه لس کاله دمخه دا ځای سپېره ډاګ و، دا بوټي او ګلان مې له نورو دوستانو او ملګرو سره یو ځای په خپل لاس ایښي دي. ډېر دوستان چې د دې ځای په جوړونه او زرغونه کې یې مرسته کړې اوس دلته کار نه کوي، یا

بل ځای مصروف دي، یا له هېواده مهاجر شوي، یا پخوا مهاجر شوي وو او یو شمېر خو یې ان په ابدي سفر وتلي، خو د لاس نښې یې دا دی پاتې دي. سبا به موږ هم د یو سفر لمن نیسو، خو دا ځای او دا زرغونه سیمه به بل نسل ته پاتې وي. نن چې د دې نیالګیو د کېنونې شاوخوا لس کاله پوره کېږي، نو پر ځان مې پور وګاڼه چې د ټولو هغو هېوادپالو افغانانو د دعا، مننې او کوروداني حق ادا کړم، چې له سپېره ډاګه یې د ژوندون دا ښکلی چمن زرغون کړ. خلک به هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه هر څه وايي، خو دا ټول کارونه د زړه په وينو تر سره شوي. راځئ چې د خبــرو پــر ځــای د وطــن د هــرې برخــې او يــا لــږ تــر لــږه د خپلــې برخــې

زرغونتيا ته ملا وتړو، اينده نسل ته د خپل لاس نښې پرېږدو.

نن چې پر کابل د خدای (ج) د رحمت باران وشو، نو دا ونې او بوټي يې ومينځل، سخته ښکلا يې ور وبښله، ما او مطيع الله خان ساپي په کې په دې

نيت انځورونه واخيستل چې له وطنه لرې مساپرو هېوادوالو ته د خوښۍ سبب شي، د وطن مينه يې پرې ماته شي او سياسيخېلو ته دا پيغام شي چې ژوند او وطن ډېر ښکلي دي، د خدای او د هغه د رسول(ص) په خاطر نور يې مه ورانوئ او مه يې سپېره کوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيا هم نړيوال ريکارډ

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (می) پر (۱۹)مه، چې د (۱۳۹۸ل) د غويي له (۲۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نوره نړۍ د مثبتو پديدو په پنځونه کې ريکارډ جوړوي او موږ يې د منفي پديدو په تخليق کې. يو خو مو د ولسي جرګې د ټاکنو د پايلو په اعلان کې يو نړيوال ريکارډ ټينګ کړ او د يو بې بديله سک افغان (۱۵۰) رايې مو په (۱۵۰) ورځو کې و نه شوې شمېرلی او دا دی اوس مو د ولسي جرګې د رييس په ټاکنه کې د رشوت او فساد يو بل نړيوال

ريکارډ ټينګ کړ. دټاکنو په بهير کې د سپېره او مظلوم ملت کور د نړيوالو اسعارو د مارکېټ بڼه خپله کړې وه. د شهزاده سرای د صرافۍ مارکېټ کې هېڅکله هم په دومره لنډ او تنګ وخت کې دومره ډالر نه دي تبادله شوي، لکه دلته چې ((د ملت استازو)) ته ور کړل شول. د نړۍ د هېڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېواد په پارلمان کې داسې عجیبه لوبه نه ده پېښه شوې، نو ځکه خو د یو بل نوي ریکارډ خاوندان هم شولو. اوس د ولسي جرګې د ټولو غږو جنجال پر یوې رایې دی چې دا حساب شي او که نه شي؟خو پر هغه اصلي نا مشروع علت هیڅوک بحث نه کوي چې دا رایې ولې له

(۳۰) طبیعي رایو (۱۲۳) تصنعي رایو ته پورته شوې؟ ایا دا رایې د نوماند د اخلاقو، کفایت او لیاقت له مخې پورته لاړې که د (۸) ملیونه ډالرو په زور؟ ایا راشي او مرتشي په کې کومه ګناه لري او که نه؟ کله چې یو مامورګوټی چېرته زر دوه زره افغانۍ رشوت کې ګیر شي، نو د خدای (ج) په غضب ککړ شي، د څارنوال او قاضي تر قلم لاندې یې زړه له ژونده تور شي، خو اوس چې د قانون جوړونې په کور کې رشوت او فساد اوج ته رسي، نه قاضي شته، نه څارنوال، نه محکمه شته او نه عدالت.

که زه د جمهوریس پر ځای وای، نو په تېرو څو ورځو کې چې د ولسي جرګې د ریاست لپاره څومره رشوت ورکړل شوی، د هغه د څېړنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره مې عاجل يو هوښيار او زړور قضايي او عدلي هيت ټاکه، اول مې رشوت ورکوونکی له يوې پښې ځوړنداوه او بيا مې د هغه د اقرار له مخې له ټولو رشوتخورو وکيلانو څخه دا څه باندې اته مليونه ډالر را ټولول، په دې پيسو مې يو ځانګړی پوهنتون جوړاوه، د هېواد د امنيتي ځواکونو او نورو شهيدانو اولادونو ته مې د وړيا زده کړو زمينه برابروله. هغو وکيلانو ته چې رشوت يې اخيستی و، هغو ته مې قانوني سزا هم ورکوله او يو څه وخت مې د رايې له حقه هم محروموله. صندوق مې ايښووده، له رشوت پرته به ټولو په کې رڼه او پاکه رايه اچوله، بيا به د يوې پاکې او نا پاکې رايې پر ځای ټولې رايې پاکې وای. اوس خو موږ پر خپل ځان ريشخند وهو، چې ګڼې اوس خو(۱۲۳) رايې ټولې پاکې دي، خو زموږ جنجال پر دې يوې مبهمې رايې دی؟ يانې دومره د شفافيت په غم کې ډوب يو!

د شرعي اصل له مخې د هر هغه شي اساس چې پر باطل بنا شي، هغه باطل دی، نو د ولسي جرګې د رياست دا ټاکنې د همدغه اصل له مخې باطلې دي خو ايا د جمهور رييس، ، لوی څارنوال، قاضي القضات او د شورا د وکيلانو په ګډون نر څوک شته چې د شريعت، انسانيت او قانونيت دا او نور اصول تطبيق کړي؟ په خواشينۍ سره چې اوسمهال يې ځواب (نه) دی. ولسه خدای ج دې مل شه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نن او سبا انځور

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (مى) پر (۲۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د غويي له (۳۱)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نه د جوزا پر لومړۍ نېټه څه کېږي او نه د ميزان پر شپږمه. نه موقت حکومت شته نه انتخابي. نه سوله ژر راځي او نه ټاکنې پر خپل وخت

ترسره کېږي. جنګ به نور هم ګرمېږي او حالات به نور هم ترينګلي کېږي. د افغانۍ ارزښت به نور هم راټيټېږي او د پانګې فرار به نور هم زياتيږي. کوچني او اومغلن چارواکي به غټېږي او ځوان چارواکي به نور هم پړسېږي، مظلوم به لا مظلومېږي او نوميالي به لا نوميالي کېږي. سياستوال به پورته کېږي او ولس به نور هم غرقېږي، نو اى زما مظلوم او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې برخلیکه ملته! تر هغه به دا حالات روان وي چې طالبان له وحشته، ګاونډیان له رذالته، سیاستوال له خیانته، قاضیان له رشوته، فسادګر له فساده،کنځلمار له کنځلو، جګړه مار له جګړې او د مذهب سرلاري له منافقته را و نه ګرځوئ، نو که غواړئ د ژوند حالات مو بدل شي خپل برخلیک په خپله بدل کړئ:

چــا چـــې خپـــل قـــدر پـــه خپلـــه وکـــړ ګلـــه
ســـتاره د هغـــه قـــام پـــه عـــروج شـــوله
خـــدای هـــم نـــه بـــدلوي حـــال د هغـــه قـــام
څـوک چې نـه بـدلوي خپـل حالـت پـه خپلـه.
(فضل احمد غر افغان)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ابلیس په لاس شهیده فرښته

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (می) پر (۲۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د غويي له (۳۱)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

له هغې ورځې چې خدای (ج) ادم علیه السلام په ځمکه کې خپل خلیفه و ټاکه، نو له همغې

ورځې راهیسې ورسره د شیطان دښمني پیل شوه. پېړۍ پر بلې پسې تېرې شوې، خو د شیطان په فطرت او د ادم د زامنو په خصلت کې تغیر رانغی. تېرو پېښو د شیطان او تېروتنو د ادم د زامنو ځانګړنه شوه. شیطان له چاپېریال او حالاتو سره سم خپل رنګ او بڼه بدلوي. کله په سپینه کله په توره او کله په بله رنګینه جامه کې ځان ښکاره کوي، ملا ته د ملا، امي ته د امي او پوه انسان ته د انسان په ډول ځان څرګندوي. پخوا یې د ځمکې پر مخ ثابت کور نه درلود، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس يې د توحيد د کلمې تر چتر لاندې ځان ته د ((پاکستان)) په نامه کور هم جوړ کړ. له همدې کوره يې د خدای (ج) د دين پرضد نا څرګند خو عملي جنګ هم پيل کړ. دا جنګ يې تر ټولو دمخه د خدای دين ته د بې بديله ژمن مخلوق(پښتون قوم) پر ضد پيل کړ. د الله او لا الله په نوم تېره توره يې د يو خدای پاله قوم پر ستوني راتېره کړه. څو موده وړاندې د همدې قوم يوې دينپالې مېرمنې د الله له حکم سره سم د ابليس يو بچي ته شرعي سزا ورکړه. خو د ابليس زامن هم ارام کېنناستل دا ځل يې يوه معصومه فرښته په نښه کړه. شيطان نه يوازې د ادم له زامنو سره خپلې دښمنۍ ته دوام ورکړ، بلکې له ملايکو او فرښتو يې هم خپل غچ واخيست؛ فرښته ومند يې شهيده کړه، فرښتو ته يې دا هم په ډاګه کړه چې زه ګوره نه يوازې ستاسې مخالف يم، بلکې ستاسې په نامه که د ځمکې پر سر کوم انسان وي، نو هغه هم ژوندی نه پرېږدم.

نو ای زما معصومې فرښتې خورې! تا له يو غټ دښمن سره دښمنۍ ته لاس اچولی و، چې هغه الله رټلی، خو د هغه پر بندګانو لا اوس هم حکومت کوي. هغه ستا د مشر ورور د کور دېوالونه هم نړولي او هغه يې په وينو لمبولی دی. ځينو ته يې د دين په نامه د سپين جهالت توره په لاس ورکړې، د خپل ورور متې غوڅوي. د ورور خوله دې له وينو ډکه ده، دلته اوس ايوب خان نه شته، دلته اوس اکبرخان نه شته، نه درياخان شته نه ايمل خان شته. دلته اوس د خوشال سرداري بهرام ته پاتې، خوشالخاني نه شته بهرام خاني ده . عجب خان نشته چې ستا غچ واخلي، محمدګل خان نه شته چې ستا پر سر لاس راتېر کړي د عزت پوړنی در په سر کړي. د دين

(c) ketabton.com: The Digital Library

پتنګان د دنیا مینان دي، له شیطانه دومره وېرېږي چې له خدایه نه وېرېږي. نو ای زما معصومې ګلورینې فرښتې خورې! خپل بې کسه او بې وسه ورور دې وبښه!

هو یو بله خبره، وایي چې معصومې او ماشومې او بیا فرښتې ته د قبر عذاب نه شته او نه ترې پوښتنه ګروېږنه کېږي، نو کله چې دې خپل خالق سره وکتل د خپل وطن او خپل قوم حالات ورته بیان کړه، ګوندې ستا د معصومیت په خاطر پر مونږ ولورېږي او په سپینه جامه کې له سرو ځناورو مو وژغوري.

او هو خورې ! ښښنه غواړم ته به وایې چې دلته مې ورونو راسره څه توره وکړه، څو ورځو کې مو زما جسد په عزت سره دفن نه کړ، نو هلته اوس د خپلو ګناهونو او کمزوریو د ښښنې لپاره ما خپل رب ته وسیله کوئ؟ نه خورې هېڅ نه غواړو هېڅ. یوازې دومره غواړو چې مونږ وبښه مونږ وبښه. . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاشلي ذهنونه

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (می) پر (۲٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (غبرګولي) له (۳)يمې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د می پر (۲۱) مه نېټه مې (د نن او سبا انځور) په نوم يوه لنډه ليکنه خپره کړې وه، اکثريت خوښه کړې وه، خو ځينو يې مخالفت کړی و او

يو نيم په کې کنځلې هم حواله کړې وې، په دې ليکنه کې ما د خدای (ج) د کلام د يوې ورې برخې مانا هم په منظومه بڼه راوړې وه، خدای تعالی په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کتاب (قران کریم) کې فرمايي: إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ ﴿الرعد: ۱۱﴾

د دې ايت شريف کره محتوايي ژباړه ښاغلي (فضل احمد غر افغان) له نن څخه تقريباً اوياکاله د مخه په خپل دې منظوم کلام (څلوريزه) کې خوندي کړې ده.

چـاچې خپـل قـدر پـه خپلـه وکـړ ګلـه
سـتاره د هغـه قـام پـه عـروج شـوله
خـدای هـم نـه بـدلوي حـال د هغـه قـوم
څوک چې نه بدلوي خپل حالت په خپله

غر افغان زموږ د لوی وطن د پښتونخوا يو ستر شاعر و چې د هند او پاکستان د ویش پر مهال يې د شاعرۍ ثمر پوخ شوی و، د الاهي کلام دا منظومه پښتو ژباړه مې د خپلې ليکنې د وروستي مصداق په توګه راوړې وه، خو دې سره سره يې يو شمېر کتونکو غندنه کړې وه، دا غندنې که څه هم زما پر نورو ليکنو د شويو تبصرو په اندول کمې وې، خو بيا هم څنګزنې او مستقيمې غندنې په کې وې.

له دې غندنو، ستاينو او ځينو سپکو خبرو څخه موږ څو نتيجې لاسته راوړلی شو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ يو شمېر لوستونکي د خدای (ج) د کلام شکل ته ډېر متوجه دي، نه محتوا ته!

–که په عربي او يا بله ژبه يوه عادي مقوله هم د خدای (ج) او د هغه د رسول کلام ته منسوبه کړو، نو عام لوستونکي مسلمانان يې له کومې ځيرنې پرته په پټو سترګو مني.

–که د خدای (ج) او د هغه د پيغمبر (ص) د کلام محتوا ورته په خپله ژبه بيان شي، خو چې دا نه وي ويل شوي چې دا د الله (ج) او د هغه محبوب استازي کلام دی، نو دوی نه يوازې ډېر ارزښت ورته نه ورکوي، بلکې د غندنې تر بريده هم د خپلې خولې مزي ځغلوي.

– له دې ډول تعبيرونو، نيوکو، غندنو او ستاينو څخه دا څرګندېږي چې زمونږ ټولنه په ذهني لحاظ دومره وېشل شوې چې ان د الله (ج) د کلام پر محتوا هم د ناسم درک له امله توافق نه لري.

– يو زيات شمېر کتونکي او لوستونکي د ليکنې محتوا ته نه ګوري، د هغه ليکوال ته متوجه دي، د ليکنې محتوا هم د هغې له ليکوال سره د خپلې مينې او کينې له مخې ارزوي.

نو په يوه ټولنه کې چې د ذهني توافق لپاره د الله (ج) کلام هم ورروستی معيار نه وي، نو هلته د شخصيتونو تثبيت او وده د اوسپنې د نينو تر چيچلو هم سخت کار دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو که موږ غواړو له ذهني او فکري پلوه په دغسې وېشل شوې ټولنه کې بیا هم خپلې ټولنې او راتلونکي پښت ته کار وکړو، د خلکو غندنو او ستاینو پسې باید ونه ګرځو.

دلته هر نېک کار ته باید د ځان د سپکاوی په قیمت اوږه ورکړو.

له همدې وجې خو متل هم دی چې مشمره ونه ډېره په کاڼو لګي.

نو په دې اغزنه زمانه کې د ولس رښتینو خدمتګارانو او د خدمت مینوالو ته باید په ډاګه شي چې که غواړئ ټولنه له دغسې یوه بد حالته وژغورئ! توهین، تحقیر، سپکاوی، کنځلو او رټلو ته باید ځان ټینګ کړئ، که د مایوسۍ او خواشینۍ یوه زره احساس هم درباندې غلبه وکړه، ټولنه به همدغسې پر ذهني انارشۍ اخته پاتې شي او بدمرغي به نوره هم پراخه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پکتیکا ماسترپلان

(ژمنې او عملونه)

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (می) پر (۲۶)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) میاشتې له (۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

سیاستوال ژمنې کوي او لیکوال لیکنې. سیاستوال تاریخ جوړوي او لیکوال تاریخ لیکي. سیاستوال د تاریخ عملي کرکټر دی او لیکوال یې نظري، اوس نو څه چې سیاستوال کوي او یا یې وایي، لیکوال باید هغه کټ مټ ولیکي او ویې څاري.

له نن څخه پوره شپږ میاشتې او شپږ ویشت ورځې وړاندې د نومبر پر (۳)مه جمهور رییس غني له خپلو نږدې دوه درجنو مشاورینو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکتیکا ولایت ته سفر وکړ، ځینو دا سفر یو کمپایني حرکت وباله او ځینو نورو د پکتیکا د خلکو یو ضرورت، زه دلته پر دې بحث نه کوم چې کمپایني حرکت وکه یو ضرورت، خو زما له هغو ژمنو سره کار دی چې په دې سفر کې د جمهور رییس له خوا مطرح شوې: جمهور رییس ژمنه وکړه چې پکتیکا ولایت به له دریيمې درجې څخه دویمې درجې ته پورته کوي، د ښوونځیو د ودانیو د جوړونې ستونزه به حلوي، د یاد ولایت د لوړو زده کړو په موسسه کې به یو پوهنځی زیاتوي، د پوهنتون احاطوي دیوال به له ځانګړې بودجې څخه جوړوي او پوهنتون (لوړو زده کړو موسسه) کې به داسې ځانګې زیاتوي چې ددغه ولایت د پراختیا لپاره ضروري دي او همدارنګه یو شمېر نورې ژمنې، خو تر ټولو غټه او اساسي ژمنه یې دا وه چې په شپږو میاشتو کې به د پکتیکا لپاره یو اساسي ماسترپلان جوړوي او شپږ میاشتې وروسته به دی خپله راځي او د پکتیکا د ستونزو پر اساسي حل به عملي کار پیلوي. نن چې د مې (۲٦)مه نېټه ده، د جمهور رییس له کړې ژمنې پوره شپږ میاشتې او شپږ ویشت ورځې تېرې شوې، له نن څخه شپږ ویشت ورځې دمخه باید جمهور رییس له همغو چارواکو او دوه درجنه مشاورانو سره یو ځل بیا پکتیکا ته سفر کړی وای او خلکو ته یې ویلای وای چې شپږ میاشتې مخکې چې مې تاسو سره د ماسترپلان ژمنه کړې وه، دا دی ماسترپلان او ((واضح طرحې)) سره یوځای ببرته راغلم، دا دی د دې ماستر پلان عملي برخه، سر له همدا اوسه یې پیلوم. نو ولس به خوشاله شوی و او فکر به یې کړی و چې جمهور رییس یوازې ژمنې نه کوي عمل هم کوي. اوس خدای(ج) خبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې جمهور رییس، د هغه مشاورانو او سیمه ییزو چارواکو ته به دا سفر، د دغه سفر هغه نېټه او په هغه کې کړې ژمنې ور په یاد وي او که نه؟

هسې نه شي چې هغه خبره رښتیا شي چې دروغجن حافظه نه لري.

جمهور رییس داسې نورې ډېرې ژمنې هم کړې، عملي کول خو یې څه کړې چې بیا یې یاد ته هم نه راځي، نو دا یادښت مې ځکه ولیکه چې جمهور رییس او مشاورانو ته یې خپلې ژمنې ورپه یاد کړم. د هغه لیکوال ژبه دې هم ګونګه شي چې حقیقت ګوري، نه یې وایي او نه یې لیکي. که جمهور رییس د راتلونکي جون میاشتې په بهیر کې هم پکتیکا ته له خپل ماستر پلان او ((واضح طرحې)) سره لاړ شي، بیا به هم یو غنیمت وي. د دې لیکنې په مقابل کې د کنځلمارو کېدونکې کنځلې دې خپله هغوی ته ډالۍ وي. ما دا لیکنه یوازې د پکتیکا خلکو د حقوقو د اعادې او د جمهور رییس د ژمنو د یادونې لپاره لیکلې، نور سیاسي غرض او مرض په کې نه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ړنګ شوي مورچل سرتېري

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (می) پر (۲۶)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) میاشتې له (۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نن د ډېرې ستړیا او مایوسۍ ورځ ده، یوه خوا زغرې دي او توپک دي، بله خوا سوې سانډې او تش لاس. یوه خوا د ظلم انتها ده او بله خوا د مظلومیت او بورو میندو ژړا، په داسې یو حالت کې د منصوري مینې مینان د جنګ میدان ته وتلي، نه توپ لري او نه توپک، نه ګردنۍ

شته او نه د توپک خوله کې ګولۍ. څو د حسین د لارې لارویان په تش

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس د یزید د لښکرو مقابلې ته په سپین میدان ولاړ دي. هو تش لاسي دي خو بې ایمانه نه دي. زړونه یې د ایمان له داسې نوره ډک دي چې مقابل لوری یې نه لري. خو کاشکې چې نن یې تر شا ولاړ مورچل نه وای نړېدلی، کاشکې چې نن دا مورچل د خپل ورور په وینو رنګ نه وای، کاشکې چې دلته ملالې د ایوب ایوب ورونو د جنازو سرته ناستې نه وای، کاشکې چې دلته د اکبرخان پر کور د مکناټن د عسکرو ګزمه نه ګرځېدلای، کاشکې دلته نن د داودخان د وطنپالنې ملي سرود غړېدلای، کاشکې دا مورچل جوړ او مستحکم وای، څومره به یې خوندکاوه چې تا ډزې کولای ما کولی. در وړلای ملالو خویندو دې ګردنۍ ډکولای، نو بیا به تا نښې ویشتلای او ما به نښې شمېرلای، نو بیا به څوک و چې ستا د کور حریم ته یې د تش کتلو جرات کړی وای؟ خو ای د زمانې تش لاسو اتلانو! پام چې وار مو خطا نه شي؛ وخت به راځي چې غاښ د زهرو به ښامار نه لري. وخت به راځي چې دا مورچل به جوړ وي، اتڼ به وي، نارې به وي، څښې د زلمو به وي. پېغلې لوپټې به وي، منظور به وي وزیر به وي داوړ به وي جوړ به یو لښکر وي او د اټک پر لوري یون به وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر حاکمیت وروسته

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (می) پر (۲۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) میاشتې له (۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

سړی چې په حاکمیت کې وي مجلس یې ډېر رسمي او تکلفي وي، خو چې له واکه لرې شي هر څه طبیعي مسیر ته ولوېږي. نن مو پخواني لوی څارنوال ثابت صیب سره خوشبېې بنډار وکړ. ثابت صیب مې تر

قدرت وړاندې هم پېژنده، د واک پر مهال هم او اوس یې هم پېژنم. څوکۍ او مقامونه بدلېږي، خو که څوک غواړي خپل شخصیت خوندي وساتي، د حاکمیت پر مهال باید ځان د محکومیت په هنداره کې هم وګوري.

ثابت صیب سره مو د هېواد د اوسنیو بحراني حالاتو د حقوقي حل لارو په باب هم د نظر تبادله وکړه. د ددنیا جاه وجلال د ارهټ منګوټی دی اوړي رااوړي هیله ده هر چاروکی ورته پاملرنه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ای د ستړې اروا مورې!

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (می) پر (۲۹)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) میاشتې له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ای د علي مورې، ای د داوړ مورې، ای د منظور مورې، ای د صدیق مورې، ای د عمر مورې، ای د عثمان مورې، ای د ارمان مورې، ای زما مورې، ای د هر افغان مورې او ای د هر انسان مورې!

ولې وارخطا یې؟ ولې خپل زوی ته غریو نیولې یې؟ خپل زوی ته دې د دعا لاسونه پورته کوې چې څه پرې ونه شي؟ د ارمان د مور ژړا او فریاد دې یاد ته راځي؟ د وړانګې لوڼې کوکارې او ساندې دې سترګو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودرېږي؟ فکر کوې چې ستا زوی به هم لکه ګلاب ورژوي؟ ستا لمن به هم له ګلو تشه شي؟

ای د سترې اروا خاوندې!

تاته به دې اوس هم زوی کوچنی ښکاري؟ تاته به اوس هم هغه

ماشوم ښکاري؟ ته به اوس هم هیله لرې چې هغه ستا مخکې تاتې تاتې وکړي، منډې ووهي، ستړی شي او بیا راشي ستا په غېږ کې ویده شي؟ ته یې په وېښتانو کې ګوتې ووهې او هغه بې غمه ارام وکړي. نو ګوره! علي اوس ماشوم نه دی، هغه اوس لوی انسان دی، هغه د یو لوی قوم سرتېری دی، هغه اوس د خدای د حقانیت توره تر ملا تړلې ده، هغه نور بې غمه خوبونه نه شي کولای، هغه د خپله ویده قوم د وینښتابه لپاره په اوږده سفر

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتلی، دې سفر کې لوږه شته، زندان شته، سختې شته او ان شهادت شته، د علي لاره د خدای او د هغه د رسول لاره ده.

نو ای زما زړورې مورې ! ای د علي مورې، ای د منظور او د داوړ مورې، ای د ننګیال او د عثمان مورې، ای د لونۍ او د ثنا مورې او ای د هر افغان او هر انسان مورې! پام چې نهیلې نه شې، پام چې یو

څاڅکی اوښکه توېې نه کړې، ستا یوازې دعا په کار ده، خپل زوی سره دې د دعاوو لښکر ملګری کړه، ستا په دعاوو کې دومره قوت دی چې ان شاالله علي به خپله توره راکاږي او د ښامار غاښونه به راباسي، نو مورې دعاوې کوه دعاوې. . . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارمان پر قبر

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (جون) پر (۵)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) میاشتې له (۱۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نن د اختر دویمه ورځ ده پښتنې میندې او خویندې اختر په هدیرو کې تېروي، اول خپلو ځوانیمرګو شهیدانو ته د اختر مبارکۍ ورکوي بیا کور ته ساه نیولې را روانېږي. میندې ملاکړوپې او خویندې د حیا په تور

پړونې د خپلو شهیدانو پر قبرونو ساندې ووايي، خپل باتور شهیدان وستايي او بیا تشې لمنې کور ته ستنې شي. د اختر لومړۍ او دویمه ورځ همداسې له تروو اوښکو سره تېرې شي. ځینې خو په پټه ځان سره داسې وژاړي چې د ژړا غږ یې هم تر ستونې را و نه وځي، یوه چوپه او خاموشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دردوونکې ژړا چې د نورې نړۍ په ژړاګانو کې دود نه ده، یوازې دپښتنې مور او خور د ژړا ځانګړنه ده او بس.

سږ اختر بیا هم د همداسې شهیدو ارمانونو اختر دی. سږکال بیا ډېر ارمانونه شهیدان شوي دي.

پروسږکال اخترکې ارمان لوڼی ژوندی و، . خو سږ اخترکې یې مور د هغه د قبر څنګ ته ناسته ده. تېر اخترکې ارمان د خپلې مور په لمن کې لکه غوړېدلی ګلاب پروت و، خور یې وړانګه ترې وارۍ

تاوېدله، ګلالي اولادونه یې ترې لکه پتنګان تاوېدل راتاوېدل، چا یې تر غاړې لاسونه تاوول او چا یې جیبونوکې ګوتې وهلې، چا اختری غوښته او چا د اختر جامې. نن ارمان نه شته، د هغه وړانګه پر ملا ماته ده، هغه بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورروره ده. مور یې پر ملاګړوپه ده، مېرمن یې دېوال کې د ارمان تصویر ته ګوري، بې غږه اوښکې تویوي، حیرانه ده چې خپلو اولادونو ته څه ووايي؟ هېڅ پلمه ورته نه شي جوړولای. ارمان چې نه وي وړانګه هم مړاوې کېږي. د ارمان کیسه زموږ د هر کور کیسه ده. زموږ درې نسله د یوې اوږدې غمیزې قرباني شوي: مور، زوی– لور او لمسیان ټول د غم په زنځیر تړلي دي.

څومره د پخې ارادې خاونده یې ای د ارمان مورې! نن به څومره سخته دربانديې تېره شوي وي، خپله تشه لمن به دې لیدلې وي، خپل

کوچنی ارمان، خپل ځوان ارمان، خپل ستر ارمان بـه دې سترګو تـه ودرېدلی وي، هغه چې ممـی ممی، هغه چې تاتی تاتی به یې کول، هغه ارمان، هغه کوچنی او هغه ګلالی ارمان در یادوم. او هو ته چې څومره پر ارمان ګرانه وې او هغه چې څومره پر تا ګران و، د دې ګرانښت جاج خو زه د خپلې مور له ګرانښت څخه اخیستلی شم، زه چې به کله ناروغ وم، نو مور به مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ما ډېره ناروغه وه او همدا به يې ويل: زويه ستا درد دې پر ما شي، زه دې درنه وګرځم زويه!

نو ای د ارمان مورې! ستا په دربېدلي تصوير کې زه د خپلې مور تصوير ګورم، زه فکر کوم چې که د ارمان پر ځای زه شهيد شوی وای، نو زما مور به څومره کوکارې وهلې، څومره به يې خپل وېښتان شلولي وای، نو زه ستا د زړه درد دغسې احساسوم. نو ته يوازې د ارمان مور نه يې، ته زما مور يې، ته د علي مور يې، علي هم په اختر کې د زندان د ميلو شاته پروت دی. د هغه د مور لمن هم په اختر کې تشه ده، ته د هغه مور هم يې، ته د منظور مور هم يې، ته د هر افغان مور يې. وخت به راځي لمسيان به دې را لوی شي، د خپل پلار غچ به واخلي ښامار به مړ کړي. وړانګه به وځليږي، واړه ارمانونه به لوی شي، قلم به يې ګوتو کې وي، لمن به دې له ګلونو ډکه وي، ته به يې، وړانګه به وي او ارمانونه به وي. د ارمان قبر ته به ولاړ ياست، ته به دې د خپل زوی د غيرت کيسې کوې، لمسيان به دې د خپل پلار د غيرت کيسې ليکي. ارمان به وي، داستان به وي، افغان به وي، انسان به وي، وړانګه به وي، مور به وي، نور به وي او ډېره موده وروسته يو سرور به وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټاکنې او بربښنايي تذکرې

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۱۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) مياشتې له (۲۱) مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ټاکنې او بربښنايي تذکرې دوه ملي پروسې دي، په‌کار ده چې يوه د بلې مرستندوى شي، نه دا چې يوه د بلې پر وړاندې وکارول شي. ځينو هېوادپـالو افغانـانو سـره دا اندېښـنه ده چـې خـداى مـه‌کـړه د ټـاکنو

کمېسيون کې يو شمېر غرضي اشخاص او ځينې لنډ فکره مامورين هم قصداً د دې سبب شي چې د بېلابېلو پلمو له لارې په ټاکنو کې د دې تذکرو د کارونې مخه ونيسي او دا کار به د دې سبب شي چې د دې تذکرو ملي ارزښت ته زيان ورسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تېرو دوو ورځو کې د ټاکنو د تقویتي نومثبتونې یو نیم مامور عملاً دا ډول کړنې تر سره کړي هم دي، چې پر خپل وخت د زیاتو هېوادوالو له توند غبرګون سره مخامخ شوي. خو په دې منځ کې بیا د جمهور رییس غني یو نیم رسمي او نارسمي مشاور او یو شمېر کمپاینیرانو د معمول په څېر دې کار ته هم د غوړمالۍ سپېروني پیداکړ او هڅه یې وکړه چې دې کار ته هم نامعقول توجیهات پیدا کړي. تر وخت دمخه یو کمپاینر بیا لیکلي ؛څرنګه چې د الکترونیکي تذکرو تر اخیستو وروسته کاغذي تذکره بیا هم خلکو سره پاتې کېږي، نو کولای شي همغه کاغذي تذکره د نومثبتونې یا سټېکر لګونې لپاره یوسي. دا ډول مشاورین او کمپاینران چې حقیقت کې نه د جمهور رییس غني له اصلي پالیسۍ څخه خبر دي او نه د ملي پروسو ستراتیژیکو ژورتیاوو ته متوجه دي، خو یوازې همدې ته خوشاله دي چې د غوړه مالۍ له لارې خپل اوسني او راتلونکي موقفونه خوندي کړي، بس پر لا منطقه دلیلونو سر شي. که هر ځای کې کاغذي تذکرو د الکترونیکي تذکرو ځای نیولی، نو بیا برېښنایي تذکرو ته څه اړتیا وه؟ برېښنایي تذکرې خو د ډېرو درغلیو د مخنیوي یو ښه نسخه ده. په کار خو دا وه چې ټولې ټاکنې په همدې برېښنایي تذکرو تر سره شوې وای، خو اوس چې داکار شونی نه دی، نو په کار ده چې له دواړو تذکرو څخه ګټه پورته شي. خو برېښنایي تذکرو ته باید لومړیتوب ورکړای شي ځکه چې دا تذکرې بیا چک ته اړتیا نه لري. څرنګه چې اوس پر کاغذي تذکرو سټېکرې لګول کېږي او د برېښنایي تذکرې جوړښت داسې دی چې د سټېکر نصب یې جوړښت ته زیان رسوي او شونی نه برېښي، نو حل لاره دا ده چې د برېښنايي تذکرو پر رنګه کاپۍ دې سټېکر ولګول شي او د ټاکنو کمېسیون مهر دې پرې ووهل شي، د ټاکنو پر ورځ دې رایه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوونکی اصلي برېښنايي تذکره او همدا ستېکر شوې بڼه دواړه ځان سره ور وړي. د ټاکنو کارکوونکي دې ستېکر شوې کاپي تذکره سوری کړي چې بیا و نه کارول شي. کله چې په ټاکنیزو حوزو کې د رایه ور کوونکو نومونه ثبتېږي، نو د تکراري ووټ د کارونې چانس کمېږي او که چا حتمي درغلۍ ته ملا تړلې وي او کمېسیون یې هم مل وي، نو په کاغذي تذکرو خو د لا زیاتو تکراري ووټونو د کارونې چانس او مجال شته.

د هېوادوالو د اندېښنو د رفع کولو او د برېښنايي تذکرو د ستر ملي او حقوقي ارزښت د درناوي په پار مې همدا څو شېبې وړاندې د ټاکنو خپلواک کمېسیون مشرې اغلې (هوا عالم نورستانۍ) سره په دې هکله تفصیلي، حقوقي او هر اړخیزې خبرې وکړې، د هغې قناعت حاصل شو او ویې ویل چې ژر په د همدغه میتود له لارې د برېښنايي تذکرو په واسطه هم د رایې اچونې لاره خلاصه کړي. نورستانۍ نه یوازې زموږ په وړاندیز خوښه شوه، بلکې ټینګه ژمنه یې وکړه چې ژر به په عملي توګه داکار پیل کړي.

په تلو تلو کې د ټولو نوماندانو له کمپاینرانو جدي غوښتنه کوم، چې د نوماندانو په انډول ملي پروسو او ارزښتونو ته ترجیح ورکړئ. د ملي هویت تذکره او د هغې ملي ارزښت د دې ټولو اتلسو نوماندانو تر شخصیتونو او ارزښتونو لوړ دی. ټاکنې به وشي کنه، خو خپل ملي هویت ته د ټاکنو او نوماندانو په خاطر زیان مه رسوئ، دغوره مالۍ نورې لارې هم شته هغه وکاروئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاد هم لاړ

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۱۲)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (غبرګولي) میاشتې له (۲۲) مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

استاد جلال الدین خان کونړی مې څلور کاله په پوهنتون کې استاد و، ډېر مینه ناک انسان و، کله کله به یې په ټوکو ټوکو کې ویل، یالکه یونه ډېر کارونه مه کوه بیا هېوادمل او رفیع درځخه جوړېږي، صحت ته دې خیال ساته. کله چې به یې له کور څخه ښه ډوډۍ راوړه، نو غږ به یې کړ ته راشه کنه، د اتاق دروازه به یې بېرته کړه ته واخله څو مړۍ وخوره! ما به ویل استاده زه خو لیلیې ته ځم نږدې ده، دا خو تا د خپل ځان لپاره راوړې، خو ده به په زوره په ما ډوډۍ وخوړه. اه، استاد څومره مهربان وي. بیا به یې غږ کړ و یونه ! زه ګوره دا د نورو غوندې نه یم چې چا سره لږ کمک هم وکړي، بیا یې هرځای یادوي. زه په نوم مشریقوال چې وي مرسته ورسره کوم خو په ځان یې نه پوهوم.

استاد جلال الدین رښتیا هم پر ټولو، په تېره بیا پر مشریقوالو ډېر مهربان و. ډېرې خوږې خاطرې ورڅخه لرم. خدای ج دې د جنت په ګلانو کې پټ کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عقيدې او ارادې سړی

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۱۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (غبرګولي) مياشتې له (۲۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

اخوانيت او خپله سياسي لاره يې خپله وه، خو د ډېرې قوي عقيدې، ، پياوړې ارادې او پاخه فکر خاوند و.

د حاکميت، محکوميت، ازادۍ او زندان په ټولو حالاتو کې يې خپل هوډ او تکل بايلود او پر خپلې ټاکلې لارې ټينګ پاتې شو. د نړۍ په تېره بيا د اسلامي نړۍ په سياسي مشرانو کې د داسې پخې ارادې خاوندان ډېر کم ليدل کېږي. تاريخ به يې يو وخت د يو مفکر او مېړني انسان او مسلمان په توګه ياد کړي ، په مړينه يې د انساني عاطفې او خواخوږۍ له مخې سخت خواشينی شوم. خدای ج دې د جنت په ورږمو کې پټ کړي. اسلامي امت او د هغه سياسي او مذهبي مشران دې هم خپل سر خپل ګرېوان ته ټيټ کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه کاري ورځ

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۲۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (چنگاښ) میاشتې له (۲)یمې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ژوند داسې یو سفر دی چې ډېر کله په کې سړی ستړی او بوخت وي، لږ وخت په کې ارام او سوکاله وي، خو کله کله هدفمنه بوختیا هم گټوره وي او هم خوندوره، کله کله بیا زیات مصروفیت دومره وي چې سړی یې بل چا ته د کیسې وخت هم پیدا نه کړي.

په دې وروستیو څو لسیزو کې مې ډېرې بوختې ورځې تېرې کړي، چې د اکثرو د لیکلو مجال یې هم نه دی پیدا شوی. نن هم یوه بوخته ورځ وه، خو نن مې بیا دا دی یو څه وخت هم پیدا کړ چې په لنډو ټکو د دې ورځې تصویر وکاږم:

•سهار (۹) بجې ژوندون تلویزیون ته لاړم، کارونه مې یو څه تعقیب کړل.

•لس بجې د علومو اکاډمۍ دایره المعارف دفتر ته لاړم، (سرمحقق زلمي هېوادمل صیب او سرمحقق دوکتور سید محی الدین هاشمي صیب) ته مې د هغوی استحقاق کتابونه وروړل. هېوادمل صیب په سفر و او هاشمي صیب ته مې کتابونه ډالۍ کړل. هغه مننه وکړه او ما ترې د هغه د خپلو کلیاتو د تنظیم او چاپ غوښتنه. هېوادمل صیب او هاشمي صیب دواړو پښتو ادبیاتو ته دومره کار کړی چې که له سره خپل اثار منظم او بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاپ کړي، نو د دواړو اثار تر (۲۰۰) عنوانو زیاتېږي.

•یوولس بجې د علومو اکاډمۍ مرکزي دفتر ته لاړم، هلته مې د

یادې اکاډمۍ سرپرست ښاغلي (څېړنوال دوکتور محمد ظاهر شکیب) سره وکتل، کتابونه مې ورته ډالۍ کړل.

•یوولس نیمې بجې مې په همدې اکاډمۍ کې د هېواد پیاوړي لیکوال او شاعر (اکاډمیسین سلیمان لایق) سره وکتل، خدای دې ورته

ښه روغتیا نصیب کړي، خو اوس یې له ناروغۍ څخه شکایت کاوه. په درې دموکې دربیم پوړ ته ساه نیولی پورته شو. زما د کتابونو په لیدو ډېر خوشاله شو، راته یې وویل ژوند مې ښه نه دی، لکه چې خدای مې خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضور ته غواړي، اوس څلور میاشتې کم نوي کلن یم، ما وویل خدای دې مور ته صحتمند او روغ لره، مور هیله لرو چې سلیزه راته پوره کړې او بل زمور هیله ده چې ستاسو ټول اثار راټول او د کلیاتو په بڼه چاپ شي، هغه وویل، غرزی (زوی یې) راځي، په دې به کار وکړو.

•دولس بجې دانش کتابتون ته لاړم، هلته مې له (اسد جان دانش) او (قاري سپین سحر) او نورو فرهنګیانو سره بندار وکړ. دانش صیب او

سپین سحر زما د کتابونو په چاپ کې زحمت ګاللی، هغو ته مې وویل چې د چهار شنبې ورځې سهار به کابل پوهنتون کې د کتابونو پرانیست غونډې ته له واړه تکبیرونو سره حضور پیدا کوئ!

•دولس نیمې بجې له همغه ځایه د پوهنتون پر لوري رهي شوم. پروان مېنه (کارته پروان) کې مې یو نوی هوټل (کانتیننټال) خیال کې وګرځېده چې نوی جوړ شوی او دا څو ورځې مې زړه کې و چې ورګرځم به، یوه مبارکي به ورکوم، هر چا چې جوړ کړی، ښه یې جوړ کړی او سیمه یې پرې ښکلې کړې ده. هوټل ته ورداخل شوم، رسپشن ته لاړم، هغوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

تود هرکلی ووایه، بیا یې وویل، خدمت، ځان مې ورمعرفي کړ، ما ویل د هوټـــل مالـــک چـــې هـــر څـــوک وي، زمـــا لـــه خـــوا ورتـــه

مبارکي ووایه، فقط د دې لپاره راغلم چې په دې هوټل دا سیمه ښکلې شوه، هر څا چې جوړ کړی، خدای دې اباد لري، نور کوم هدف نه لرم، هغوی خوشاله شول او ما ته یې خپله مینو راکړه چې په ښکلي کاغذ کې چاپ شوې وه.

•څه کم یوه بجه پوهنتون ته لاړم، د پوهنتون رییس ښاغلي (حمید الله فاروقي) ته مې د پوهنتون د مرکزي کتابتون لپاره کتابونه ورکړل او هم مې د چهارشنبې ورځې په غونډه کې د ګډون بلنه ورکړه.

•وروسته پښتو څانګې ته لاړم، ځینې محصلینو او استادانو سره مې وکتل او د پښتو څانګې ځانګړي کتابتون ته مې یو شمېر کتابونه ډالۍ کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

•یوه نیمه بجه لوړو زده کړو وزارت ته لاړم، د خصوصي پوهنتونونو د ریاست مشر، استاد (امیر محمدکاموال) او یو شمېر نورو استادانو سره

مې وکتل، د غونډې او نورو علمي مسایلو په باب مې ورسره خبرې وکړې.

•دوه بجې بېرته کابل پوهنتون کې، د افغانستان معلوماتي مرکز ته راغلم چې په زرګونو عنوانه کتابونه یې خوندي کړي، هغو ته مې هم په چاپي بڼه خپل کتابونه ورکړل او هم مې د ټولو سافټ کاپي ورو سپارله. د یادونې وړ ده چې دا په

افغانستان کې تر ټولو مجهز معلوماتي مرکز دی چې په زرګونو عنوانه اثار یې په برېښنایي بڼه هم خوندي کړي دي. د دې مرکز ساحوي مدیر (زینت الله قانت) له موږ څخه ځانګړې مننه وکړه.

•له کابل پوهنتون څخه د ژوندون ټلوېزیون پر لوري وخوځېدو، (شفیع الله تاند) چې نن له ما سره ملګری و، پوهېدم چې ښه ستړی شوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

او وږی شوی دی، د حضوری چمن په څنډه کې مو د شورنخودو د کراچۍ تر څنګ موټر ودراوه، شورنخود مو ښه په خوند وخوړل، تاند ته

مې وويل چې موږ سره ګرځې دغسې نخود به خورې. شور نخودو مو لږه خوله ترخه کړه، نو د شمشاد ټلويزيون مخې ته مو موټر ايسکريم ته ودراوه، تاند ته مې وويل ونيسه ترخه او خواږه سره يو ځای کړه چې انډول برابر شي.

•شل کم څلور بجې ټلويزيون ته ورسېدم، د ميدان وردګو پوهنتون رييس صيب تشريف راوړی و، هغه ته مې د پوهنتون لپاره کتابونه ډالۍ کړل او د پوهنتون د حال او احوال پوښتنه مې ورڅخه وکړه.

• تر هغه وروسته مې له يو شمېر قومي مشرانو او ځوانانو سره چې له بېلابېلو سيمو يې تشريف راوړی و، وکتل او تر هغه وروسته مې د ټلويزيون پر ځينو ستونزو، اړتياوو او نيمګړتياوو له اړوندو کارکوونکو سره بحث وکړ او دا ورځ په دې ډول د مازيګر اوو بجو ته ورسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غمیزې په دوام

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۲۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) میاشتې له (۲۶)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نه قاري پرېږدي او قرائت، نه ملا پرېږدي او نه امې، نه ښوونکی پرېږدي نه زده کوونکی، نه لیکوال پرېږدي، نه سیاستوال، نه هوجره پرېږدي نه مسجد، نه مدرسه پرېږدي نه ښوونځی، نو غمیزه او ټولوژنه

نوره څه ته وایي؟ نن یې یو بل خوږ انسان، یو بل سوی لوی بلبل (قاري هجران) را شهید کړ. د طالبانو د واکمنۍ پر مهال مې ور سره وپېژندل. هم قاري و هم شاعر، هغه وخت یې هم د وطن په مینه دردمنې ترانې ویلې او اوس یې هم. تېر کال یې په ژوندون کې بیا یو دردوونکی شعر زمزمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړ، ما ورته وویل قاري ګله په غرِ کې دې هېڅ تغیر نه دی راغلی، مورِ دې یو ځل بیا هغو تېرو وختونو ته بوتللو. ده وویل استاده یو به ستا په ثابت دریځ کې تغیر رانه شي او بل به زما په غرِ کې. نوظامونه بدل شول، خلک بدل شول، رنګونه بدل شول، دریځونه هم تېروبېر شول، خو قاري هجران همغسې هجران پاتې شو او غرِ یې همغسې له سوزه ډک. نون د دې وطن د سوي لوي چمن د دې سوي بلبل د نارو وروستۍ ورځ وه، نه به نور دا یلبل وي، نه به یې هجران، نه به یې نارې وي او نه به یې سوران. قاري ګله پر مخه دې ګلونه، ته خو لاړې قاري ګله خو دا یو پیغام به هلته ګوره ضرور رسوې:

شـهیدو تاسـو نـه کـه هلتـه چـا پوښـتنه وکـړه
ورتـه بـه وایـې چـې وطـن کـې بهیـدلې اوښـکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپلواکۍ یوه پیړۍ مزل

یوه یادونه، یوه مننه او یوه سپارښتنه

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۲۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) میاشتې له (۲۶)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

یادونه: څه باندې څلور لسیزې کېږي چې افغانستان د متضادو او وارد شویو ایډیالوژیو په اور کې سوزېږي. په دې بهیر کې ملي فکر او

ایډیالوژۍ ته سخت زیان ور رسېدلی او هر چا چې دا فکر پاله، هغوی هم درانه زیانونه زغملي دي.

پردیو ایډیالوژیو بېلابېل پړاوونه درلودل چې په دې لیکنه کې د ټولو بیان شونی نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته د مصنوعي ولسواکۍ پړاوونه پیل شول، نو یو ځل بیا د لږکیو د حقوقو په پلمه او د نویو جعلي اتلانو د ځلولو له لارې د ملي فکر او رښتینو ملي اتلانو پر وړاندې یوه

بله حکومتي، نړیواله او ناحکومتي جبهه پرانیستل شوه. جعلي القاب، جعلي اتلان، مصنوعي شخصیتونه رامنځته او نور داسې ډول ډول ملت ضد عملونه ترسره شول چې ان په پخوانیو وختونوکې یې هم ساری نه و لیدل شوی.

دا مهال نو رسنۍ هم د یوه مشخص سکاریستي ګروپ تر کنترول لاندې وې او د حکومت مهم پوستونه هم د همدغې ډلې په لاس کې وو؛ هر تور یې سپینولای شو او هر سپین یې تورولای. پر ملي ارمانونو یوه ډېره زهرجنه فضا خوره وه، هېچا هم د ملي ارزښتونو د پاللو او ملي اتلانو د ځلولو جرئت نه کاوه.

د حامدکرزي د واکمنۍ په (۱٤) کلونوکې یوازې د احمد شاه مسعود تلینونو د نمانځنې پر ټولو مراسمو تر (۳۰) میلیونو ډالرو زیات لګښت راغلی، د هغه قبر، بنسټ، تصویرونو او نورو مراسمو لګښت خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا پر ځای پرېږده. جانبي عوارض او زيان يې (د لارو بندول، د ښارونو تړل او کاروبار ته مزاحمت پېښول) يې بيا تر (۲۰۰) ميليونو ډالرو هم اوړي او کومه ذهني فضاء چې دوی جوړوله، له هغې څخه بيا

نور ډول ډول زيانونه هم متصور وو، هغه نو بيا بله غميزه وه.

په دغسې يو بحراني حالت کې مور او يو شمېر نورو هېوادپالو او ملتپالو افغانانو د تاريخي ورځو او ملي شخصيتونو د څلولو هڅې پيل کړې. موږ پر (۱۳۹۰ ل) کال په ژوندون ټلوېزيون کې په ځرګند او غوڅ ډول د خپلواکۍ د ورځې او نورو ملي ارزښتونو د نمانځلو لړۍ پيل کړه، ورو ورو دا لړۍ نورو رسنيو، بيا نورو ټولنو او وروسته بيا ټول ملت او حکومت ته ورسېدله، يو وخت بيا داسې راغی چې دا لړۍ پر يوه ملي او سراسري غورځنګ بدله شوله. د دې ارزښتونو د نمانځنې د لړۍ په پيل کې دا زموږ يو ارمان و چې خدايه داسې ورځ به هم راشي چې افغانان د جعلي او مصنوعي اتلانو پر ځای خپل رښتيني اتلان ونمانځي او حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې جوګه شي چې د دې ورځو د نمانځلو چارې سمبال او ملت يې هم ملاتړ وکړي. نن نړدې همغه بريد ته رسېدلي يو، نو ځکه خو د يو ډول ملي غرور او خوشالۍ احساس کوو.

هننه: سږکال د هېواد د خپلواکۍ د بېرته ګټنې (۱۰۰)مه کاليزه ده. جمهور رييس غني د حکومت له پانګې څخه د دې کاليزې د ښې نمانځنې لپاره (درې سوه څلور اتيا ميليونه او دوه سوه يوويشت زره)

افغانۍ بېلې کړې دي. دا کار د اکثريت هېوادوالو له خوا تائيد شوی، خو د يو شمېر منتقدينو له خوا غندل شوی هم دی او دا يې يو کمپايني حرکت بللی. زما په خپل شخصي نظر که ډاکټر غني د خپل حکومت په ټوله دوره کې تر ټولو ښه کار کړی وي، هغه به همدغه کار وي چې د خپلواکۍ د يوې پېړۍ نمانځلو ته يې دومره پيسې بېلې کړې دي. دا که په هر نيت او د هر مقصد لپاره وي، خو وروستۍ نتيجه يې مثبته ده. دا پيسې که څه هم په افغانستان کې د مطرح جنګسالارانو د تلين غونډو د نمانځنې تر مجموعي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لګښتونو ډېرې کمې دي، خو د هېواد اوسنيو حالاتو ته په کتو سره دا هم يو مثبت ګام دی، د کتابونو چاپ، د تاريخي اثارو بيا رغونه او د علمي غونډو او سيمينارونو جوړول د دې لړۍ يوه بله مثبته برخه ده. ځينې منتقدين وايي چې دا هر څه د ټاکنو لپاره دي او په دې کې د غني نيت صفا نه دی. زه خو وايم دا يو نېک تصادف دی چې د خپلواکۍ سلمه کاليزه تر ټاکنو د مخه راورسېده، په سياست کې پر نيتونو حساب نه کېږي، نيت تر ډېره بريده د عباداتو برخه ده، په سياست کې پر نتيجه بحث کېږي نه پر نيت. د دوی نيت چې هر څه وي، وي به، خو موږ به وګورو چې د دارالامان ماڼۍ به جوړه شي، په پروان، پغمان، ننګرهار او نورو ځايونو کې به تاريخي ودانۍ او د غازي امان الله خان مقبره به بيا ورغول شي. ټاکنې به وشي که و نه شي لا جوته نه ده. که وشي هم، دا تاريخي ميراثونه به بيا وځلېږي او که ونه شي هم زموږ دا تاريخي ودانۍ به يو ځل بيا په همغه شان او شوکت راژوندۍ شي.

بله خبره دا ده چې دا د خپلواکۍ يوه پېړۍ مزل (سلمه کاليزه) دی، دا عادي کال نه دی چې په نورمالو دوديزو مراسمو سره ونمانځل شي. لسيزه، پنځوسيزه او سليزه په شاندارو مراسمو سره نمانځل کېږي.

د خپلواکۍ د ورځې د نمانځنې لپاره چې په دولتي او نادولتي کچه کوم تياری روان دی، دا به ملي روحيه او ولوله دومره راژوندۍ کړي چې په تېرو څلوېښتو کلونو کې د بنې او کينو ايډيالوژيو منفي تاثيرات به تر زياته بريده له منځه يوسي. ملت به بېرته خپله تاريخي حافظه خپله کړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په راتلونکي کې به همدا مسیر وڅاري، وارد شویو ایډیالوژیو او د هغو پلویانو ته به هم ګرانه شي چې ملي فکر او ملي ارزښتونه یو ځل بیا په شا وتمبوي. د غني سرزوري او ټولنیز چلندکېدی شي په ډېرو برخو کې هېواد ته په ګټه نه وي پرېوتي، خو دلته یې د ملي ګټو لپاره یو با جرئته قانوني ګام د ځپل شویو ملي ارمانونو د بیا ژوندي کولو لپاره ګټور تمامېږي. که په دې کار او یا د ملي ارزښتونو په پالنه کې یوازې د کمپاین خبره مطرح وي، نو بیا خو باید ټول نوماندان په دې کار کې تر یو بله د مخه شي، که نور نوماندان دولتي امکانات نه لري، نو ډاکټر صیب عبدالله عبدالله خو په حکومت کې پنځوس سلنه برخوال دی، کاشکې زموږ ټول سیاستوال خپلې سیاسي او ځاني ګټې د ملي ارمانونو له پاللو سره غوټه کړي، خرما او ثواب دواړه به ترلاسه شي.

سپارښتنه: زه د ډاکټر غني د ګډوله حکومت له پیله بیا تر دې دمه د هغه د سرسختو منتقدینو له جملې څخه یم، د ده پر منفي کارونو نیوکه تر ټولو د مخه، ما پیل کړې، خو پر منفي کارونو له نیوکو سره سره مې د هغه مجبوریتونه هم درک کړي او د مثبتو کارونو تائید مې هم کړی دی. دا به هم بې انصافي وي چې موږ هر څه یوازې له منفي لیدلوري څخه وګورو. په شاندارو مراسمو د خپلواکۍ د سلمې کالیزې نمانځل یې که د نیت له هرې زاویې څخه وي، یو نیک کار دی، باید تائید یې وشي. منتقدین هم باید له انصاف څخه کار واخلي، پر غني د انتقاد نورې هم سل لارې شته، خو له دې لیدلوري پرې انتقاد کول خپله د انتقاد جوهر ته زیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسوي. د غني کمپاینران هم باید له سترو ملي ارزښتونو څخه د یوې کمپاینې وسیلې په توګه تبلیغاتي ګټه پورته نه کړي. مورږ په خپله له ډاکټر صیب غني څخه غوښتنه کوو چې خپل اومغلن کمپاینران دې داسې کنترول کړي چې له دې نیکو کارونو څخه د ځان د تبارز او د نورو د توهین لپاره کار وانه خلي، که احیاناً هدف کمپاین وي، نو د دې سترو کارونو ترسره کول په خپله ځان څرګندوي، دا کارونه خپله کمپاین کوي، د پنځو معاش خورو ستاینې او یادونې ته اړتیا نه لیدل کېږي. د دې ترڅنګ یو شمېر کړی په دې هڅه کې دي چې د ملي وحدت د جعلي تمثیل په پلمه د خپلواکۍ د (سلو اتلانو) د یادونې په ترڅ کې د (حبیب الله کلکاني) او تر (۱۳۵۷ ل) کال وروسته د یو شمېر نورو جنګسالارانو یادونې ته هم ځای ورکړي او هغوی هم د ملي اتلانو (!) په توګه تمثیل کړي، که دا کار وشو، نو نه یوازې د غازي امان الله خان روح به نارامه شي، بلکې د خپلواکۍ ټول اتلان به ان په ګورکې هم ماڼیجن شي او دا انګېرنه به یو ځل بیا پر واقعیت بدله شي چې مورږ تر یوې پېړۍ مزل او تجربې وروسته لا هم د ښه او بد، اتل او غل، خدمتګار او جنایتکار تر منځ توپیر نه شو کولای.

د خپلواکۍ یوه پېړۍ مزل دې بختور وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايماندارو، کله کله شکر هم کاږئ!

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (جون) پر (۲۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) مياشتې له (۲۶)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

يو وخت د شهيد سردار محمد داود خان او ذوالفقار علي بوټو تر

منځ د پښتونستان د ملي داعيې پر سر سخته سيالي روانه وه، هغه وخت يوه کلداره نږدې (يوه نيمه– دوه افغانۍ) وه. بوټو به د افغانۍ او کلدارې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواړه بانک نوټونه یو په یو او بل په بل لاس کې ونیول او خلکو ته به یې وویل چې یوه کلداره به له خیره سره (لسو افغانیو) ته پورته کوم. داود خان شهید شو، بوټو په خپله مخه لاړ، زه لا هغه وخت کوچنی وم، ښوونځی، پوهنځی او پوهنتون مې ولوستل، بېرته پوهنتون کې استاد

شوم، د رباني د جنجالي واکمنۍ پر مهال افغانۍ دومره بې ارزښته شوه چې یوه کلداره نږدې زرو افغانیو ته پورته شوه، همدا مهال زه پوهنتون کې استاد وم، درې لکه افغانۍ معاش مې و چې ټولې درې سوه کلدارې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځخه جوړېدلې، ورپسې طالبان راغلل، د هغو د حاکمیت پر وروستي کال یوه کلداره نږدې یو نیم زر افغانیو ته پورته شوه، یانې زما ټول معاش (۱۵۰–۱۷۰) کلدارې کېده. دې حالت بې حده ډېر ځورولم، زړه کې مې ګرځېدل چې بوټو به اوس په ګور کې څومره خوشاله او داود خان به اوس څومره نارامه وي. نه یوازې زه، بلکې ټول افغانان دې ناورین

ځورولو. د دې حالت تغیر ان شعر او شاعرۍ ته هم د یوه ارمان په توګه لاره پیدا کړه، د هېواد پیاوړي شاعر (پیر محمد کاروان) چې دې حالت روحاً ځپلی و، نو خپل دا ارمان یې په دې بیت کې هېوادوالو ته وړاندې کړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاونده! داسې وخت به په نږدې موده کې راشي

چـــې پـورتـه افـغـانۍ وې او کلـداره ښويېدلــــې؟

د طالبانو نظام ړنګ شو، نوې افغانۍ چاپ شوې، له کلدارې سره يې وزن تقريباً برابر شو، زړه مې ارام شو، د وخت په تېرېدو سره کلداره نوره هم په ښويېدو شوه، د ډالرو په مقابل کې که څه هم افغانيو هم خپل ارزښت يو څه له لاسه ورکړ، خو د کلدارو په تناسب يې لا هم خپل وزن ساتلی. خبره دېته راورسېده چې نن به له خيره سره (يوه) افغانۍ (دوه) کلدارې او يا (يو زر) افغانۍ به (دوه زره) کلدارې تبادله کېږي. نن روحاً ډېر خوشاله يم چې نن مې په خپلو سترګو د خپل وطن پولي هويت او ملي ارزښت د پاکستان تر کرنسۍ دوه ځله لوړ وليد. نن که داود خان مرحوم ژوندی وای، نو څومره به خوشاله و، که وطن وران شوی نه وای، پوځ ړنګ شوی نه وای، داود خان ژوندی وای، نو د پښتونستان داعيه به لا وختنه بري ته رسېدلې وای. د داود خان ډېر ارمانونه د مرګ اوبو له ځان سره يوړل، خو نن يې دا يو ارمان لږ تر لږه پوره شو چې افغانۍ تر کلدارې دوه برابره لوړه شوه. که ژوند و سبا به د مرحوم داود خان مقبرې ته ورځم او د دې يو ارمان مبارکي به ورکوم، نو خپلو با ايمانه هېوادوالو څخه هم هيله کوم چې نهيلي کېږئ مه، ډېرې سختې مو ليدلي، لږ نور هم ځان ټينګ کړئ، خدای صابر او مهربان دی، انشاء الله چې ارمانونه مو پوره کېږي، خو زغم او اوسېله غواړي. دلته خو همېش د ناشکرۍ کلتور

(c) ketabton.com: The Digital Library

عام دی، پر هغه څه شکر نه کاږو چې په لاس کې مو وي، خو پر هغه څه پسې بیا لاسونه مروړو چې له لاسه مو وتلي وي، که اوس یوه کلداره دوه افغانۍ وای، نو څومره به خفه وو؟ خو اوس چې یوه افغانۍ دوه کلدارې ده زموږ ورته هېڅ پام نه دی او دا نعمت په خوشالۍ کې نه حسابوو. یو وخت زما معاش د نړدې (یو نیم سل) کلدارو معادل و، خو اوس زما معاش د نږدې (یو سلو شل زرو) کلدارو معادل دی، د نورو ډېرو افغانانو معاش هم د همدې معیار او اندول له مخې سنجولای شو. نو ایماندارو راځئ چې خپل رب ته د شکرانې د ادایني سر ټیټ کړو او د خپلو نورو حقوقو اعاده ترې وغواړو، موږ پر هغه غیرت کړی، خدای(ج) غیرتي خلک خوښوي، ضرور به پر موږ غیرت کوي، نو ایماندارو راپاڅئ د ګیلو او نهیلیو پر ځای شکر وکاږئ شکر!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ای د ويده ملت معماره!

(د یوه ارمان مبارکي)

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۲۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) مياشتې له (۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ای په سپېرو خاوروکې ويښې اروا! ستا د سلګونو مړاوو ارمانونو څخه يوه هيله وغوړېده؛ پرون افغانی پر کلدارې خپل لاس برکړ، ټوله شپه نارامه وم، چې شپه سبا شي او ژر مبارکی ته درشم، مبارکی ته درغلم، خو ته په سپېرو خاوروکې ارام ويده وې، له خپل ملته مانيجن ښکارېدې، نهيلی وې، موږ سره دې هېڅ خبرې ونه کړې، زموږ مبارکي دې لکه چې وانه ورېدله، د دعا لاسونه مو درته لپه کړل، خو له قبر څخه هېڅ اواز رانغی، ته لکه چې له موږه ډېر خفه وې، ته به فکرکوې چې ما دې ملت سره څه وکړل، خو دوی لا تر اوسه زما پر قبر ګونبزه هم ونه دروله، موږ ملامت يو، که ملامت نه وای، نو دا به مو حال نه و. هو تا ډېرې ودانی جوړې کړې، تا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېرې مانۍ ودرولې، خو اوس دې کور تر سپېرو خاورو لاندې پټ دی، دا منو، خو ای د بدمرغه ملت نېکمرغه ولسمشره!

ته څومره نېکمرغه يې، ته په خپله دايمي ارامګاه کې د څومره عزت خاوند يې، ته په ژوند کې د ارګ په مانۍ کې دومره خوشاله او راټول نه

وې، لکه دلته چې يې. هلته دې خپلو ماشومانو او د کورنۍ غړو ته دومره وخت نه درلود چې شپه او ورځ ورسره مجلس وکړې او هم خپله کورنۍ په مينه ونازوې، ورځ به په نورستان وې، شپه به په بدخشان، کله به په کندهار وې، کله به په ننګرهار، کله به له مخالفانو سره لاس او ګرېوان وې او کله له دوستانو سره، کله به پر اعمار مصروف وې، کله به هم پر پلان، کله به دې د ګاونډيو توطيې شنډولې او کله به هم د کورنيو، ټول عمر دې پر سرګردانيو تېر شو، اولادونه دې په غېږ کې ونه نيول، تفريح ته دې يونه وړل، نـوم دې د باچـا و، خـو خپلـه ګـدا وې، د نـړۍ پـر ګـوټ ګـوټ وګرځېدلې، په عربو او پر عجمو دې د يو سور سېلاب د راتګ له امله خپله غاړه خلاصه کړه، د خپل هېواد لپاره دې د خير کچکول غاړه کې واچوه، خپل غرور دې وځپه، پردو ته دې د مرستې لاس اوږد کړ، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولو ناهیلی پرېښودې، ژوند دې د مبارزې په سره ډګر بدل شو، ټول په ستړیا او بریاکې تېر شو، د خپل وطن هغه

زلمیان دربانډې راپورته شول چې تا روزلي وو، ګوتې يې ماشې ته وروړې، د ناتعقله احساساتو په څپو کې يې د ابادۍ دنګ څلی راونړوه. اوس نو ته پر لوړه غونډۍ خښ يې، ته ډېر نېکمرغه يې، ای د سترې اروا خاونده! دلته په دې سپېرو خاورو کې د جنت يوه وړه باغچه ده چې د يوه کور (اولس ګلان) په کې غوړېدلي راټول دي. ته څومره نېکمرغه يې چې په دې ځای کې ښي لاس ته خپل ورور، چپ لاس ته خپله مېرمن، بله خوا دې خور، بله خوا دې زامن او ورېرونه، نږور، لور او خوارړه لمسيان ټول راټول دي. جنت نور څه ته وايي؟ جنت خو همدا دی چې د يوې کورنۍ د مشر په لمن کې يې د هغه ټول نازولي راټول وي.

پوره څلوېښت کاله کېږي چې له خپلې کورنۍ سره يو ځای يې، ډېرې کيسې به دې ورته کړې وي، لمسيانو به دې پر اوږو لاسونه اچولي وي، ايله به يې دربانډې مينه ماته شوې وي. تا به ورته د دربار او پاچاهۍ ټولې کيسې کړې وي، د چا د وفادارۍ او د چا د بې وفايۍ کيسې به دې ورته يوه يوه له غوږه تېره کړې وي، چا اول ماشه راکش کړه، څوک دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر روزلي وو، چا ډېر ځورولی وې، ټول به دې سترګو ته ودرېدلي وي.

له خپل ملته به دې څومره ګیلې ورته کړې وي، ورور دې، مېرمن دې، ورېندار دې، لور دې، زامن دې، لمسیان دې، ټول به درته غوږ غوږ وو، هغوی به هم له خپل ملتــه ډېــرې ګیلــې درتــه کــړې وي، ان

پېغورونه به یې هم درکړي وي چې ته په کوم ملت نازېدلې او تا یې د ابادۍ لپاره خولې تویولې. څه شو هغه ملت دې؟ څه شو هغه ارمان دې؟ څه شو هغه جانان دې؟ څلوېښت کاله دې له خپلو ماشومانو سره یو ځای وې، هر څه به دې ورته بیان کړي وي.

اوس پر جګه غونډۍ خښ یې، ټول کابل دې تر نظر لاندې دی، هر څه چې تېرېږي، ته یې ګورې، هغوی چې پر تا یې ماشه راکش کړه، هغوی هم اوس نه شته، څوک پر مرګ او څوک په ژوند له وطنه کوچېدلي دي. ټول پر خپلو عملونو پښېمانه دي، هر یو خپل عمل او خپلې عقیدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوړلي. هغوی که پښېمانه وي، که نه، خو موږ ملت يې له يو ستر خدمتګاره محروم کړو. له موږ ملته ډېره ګيله مه کوه، موږ خپله حافظه، ژبه او فکر له لاسه ورکړي، موږ يو ګونګ ملت يو، که زړه کې تا سره مينه ولرو، نو د بيان وسيله يې نه لرو. اوس چې تر څلوېښتو کلونو وروسته ستا د يو ارمان د پوره کېدو لپاره ستا د قبر د ډېرليک تر شا ودرېدم، نو خوله کې مې ژبه بنده شوه، الفاظ راځنې وتښتېدل، تاسو، ستاسو د کورنۍ ټول غړي او تنکي تنکي ګلان مې ټول سترګو ته ودرېدل، څه مې ونه شول ويلای، ژبه مې خوله کې بنده بنده شوه، بيا د هر يو قبر ته لاړم، د ملت د يوه غړي په توګه مې ښښنه ترې وغوښته، د ګڼو شهيدانو په منځ کې تاوېدم راتاوېدم، د هر شهيد د ډېرليک سر ته مې کتل، ورور، ورېندار، مېرمن، زوی، لور، وراره، لسمی، لمسۍ، لمسيان، څومره تراژيدي وه، د کربلا يو ژوندی تصوير و، خو د غميزې په دې څپو کې بيا هم خوشاله په دې وم چې د ملي مشر او د هېواد د يو ستر معمار ټوله کورنۍ د هغه په شاوخوا راټوله ده، ښېلتون نه شته پيوستون دی. لمسيان به يې پر اوږو، زامن به يې پر زنګنو، ورور به يې تر شا، مېرمن به يې ترڅنګ، لور او نږور به يې څنګ ته نږدې ناستې وي، ټول به په جنت کې د خدای مېلمانه وي. له شهيدانو څخه خو د سوال او ځواب خبره هم نه شته، د جنت ور به ورته خلاص وي، زړه کې مې يو ځل بيا د ډاډ په توګه دا خبره راټېره شوه چې مشر بختور دی چې کورنۍ يې پرې راټوله ده. د يو معتقد مسلمان لپاره به ترې د زياتې نېکمرغۍ احساس چېرې وي چې ابدي مانۍ کې يې د خپلې کورنۍ ټول غړي سره راټول وي. نو ای د سترې اروا خاونده! ای د غريب ولس غني سرداره! له سلګونو ارمانونو څخه دې نن د يوه ارمان بريا مبارک شه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن‌که دې خپل سیال (ذوالفقار علي بوټو) هلته چېرته ولید، نو ژر یې راوغواړه، ان‌که د دوزخ په غېږ کې هم و، د جنت له باغیچو ورپسې ووځه، خیر دی په برزخ کې ورسره کېنه، د حساب او کتاب مېز په منځ کې کېږده، ورته ووایه چې راوباسه‌کلداره دې او په تله‌کې یې کېږده او ته ورته له خپل جیبه زرګیز نوټ راوکاږه، په تله‌کې یې ور واچوه! ورته ووایه چې اوس یې نو وتله چې د چا خبره کره او د چا پیسه درنه ده؟ ته خو د افغان ملت مشر یې، پښتنو افغانانو چې سل‌کاله وروسته هم خپل غېج واخیست، نو بیا یې هم بیره‌کړې، نوکه تاسو نیمه پېړۍ وروسته هم خپل غچ واخیست بیا به هم تر وخت وړاندې دی.

ګوره مشره! موږ منو چې موږ ملامت یو، خو دومره هم ناشکره نه یو چې ستاسو ارمانونه او نیک‌کارونه یو په بل پسې هېر کړو، ناتوانه یو، خو بې ایمانه نه یو، ستاسو هر ارمان به‌که خدای‌کول یو په یو پوره‌کوو او کله چې دې هر ارمان پوره‌کېده، نو قبر ته به دې د مبارکۍ په خاطر درځو، خو ته به یوه ژمنه موږ سره‌کوې چې موږ ته به ښښنه‌کوې، ښښنه به ستاسو د ټولې کورنۍ د غړو او ګلالیو ماشومو لمسیو له خوا هم وي، هغوی ډېر ګلالي کوچنیان وو، هغوی ډېر معصوم وو. هغو ته هېڅ‌کتلای نه شو، هغو ته ته ووایه چې موږ وبښي، موږ هم ستا معنوي اولادونه یو، ته د ټول ملت پلار یې، پلار خو پر اولادونو ډېر مهربانه وي، نو موږ به په ډېرې لورېينې او مهربانۍ سره وبښئ، ای د بدمرغه ملت نېکمرغه شهید ولسمشره! موږه وبښه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ناکام اتل فریاد

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۲۹)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) میاشتې له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نن مې ډېره مصروفه ورځ وه، خو بیا مې هم ځان تر بانکه ورسوه د خپلې یو میاشتې معاش مې را ووېست ما ویل نن له پاکستان سره د کرکېټ لوبه ده، که و موګټله نو دا به د خپلو کرکېټیانو له سره نذرانه کوم. زړه کې مې وویل چې پرون افغانی پر کلداري لاسبرې شوه او نن

چې کرکټ وګټو او افغانان پر پاکستانیو لاسبري شي نو څومره خوند به وکړي. پرون د افغانیو د لوړتابه د مبارکۍ لپاره د شهید داودخان مزار ته لاړم او سبا به د کرکېت د مبارکي لپاره د مرحوم باچاخان مزار ته ځم. سره له دې چې کرکېټ او په ټوله کې سپورت کومه سیاسي لوبه نه ده، خو له پاکستان سره موږ ته هم سیاسي ده هم عاطفي، لوبه له هیلو او نهیلیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډکه وه. کور کې مې مېرمن وویل ګوره یې مه، دې لوبو خو ماته رواني تکلیف پیداکړی، له پاکستان څخه موکه و بایلوله نو زړه به مې ودرېږي نن مو پارلمان کې سیاسي څوکۍ بایلولې چې کرکېټ هم بایلو نو بېخي به مې اعصاب خراب شي. . د لوبې تر پای دمخه ډوډوۍ تیاره شوه. دا مهال مو لوبه بایلوله تلویزیون ته مې سوک برابر کړ ډګوزار تر رسېدو مخکې مې ځان کنترول کړ دتلویزیون پر ځای مې لاس په زوره کېکاږه لاس مې درد وکړ. اعصابو ته مې لړ دمه ورغله. بلې کوټې ته لاړم (سولې) لور او(ودان) زوی مې په ژړغوني غږ وویل اغا بای مو لوله. ټول خواشیني وو. مېرمن مې دومره خواشینې او په قهر وه چې ماشومانو ورسره خبرې هم نه شوې کولای. پر توشکې یې سر ایښی و او خپل تشی یې موښود، کور کې د غم فضا خوره وه. ډوډۍ مې پرېښوده او بېرته خپلې خونې ته راغلم. رښا مې ګل کړه ځان سره مې ښه وژړل، له مېرمنې او ماشومانو مې پټ زړه ښه تش کړ. کله چې مې اوښکې له سترګو راتللې نو هم تروې وې او هم له سوزه ډکې خدای خبر چې د زړه د زخمي کمر له څومره لارو راوتلې وې. دا نن د دېرش ملیونه افغانانو د ژوند کیسه وه. ما یوازې د لوبې پر بایللو نه دي ژړلي ما د خپلو لوبغاړو پر دردونو هم ژړلي، د هغوی پر هڅو او ماڼیجنو حرکاتو ته مې هم ژړلي. دا نو لوبه ده چانس او تېروتنه دواړه په کې وي. همدې لوبغاړو موږ ته ډېرې خوښۍ راوړې، خو نن ملت او لوبغاړي یې په داسې یو غم کې را ټاله شول چې هېڅ افغان یې د زغم تیاری نه درلود. پاکستان سره زموږ لوبه یوازې د کرکېټ لوبه نه وه. هغوی سره زموږ د عواطفو، روحیاتو او ارزښتونو جګړه ده، هغوی زموږ عواطف ټپي کړي، زموږ روحیات یې مروړلي زموږ پر ارزښتونو یې تورې راکاږلې، زموږ او د هغوی تر منځ لا د حقیقي زور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازمویني ډېر واړن پاتې دی، خو د کرکټ دا لوبه یوازینۍ لنډه لاره وه چې زموږ ملت پرې خپلو ټپونو ته ټکور ورکړي. سره له دې چې د لوبو په دې جام کې موږ ټولې لوبې بایلولې وې، خو دا ملت یو صبور ملت دی ټولو همدا ویل چې موږ نوره نړۍ څه کړو، خو همدا یو پاکستان دې راته مات کړي دا نور ټول مو ورته ببښلي. خو کله کله تقدیر ته د تدبیر بندونه کار نه ورکوي. زموږ اکثرو لوبغاړو ښه لوبه وکړه خو د یو نیم تېروتنه او بد چانس د دې سبب شو چې لوبه بایلو. په دې کار د اجتماعي غم یو څپه راپورته شوه. لوبغاړو ته د سپکاوي لړۍ پیل شوه. دا نو بیا د غم لپاسه بل غم و. نو ای زما دردېدلیه ملته! لږ اوسېله په کار ده، تاسو د ننداراچیانو په توګه دومره درد او غم احساسوئ هغوی چې په میدان کې ولاړ وو او لوبه یې کوله د هغوی درد به څومره وي؟ ایا موږ دومره داحساساتو تر سیوري لاندې راشو چې هم خپل ځان و ځوروو هم خپل اتلان و ښکنځو او هم د هغوی کورنیو ته ستغې خبرې ور حواله کړو؟ ایا همدا ته ملت نه وې چې له همدغه پاکستانه د ټسټ میچ ګټلو پر مهال له وسلو سره لارو او کوڅو ته را ووتلې او ټول وطن دې ډزو ونیو. هغه وخت یې چې لوبه درته وګټله هغه وخت له نیمګړتیا پرته اتلان وو او نن یې چې په ډېر کم توپیر او چانس بایلوله بیا پرې د کنځلو باران دی. راځئ له دغو ترخو ناکامیو عبرت واخلو د کرکټ مشرتابه له سیاسي کېدنې او کمسپوادۍ وژغورو. ګورئ دلته دود دادی چې خلک ناکام اتلان نه نمانځي. کله کله خو ناکام اتلان څکه د ډېرې ستاینې وړ وي چې هم قربانۍ ورکړي او هم ثمر تر لاسه نه کړي. ښه مثال یې محمد علي جناح او باچاخان عبدالغفارخان دی. جناح چې نه مبارزه کړې وه او نه یې جېل ګاللی و د یو تصادف له مخې اوس د پاکستان زعیم او مشر ګڼل کېږي. خو باچاخان چې دېرش

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاله زندان وګاله، سیمه یې له یرغلګرو وژغورله خو چې وروستي ارمان ته ونه رسېد اوس هغسې نه ځلېږي لکه ګاندي او جناح. نو ای دردېدلیه ملته! غم او احساسات دې کنترول کړه، خپلې اوښکې دې خپله وڅښنه خپل اوسېلي دې خپله تېر کړه. خولې ته دې سپوره خبرې مه راوړه. د کرکېټ اتلانو ته هم وایم له خپل ملته مایوسه کېږئ مه همدا ملت و چې تاسو یې د لاسونو په پړکا او د میندو په دعاګانو د اسمان سرته پورته کړئ. په ځان کې تغیر روالئ د غرور له اسونو راکښته شئ. د ځانغوښتنې له نري رنځه ځان وژغورئ خیر دی که نن د څو ځوانانو له خوا تاسې ته څه تروې ترخې خبرې تیادله شوې وي همدا ځوانان وو چې تاسې یې پر اوږو ګرځولئ. دا د غم او زهرو یو ګوټ خو مو پر سر راواړه خو اینده کې ګورئ ډېر پام کوئ چې دلته ګورئ دم او قدم دواړه په حساب دي. ګورئ بیا هغه ورځ راولئ چې ستاسو پر شونډو هم خندا وي او د ملت پر زړونو هم او دا سندره زمزمه کېږي. : د کرکېټ لوبه ګټمه – د نړۍ کپ به راوړمه. زه بچی د ابدالي یم. . دا یقین لرم پر ځان. . زه افغان یم افغان . . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ښه يې؟ پلار مې ښه دی مورې؟

دا ليکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (جــولای) پــر (لــومړۍ)، چــې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنگاښ) مياشتې له (۱۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

اى د ځمکې پر مخ د خالق تر ټولو معصوم مخلوقه!

نن ډېر ترهېدلي ياست، نن ستاسو او د مرگ ترمنځ يوه ثانيه واټن و، څنکـه پـه قهـر قهـر گـورې؟ د ادم لـه ذاتـه دې لکـه چې کرکـه کېـږي، شرالمخلوقات لکه چې ډېر ويرولي وئ، ستا پر تندي د وينو ليکه د دې

وطن د ټول برخليک انځور دى . او هاى دا بل فکر وړيه غمجن گلابه! د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب پاڼې دې په وینو رنګ دي، په لاس کې دې ترګلالي پنسله جار شم، چا ته چورت وړی یې؟ ځان ته که خپلو ټولو ټولګیوالو ته؟ هغوی به څنګه وي؟ روغ به وي ټپیان به وي او که . . .

پر میندو به مو څه تېر شوي وي؟ نن بیا هرکورکې ژړا وه، واویلا وه. له درز سره سم د ودان مور خونې ته را ننوته هله ژر شه اولادونو پسې مې لاړ شه، د هغوی ښوونځی ډېر نږدی دی هله ژر شه، مېړمن مې په خونه کې ګرده چورلېدله ځمکې ځای نه ورکاوه. کله به کړکۍ ته شوه د انفجار دوړو ته به یې وکتل، او خدایه نن به یې بیا څومره کورنۍ د غم پر ټغرکېنوي او خدایه رحم خدایه رحم. زنګ زنګ، مورې زه یمه (سوله) ښوونځي نه، مور ښه یو مورې ته ښه پلار مې ښه دی. شیبې وروسته زنګ زنګ زنګ مورې زه یمه (ودان)زه ښه یم تاسې ښه یې کورکې خیریت دی؟ نیمه ګړۍ وروسته ودان او سوله کورته راغلل، روغ رمټ خو ترهېدلي. مور یې له ډېرې خوشالۍ نه ترې څو ځله تاوه راتاوه شوه. ما پر تندي ښکل کړل. سولې ووې: پلاره ډېره بده ورځ وه. زما صنفیان اکثره ټپیان شول چا ضعف وکړ، معلمې مو هم ضعف وکړ خو ما یوه یوه صنفۍ هملته د ښوونځي کلنیک ته یوړه. زه ښه وم ډاره شوې نه وم. ما ویل افرین لورې. ما خو مې خپلې لور ته افرین ورکړ او خپل زوی مې غېږ کې ونیو، خو ایا د هغې مور او پلار به څه حال وي چې نن یې په وینو کې خپل ګلان لیت پیت لیدلي وي؟ او ځینې یې بیا د ابد لپاره غېږې ته هم ور نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میندو سلام ! کوچنیو ګلالیو زده کوونکو سلام! تاسې نه ډېره ښنه غوارو، تاسې ببوسه، مور ببوسه، وطن بې وسه او بې کسه هېڅوک نه لرو پر ځمکه سیوری او پر اسمان ستوری که مو لرلی نو مور ستاسو پر تندي د وینو دا لیکه زغملی شوه؟ ستاسو په وینو رنګ کتاب او قلم ته مو کتلی شول؟. مور وبښئ مور خو ژوندي مړي یو مور لا پخوا مړه وو، نو ای د دې وطن ګلالیو او د ظلم په وینو رنګ معصومو بچیانو ! یوه لاره پاتې چې خپل خالق ته د هغه په کتاب او قلم قسم ورکړئ چې خالقه مور له تا نه نور څه نه غوارو، جنت نه غوارو فقط مور یو څو ورځې په دې وطن کې د خپل مخلوق له شره خلاص کړه. دوی ټول ستا په نامه راغلي، دلته یې شر جوړ کړی، نو که دا مخلوق تاسو نه وي رالیږلی، نو په خپل غضب یې ککړ کړه او مور یې له شره خلاص کړه، مور خو په ښوونځي کې کتاب ستا په نامه پیلوو، په قلم ستا نومونه لیکو، زمور میندې نورې زمور د وژنې تاب نه لري، زړونه یې ودریږي، سترګې یې ړندیږي . یا ربه لکه څنګه چې پر میندو خپل اولادونه ګران وي پر مور هم خپلې میندې ګراني دي یا خدایه خیر دی مور وځوروه، خو زموږه میندې مه ځوروه. . . ایا نن به ټولو میندو ته له مکتبه دا تلیفون ورغلی وي: زنګ زنګ زنګ مورې زه (سوله) یم، زه ښه یم ته ښه یې؟ پلار مې ښه دی؟ زنګ زنګ زنګ زه یمه (ودان) مورې زه ښه یم ته ښه یې مورې؟ او کور کې هم خیریت دی مورې؟ . . . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند حقیقت

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (جولای) پر (۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) میاشتې له (۱٦)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

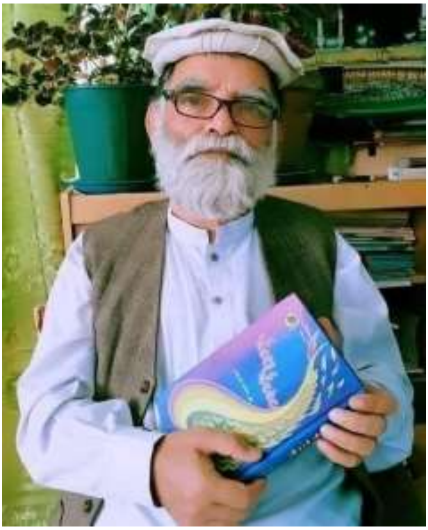

یو مینه ناک انسان، یو عاطفي شخصیت، یو ښه قلموال، یو زړور ملي مبارز، یو قومي مشر، له مشرانو سره مشر، له ځوانانو سره ځوان او له ماشومانو سره مینه ګر انسان، یو ډوډۍ مار او یو جرګه مار سړی د تل لپاره له دې خاورینې نړۍ وکوچېد. دا د هر ژوندي موجود د ژوند حقیقت دی چې د مرګ مزه به څکي. محمد نواز سانین حقیقت د الاهي کلام دا حقیقت د خپل وجود د فناه کېدو په قیمت یو ځل بیا ثابت کړ. حقیقت صیب لاړ، خو موږ ته یې په لسګونو ادبي، څېړنیز او تاریخي اثار د معنوي پانګې او خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګلالي اولادونه دده د لارې د لارویانو او پالونکو په توکه د یادګار په توګه پرېښودل.

ځای دې جنتونه شه زما د څه کم نیمې پېړۍ یاره!

ای د رڼا لارویه! کله چې هلته د خدای ج په حضور مشرف شوې ، نو په لومړی کتنه کې به ورته وایې چې هلته په وطن کې حالات ډېر دردوونکي دي، ستا رحم او مهرباني په کار ده، هغه دردونه ټول ورته یو په یو او مخامخ بیان کړه چې دلته دې په خپلو شعرونو کې بیانول.

په مخه دې ژېړي ګلونه د سوي وطن زخمي بلبله!

(c) ketabton.com: The Digital Library

غازي امان الله خان:

د پرون، نن او سبا سړی

دا لیکنــه د (۲۰۱۹م)کــال د (جــولای) پــر (۲۱)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل)کال د (چنګاښ) میاشتې له (۳۰)مې نېټې سره سمون خوري، لیکل شوې ده.

د زمانې توپانونه ډېر ګرم، توند او بې رحمه وي، نو ځکه خو یو شخص اکثره یوازې په یوه زمانه کې شخصیت وي، بلې ته یې د ژونـد او یـادونو تضمین اسانه کار نه دی، خو په دې نړۍ کې بیا ځینې داسې شخصیتونه شته چې زمانه یې د وژنې او له منځه وړنې وس نه لري، له واک و ځواکه به یې لرې کړي، خو له زړونو یې نه شي لرې کولای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاه غازي امان الله خان د نړۍ د سترو شخصيتونو په لومړۍ ليکه کې ولاړ يو شخصيت دی چې د زمانې تر يوې پيړۍ ستونزمن او کړېدونکي ژوند وروسته بيا هم د خپل ملت او بشرپالو نړيوالو په زړونو او ذهنونو کې ځای لري. د غازي امان الله خان تر واکمنۍ وروسته يوه پيړۍ تېره شوه او نړدې څلورو نسلونو خپل ژوند وخوړ؛ ډېر خلک راغلل، لاړل، تېر شول او هېر شول، خو غازي امان الله خان د انسانيت او افغانيت هغه مرغلره وه چې تر حاکميت وروسته لا پسې وځلېدله او لاپسې درنه او قيمتي شوه. ولس هغه وخت د دې قيمتي غمي پر ارزښت پوه شو چې هغه يې له لاسه ورکړ. د دې پيړۍ په اوږدو کې چې زموږ پر ولس د غمونو هره څپه زياتېدله، نو ولس د خپل غازي مشر ارمان کاوه او د هغه مينه يې په زړه کې زياتېدله. ولس د غمونو په تجربو کې دې نتيجې ته رسېدلی و چې که خپل مشر او غازي يې د توطيو قرباني شوی نه وای، نو نن به دوی دا قربانۍ نه زغملې. غازي سل کاله وړاندې يوازې په ودانيزه برخه کې دومره کار کړی و چې سل کاله وروسته هم زموږ حکومتونو ته ستونزمنه وه چې د ده په لاس د جوړو شويو ودانيو د بيا جوړونې او ترميم لګښت پرې کړي. د څو شيبو لپاره که موږ خيال کې سل کاله وړاندې حالت ته ورستانه شو او د غازي امان الله خان کړی کار د زمانې په ضريب کې ضرب کړو او بيا د وروستيو څو لسيزو تخنيکي امکانات هم په پام کې ونيسو، نو څه فکر کوو چې د نړۍ کوم هېواد به له موږ سره سيالي کړې وای؟ له مبالغې پرته چې نه يې شوه کولای. دا چې نن سل کاله وروسته د غازي امان الله خان ارمانونه نمانځو، علت يې دا دی چې د هغه په ارمانونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې زمونږ د ارمانونو تصویر خوندي دی. دلته غواړو په څو برخو کې د غازي امان الله خان د حاکمیت پر مهال کړی کار ډلبندي کړو، دا وېش مونږ ته سل کاله وړاندې د هېواد د پرمختګ او سوکالۍ یو نسبي انځور راکاږي، خو که د پردیو توطیې او د ملت د ځینو قشرونو تېروتنې نه وای، نو دا تصویر به اوس نور څومره رنګین او ښکلی وای.

قانونیت: غازي امان الله خان خپله یو قانونپاله پاچا و، قانون او قانونیت یې د ټولنې د نظم، پرمختګ او سوکالۍ لپاره تر ټولو مهمه او اغېزناکه وسیله ګڼله، نو ځکه خو یې په هره برخه کې بېلابېل قوانین او نظامنامې ترتیب او د هغو د عملي کولو هڅه یې وکړه. د ملت د ارادې د یو ستر ممثل بنسټ په توګه یې لویه جرګه جوړه کړه. اساسي قانون یې جوړ او تصویب کړ، د تذکرو وېش یې پیل کړ، د کورني تولید د پیاوړتیا لپاره یې ځانګړی قانون جوړ کړ، د ځمکو لپاره نقدي مالیه وټاکل شوه، د څارویو د مالیاتو قانون جوړ شو، د مالي ادارو د تنظیم لپاره د دفتري اصولو ښوونځی جوړ شو، دکرنې د مالیاتو د ترلاسه کولو قانون جوړ شو، د اداري مامورینو او حاکمانو قانون جوړ شو، د دولتي ملکیتونو د خرڅون قانون جوړ شو، ټول داخلي ګمرکات له منځه یوړل شول، د سوداګریزو معاملاتو لپاره شرعي محکمه جوړه شوه، خصوصي مالکیت تثبیت شو، د صنعت د هڅونې قانون او د تقاعد قانون تصویب شو، د ښځو د خوندیتوب قانون جوړ شو، د مالیې د سمون قانون جوړ شو، د رسنیو لومړنی قانون تصویب شو، د طبابت لومړنی قانون تصویب شو، د ملي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شورا لپاره قانون جوړ شو، د بېلابېلو قوانینو له لارې د انسان خرڅول منع شول، بېګار بند شو، اضافي مالیات منع شول، جنس پر جنس مالیات پر پولي مالیاتو واوښتل، د خانانو، درباریانو او د شاهي کورنۍ د لرې خپلوانو لپاره معاشات او امتیازات لغوه شول، د صنعت د هڅونې قانون تصویب شو، د لومړي ځل لپاره بودیجه تصویب شوه او ګڼ شمېر نور دا ډول اصلاحي قوانین رامنځته شول.

په مجموعي توګه د غازي امان الله خان په لس کلنه واکمنۍ کې په لسګونو قوانین، نظامنامې او مقررې تصویب او عملي شوې، دا ټول قوانین د ټولنې د نظم، دسپلین او پرمختګ سبب شول او ټولنه یې یو قانونمند مسیر ته سوق کړه. افغانستان هغه وخت د سیمې په کچه داسې یو هېواد و چې ډېر ښه نظم، دسپلین، سستم، تصویب شوي او مدون قوانین یې درلودل.

ښوونه او روزنه: غازي امان الله خان له ښوونې او روزنې سره بې کچې مینه درلودله، هغه به ویل: ((توپک پرېږدئ او د لیکلو لپاره قلم راواخلئ، پر دې پوه شئ چې بې تعلیمه ولس هېڅکله پرمختګ نه شي کولای او په رښتیا خپلواک کېدی نه شي.)) په همدې خاطر یې په هېواد کې د نوي او عصري تعلیم د ودې لپاره بنسټیز کارونه ترسره کړل. تر لومړني ښوونځي پورې یې زده کړې جبري کړې، د نجونو لپاره یې ښوونځي او مدرسې جوړ کړل، امانیه ښوونځی یې جوړ کړ، افغان زده کوونکي یې بهر ته د زده کړو لپاره ولېږل، په ټول هېواد کې یې تر (۳۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيات ښوونځي تاسيس کړل، په ښوونځيو کې يې د حاضرۍ د تطبيق په خاطر نقدي جريمه وضع کړه او نورګڼ شمېر ښوونيز او روزنيز خدمتونه يې تر سره کړل. غازي امان الله خان له ښوونې او روزنې سره دومره مينه لرله چې کله يې له ملکې ثريا سره د واده مراسم ترسره کول، نو پلار يې (امير حبيب الله خان) ورته وويل چې د دې واده په وياړ به يو شانداره جشن جوړ کړم، خو غازي امان الله خان خپل پلار ته وويل چې د دې جشن په لګښت يو ښوونځی جوړ کړه، دې خبرې سره يې د پلار په ذهن کې تغير راغی او بيا يې د واده مراسم په عادي ډول ترسره کړل. هغه د نجونو او هلکانو له تعليم سره دومره افراطي مينه لرله چې همدا مينه يې د هغه د واکمنۍ د سقوط يو عامل هم ګڼل کېږي.

رسنۍ: د غازي امان الله خان د واکمنۍ پر مهال افغان رسنيو دومره وده وکړه چې د سيمې د هغه وخت اکثرو هېوادونو کې يې سارى نه و، اتفاق اسلام ، بيدار، اتحاد اسلام او همدا رنګه اتحاد بغلان، اتحاد خان اباد، ستاره افغان، حقيقت، امان افغان، ارشاد النسوان، طلوع افغان، اتحاد مشرقي او ځينې نورې چاپي خپرونې پيل شوې، د دې ترڅنګ پر (۱۳۰۶ل)کال د لومړي ځل لپاره په افغانستان کې راډيو فعاله شوه، پر (۱۹۲۰م)کال کال ملي کتابتون جوړ شو، چاپخونې رامنځته شوې او ګڼ شمېر نورې داسې رسنيزې چارې ترسره شوې چې پر خپل وخت يې د نړۍ په ګڼو هېوادونو کې سارى نه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسیسات او تولیدات: افغانستان د غازي امان الله خان د

واکمنۍ پر مهال د ګڼو نویو تاسیساتو خاوند شو، تولیداتو چټکه وده وکړه، افغانستان د ځان بسایني کچې ته ورسېد او که هغو حالاتو دوام کړی وای، نو افغانستان به د نړۍ په کچه ځان د یو صنعتي او زراعتي هېواد په توګه تثبیت کړی و. تاسیسات د ژوندانه په بېلابېلو برخو کې رامنځته شول، تقریباً یو ډول متوازنه وده وه چې د ټولنې هره برخه یې رانغاړله. د لومړي ځل لپاره په هېواد کې بانکنوټونه چاپ شول، د برېښنا تولید زیات شو، د سیمنټو تولید پراختیا وکړه، د بورې تولید پیل شو، د اورلګیدو جوړول پیل شول، کاغذ جوړول او ښیښې جوړول شروع شول، د غوړ ایستلو صنعت وده وکړه، له مېوو څخه د کنسروا جوړول پیل شول، د درمل جوړونې شرکت جوړ شو، د سپینو باروتو جوړولو فابریکه جوړه شوه، د موټرو د پرزو جوړونې کارخونه جوړه شوه، د مېوو د ساتنې لپاره ځایونه جوړ شول، د پنیر او کوچو جوړونې کارخونې جوړې شوې، د چرم جوړونې کارخونه جوړه شوه، د عطرونو، صابون جوړونې، ترکاڼۍ، یخ جوړونې، قند جوړونې، غوړیو، ټوکر جوړونې، تنۍ جوړونې او نورې ګڼې شمېر فابریکې جوړې شوې، ګڼ شمېر سوداګریز شرکتونه رامنځته شول، د دې تر څنګ د بدخشان د لاجوردو، د هرات د نفتو د ایستلو او د اوسپنې د ویلې کېدو د کارخونو د جوړونې او د کانونو د پراختیا، د اوسپنې، شکرو، تباشیر جوړونې، مرمرو او یو شمېر نورو برخو تړونونه بشپړ شول. مرکز د تلګراف له لارې له ولایتونو او نړۍ سره ونښلول

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو. په لومړي ځل د اورګاډي لیکه جوړه شوه، پخوانۍ لویې لارې ورغول شوې، ګڼ شمېر نوې لارې جوړې شوې، ګڼ شمېر پلونه او پلګوټي جوړ شول، په لسګونو لوی او واړه نهرونه او کانالونه وکیندل شول، په ډېرو سیمو اوبه خور سستمونه جوړ شول، د ملکي هوایي چلند اداره رامنځته شوه، سترو ولایتونو او ځینو هېوادونو لکه ترکیې، شوروي اتحاد، ایران، هند او نورو سره هوایي اړیکي ټینګ شول. افغانستان د پوستې د نړیوالې ټولنې غړی شو، د هېواد پوځ منظم او د هوایي ځواک خاوند شو، د دې تر څنګ سترې ودانۍ چې تر دې دمه یې په هېواد کې ساری نه نه و لیدل شوی، جوړې شوې، لکه د دارالامان ماڼۍ، د تاجیک ماڼۍ، د پغمان ماڼۍ، جبل السراج ماڼۍ، مقر ماڼۍ او ځینې نورې سترې ودانۍ چې اوس یې ځانته د تاریخي ودانیو بڼه خپله کړې ده.

فکر او لیدلوری: غازي امان الله خان هم د جنګی سړی و، هم د فرهنګ، هم د تورې سړی و، هم د زغم. هغه توره کاروله، خو د پردیو په مقابل کې، هغه د خپلې تورې په زور د افغان او انګلیس په درېیمه جګړه کې د نړۍ ستر زبرځواک ته داسې تاریخي ماتې ورکړه چې بیا په نړۍ کې نور د ځان د راټولولو جوګه نه شو، د نیمې نړۍ نیمې برخې ترې خپلواکي واخیسته. هغه په کابل کې د خپلواکۍ د اعلان په درشل کې د بریتانیې سفیر ته په خطاب کې وویل: ((زه خپل ځان او خپل هېواد له کورني او بهرني پلوه په بشپړه توګه خپلواک اعلانوم، تر دې وروسته به زما ملک د نړۍ د نورو ملکونو په څېر خپلواک وي او د نړۍ هېڅ یو طاقت نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای چې د یوه وېښته په کچه هم د افغانستان په کورنیو چارو کې لاسوهنه وکړي او که په دا ډول اقدام لاس پورې کړي، نو سر به یې په دې توره له تنې جلا کړم.))؛ اشاره یې هغې تورې ته وه چې ده دا مهال له تیکې راکښلې وه، تر دې وروسته غازي امان الله خان په مجلس کې ناست د بریتانیا سفیر ته وویل، ته پوه شوې؟ هغه هم ورته د سر په ښوررولو وویل، ((هو پوه شوم)). نو یو سړی چې د تورې او مېړانې داسې جذبه ولري او د نړۍ له یو ستر زبر ځواک سره ډغره وهلای شي، په جنګ او وسلې بیا د هغه ماتول ناشونی کار ګڼل کېږي، خو غازي امان الله خان له خپل توریالیتوب او مېړنتوب سره سره خپله توره د کورنیو مخالفینو او بلواګرو پر ضد و نه کاروله. هغه ته هم د خپل حاکمیت پر مهال دا چانس و او هم تر حاکمیت وروسته چې په کندهار کې افغان ولسونو هغه ته د بیا واکمنۍ په خاطر د خپلې سربښندنې ډاډ ورکړ، په دې دواړو حالتونو کې د تورې په زور د حاکمیت ترلاسه کول ورته شوني وو، خو غازي امان الله خان د کورني جنګ او د وینې تویېدو د مخنیوي په خاطر له خپلې واکمنۍ لاس په سر شو، داکار په نړۍ کې ډېر کم پیښېږي چې یو حاکم دې دومره زغم، لرلید او ژور فکر ولري چې خپل ټولې غوښتنې او احساسات کنترول کړي او د قدرت پر نشې د تحمل او تعقل نرمې اوبه تویې کړي.

غازي امان الله خان د مېړانې تر څنګ د فرهنګ سړی هم و، د هغه د واکمنۍ پر مهال ګڼ شمېر فرهنګي تاسیسات جوړ شول، چې مخکې مو ورته په لنډیز سره یادونه وکړه، پښتو مرکه یې جوړه کړه، ملي کتابتون جوړ شو، چاپخونې رامنځته شوې، ګڼ شمېر ښوونکي یې وروزل، بهر ته یې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړو زده کړو لپاره ځوانان واستول او ګڼ شمېر نور فرهنګي خدمات ترسره شول.

غازي امان الله خان د ستر سياسي نبوغ او ملي فکر خاوند و، د ده د حاکميت پر مهال افغانستان د نړۍ په کچه يو مطرح هېواد و، ده د نړۍ له ګڼ شمېر هېوادونو سره سياسي اړيکي ټينګ کړل او افغانستان يې د نړۍ د معتبرو هېوادونو د پاملرنې محور وګرځاوه، په ختيځ کې د ملي افکارو خپرېدل او د ملي ولولو ځپانده کېدل د ده د کار او زيار نتيجه وه.

غازي امان الله خان د انساني حقونو له مخې د ښځو او نرو د حقوقو پر تساوي ټينګار کاوه، هغه په بدو کې د نجونو ودول بند کړل او د ښځو تعليم ته يې زياته پاملرنه وکړه، ان تر دې چې همدا هڅې هغه ته په زيات قيمت تمامې شوې، هغه د مذهبي او قومي اقليتونو حقوقو ته ځانګړې پاملرنه کوله، افغان سکانو او هندوانو ته يې ځانګړي ښوونځي جوړ کړل او د هر ډول محروميتونو د له منځه وړلو لپاره يې هلې ځلې وکړې.

غازي امان الله خان يو جامع او څو اړخيز شخصيت و چې د خپلې ټولنې د پرمختګ هرې برخې ته يې زياته پاملرنه وکړه. دا پاملرنه او چټک پرمختګ د دې سبب شو چې د کورنيو متعصبينو د ناپوهۍ حساسيت او د بهرنيو کړيو دښمني راوپاروي او د دواړو د همغږۍ په نتيجه کې د سمونپال غازي امان الله خان واکمني ونړېږي او په پای کې د هغې د ړنګېدو سبب شي.

په يوه ليکنه يا څو ليکنو يا يو کتاب او ان څو کتابونو کې د غازي امان الله خان د کړو خدمتونو بيان شوني نه برېښي، خو که موږ په څو جملو کې د دې ستر شخصيت اجمالي ارزونه راټوله کړو، نو ويلای شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هغه د پرون سړی هم و، د نن هم دی او د سبا به هم وي. د هغه نظريات او عملونه پرون هم ګټور وو، که نن عملي شي، هم ګټور دي او که سبا عملي کيږي، نو هم ګټور به وي، دا شخصيت په يوه زمانه کې رالوی شوی، په بله کې ازمويل شوی او په بله کې يې نظريات او د عملونو نتايج په عملي ډګر کې ګټور ثابت شوي او ثابتيږي، نو ځکه خو زموږ د ټولنې د هرې زمانې نسل ته د ښه ژوندانه او ښه فکر لپاره يو ښه روښانه مشال دی.

اروا يې ښاده، ځای يې جنتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاریخ دې یو ځل بیا شاهد وي

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (جولای) پر (۲۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (زمري) میاشتې له لومړۍ نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د زبرځواکونو تېروتنې هم غټې وي، همدا تېروتنې يې د زوال سبب هم شي، په تېره بیا په داسې حال کې چې د واک پر ګدۍ يې هم نامعقول، سرتمبه او لېوني اشخاص واکمن وي. امریکا اوس هم په همدغسې یو

حالت کې ده. یو سرتمبه سوداګر يې د واک مزي په لاس کې نیولي، داسې ملکونو ته اخطار ورکوي چې د دوی د هېواد تر جوړېدو يې عمر څو ځله زیات دی. مقدوني سکندر هم دلته په ډېر غرور راغی، خو ډېر ستړی بېرته لاړ، لوی کروش هم په ډېره دبدبه خپله واکمني وچلوله، خو په پای کې يې سر دلته کېښود، چنګېز هم ډېر سرونه تولې کړل، خو د خپل سر له وېرې يې ارام ونه لید، ګوډ تیمور هم له ملکنده تولې شو، د انګرېزانو په سر کې هم د نړۍ نیونې نشه وه، خو چې دلته يې سر په ډېره ولګېد، نو عقل يې سر ته راغی، روسان هم په ډېره دبدبه راغلل، خو په ډېرې مایوسۍ بېرته ووتل، امریکایان هم په پیل کې د نړۍ له څلوېښتو اندیوالانو سره دلته راغلل، فکر يې کاوه چې دوی به محدود اقلیتونه ونازوي او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی په مرسته به دلته ارامې شپې تېرې کړي، خو د ټولنې یوازې یو قشر یې په مقابل کې وسله واخیسته، اتلس کاله یې ورسره وجنګېدل، بیا هم نتیجه صفر لا څه کړې چې د دوی لپاره منفي حالت ته لاړه، اوس نو ښاغلی ټرمپ وایي چې لس ورځو کې افغانستان د نړۍ له نقشې څخه حذفولای شي، که دا خبرې په همدې الفاظو او همدې محتوا رښتیا وګڼل شي، نو دې ښاغلي ته باید وویل شي چې ټول افغانستان څه کوې؟ (لس طالبان) ختم کړه چې اتلس کاله ورپسې سرګردانه ګرځې، پخوا به دې ورته ترهګر ویل، اوس ورته یوازې د ملاقات لپاره په میاشتو میاشتو انتظار کاږې، د نړۍ له هېڅ مقابل ځواک او هېواد سره دې خبرې (اتم پړاو) ته نه دي تللي، خو دلته په درجنونو لوړ رتبه او ټیټ رتبه مامورین رالېږې او له هغو طالبانو سره چې تاسې د ډپلوماسۍ خلک نه بلل، په خبرو کې یو انچ پرمختګ نه شې کولای، نو اوس ووایه چې مات څوک دي؟ ماته توره وي که سپینه؟

د ډونالډ ټرمپ دا ډول څرګندونې نه یوازې د انساني کرامت ضد دي، بلکې د یو ستر متمدن او پرمختللي ملت لپاره هم د پېغور او سرټیټۍ سبب ګرځي، هغوی چې ځان د ولسواکۍ مخکښان ګڼي، د هغوی مشر هم د ټوپک په ژبه خبرې کوي، د وسلې پر ماشې سپره ولسواکي غواړي. افغانان به له اقتصادي پلوه ضعیف وي، خو بې دینه او بې اینه نه دي. اخلاقي جرات، مېلمه پالنه، توره، مېړانه او انسانیت یې ټولې نړۍ ته معلوم دي، ګواښونه او اخطارونه دلته هېڅ ډول اغېز نه لري، یو وخت به راځي چې همدې مظلوم ملت ته به ګونډه وهې، د تعظیم سر به ورته ټیټوې، تېر تاریخ د دې خبرو شاهد دی، یو ځل بیا دې هم تاریخ شاهد وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مکررو حوادثو مکرر تاریخ

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (جولای) پر (۲۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (زمري) میاشتې له (۲)یمې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

له نن څخه (۳۱) کاله دمخه شوروي پوځونه په همدغه موقعیت کې وو، چې نن امریکايي پوځونه واقع دي. هغه وخت هم شوروي اتحاد پوه

و چې جګړه یې بایللې، خو ځان ته باید د اوږو پوزه جوړه کړي او د عزت تر نامه لاندې په خوندیتوب سره خپل پوځونه له افغانستانه وباسي، نو ځکه خو یې د ژنیو د توافقاتو تر سیوري لاندې له افغانستانه پښې سپکې کړې. اوس امریکایان هم په ورته موقعیت کې دي. که امریکایان په خولې هر څومره د خپلې بریا، ولسواکۍ، د القاعدې د امحا او د طالبانو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمزوری چغې ووهي، خو حقیقت دا دی چې امریکایان په داسې یوه بې مفهومه اوږده جګړه کې راګیر شوي چې ورځ تر بلې پیچلې کېږي او امریکا ته په زیات قیمت تمامېږي، نو ځکه خو غواړي له دې خړې خپلې پښې وباسي، په همدې نیت یې د خپلو ټولو اصولو خلاف په قطر کې له طالبانو سره خبرې اترې پیل کړي، چې تر دې دمه اتم پړاو ته رسېدلي دي. له نن څخه یو درېش کاله دمخه چې افغانستان په همدې موقعیت کې و او زه هغه وخت د کابل پوهنتون د پښتو څانګې د لومړي ټولګي محصل وم، نو د هغه وخت حالت ته مې یو څو بیتونه لیکلي وو. اوس چې امریکایان د روسانو په موقعیت کې دي او د جمهور رییس ترمپ څرګندونې د تېرو امپراتورانو د غرور یو نوی تکرار دی، نو زه غواړم د حوادثو تکرار او ورتوالي ته په پام سره خپل یو لنډ شعر چې همدې حوادثو ته مې(۳۱) کاله مخکې لیکلی و، یو ځل بیا دلته د حوادثو د تکرار له امله بیا خپور کړم:

ترکانو لاندې

زړه نه لمبې چې د خندا وتلي
ورته له خولې نه مې د تا وتلي
دا چې هغوی په زغرده خاندي پر مور
څه شی دې زړه نه ورته بیا وتلي
ټول قوتونه د پردیو دلته
ښکاره راغلي دي په غلا وتلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا اســـمعیل تـــر کـــاڼو لانـــدې کـــړئ ښـــه بیـــا یـــې لـــه خـــولې ځنـــې رښـــتیا وتلـــي.

۱۳۶۷ ل کال

هغه وخت زه ځوان او د پوهنتون د لومړي کال محصل وم. اوس نږدې سپينږيرې او د پوهاندۍ ورروستۍ علمي رتبې ته رسېدلی یم . په دې دومره موده کې زما د ملت او وطن په برخلیک کې څه خاص تغیر رانغی؛ همغه جګړې دي، همغه ناتار، همغه یرغل دی او همغه بغاوت، همغه پردي دي او همغه پردیپال. یوه برخه د پردیو په ملاتړ او بله برخه یې په مخالفت کې واقع ده. جګړه روانه ده، تاریخ تکرارېږي او ملت تباه کېږي. دا زموږ د څو نسلونو برخلیک دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې رايې مرستيالان او نا مهاره غوښتنې

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (جولای) پر (۳۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (زمري) مياشتې له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ما مخکې تر مخکې پر دوارو نوماندانو او د هغوی پر نږدې اورپکو کمپاينرانو خپله غاړه خلاصه کړې وه، چې نه امرالله صالح، ډاکټر محمد اشرف غني ته او نه يونس قانوني، محمد حنيف اتمر ته کومه سلنه رايه راوړلای شي، ان لا د دوی د رايو د کمېدو سبب هم ګرځي. دا دواړه

داسې وړيا معاونيتونه او امتيازونه دي چې نظارا شورا او پنجشير درې، جمهوري رياست ته پر مستقلې نوماندۍ سربېره د سياسي بدمعاشۍ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهارت په نتیجه کې خپل استحقاق ګڼلي دي. هر کاندید چې د نظار شورا دې ډول غوښتنو ته غاړه ایښې، نو د سیاسي انتحار شیبې یې پیل شوي دي. تېرو ټاکنو کې د ډاکټر غني د بریا راز په دې کې و چې له پنجشېر درې او نظار شورا څخه یې کوم چا په درې کسیز ټاکنیز ټکټ کې ځای نه درلود. اوس غني او اتمر دواړو یوه ستره تېروتنه کړې. د اتمر د تېروتنې نتیجه ژر څرګنده شوه او غني به هم لږ وروسته په خپل نوبت له ورته برخلیک سره مخامخېږي او که دا جوړښت تر ټاکنو هم دوام ومومي، نو د حاکمیت پر مهال به یې د لاګېو ستونزو او اختلافاتو احتمال وي. تر هغه پورې چې ملتپال سیاستوال د نظار شورا له انحصاره د سیاست مسیر و نه ژغوري نه به دلته سیاسي ثبات راشي او نه به عدالت تامین شي. په پای کې د دې خبرې یادونه هم ضروري بولم چې که څوک دا تصور کوي ؛ د نظار شورا د غړو :

عبدالله ، بسم الله، قانوني، امرالله او نورو تر منځ دا ظاهري اختلاف رښتیا هم کوم ژور سیاسي او ایډیالوژیک اختلاف دی او بله ورځ به بیا پر یوه دسترخوان راټول نه شي، نو دا ډول اشخاص د سیاسي حماقت پر رنځ اخته دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان ولس له خپل یو مل
او ملګري بې برخې شو

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اګست) پر (۲)یمه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (زمري) میاشتې له (۱۱)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

محمد حسن ولسمل یادوم، چې تر شپېتو کلونو ګرمې سیاسي، ټولنیزې او فرهنګي مبارزې وروسته یې د خپل ژوند لاره پرې کړه او له ابدیت سره یو ځای شو. هغه لکه څنګه چې ولسمل او حسن و،

همداسې له ولس سره مل او احسن پاتې شو. هغه شپېته کاله ملت او وطن وپاله او پوره شپږلسیزې یې په متواتر ډول له کېنلاسو او ښیلاسو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایډیالوژیو او د هغو د اوړپکو پلویانو پر وړاندې مبارزه وکړه. هغه د خپل ټول ژوند په بهیر کې له خپلې ملي نظریې څخه یو سانتي متر شا ته شو. زندان یې وګاله، مهاجرت یې قبول کړ، جلاوطني یې وزغمله، ګواښونه او اخطارونه یې ولیدل، خو دې ټولو د ده د مبارزې تګلاره بدله نه کړه. یو ژبور، زړور او مقاوم انسان و. لس کاله مخکې یې د خپل ژوند لیکنې او خاطرې راټولې او چاپ کړې، صحت یې ښه نه او د سفر تیاری یې نیوه، یوه ورځ یې ماته مېلمستیا کړې وه، راته یې وویل مور خو ژوند خوړلی، درڅخه روان یو، مخکې به مې دې ملت ته ډېره سودا وه چې زموږ تر نسل وروسته به څوک ملي فکر وپالي، خو اوس چې تاسې ګورم نو زړه مې خوشاله او ډاډه شي. ژوندون ټلویزیون ته به مو کله کله د مرکو لپاره بلنه ورکوله. یوه ورځ یې راته وویل خپل ټول زور وکاروه چې د (ای ایس ای) او د هغوی د ګوډاکیانو دسیسې او څېرې دلته رسوا شي.

ولسمل صیب د خپل ولس لپاره تر خپل وروستي بریده مبارزه وکړه. خپل زړه یې ښه تش کړی و، ولس ته یې هم فکري او معنوي پانګه پرې ښوده، د خدای پاک حضور ته لوړ سر او سور مخ ور روان دی. پوره باور لرم چې خپل رب ته به د خپل سوي لوي ولس اوږده غمیزه بیانوي، خپل دلایل، منطق او اسناد به ورته وړاندې کوي او ورته وایي به چې پر تا مین مخلوق، چې پر تا یې تر ټولو زیات ننګ کړی، ستا په نامه تر ټولو زیات کړول کېږي او ځورول کېږي، یا ربه ته پرې نور رحم وکړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن په دې نړۍ کې د ولسمل د ژوند وروستۍ ورځ ده، سبا یې د ابدي نړۍ پر لورې د سفر لومړۍ ورځ ده، نو ای دردېدلیه او له خپلو خدمتګارانو نا خبره ولسه! را پاڅېږه سبا د خپل خدمتګار جنازې ته اوږه ورکړئ، د هغه په زړه کې به ضرور دا خبره تېرېږي چې:

د جنازې بازو مې نیسه

چېرې به ما په راستۍ خوله در کړې وینه.

نو سبا مو د خپل مل او خدمتګار د دیدن وروستۍ ورځ ده . سبا د ((افغان)) او ((مجاهد ولس)) د یو خدمتګار د نه راګرځېدونکي سفر لومړۍ ورځ ده. پر مخه یې ګلونه او لاره یې روښانه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ټاکنې ونه شي؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اګست) پر (٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (زمري) میاشتې له (۱۳)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

اوس چې د سولې او ټاکنو بهیرونه څنګ په څنګ روان دي، نو ټولو سره دا پوښتنه مطرح ده چې که ټاکنې ونه شي، څه به کېږي؟ موقت حکومت به راځي؟ سرپرست حکومت به کارونه پر مخ وړي؟ ټاکنې

به کېږي او د سولې بهیر به هم تعقیبېږي که څنګه؟ که ټاکنې و نه شي، حکومت به نور هم خپل مشروعیت له لاسه ورکړي، که ټاکنې کېږي، څومره به رڼې او له درغلۍ پاکې وي؟ ټول نوماندان به د ټاکنو بهیر تر پایه تعقیب کړي که نه؟ ټاکنو کې به د خلکو د ګډون کچه زیاته وي که کمه؟ د ټاکنو مشروعیت او د نتایجو منل به څنګه کېږي؟ دا او دېته ورته نورې ګڼې پوښتنې د هر افغان په ذهن کې ګرځي راګرځي، دا چې په دې پوښتنو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې به کومه لومړۍ مطرح کېږي او د کومې حل به لومړی پیلېږي، دا به په څو راتلونکو ورځو، اوونیو او میاشتو کې څرګندېږي، خو زه دلته غواړم یوازې یوې پوښتنې ته د یو بدیل وړاندیز وکړم او هغه پوښتنه دا ده چې :

که ټاکنې و نه شي، څه باید وشي؟

که ټاکنې ونه شي، نه موقت حکومت، نه سرپرست حکومت، نه ناپیلې شورا، نه ګډ کمېسیون، نه ناپېیلي اشخاص او نه هم محسن شخص ډېر کارنده رول لوبولی شي او نه تر ډېره بریده د هېواد په ګټه تمامېږي، په داسې یو حالت کې د کار، ځواک او قانون یوه خلا رامنځته کېږي او له دې تشیال څخه ځینې مغرضې کړۍ ناوړه ګټه پورته کوي، نو د غني په مشرۍ اوسنی حکومت سره له دې چې ګڼې نیمګړتیاوې، تېروتنې او خطاوې لري، خو د یوه ټاکلي وخت لپاره یې تداوم په کار دی، که څه هم د دې حکومت د کار تداوم هم قانوني بڼه نه لري، خو تر بل هر ناقانوني بدیله د قانونیت سرچینې ته نږدې دی. داکار به د دې سبب شي چې غني ته وخت په لاس ورشي چې خپلې کړې هوکړې، ربښتینې ژمنې او خیالي تعهدات عملي کړي او د نه عملي کولو په حالت کې به یې ټول تاریخي مسولیت غاړې ته ولوېږي، غني به بېرته د خپل هېر کړي شعار (تحول او تداوم) د یوې برخې څښتن شي، د تداوم مرحله باید لږ تر لږه دوه کاله دوام وکړي، په دې پړاو کې باید غني دغه لاندې کارونه ترسره کړي:

- اجراییه ریاست باید په بشپړ ډول له ټولو تشکیلاتو سره له منځه یوسي.
- په حکومت کې موازي، مشابه او ناضروري تشکیلات باید ختم کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د یو نیم زر مشاورینو دندې چې پر بیت المال یو درونددبار دی، له منځه یوسي.
- یو ملیون شغله باید رامنځته کړي.
- شپږ زره ښوونځي باید جوړ کړي.
- د ټاپي، ټیوټاپ، کاسا یو زر او دېته ورته نورې غتې پروژې باید بشپړې کړي.
- جنوبي اسیا له مرکزي اسیا سره وصل کړي.
- د هېواد اته مهم لوی ښارونه پر اتو مهمو اقتصادي زونونو بدل کړي.
- هوایي دهلېزونه داسې فعال کړي چې بیا یې پاکستان او کوم بل هېواد هېڅ بند نه کړای شي.
- منځنی ختیځ او منځنۍ اسیا ته د افغانستان د وچو او لمدو مېوو صادرات پیل کړي.
- نه یوازې ټول افغانستان، بلکې د افغانستان محکومې برخې (پښتونخوا) ته هم برېښنا ورسوي.
- شل زره مېګاواټه لمریزه انرژي تولید کړي.
- ښوونکو ته ښارګوټي، د شهیدانو اولادونو ته پوهنتونونه او روزنځایونه جوړ کړي.
- دوه نیم زره اوبو بندونه، برېښنا بندونه او اوبه خور سستمونه جوړ کړي.
- د افغانستان اوبه باید مهار کړي.
- د ځمکو د غاصبینو او نورو زورواکانو لاسونه باید لنډ کړي.
- ضوابط پر روابطو حاکم کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د ارګ او ممبر فاصله او نورې هغه ژمنې چې ده خلکو سره کړي، باید اکثره ترسره کړي.

د تداوم په حالت کې د حکومت تشکیل:

د تداوم په حالت کې باید د غني تر مشرۍ لاندې حکومت دوه مرستیالان ولري، یو د طالبانو له خوا او بل د شمالټوالې له خوا. د طالبانو له خوا کېدی شي (امیر خان متقي) او د شمالټلوالې له خوا کېدی شي (صلاح الدین رباني) د مرستیالانو په توګه غوره شي. د تداوم حکومت باید لږ تر لږه دوه کاله دوام وکړي، دا حکومت باید دا لاندې کارونه ترسره کړي:

- د طالبانو، حکومت او نورو افغانانو تر منځ شوي توافقات باید عملي کړي.
- د طالبانو او حکومت تر منځ اوربند باید پلی کړي.
- امنیتي سکتور، قضایي او عدلي ارګانونه او ټاکنیز کمېسیونونه باید ناپېیلي کړي.
- د اوسني اساسي قانون د سمون لپاره باید ځانګړی مسلکي او ناپېیلی کمېسیون وټاکي.
- له نړیوالې ټولنې څخه د اوسمهالې او اوږدمهالې مرستې تضمین واخلي.
- له نړیوالې ټولنې څخه د ګاونډیو هېوادونو د نه لاسوهنې تضمین ترلاسه کړي
- له امریکایانو څخه د سولې د تامین او د بلې جنګي ډلې د نه فعالولو عملي تضمین راخپل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د اساسي قانون د تصویب لپاره باید د لویې جرګې د جوړېدو مېکانیزم جوړ کړي، که د لویې جرګې لپاره په تېرو اتلسو کلونو کې د ټولو جوړو شویو لویو جرګو او ملي شورا له ترکیب څخه ګټه پورته شي، یوه نسبي معقوله لاره به وي.
- د عادلانه سراسري ټاکنو لپاره باید لاره اواره کړي.
- د همدې حکومت تر سرپرستۍ لاندې باید ټاکنې ترسره شي، خو د جمهور رییس غني، د هغه مرستیالان او د تداوم په لړ کې د کابینې هېڅ غړی او نور لوړ رتبه مامورین حق نه لري چې جمهوري ریاست او یا ولسي جرګې ته ځانونه نوماندان کړي.
- د دې لپاره چې د تداوم په پړاو کې حکومت خپل مسولیتونه په ښه ډول ترسره کړي، د ملګرو ملتونو او ناپېیلو موثرو افغانانو په ګډون دې د څارنې یو خپلواک کمېسیون جوړ شي، چې د حکومت، طالبانو او بهرنیانو تر منځ د شویو توافقاتو د تطبیق څرنګوالی په دقت سره وڅاري.

له دغو څو وړاندیزونو څخه، چې اصلي زړی یې د غني په مشرۍ د حکومت تداوم دی، پرته بله هره لاره مبهمه، کړکېچنه، ستونزمنه او تر دې حالته په نسبي ډول ناقانونه ده، د موقت حکومت په رامنځته کېدو سره قانوني خلا رامنځته کېږي، اوسنۍ پیل شوې رغنیزې او بنسټیزې پروژې له ځنډ و خنډ سره مخامخېږي، غلو، زورواکو او غاصبینو ته د تنفس او بیا غوړېدو زمینه برابرېږي، د حکومت جوړونې سریال بیا له سره تکرارېږي.

د حکومت تداوم یوه منځنۍ لاره ده چې غني ته په کې پر اوسنیو شپږو میاشتو سربېره دوه کاله نور هم د حکومت واک په لاس ورځي او تر دې زیات دی هم د زیات کار انرژي نه لري، په نسبي توګه یو ډول نیمه انتخابي بڼه او مشروعیت هم لري، ده ته هم زمینه برابرېږي چې خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي رښتيني او خيالي ژمنې تر يوه بريده عملي کړي او په عزت سره يو بل قانوني او منتخب حکومت ته واک ورانتقال کړ.

شمالتلوالې ته هم نسبتاً غوره لاره ده چې د طالبانو له زور او قهره وژغورل شي او شل کلن امتيازات هضم کړي، طالبانو ته هم د عزت لاره ده، ځکه چې هغوی د نوي او ماډرن حکومت د جوړولو او پرمخبيولو تجربه نه لري، يوازې په جنګ او مذهبي ترانو د ولس ضرورتونه نه شي پوره کولای او د زمانې او نړۍ له غوښتنو سره برابر نه دي، امريکايان او نړيوال به هم له يوه لوی پېغور څخه بې غمه شي چې په شلو کلونو کې يې شاګرځ و نه کړ، حکومت او نظام و نه شنېد او د يو نيم بنده انتخابي حکومت ځای يې پوره انتخاباتي حکومت ته پرېښود او د دې تر څنګ لوی هدف (سوله) چې د ټولو افغانانو ګډ ارمان و، ټول په ګډه هغه هدف ته ورسېدل، هېڅوک به د ناکامي او محروميت احساس و نه کړي او هر څوک به ځان بريالی او اتل وګڼي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه لنډۍ او د کنځلمارانو منطق

دا ليکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (اګســت) پــر (۱۶)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل)کال د (زمري) مياشتې له (۲۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

تر اوسه پورې مې د ولسمشرۍ په نوماندانو کې د هېڅ يوه ملاتړ نه دی کړی. البته د څلورو تنو د اسنادو د قانوني نيمګړتياوو په باب مې ټاکنيزو کمېسيونونو ته غوښتنليک وړاندې کړی و. اوس مې د يو تاريخي ضرورت له مخې يوه لنډۍ خپره کړه:

د چمبړ خيال په شان جانانه

بوی دې ښه نه دی خو جلاب ته دې ساتمه

دې لنډۍ څخه هر چا خپل خپل تعبير کړی و. خو يو شمېر بې ادرسه کنځلمارو، چې ځان د ښاغلي غني پلويان ګڼي، دا لنډۍ د خپل کنځليز خوی، خصلت او تفکر له مخې تعبير کړې ده، نو ځکه خو يې کنځلو ته کش ور کړی دی. د دې لنډۍ تعبير دا دی:

ډاکتر غني که څه هم په افغاني ټولنه کې د مروجو کلتوري اخلاقو له مخې يو تريخ سړی دی او خپلو ډېرو نږدې ملګرو ته يې هم داسې تروې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ترخې خبرې کړي چې لا هم د کاغذ پر مخ د ليکلو وړنه دي، خو د هېواد اوسنيو حالاتو، ملي ګټو او شاو وخوا دسيسو ته په پام سره که اوسنۍ حالت بيا هم وزغمو، نو بيا هم د هېواد په ګټه دی. چمبړخيال هم داسې يو بوټی دی چې رنګ او بوی يې ښايسته نه دی، خو د جلابو په ګډون د ګېډې د ګڼو مرضونو او نورو مرموزو ناروغيو لپاره ښه درمل

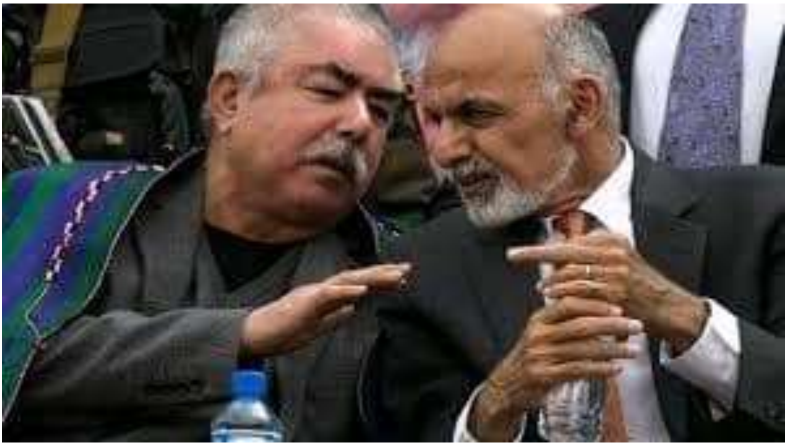

دی. سره له دې چې څښل يې اسانه نه دي؛ پوزه به نيسې او تر ستوني به يې تېروې، خو د ډېرو ناروغيو علاج کوي. غني هم اوس داسې يو سياسي کرکټر دی چې د ټولنيز خصلت له مخې يې زغمل اسانه کار نه دی، خو د جنګسالارۍ، زورواکۍ او نورو ګڼو مرضونو د علاج لپاره يو ښه تريخ درمل دی. خو د غني زغمل په دې مانا نه دي چې د مالک، قيصاري، عليپور په شان خاينين دې د پخوانينو جنګسالارانو ځای ونيسي. زه نه غواړم دلته د غني د واکمنۍ پر نيمګړتياوو بحث وکړم، دا يې ځای هم نه دی او ګټه يې هم نورو مخالفو اشخاصو ته رسي، دا هم نه غواړم چې د غني پلوو کنځلمارو ماشومانو کنځلو ته تم شم، خو د يوې فرضيې په توګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید دا خبره مطرحه شي چې که د کنځلمارانو ژبه، اخلاق، منطق او ټولنیز شعور رښتیا هم د غني د اجتماعي شعور، اخلاقو او سیاسي کرکټر استازولي وکړي، نو بیا خو رښتیا هم یو نوي میاعلي صیب ته اړتیا ده چې دا کټګورۍ اشخاص وتړي. که ډاکتر غني رښتیا هم ځان کې د دویم مفکر څرک ګوري، نو خپلو کنځلمارو پلویانو ته دې لږ تر لږه سیاسي اخلاق زده کړي. که دا کار نه شي کولای، نو پر دې دې پوه شي چې دا کنځلماران نه د تا زامن دي نه د بل چا، دا د هر چا زامن دي . دا نن ستا زامن دي، سبا د قیصاري زامن دي، بل سبا د فیروزي، دا د هر وخت او هرې زمانې زامن دي. که نه امتحان یې کړه ؛ یوه ورځ دې ستا له خوړلنیو پرته له خپل نوم او نښان سره ستا په ملاتړ د ښار واټونو ته را ووځي جې ته پوه شي دا ستا زامن دي که د بل چا؟

د ټولو کنځلمارانو سوغاتونه دي هر ډول چې دي، لومړی خپله دوی، بیا ددوی والدینو او بیا ددوی بابا ته د دوی په خپل لاس او خپلې خولې ډالۍ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې کربلا

دا وړه لیکنه د (۲۰۱۹م) کال (اګست) میاشتې پر (۱۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (زمري) میاشتې له (۲۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د بشر د وحشتونو په تاریخ کې تر ټولو دردوونکی وحشت.

ای د دې مظلوم ملت پټ و ښکاره دښمنه ! یوه ورځ به راشي چې

د دې ظلمونو حساب به ورکوې. دا ملت چې د کوم خالق مخلوق دی، هغه سره د حساب او کتاب ورځ شته. دا حساب لرې نه دی ، د سترګو تر یو رپ اخوا وړاندې دی. موږ نور څهووایو ؟ دا درد په الفاظو کې نه شي ځاییدلی.

خدای دې ژر راوله قیامته چې ژر د ظالم ګریوان ته د مظلوم لاس ور ورسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولسمشرۍ په ټاکنو کې د جمهور رییس غني بیا بریا ته پېښې ګواښونه او د هغو حل لارې

یادښت: دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال (اګست) میاشتې پر (۲۹)مه، چې ډاکټر اشرف غني ته لیږل شوې وه او د سپتمبر میاشتې پر (۲۲)مه نېټه خپره شوې ده.

الف- ګواښونه :

۱ - نا امني: سره له دې چې د هېواد اکثره سیمې د ناامنۍ له خطر سره مخ دي، خو هغه سیمې چې د ډاکټر غني د ووټ طبیعي ساحه ګڼل کېږي، هلته دا ګواښونه تر نورو سیمو ډېر زیات دي. په دې ساحو کې نـاامني د دې سبب کېږي چې د غني د طبیعي ووټ کچه په سلو کې (پنځوس) راټیټه کړي.

۲ -د ولایتي شوراګانو د ټاکنو حذف: د ډاکټر غني د ووټ په طبیعي ساحه کې د ولایتي شوراکاندیدان د دې سبب ګرځېدل چې په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټاکنوکې د ووټرانو دګډون کچه پورته لاړه شي. ان تر یوه حده خلکو له خپلو کاندیدانو سره د خواخوږۍ په خاطر د ناامنۍ خطرونه هم زغمل، خو ټاکنوکې یې ګډون کاوه، داکار د دې سبب ګرځېده چې هم د ولایتي شورا د ووټرانو شمېر زیات شي او هم د جمهوري ریاست، خو اوس چې دا برخه له ټاکنو حذف شوې، تر ټولو زیات زیان یې د ډاکټر غني په مشرۍ (دولت ساز) ټاکنیز ټیم ته رسي.

۳ –د ټاکنیزو مرکزونو حذف: د ناامنۍ په پلمه به (۲۲۰۰) مرکزونو حذف شي، د اټکل له مخې په دې شمېرکې تقریباً (۱۵۰۰) هغه مرکزونه وو چې ډاکټر غني په کې تر ټولو زیاتې رایې ګټلې او په دې نورو کې یې هم د پامور رایې لرلې، د دې مرکزونو په حذف سره په مجموعي ډول د ټولو رایو (۳۰) سلنه رایې کمېږي.

٤ –سیاسي او قومي ائتلافونه: غني دا ځل په خپل انتخاباتي ټکټ کې د قومي اقلیتونو رایې نه لري، که لري یې هم ډېرې کمې به وي. د ده د دواړو مرستیالانو رایې په نشت حساب دي، یوازې د سیاسي مشروعیت لپاره، کېدی شي مهم وګڼل شي، خو په ټاکنیزه برخه کې د محاسبې وړ نه دي، تېر ځل ډاکټر غني د ازبکو، اسماعلیانو اکثریت او د یو شمېر نورو اقلیتونو د پامور رایې درلودلې. دا ځل نه یوازې دا چې دا رایې نه شته، بلکې دا رایې د ده له مخالف جهت سره جمع شوې دي. په ټاکنیزه محاسبه کې که د یو کاندید، متحده رایه استعمال نه شي، زیان لري، خو زیان یې دومره زیات نه دی، خو که مقابل طرف ته وکارول شي، زیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې دوه چنده کېږي. د ساري په توګه (A) کانديد (۵) رايې لري او (B) کانديد (٤) رايې، خو که د (A) کانديد يو متحد ووټر خپله رايه استعمال نه کړي، نو دواړه نوماندان د رايو د شمېر له مخې مساوي حالت ته رسېږي، خو که د (A) کانديد يوه متحده رايه پر مخالفه رايه بدله شي او (B) کانديد ته لاړه شي، د هغه رايه په اتومات ډول له (٤)څخه (۵) ته پورته کېږي او ګټونکی ګڼل کېږي. ډاکټر غني په اوسنيو ټاکنو کې له همدې مشکل سره مخامخ دی. د نورو قومونو له استازو سره د ده ائتلاف له منځه تللی او کوم کسان چې ده د هغوی په نامه ځان سره ودرولي، هغه په دې پوزيشن کې نه دي چې د ده د رايو د زياتېدو سبب شي.

۵ –د غني طبيعي متحدين او بانفوذه اشخاص: د بېلابېلو عواملو او چلندونو له امله غني، د ښاري روښنفکرانو، ځوانانو، له بهر څخه د راغلو اشخاصو او وطني بانفوذه شخصيتونو، سياسي ځېرو او خپلو پخوانيو متحدينو تر منځ انډول ونه شو ساتلای، داکار د دې سبب شو چې د ده پخواني متحدين له ده څخه مخ واړوي او مخالف ټاکنيز ټکټ ته لاړ شي، چې داکار غني ته يوه غټه ضربه ده، د بېلګې په ډول، هيڅ تصور نه کېده چې د کوچيانو او احمدزيو شورا دې، چې د غني تر ټولو سوچه ووټ ګڼل کېده، د غني له مخالف کانديد څخه خپل ملاتړ اعلان کړي.

٦ –د ښځو تصوير اخيستل: د ټاکنو لپاره د ښځو تصوير اخيستل يوه حساسه کلتوري مسئله ده، په تېره بيا د ډاکټر غني د ووټ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

طبیعي سیمه کې. دا کار که څه هم د ټاکنو د شفافیت په پلمه وشو، خو اصلي هدف دا و چې دغني د ووټ په طبیعي سیمه کې د هغه د ووټ کچه راټیټه شي. په پښتون مېشتو سیمو کې د ټاکنو پر مهال د ښځو مخ لوڅې داسې مانا ورکوي، لکه غربي هېوادونو کې چې د ټاکنو پر مهال ښځې مجبوره کړې چې چادري واغوندي.

۷ –د غني ټاکنیز دفترونه: د غني ټاکنیز دفترونه په واقعیت کې د یو شمېر ښاري او بازاري ځوانانو له خوا یرغمل شوي دي، له بهر څخه راغلي یو شمېر اشخاص هم په‌کې دخیل دي، دوی د دې پر ځای چې له دې دفترونو څخه د ټاکنیزو دفترونو په توګه کار واخلي، د بانفوذه خلکو مخه یې نیولې او تر عملي ټاکنیزې مبارزې زیات، پر فیسبوکي مصروفیت اخته دي.

۸ –فیسبوکي او مجازي نړۍ: د ډاکټر غني حکومت او د ټاکنیز ټیم کمپاین تر ډېره بریده پر فیسبوکي مبارزې او مجازي سروېګانو راڅرخېدلی و، فیسبوک ته مجازي نړۍ هم وایي، په دې مانا چې له واقعي او عیني نړۍ سره تطابق نه لري، فیسبوک کې نظرونه ثابت نه دي، ځکه چې په دې ډله کې دولتي مامورین او یو شمېر نور معاشخواره هم شامل وو، نو ځکه خو به یې هر مخالف نظر په شدت سره رداوه او په کنځلو به یې ځواب ورکاوه. فیسبوکي سروېګانو او جعلي ایډیانو د ښاغلي غني د ټیم تقاضا لوړه کړه، په داسې حال کې چې ځمکني واقعیتونه بل ډول وو. د غني تکراري فیسبوکیانو، چې بهر میشتي افغانان هم په‌کې شامل وو، هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

سالم انتقاد ته داسې منفي غبرګون وښود چې د غني ډېر طبيعي پلويان يې هم پر مخالفينو بدل کړل. دا فيسبوکيان چې په حقيقت کې ډېر کم خلک دي، خو ضرر يې ډېر زيات دی، دوی د مجازي او حقيقي نړۍ تر منځ توپير له منځه يوړ او د کنځلو يو منفي کلتور يې عام کړ.

۹ –د ډاکټر غني د ټاکنيز مثلث نيمګړتيا: د ډاکټر غني د ټاکنيز مثلث دوه ضلعې د ټاکنيز فعاليت له نظره خنثی دي. د ده دواړه مرستيالان که څه هم له علمي پلوه د نورو ټاکنيزو ټيمونو تر مرستيالانو په ښه دريځ کې دي، خو مشکل دا دی چې د ده لومړی مرستيال چې د کوم قوم د استازولۍ تمثيل کوي، هغوی خپل نوماند لري، نو ځکه خو په طبيعي ډول هغوی د جمهوري رياست مقام ته رايه اچوي؛ که عبدالله وګټله، نو هغوی د جمهوري رياست مقام ګټي او که غني وګټله، نو د امرالله صالح په وجود کې يې مرستيالي په وړيا ډول خوندي ده. سرور دانش چې د کوم ګوند او قوم د استازولۍ تمثيل کوي، د هغه د ګوند او قوم ټولو مشرانو له مخالف کانديد څخه خپل غوڅ ملاتړ اعلان کړی دی، نو ځکه خو دې دواړو مرستيالانو په ډېرو کمو رايو دا دوه څوکۍ ډکې کړي دي.

۱۰ –ناسم راپورونه او معلوماتي خلا: غني د خپلې واکمنۍ په پيل کې دا وېره ښکاره کړې او هيله يې کړې وه چې له غوړه مالانو مې وساتئ! په خواشينۍ سره چې هغه کړۍ نه يوازې ماته نه شوه، بلکې لا پسې محکمه شوه. حکومتي چارواکو او د ټاکنيزو ټيمونو معاش خورو مامورينو ډاکټر غني ته د حالاتو حقيقي تصوير په دې خاطر نه وړاندې کاوه چې خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

موقفونه یې په خطر کې نه شي، که حقیقي تصویر وړاندې شوی وای، کېدی شول د نزولي حرکت مخه نیول شوې وای، نو په دې خاطر د غني او ځمکنیو واقعیتونو تر منځ یوه معلوماتي خلا رامنځته شوه.

۱۱ –د ډاکټر غني ټولنیز چلند: غني په خپله تېره واکمنۍ کې له بانفوذه ټولنیزو او سیاسي اشخاصو سره سیاسي او ولسي چلند نه دی کړی، له زغم او اوسېلې یې کار نه دی اخیستی، البته ځینو ځایونو کې که مضر مصلحت او ائتلاف شوی، هغه هم ورته په زیان تمام شوی دی، ده د یوه حاکم او قاضي رول ترسره کړی، نو ځکه خو ځینې بانفوذه اشخاص چې یا یې مشروع او یا هم نامشروع ګټې له لاسه ورکړې وې او یا یې د ده په حاکمیت کې خپل حضور نه لیده، ټولو یو ډول عقده واخیسته، د عقدې د خلاصون بله لاره نه وه، کله چې ټاکنې راورسېدې، نو اکثره یې له مخالف ټیم سره یو ځای شول. داسې ګڼې نورې نیمګړتیاوې، اشتباوې، ضرورتونه او مجبوریتونه وو چې د غني ټاکنیزې مبارزې ته یې زیان ورسوه او هغه یې د تېرو ټاکنو په پرتله په کمزوري دریځ کې ودراوه، خو غني سره ډله‌ییز او یا انفرادي مخالفت په دې مانا نه دی چې د ده مخالف ټیم دې ګڼې تر ده ښه وي او یا دې خلکو کې رښتیا هم محبوبیت ولري. که د غني د ووټ طبیعي ساحه د جګړو له امله زیانمنه شوې نه وای، نو له پورتنیو ټولو نیمګړتیاوو او اشتباګانو سره سره به بیا هم غني د ټاکنو ګټونکی وای او هغه ځانساتي او ابن الوقت اشخاص چې اوس مخالف ټیم سره یو ځای شوي، هغو به هم د غني ملاتړ کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب– د بریا څو لارې چارې:

نیمګړتیاوو او تېروتنو ته مو په لنډیز سره نغوته وکړه، خو اوس راځو دېته چې ایا له دې کوانېونو، نیمګړتیاوو، کمزوریو، مجبوریتونو او نورو ستونزو سره سره بیا هم د غني د ګټې چانس شته که نه؟ دلته غواړم پر هغو لارو چارو لږه لنډه رڼا واچوم چې غني ته د دې زمینه برابرولای شي چې د جمهوري ریاست په دې ټاکنو کې ځان بري ته ورسوي:

۱ –د اساسي قانون د محتویاتو عملي کول: اساسي قانون د جمهوري ریاست لپاره درې اساسي شرایط ټاکلي: ټاکنې باید سري، سراسري او عادلانه وي. دغه درې اصله دې د افغانستان په ګوټ ګوټ کې یو ډول تطبیق شي، د دې اصلونو پر ورانډې چې هر ډول پلمه جوړېږي، هغو ته زیان رسوي او د ټاکنو مشروعیت تر پوښتنې لاندې راولي.

۲ –ټاکنیز مرکزونه: هېڅ مرکز باید د ناامنۍ په پلمه ونه تړل شي، د ناامنه سیمو ټاکنیز حق باید محفوظ وي، نتیجې دې تر هغې نه اعلانېږي چې له امنو سیمو سره د ناامنو سیمو تعادل نه وي برابر شوی او عدالت نه وي تامین شوی. د ساري په توګه د ننګرهار په (۱٤) ولسوالیو کې ټاکنې وشوې، خو (۸) ولسوالۍ د ناامنۍ له وجې پاتې شوې. د دې ناامنو ولسوالیو لپاره دې د امنو سیمو امنیتي ځواکونه او نور مرستندوی امنیتي پرسونل واستول شي، ټاکنو ته دې لاره اواره او بیا دې ټاکنې ترسره او نتیجه دې د همغه ولایت له شویو ټاکنو سره ضم شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ –ولایت په ولایت او نا همهماله ټاکنې: ضرور نه ده چې ټاکنې دې په ټول هېواد کې پر یوه مهال ترسره شي او داکار د اساسي قانون له مخې هم کوم ممانعت نه لري، اساسي قانون پر (سریتوب، عادلانه توب او سراسري والي) ټینګار کوي، هر میتود چې دا درې اصله خوندي کولای شي، د ټاکنو خپلواک کمیسیون باید له همغه میتود څخه کار واخلي،که د ټاکنو کمسیون، ټول هېواد پر (۱۰–۱۲) ټاکنیزو حوزو وویشي او هره اوونۍ په یوه زون یا حوزه کې ټاکنې وکړي او نتیجه یې پر همغه وخت اعلان کړي، نوکار به اسانه شي، د ساري په توګه که ختیځ کې امنیتي ځواکونه لومړی امنیت ټینګ کړي، بیا ټاکنې وکړي او تر ټاکنو وروسته د هغه ځای امنیتي ځواکونه بل زون یا نږدې ولایت ته ولېږل شي، نو هلته که تر امنیت ټینګېدو وروسته ټاکنې وشي، د ټولو یا اکثرو خلکو استازیتوب تضمینولای شي، د ټول هېواد په کچه ټولې ټاکنې کېدی شي یوه– یوه نیمه میاشت وخت ونیسي، دا حالت تر هغه حالت ډېر ښه دی چې پر یوه ورځ ټاکنې ترسره کېږي، کم خلک په کې ګډون کوي او بیا یې نتیجه هم پر میاشتو میاشتو نه معلومېږي.

٤ – په ټاکنو کې د ښځو ګډون: د ښځو د ګډون لپاره باید د ټاکنو شرایط اسانه شي، نه دا چې تر پخوا هم سخت او پېچلي شي. د ټاکنو پر مهال له ښځو څخه د عکس اخیستل، یوه کلتوری او شرعي حساسه موضوع ده چې ډېرې ښځې به حاضرې نه شي، دې کار ته غاړه کېږدي، د یوه عکس په خاطر یوه افغانه مېرمن له خپل ټاکنیز حق څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

محرومېږي، خو که د بایمیټریک دستګاه رښتیا هم د ګوتې عکس اخیستی او د تکرار مخه نیولای شي، نو بیا د مخ عکس ته څه اړتیا ده؟ ټاکنې باید د یوه هېواد له کلتوري او مذهبي عقایدو سره ټکر او مخالفت و نه کړي.

۵ –د عدالت تامین: لکه څنګه چې اساسي قانون د افغانانو تر منځ د مساوات او عدالت د تامین حکم کوي، نو اوس چې یو هېوادوال هم د امنیت له نعمت څخه بې برخې کېږي او هم د انتخاب له حق څخه، نو دوه واره زیانمنېږي او بل بیا له دې دواړو حقونو برخمن کېږي، دا خپله د اساسي قانون او بشري قوانینو خلاف کار دی، نو حکومت او ټاکنیز کمېسیونونه مکلف دي چې په ټولو برخو کې د افغانانو تر منځ د مساوات او عدالت اصل تامین کړي.

٦ –ترانسپورټېشن: خلک د اقتصادي، امنیتي او نورو مشکلاتو له امله زړه نه ښه کوي چې په خپل لګښت ټاکنیزو مرکزونو ته لاړ شي، نو که د ترانیسپورټېشن زمینه ورته برابره شي، د خلکو د ګډون کچه زیاتېږي، د ډاکټر غني تر مشرۍ لاندې دولت جوړوونکی ټیم په دې برخه کې تر نورو په ښه دریځ کې دی، که وغواړي له خپلو امکاناتو څخه په دې برخه کې ښه ګټه پورته کولای شي.

۷ –تخنیکي سستم: د ډاکټر غني ټاکنیز ټیم که له تخنیکي پلوه خپل ټیم ښه سمبال کړي، کولای شي د خپلو رایو کچه پورته کړي، د ساري په توګه که دغه جدول عملي کړي، نو په ټاکنو کې د خپل دریځ د څرنګوالي په باب به ورته یو عمومي جاج وړاندې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټاکنیزه حوزه (کابل)

ګڼه	بنسټ/ شخص	د ستيکر نمبر	تخصص	ټاکنيز مرکز	ټاکنيز محل	وعده شوې رايې	احتمالي حسابي رايې	عملي رايې	ارتباطي شمېره	لاسليک	کتنې
۱	احمد	. . .	انجنير	حبيبي لېسه	۰۲	۱۶	۳	۲	۰۰۰۰	۰۰۰۰	۰۰۰.۰
۲	محمود	. . .	ډاکتر	خوشال خان لېسه	۰۱	۲۰	٤	۳	۰۰۰۰	۰۰۰۰	۰۰۰.۰

د دې جدول په کارولو سره تر ټاکنو دمخه حالت څومره والی، خپل ځان سره يوه احتمالي محاسبه، عملي رايې، د ټاکنو مرکزونه، هلته د ناظر شتوالی او د هغه ژمنه ټول معلومېږي.

۸ –د پخلاينې ځانګه: ډاکټر غني بايد له خپلو اعتباري او هغو اشخاصو څخه چې ده ته ورځنی لاسرسی لري، يوه ځانګه ژر تر ژره فعاله کړي، دوی بايد ټول هغه اشخاص او بنسټونه چې په ټولنه کې خپل نقش او وزن لري، تشخيص او په تېره بيا هغه اشخاص چې په تېرو ټاکنو کې د غني متحدين وو او دي او اوس له غني څخه خفه دي، بېرته پخلا کړي، ډاکټر غني بايد خپله له دې اشخاصو سره وګوري او ګيلې مانې يې رفع کړي.

۹ –ټاکنو ته وخت او فرصت: غني سره له دې چې جمهور رييس او ډېر مصروف دی، خو ټاکنو ته د پاتې مودې زياته برخه بايد همدې انتخاباتو ته بېله کړي، خپله هر څه له نږدې وڅاري، خپل عيبونه، مجبوريتونه او ضرورتونه په خپله تشخيص کړي او د حل په برخه کې يې خپله عاجل اقدام وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰ –له طالبانو سره تفاهم: غني باید له خپلو ټولو دولتي، بهرنیو امکاناتو او نفوذ څخه کار واخلي چې طالبان دې ته متمایل کړي، د ټاکنو پر مهال وضع اخلال نه کړي، د طالبانو له موافقې پرته مشکله ده چې ان په اوسنیو امن او نیمه امن سیمو کې هم ټاکنې ترسره شي او که کومو سیمو کې ترسره هم شي، هلته به د غني د ووټ کچه ډېره کمه وي.

۱۱ –د انګېزې تخلیق: که ډاکټر اشرف غني د جمهوري ریاست د تېرو ټاکنو په شان ملي انګېزه تخلیق کړي، نو یو زیات شمېر خلک به د ملي انګیزې له امله د جنګسالارۍ پر ضد د ده ملاتړ وکړي او هغه وړې ګیلې او مانې به له منځه لاړې شي چې د هغو له امله د ده یو شمېر طبیعي او موثر متحدین، له ده څخه جلا شوي او د ده له مخالف لوري سره یو ځای شوي دي.

۱۲ –د نورو کاندیدانو جذبول او پخلا کول: د مخالفو کاندیدانو له جملې څخه ښاغلی انجنیر ګلبدین حکمتیار او شیدا محمد ابدالي دوه داسې نوماندان دي چې د غني د ووټ په طبیعي ساحه کې ووټ لري. حکمتیار په ټولو حوزو او ابدالي د لوی کندهار په حوزه کې د پامور شمېر رایې خپلولای شي، خو که دا دواړه د ډاکټر غني د ټیم ملاتړ وکړي، نو د دوی اکثره رایې په اتومات ډول د غني ټیم ته لوېږي. انجنیر نبیل هم په غني پلوه سیمو کې یو شمېر ووټ اخیستلای شي، خو دومره ډېر نه برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستی یادښت: که چېرې ډاکټر اشرف غني حتمي، ضروري او سل په سلو کې د ټاکنو ترسره کول غواړي، نو باید پورتني او دې ته ورته نور وړاندیزونه عملي کړي او که داکارونه ورته ناشوني وي، نو په دې ټاکنو کې به د غني د بریا چانس ډېر کم وي، نه یوازې بریالی کېدلای نه شي، بلکې د ماتې کچه به یې هم ډېره حیرانونکې وي. د اټکل له مخې که حالات همداسې روان وي او غني په کې ټاکنې ترسره کړي، نو د ټولو رایو په سلو کې (۲۰) سلنه به ترلاسه کړي او دا به ده ته ډېره شرموونکې او دردوونکې ماتې وي. د ده تر ماتې وروسته به هېوادکې یو لوی بحران رامنځته شي او د مخالف ټیم هغه ایډیالوژي او د هغوی پالونکي به یو ځل بیا واکمنۍ ته ورسېږي چې دا هېواد یې یو ځل مخکې هم له ستر ناورین سره مخامخ کړی و.

که ډاکټر غني په ټاکنو کې ځان سل په سلو کې نه شي بریالی کولای، نو بیا ښه لاره دا ده چې سوله غوره کړي، طالبانو سره د سولې لاره خپله کړي، دا حکومت له نړیوالو او طالبانو سره د تفاهم له لارې وغځوي او د یو ټاکلي وخت په تېرېدو سره یو بل عادلانه او منتخب حکومت ته لاره اواره کړي، دې سره به هم سوله ټینګه شي، هم به دا حکومت و نه پاشل شي، هم به بل منتخب حکومت ته لاره اواره شي او هم به غني د یو اتل په توګه مطرح او یاد شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه او ډاکټر عبدالله!؟

دا لیکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (اګســت) پــر (۳۱)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل) کال د (وږي) میاشتې له (۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

کله چې ما د ولسمشریزو ټاکنو د څرنګوالي په باب یو ویډیویي پیغام خپور کړ، نو د اکثرو هېوادوالو د تائید وړ وګرځېد، خو د ډاکټر غني یو شمېر کنځلمارو او اومغلنو پلویانو او د ناسټېکر شویو تذکرو فیسبوکي

کمپاینرانو یو ځل بیا خولې هوایي دهلېزونو ته ونیولې او پر کنځلو یې پیل وکړ، ځینو په کې وویل چې یون، ډاکټر عبدالله ته کمپاین کوي او ځینو وویل چې دا کار یې د پنجاب په اشاره کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ای بې ادرسه او بې ولسه کمپاینرانو! مورږ خو له غني څخه په همدې خبره خفه وو چې ولې یې د ډاکټر عبدالله په مشرۍ له نظار شورا سره پنځوس په سلو کې واک شریک کړ؟ ولې یې د ډیورنډ پر منحوسې کرښې د اغزن تار پر سر پنجاب ته سر ټیټ کړ؟ ولې یې خوله کې مشنګ واچول؟ ولې یې امریکایانو او نورو ته ونه ویل چې دا د افغانستان خاوره ده، پیسې مه ورکوئ؟ خیر دی که مورږ اوس کمزوري یو، خو تاریخي حقایق ولې تر پښنو لاندې کوئ!؟ ولې یې په نړیوالو حقوقي ادارو کې خپل غږ پورته نه کړ؟

ما د غني او عبدالله د ګډوله حکومت په پنځه کلنه واکمنۍ کې یو ځل له ډاکټر غني او یو ځل له ډاکټر عبدالله سره کتلي او هغه هم د ملي هویت د تذکرو په باب، دواړو سره مې د اساسي قانون په رڼا کې موضوع څېړلې ده، (له ډاکټر عبدالله سره د هغه وخت د کتنې عکس له دې لیکنې سره مل دی)، نور نو د خدای فضل دی، له ټلویزیون پرته مې د دوی څېرې له نږدې نه دي لیدلي.

ډاکټر غني د عجولانه ائتلافونو ډېرې بېلګې وړاندې کړي؛ ده له ډاکټر عبدالله سره په ګډ حکومت کې په ډېره ریشخندۍ ګوزاره وکړه او همدا اوس یې د نظار شورا او د وحدت ګوند له یو یو ګروپ څخه خپل ټاکنیز مثلث جوړ کړی دی، علیپور، قیصاري، جنرال مالک او نور جنګسالاران خو یې اوس د زړه د کمپاین ستوري دي، نو که نظار شورا سره د هر چا د ائتلاف او ګوزارې خبره مطرح وي، نو تر ټولو غني په کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر ګناهکار دی. پاتې شوه له ډاکټر عبدالله سره زموږ د پیوستون خبره، دا به هېڅکله ونه شي، دا زموږ په شان، ایډیالوژۍ او فکر کې نه شته او دغه راز له پنجاب او (ای ایس ای) سره د پټې او ښکاره یارانې خبره زموږ د ذهن او ضمیر، فکر او عمل مخالف کار دی. زه د ټول پاکستان د شتوالي فلسفه نه منم، نو پاتې لا د هغه د یوې منحوسې ادارې د خبرې منل، نو ای پټې سترګو او وازخولو غوړه مالانو! اوس خو تاسو ښاغلی مفکر د نابودۍ کندې ته برابر کړی او موږ چې بېرته د هغه د ژغورنې هڅه کوو، نو تاسو نه غواړئ چې مفکر وژغورل شي او غواړئ لا یې له ګړنګونو او هوایي دهلېزونو ګوزار کړئ.

زه یو ځل بیا پر خپلې خبرې ټینګار کوم او وایم چې که غني په همدې شکل ټاکنو ته لاړ شي، نو ناکامي یې حتمي ده، که نه خپل پلرني ولایت (لوګر) کې دې یو ډول نمونه یي او تمثیلي ټاکنې وکړي، که نتیجه یې مطلوبه وه، پر مخ دې لاړ شي او که نه وه، نه دې ځان شرموي، نه دې قوم، نه ملت او نه ټاکنې، سولې ته دې لومړیتوب ورکړي او تر هغې وروسته دې ټاکنې ترسره کړي، د غني او د هغه د کنځلمارو کمپاینرانو دا ډول سرزوري، په لوی لاس ډاکټر عبدالله او نظارشورا ته د قدرت لېږدول دي او په دې ټاکنیزه غمیزه او توطیه کې بیا سل په سلو کې همدا ښاغلی غني او د هغه نافکره غوړه مالان شریک ګڼل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غوړه مالانو منطق

دا لیکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (ســپتمبر) پــر (لــومړۍ)، چــې د (۱۳۹۸ل) کال د (وږي) میاشتې له (۱۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

یو شمېر غوړه مالان چې ځان په فیسبوکي رسنیو کې د ښاغلي غني

پلویـان او خواخـوږي معرفي کـوي، لـه حـالاتو دومـره نـاخبره دي، چې څلورکاله دمخه یې په رسنیو کې له ډاکتر عبدالله سره زما یو خپور شوي عکس ته څومره ژر د دروغو لباس واغوستو. دا عکس له نن څخه څلور

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاله دمخه د (۲۰۱۵ م) کال د اگست میاشتې پر (۱۰) مه نېټه زما په خپله فیسبوک پاڼه کې خپور شوی او بیا پر (۱۳۹۶ ل) کال په (ملي هویت او ملي عزت) اثر او همدارنګه (نیمه پېړۍ یون) اثر (۹) ټوک(۹۱۰۴) مخ کې هم چاپ شوی دی. هلته له دې انځور سره د برېښنايي تذکرو په باب د ګډ حکومت له اجرايه رييس (ډاکتر عبدالله عبدالله)سره د کتنې بشپړ جزیات هم راغلي دي. نن مې له یوې لیکنې(زه او ډاکتر عبدالله !؟) سره دا انځور یو ځل بیا خپور کړ. هدف مې دا و چې داسې تصویر باید وي چې د لیکنې له عنوان سره ارتباط ولري او بل اصلي هدف مې دا و چې د یو شمېر غوړه مالانو، فیسبوکي مبارزینو او

دروغجنو اشخاصو د ذهن او دروغوکچه هم معلومه کړم، چې دوی څومره د هېواد له حالاتو سره دقیق چلندکوي او د دروغوکچه يې څومره ده؟سره له دې چې ما له دې تصویر سره د الکترونیکي تذکرو اړونتیا لیکلې وه. خوکم سواده او نیم سواده فیسبوکیانو هغې یادونې ته هم پام نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړی او تصویر ته یې داسې رنګ ورکړی چې موږ ګنې په ټاکنوکې له ډاکتر عبدالله څخه ملاتړ کړی او دې سره یې د خپل ذاتي خصلت له مخې د کنځلو خولې هم وازې کړې وې. نو زه چې سر ټکوم او مفکر صیب ته مشوره ورکوم هدف مې دا دی چې غني له دغسې غوړه مالانو وژغورل شي. نو یوه ډله اشخاص چې د یو تصویر په تعبیرکې دومره دروغ وو وایي څه فکرکوئ که دا ډول خلک له غني را چاپېره وي هغه به یې له څومره معلوماتي تشیال سره مخامخ کړی وي؟ لاندې مې څو نور تصویرونه هم راوړل . زما او د ډاکتر عبدالله په تصویرکې له اساسي قانون سره سم د ملي هویت د حق د ترلاسه کولو بحث او وضاحت روان دی او په دې نورو تصویرونوکې د دوو ډاکتر صاحبانو تر منځ د اساسي قانون خلاف د قدرت د وېش چنې روانې دي. نور نوکه څوک نه پوهېږي هغه دې خدای پوه کړي، تاریخ به خپل قضاوت کوي. خوکه پاچا سلامت او د هغه غوړه مالان بیا هم داسې یو حالت ته خوشاله وي، دوی دې خدای خوشاله لري. خو موږ به د هر چا ایمان او باور، دروغ او رښتیا په پوره دقت او صداقت بیانو:

چـې یـې ولیـدم مجبـور پـه لارکـې پـروت
لـه څپلـو سـره مـې هـر یـو پـه سـر خـوت
مـا پـه لارکـې و ځـان دې تـه غورځـولی
پـه دې چـل مـې د یـارانو ایمـان کـوت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا تصویر څه پیغام لري؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (سپتمبر) پر (۳) یمه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وږي) میاشتې له (۱۲)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

داچې دا ښاغلي بې ګناه دي که ګناه کار؟ محکمې عادلانه پرېکړه کړې که ناعادعلانه دا یو بېل بحث دی، خو کوم څه چې په دې تصویر کې پراته دي دا دي چې هره زاویه یې بېلابېلې پیغامونه لري. یو پیغام

یې دادی چې عزت او ذلت، حاکمیت او محکومیت د لوی خدای ج په لاس کې دي، کله یو څوک لوړ کړه، خو چې د بغاوت نشه یې سر کې پیدا شي نو بیا یې ځوړ کا. بل پیغام یې دا دی چې که په اوسنیو ځینو واکمنو کې هم د لوړتیا غریزه پیاوړې شي همدا حال ورته انتظار کاږي. نورې ژوندۍ بېلګې هم شته: یو وخت ښاغلی جبار ثابت لوی څارنوال و، ښاغلی الکو یې مرستیال و، ده یې د نیولو حکم وکړ، بیا ثابت صیب له دې مقامه لرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو، الکو صیب يې پر ځای راغی، هغه بېرته د ثابت صیب د نیولو حکم ورکړ. ثابت صیب هم پر خپل وخت یو زیات شمېر ملامت او سلامت اشخاص زندان ته ور ټېلوهل، خو څومره موده چې دی په واک کې و نږدې هماغومره موده يې بیا خپله د طالبانو په سخت زندان کې تېره کړه. مصر کې د عربو د پسرلي په نتیجه کې محمد مرسي واک ته ورسېد، حسني مبارک زندان او محاکمې ته لاړ، بیا مرسي بېرته زندان او محاکمې ته لاړ او بیا د مرګ تر پولې ورسېد، خو مبارک بېرته تفریح ځای ته لاړ. دا چې څوک ملامت وو او څوک سلامت پر دې یو الله (ج) پوهېږي، خو موږ ته د ژوندیو معجزو حیثیت لري او ستر پیغامونه او حکمتونه په کې پراته دي. دا ډول بېلګې ډېرې دي، دلته يې د نورو بېلګو راوړلو ته ضرورت نه شته. خو په دې تصویر کې د یو کرکټرښاغلي (بدیع صیاد) په باب باید ووایم چې زه او یو څو نور ملګري د ولسمشرۍ د نوماندانو د نوملیکنې په درشل کې کمېسیون ته ورغلو او د ځینو نوماندانو په باب مو ورته وویل چې د اساسي قانون او د ټاکنیزو قوانینو د محتویاتو له مخې دغو ښاغلو د نوماندۍ شرایط نه دي پوره کړي او ځینې يې د اساسي قانون دومره مخالف دي چې اصلا" د نوماندۍ حق نه لري، موږ وویل تاسو یوازې قانون پلی کړئ نور هېڅ هم نه غواړو. صیاد صیب دومره مغروره و چې د فرعون پوړۍ ته نږدې شوی و، زموږ ژورنالیست ته يې وویل چې وله کمره دې، زما خبرې ثبت نه کړې، زه وخت هم نه لرم خو دلته مې ستاسو لیدو ته ځان لږ اوزګار کړ، لس دولس دقیقې وخت يې موږ ته راکړ او بیا يې وویل چې زه ځم (یک تلویزیون) سره مرکه لرم. ما ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډو ټکوکې وویل، ګوره واک چاته نه پاتې کېږي د دې وطن په خاطر قانون تطبیق کړه، داسې وخت به راشي چې دمحاکمې مېز ته به ولاړ یې او بیا به وایې چې کاشکې قانون مې پلی کړی وای.

هغه ته زما خبرې دومره بابیزه ښکاره شوې چې د خدای پاماني نزاکت یې هم مراعت نه کړ. بل کمشنر ښاغلي هاشمي راته وویل خیر دی یون صیب خفه کېږه مه دغه زموږ حال دی. هغه زموږ اعتراضه اسناد او مدارک واخیستل او بیا هغه اسناد همغسې پسې لادرکه شول. اوس چې صیاد صیب د محاکمې د مېز تر شا دی زه پرې د خوشالۍ اظهار نه کوم دعا ورته کوم چې خدای دې راخلاص کړي، بیا به فرصت ولري چې ماسره د عدالت دبیان په خاطر د یو رسنیز مېز تر شا کېني او د حقیقت هغه داستان به ولس ته بیان کړو چې ما ده ته لیکلی و. اوسنیو چارواکو او مارواکو غوږ شئ چې د دې کمېشنرانو په دې تصویر کې تاسو ته هم د غټ پند او عبرت رمز پروت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تښتېدلې او ښکې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (سپټمبر) پر (۵)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وږي) میاشتې له (۱٤)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

همدا څو شېبې وړاندې یې کور ته ورغلم، د نه بیانېدونکي ویر فضا خوره وه. پلار ته یې غاړې وتم، مخکې تر دې چې زه تسلي ورکړم وار

یې دمخه کړم. خدای راکړي وو ، خدای واخیستل هېڅ هم په کې نه شم ویلای. دا به د خدای رضا وه. د پلار سترګو کې یې اوښکې نه وې؛ اوښکې یې د څلورو غبرګو جنازو له شرمه تښتېدلې وې. پلار یې نه ژړل خو ترهوره و، اخوا دېخوا یې ډېر کتل ، د خپلو ورکو لټه یې کوله. د شهیدانو مشر ورور زما تر څنګ کېناست، ما یې لاس لاسو کې ونیو، ویل یې کاشکې پرون راغلی وای چې هغو ژوندي وو ، څومره به درته خوشاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـوي واى. د ورور سـترګو کـې يـې هـم اوښـکې نـه وې، لاسـونه يـې

مړاوي او بې روحه وو، ما ويل درې بجې به جنازې ته پاتې شم، د هغو د جنازو بازو ته به اوږه ورکړم، زه د ټولو هغو افغانانو په استازۍ راغلی يم چې تاسو سره په غم کې شريک دي. هغه وويل ته څه لاړ شه جنازو ته مه څه، خدای مه کړه په تا څه وشي هغه به بيا بل غم وي ؛ زما ورونه بېرته نه راګرځي هغوی لاړل، هغوی لاړل. د خلکو ګڼه ګوڼه رازياتېدله مونږ يې را رخصت کړو ، زه له جلال اباده د کابل پر لوري را روان شوم او دوی نو د خپلو شهيدانو د وروستي ديدن او خدای پامانۍ شپې شمارلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غم غلطۍ په هیله

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (سپتمبر) پر (٦)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (وږي) میاشتې له (۱۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

په دې ورځو کې د هېواد حالات دومره غمجن او تاوجن دي چې د هېچا خوله خندا ته نه جوړېږي، ویر دی ، ماتم دی، ژړاوې دي او

انګولاوې، خو په دې منځ کې چې بیا د خوښۍ کوم خبر راشي او زموږ د هېوادوالو پر شونډو د خوښۍ موسکا و غوړېږي دا نو بیا یو بېل خوند او رنګ لري:

لستوني بــه وهۍ ګـــډېږۍ

د غریبانو ښادي کله کله وینه

نن د کابل پوهنتون د حقوقو او اقتصاد پوهنځیو، په سلګونو ماستران ټولنې ته د خدمت په هیله وړاندې کړل. دا ډول مثبت پرمختګونه که څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم زموږ ټول دردونه نه شي دواکولای ، خو پر ټپونو مو د مرهمونو پټۍ اینښودلای شي. موږ د خدای د بلاعوضه عبادت کوونکو په توګه له لوی ربه نور څه نه غواړو، یوازې سوله غواړو او خپل عزت غواړو. د ډېرو نعمتونو او په جنت کې د ډېرو باغونو هیله هم نه کوو.

زه ورځ دوه وړاندې د خپل هېواد یو کلي ته تللی وم. کلیوالو ماته په خپله شنه دېره کې تر شنه سیوري لاندې یخ شړومبی، پیاز او د تناره ډوډۍ راوړه. په ډوډۍ او ولس کې دومره خوند او صداقت و، چې ما نه په پنځه ستوریز هوټل کې لیدلی و او نه هم په ښاري پانګوالو کې. نو زه دغسې خوندور ، مینه ناک او اخلاصمند ژوند غواړم. یا ربه زما د ولس همدا هیله پوره کړه : سوله او مینه ناک ژوند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوو زورواکيو پرتلنه او تېروتنه

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (سپتمبر) پر (۱۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (وږي) مياشتې له (۱۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

کله چې شوروي مشر ليونيد برژنيف پر افغانستان د پوځي يرغل پرېکړه کوله، نو داسې تصور يې کاوه چې افغانستان کې به له څو ياغيانو

سره مخامخېږي، هغوی به له منځه وړي او نور به يې د خپلې خوښې حکومت روان وي. د دوی لاسپوځي (کارمل) هم شوروي مشرتابه ته همدا تلقين ور کړی و.

سره له دې چې د هغه وخت محدودو باغيانو او د دولت مخالفانو په ولس کې چندان ريښه نه لرله او د خلکو هم نه خوښېدل، خو د شوروي پوځونو د يرغل او د هغو دګنو ظلمونو له امله مخالفو ډلو، ملي او اعتقادي مشروعيت پيداکړ، ولس يې هم په جبري او نا جبري ډول تر شا ودرېد او په پای کې د شوروي پوځونو د سختې ماتې سبب شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس امریکا هم په همغه دریځ کې ده؛ نولس کاله وړاندې یې په ډېر شان او شوکت او ډېر پوځي غرور پر افغانستان یرغل وکړ، طالب نظام یې رنګ او پر ځای یې خپل لاسپوڅي واکمن کړل. دا داسې مهال و چې د طالبانو له ترخه نظامه هم خلک تر پوزې راغلي وو، نو ځکه یې د امریکایي یرغل پر وړاندې کوم خاص غبرګون و نه ښود. خو امریکایانو او د هغوی کورنیو پلویانو د طالبانو او افغان ولس پر وړاندې دومره تېروتنې وکړې چې طالبان بېرته د یو پوځي قوت په توګه مطرح شول. امریکایانو د خپل ژوند تر ټولو اوږده جګړه دلته تجربه کړه، خو پرته له دې چې د څو محدودو جنګسالارانو او څو محدودو غربپالانو د واک د دوام سبب شي، په جګړه کې نور پرمختګ نه لیدل کېږي.

طالبان لومړی د اخفا له حالته کلیوالې جګړې، بیا علني چریکي جګړو، بیا پر دولتي پوستو د برید حالت، بیا د ولسوالیو پر مرکزونو برید ته راورسېدل، بیا یې ولسوالۍ ونیولې، بیا یې د ځینو ولایتونو مرکزونه سقوط کړل، اوس د لویو لارو دتړلو وس لري او ان د انتخاباتو په څېر لویې هېوادنۍ پروژې هم له اخلال سره مخامولای شي. ان داسې وخت هم راغی چې امریکا سره د مذاکراتو د یو اړخ په توګه مطرح شول. د طالبانو دا پرمختګ د دې مانا نه لري چې دا حالت د هېواد په ګټه دی ځکه چې طالبان یوازې یو پوځي او مذهبي قوت دی او د هېواد د پرمختګ او سوکالۍ لپاره کوم واضح پلان نه لري او هره حواله یې د هغې نړۍ پر حسابونو ډډه لګوي. خو دا خبره هم باید واضح شي چې که له امریکایانو او دلته د اتلس کلن فسادګر حکومت له چارواکو غټې تېروتنې نه وای شوې، طالبان داسې یو دریځ ته نه شول رسېدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شورويانو غټه تېروتنه دا وه چې پر افغانستان يې يرغل وکړ او بله غټه تېروتنه يې دا وه چې پر همغه وخت يې پر پاکستان يرغل و نه کړ او خپل حساب يې ور سره تصفيه نه کړ. امريکايانو هم همغه تېروتنه تکرار کړه، نو زيات احتمال دی چې دوی هم د شوروي پر پرخليک اخته شي. اوس چې د امريکا ولسمشر ډونالډ ټرمپ کومې ډراماتيکي او عجولانه پرېکړې کوي، نو دا ډول کارونه نه د امريکا په ګټه دي او نه د افغانستان په ګټه. د شرم خبره خو دا ده چې دلته د ټرمپ يو عادي ټويټ ته يو شمېر پرديپالي دومره خوشاله دي، لکه کارمل او د هغه پلويان چې به د افغانستان په اړه د شوروي مشر (برژنيف) بيانيې ته خوشاله وو.

ای د وخت غوړه مالو زامنو او پر موقتي واک مينو! واک چا ته نه پاتې کېږي، وخت هم تېرېږي خو تاريخ پاتې کېږي. د ټرمپ خبرو ته مه خوشاله کېږئ، د هغه سياسي ژوند او کرکټر له پاراډوکس(متضادو خبرو) ډک دی؛ سبا به يې داسې خبرې کړې وي چې د دې خبرو برعکس به وي، بيا به ورته کوم پرتوګ ګنډئ؟ نو ښه خبره دا ده چې طالبانو سره د سولې خبرې بيل شي، امريکا دې يوازې دومره وکړي چې پاکستان دې دومره وځپي چې افغانستان کې نور د مداخلې وس و نه لري، نور نو افغانان که هغه طالبان دي، که ملايان که اوسنی ګډوله حکومت دی، که نور مخالفين دي او که عام ولس دا ټول د جرګو او مرکو تجربه لري، هر مشکل په خپله حلولای شي، خو امريکا او نړيوال دې يوازې دومره وکړي چې زموږ ګاونډيان دې وتړي بس خلاص.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکتر عبدالله په حکومت کې

څه قانوني حیثیت لري؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (سپتمبر) پر (۱۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (وږي) میاشتې له (۱۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

په وروسته پاتې ټولنوکې سیاست له یو لړ ناپاکیو، درغلیو او ناقانونه مجبوریتونو سره ملګرې وي، په دې کې بیا د شرم خبره دا وي چې د واک مجري خپل لاس په نورو پاک کړي.

ښاغلي ډاکتر عبدالله د یو ناپاک تعامل په نتیجه کې د حکومت

پنځوس سلنه برخه راخپله کړه. په خواشینۍ سره چې همغه شخص دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناقانونه تعامل ته غاړه کېښوده چې ویل به یې پر اساسي قانون معامله نه کوم او دا کار یې ان پر خپل اولاد باندې د معاملې معادل ګاڼه.

دا چې دا کار د خارجي (جانکیري) د فشار په نتیجه کې تر سره شو او یا د وخت مجبوریت او د حالاتو نزاکت و، هر څه چې و، خو د قانون خلاف کار و. ما همغه وخت د یو افغان په توګه خپل اعتراض وکړ او ومې ویل چې دا به په پنځوکلونوکې حکومت کمزوری او ښاغلي غني ته به د سر په کاسه کې اوبه ورکړي. هغه وخت هم ځوکې خوښوونکو زما خبرې وغندلې او ویې ویل چې دا د غني په یو فرمان راغلی او په یو فرمان به ځي، کله کله به یې دا کار د امریکا د داسې فشار زېږنده ګاڼه چې د غني تر وس بهر و.

پنځه کاله په دې ناندریوکې تېر شول، نه یوازې د اساسي قانون اکثره مواد عملي نه شول، بلکې د دې ګډ حکومت خپلمنځي تعهدات هم عملي نه شول. د لاقانونیت له یو پړاوه بل ته ور داخل شول. د ټاکنو د نوملیکنې وخت راورسېد ډاکتر عبدالله نه یوازې دا چې له خپلې دندې استعفی و نه کړه، بلکې یو ځل بیا یې د اساسي قانون او د ټاکنیزو قوانینو خلاف اجرایه ریاست هم په خپل ټاکنیز ټکټ کې زیات کړ، زه د دېرش ملیونه افغانانو له جملې څخه یوازینی افغان وم چې د ټاکنو کمېسیون کې مې پر ډاکترعبدالله او ځینو نورو نوماندانو خپل قانوني اعتراض ثبت کړ او له جمهور رییسه مې هیله وکړه چې قانون تطبیق او د عبدالله ناقانونه اجرایه ریاست ختم اعلان کړي. خو ښاغلي غني دا کار و نه کړ. د غني او عبدالله پنځه کاله په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره کېدو شول، د ستري محکمې د يو تفسير له مخې د جمهور رييس په توګه د غني د واک موده و غځول شوه، خو څرنګه چې اجرايه رياست په اساسي قانون کې نه شته، نو محکمې په دې برخه کې هېڅ تفسير نه شو ورکولای، نو جمهور رييس څخه مو بيا غوښتنه وکړه چې اجرايه رياست ختم او حکومت بېرته قانوني مسير ته سوق کړه، خو هغه بيا ځان غلی کړ . څو مياشتې وروسته ډاکټر غني خپله اعتراف وکړ چې اجرايه رياست په تېره موده کې د يو((چيلک انداز)) حيثيت درلود. اوس بايد دې څو پوښتنو او ګروپېرنو ته واضح ځواب ور کړل شي:

۱ –ډاکتر عبدالله د امريکايانو له خوا تحميل شوی و. نو ځکه خو دا حکومت لکه څنګه چې ادعا کوي، خپلواک نه دی؟

۲ –ډاکتر غني په خپله خوښه دی منلی و؟که دا ادعا سمه وي، نو دی ورسره په مسوليت کې شريک دی.

۳ – د وخت مجبوريتونو او د هېواد د هغه وخت ضرورتونو دی مجبور کړ چې دا کار وزغمي، نو کېدی شي مجبوريت يې وبولو نه قانونيت.

٤–کله چې جانکيري په خپله مخه لاړ او غني ته د محکمې د تفسير او ټاکنو ته د نومليکې پر مهال دوه تاريخي او قانوني چانسونه برابر شول ولې يې دده د لرې کولو فرمان صادر نه کړ؟

۵ –د اجرايه رييس په توګه د عبدالله د ټاکنې فرمان د څومره وخت لپاره و؟ مدام العمر؟مدام الحيات؟او يا هم تر څو چې د غني د واک موده

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي؟کوم حقوقپوه او قانونپوه به دې پوښتنو او ګروېږنو ته منطقي ځواب پيدا کړي؟

اوس چې چاره ببخي هډوکي ته نږدې شوې او تېره ورځ ګڼ شمېر لنډغرو د احمدشاه مسعود د تلين په نامه يو ځل بيا دخپلو مشرانو او کشرانو هغه اصلي لنډغريز ماهيت څرګندکړ، عامه نظم يې اخلال کړ او د هېواد د حيثيت د يو ساتونکي د شهادت سبب شول، اوس نو جمهور رييس د هېواد د لومړۍ درجه مسول په توګه څه مسوليت لري؟

امنيتي ځواکونه دې خداى پياوړي لري، تر اتلسوکلونو وروسته يې د لنډغرو سابه يو څه په مالګه کړل، خو لا هم نور جرات او قوت ته اړتيا ده. اوس د غني په مشرۍ دګډ حکومت اجرايه رييس د دې پر ځاى چې امنيتي ځواکونه وستايي، د هغو پر غندنو او رټلو يې پيل کړی دی، داکار خپله د جرم د شراکت په مانا دی. اوس به پر اجرايه رييس څوک قانون پلې کوي؟ بې وسلې ولس؟رسنۍ؟ اوکه جمهور رييس؟ په ننګرهارکې د بېګناه افغانانو د وژنې له امله د خلکو د ډاډ په خاطر دې د ملي امنيت رييس له دندې لرې کړ، اوس مهرباني وکړه د ملي ځواکونو د حيثيت د خونديتابه لپاره ناقانونه اجرايه رييس هم ژر تر ژر لرې کړه. کله چې د خپل واک په ورستيوکې هم د قانون له پلي کولو ډډه کوې، نو بيا خو د قانونيت چغې هم مه وهه. تاته دې معلومه وي چې ولس ته د طالب تر وحشته د لنډغرو وحشت کم نه دی. نو راشه په همدې وروستيو ورځوکې هم يو اساسي او قانوني اقدام وکړه؛ ډاکټر عبدالله لرې کړه او انتخاباتي قوانين هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ځان، هم پر عبدالله او هم پر نورو نوماندانو پلي کړه. د نظار شورا نور لنډغر چې درسره دي د هغو دخطرونو په باب بيا بل وخت.

يادښت: لکه څنګه چې د لنډغرو دعملونو کرېدېټ په مستقم ډول احمدشاه مسعود او د لنډغرو نورو مشرانو ته رسېږي دغسې ګوره د کنځلمارو کريډېټ هم نېغه په نېغه ډاکټر غني او نورو چارواکو ته رسي. نوره مو خپله خوښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقل او زورواکي

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (سپتمبر) پر (۱٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (وږي) میاشتې له (۲۳)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

افغانستان اوس د یو مدبر سیاسي مشرتابه له تشیال سره مخامخ دی، نو ځکه خو د نړۍ هر زبرځواک او د سیمې هر زوروکی زموږ د هېواد د برخلیک په باب خپل زهرجن نظرونه څرګندوي. د هېواد اصلي

وارث (افغان ولس) ژوندی دی، خو د خپلو نااهله سیاستوالو ټپونو سخت کړولی، نو ځکه خو د وخت د هر فرعون خبره ناځوابه پاتې کېږي. اوس نو د امریکا د جمهور رییس ټرمپ پر څرګندونو سربېره د هغه یو احتمالي سیال (جوبایډن) هم د ناکنټروله او نافکره مشرانو لېست ته داخل شو. هغه وایي: ((افغانستان باید فدرالي حالت ته ورداخل شي، موږ باید د پاکستان تر کنټرول لاندې سیمو کې خپل پوځې حضور ولرو او له هغه ځایه په افغانستان کې د ترهګرۍ د ځپلو لپاره خپله مبارزه وکړو.)) دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي چې اوس هم د افغانستان درې ولايتونه (هدف يې لويه پکتيا، لوی کندهار او لوی ننګرهار دی) د پاکستان له خوا کنټرولېږي، نو ځکه خو د ده په تعبير ښه دا ده چې د پاکستان تر کنټرول لاندې سيمو څخه د افغانستان خاوره کنټرول کړو.

په پښتو کې يو متل دی، وايي: ((د مېږي چې اجل راشي، نو خدای وزرونه ورکړي))، جوبايډن، ټرمپ او نورو ښاغلو ته بايد وويل شي چې تاريخ ته لږه مراجعه وکړئ، افغانستان داسې يو هېواد دی چې تر شا يې يو غټ ملت ولاړ دی، دلته ځينو سياسي مشرانو وخت پر وخت ځانونه پلورلي دي، خو ملت هېڅکله نه دی خرڅ شوی. دلته تر تاسې وړاندې مقدوني سکندر، چنګېزخان، هلاکو، ګوډ تيمور، انګرېزانو، روسانو او بيا تاسو همداسې ناوړه خيالونه او خوبونه ليدلي، خو بيا يو وخت ترې د تېښتې لاره هم ورکه شوې ده. همدا نږدې څو تېرو لسيزو کې جنرال ضياء الحق به وويل چې زه به يو وخت له خيره سره د اختر لمونځ په (پل خيشتي) جومات کې اداکې کوم، خو د خدای په حکم او د افغان ملت د ازار په وجه يې مړی د ځمکې تر سطحې هم را و نه رسېد. صدام حسين پر عراق د امريکا د بريد پر مهال وويل: ((عراق خو څه افغانستان نه دی چې امريکايان يې په څو ورځو کې اشغال کړي)). صدام پر هغسې دردوونکي برخليک اخته شو، امريکايانو عراق ونيوه، بېرته ترې هم ووتل، خو افغانستان کې لا هم د خپل غرور او تېروتنو په خته کې داسې بند دي چې ځانته د وتلو لار کوري. دلته راتګ اسانه دی، بېرته تګ سخت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټـول قـوتـونـه د پـردیـو دلته
ښکاره راغلي دي، په غلا وتلي

د امریکا په شان د نړۍ یو ستر ملت، هېواد او زبرځواک ته سړی حیرانېږي چې ساینسي تجربه، پوهه او ټکنالوژۍ یې پر ټوله دنیا حکومت کوي، خو سیاسي مشران یې څومره له عقله پلي دي. موږ له خپلو سیاسي مشرانو ګیله لرله، خو اوس چې هغوی ته ګورو، زموږ پرې بیا هم د برخې خاوندان دي. عجیب ملک او عجیب هېواد دی، د پاکستان په شان د یو مصنوعي دولت مشرانو تر اوسه دومره تېرویستي چې تر ستوني په تاوان کې ډوب دي، خو دوی بیا هم پاکستان، پاکستان یادوي، د دوی په وینا، اسامه بن لادن یې په ایبټ اباد کې له دنیا تېر کړ، خو تاوان یې له افغانانو غواړي.

د القاعده درې سوه غړي یې په لاهور، اسلام اباد، کراچۍ او نورو سیمو کې ونیول، خو پوځي عملیات یې دلته جاري دي، څه ووایو؟ د زورور اوبه پر پیچومي خېږي، خو عقل یې په پوندو کې وي.

دلته باید یو ځل بیا یادونه وکړو چې افغانستان یو مستحکم هېواد دی او تر شا یې یو پیاوړی ملت ولاړ دی. دلته د افغانانو له خوښې پرته د بل هېڅ زورواک او زبرځواک بدله نسخه نه چلېږي، هر څوک دې د تاریخ په هنداره کې یو ځل نور او بیا خپل ځان وګوري، بس خلاص.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاريخي درسونه او سر نا خلاصي عبرتونه

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اکتوبر) پر (۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (تلې) مياشتې له (۱۶)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د اکتوبر اوومه پر افغانستان د امريکا د پوځي يرغل اتلسم کال پوره شو. شوروي پوځ پوره نهه کاله دلته تېر کړل، خپل سرونه يې هم

وخوړل، خو افغانانو ته يې هم د سر او مال درانه زيانونه واړول، شوروړيانو سل مليارده ډالره زيان و زغمه، خو پر نهم کال لا مياشت بره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوې نه وه چې نورې يې خپلې پښې سپکې کړې، امريکايان زر ملیارده ډالره تاواني شول، خو تر اوسه لا د جګړې سر او بر لا معلوم نه دی.

د جګړې پر نهم کال د شوروي او د جګړې پر اتلسم کال د امريکايي پوځيانو تصوير يوډول ښکاري. زموږ دهېوادوالو د غم، درد او سياسي برخليک انځور هم يو شان برېښي، داسې ښکاري چې په دې جګړه کې ظالم او مظلوم دواړه بايلونکي دي، خو يو منافق ګټونکی هم لري: (جهاد افغانستان دفاع پاکستان)

د خواشينۍ خبره خو دا ده چې د افغانانو سرونه به څه وخت خلاصېږي؟ او له دې تاريخي درسونو به څه وخت ژور عبرت اخلي!؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو شېبې د کمال اتاتورک
د فکر تر څنګ

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اکتوبر) پر (۹)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (تلې) میاشتې له (۱۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

انکرې ته په دې خاطر لاړم چې د تورکانو د پلار (مصطفی کمال) مقبره وګورم، زیارت یې وکړم. د هغه مقبره پر یوه لویه غونډۍ واقع ده. هغه له دې ځایه د خپل ولس ژوند او پرمختګ څاري. غونډۍ هم

ښکلې او ښېرازه ده ، ښار هم ښکلی او ولس هم سوکاله دی. اتاتورک د تورکانو ملي اتل دی . کله چې مې د اتاتورک مقبره او تصویر ته کتل، نو د خپل اتل (غازي امان الله خان) او د هغه د ملت تصویر مې ذهن ته راته،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه وو ؟ او ځنکه شولو؟ زمونږ اتل چې کله ترکيې ته سفر درلود، نو

اتاتورک يې تود هرکلی وکړ او هغه يې د شرق د ويښتابه ستوری وباله. هو شرق ويښ شو، خو زمونږ ملت لا تر اوسه ويده او بدمرغه دی. هغه ملت چې خپل اتل په کاڼو ولي، برخليک به يې همدغسې وي. کمال اتاتورک او غازی امان الله خان دواړه د ملتپالنې ، خپلواکۍ او پرمختګ مخکښان او دواړه د يوه فکر سکني وروڼه وو ، چې يو يې په خپلو ارمانونو کې بريالی او بل يې په ډيرې نهيلۍ له خپل وطنه وتلو ته اړ شو.

های های وطنه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ورځ په جلال اباد کې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اکتوبر) پر (۱٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (تلې) میاشتې له (۲۲)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

سهار چای مو په خپل کور کې له حاجي صیب خان محمد باز منګل او له کابل څخه له نورو راغلم مېلمنو سره یو ځای وڅښه. وروسته د استاد ببرک میاخېل د مور بي بي فاتحې ته ورغلم. تر هغه وروسته د

ښاغلي معلم صیب عزیز د دوو زامنو د ودونو مبارکۍ ته لاړم. څو دقیقې وروسته د ننګرهار عامه کتابتون ته لاړم او یاد کتابتون ته مې یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسته کتابونه ډالۍ کړل، بیا د اطلاعاتو او کلتور ریاست ته لاړم، له ښاغلو شېرشاه همدرد او امرالله امید سره مو ښه فرهنګي بنډار وکړ، ما ورته د کتابتون لپاره کتابونه ډالۍ کړل او دوی هم خپل نوي چاپ کړي کتابونه را ولورول، ورپسې نصیر مومند کتابتون ته لاړم هلته مې یادکابتون وکوت ، خپل کتابونه مې ورته ډالۍ کړل او د کتابونو د چاپ پر اوسني

حالت مو هم بحث وکړ، ترهغه وروسته د شاعر پېچوال صاحب په بلنه د حصارک د پخواني ولسوال ښاغلي عبدالخالق معروف دېرې ته لاړو، هغه زموږ او له پېښور څخه د راغلو لیکوالو ښاغلو (ایاز فضلي داودزي او محمدشاه دلکش) او ټولو نورو ډېر عزت وکړ، وروسته مې داودزي

(c) ketabton.com: The Digital Library

صیب او دلکش صیب سره د (پېرزوينې يوټيوب) چينل لپاره اوږده ادبي مرکه وکړه. تر هغه وروسته مې له کابل څخه د يو شمېر راغلو مېلمنو

سره وکتل ، بيا د ښاغلو حاجي وحيدالله وليزي او انجنير فضل ربي وليزي مرحوم پلار فاتحې ته ورغلم. ماښام له کډوال صيب او جلالتماب

محمداسمعيل ارم پټيار صيب سره خپل کور ته راغلو او دلته له کابل څخه نورو راغلو مېلمنو سره ملګري شو. ښاغلي ماهرالله راسره ټوله ورځ ملګرى و، له ټولو هغو دوستانو څخه مننه چې نن ورځ يې له ما سره زحمت وګاله او زموږ قدرونه يې وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له تلې تر لړمه

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اکتوبر) پر (۳۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) مياشتې له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د تلې پر شپږمه د ولسمشرۍ ټاکنې تر سره شوې، موږ ويل څه د تلې مياشت ده، هر څه به په تله برابر وي، ان د يو نوماند ټاکنيزه نښه هم

تله وه. موږ فکر کاوه چې نوماندان او کمېسيون به هم له تلې سره لېوالتيا لري ؛ ټاکنې به ډېر ژر په همدې تله کې وتلي او هر څه چې په تله کې وي هغه به را ووځي.

خبره د تلې له پيل نه پای ته ورسېده خو تله لا معلومه نه شوه.

اوس نو خبره د لړم لومړۍ لسيزې ته ورسېده، اوس نو زموږ ټاکنې د لړم ترحم ته انتظار کاږي، چې څومره نېشونه پرې وهي؟ څومره يې چيچي؟ او څو ځايه يې چيچي؟اوس نو ډول ډول پاړوګران د ټاکنو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمپسیون خوا ته ګرځي راګرځي، لوی او واړه پاړوګر . ګورو چې د چا دم به اغېز وکړي؟

زه خو فکر کوم چې خبره لوی دمګر او پاړوګر کې ده، هغه چې کله یو دم واچوه، نو سم دلاسه به د یو کاندید د خوښې نتیجه را و وځي، ابۍ به مړه شي او تبه به یې وشلېږي ؛ نوماند به خپل لاسونه پورته کړي او کمپاینران به یې خپلې تورې وځلوي، خپل مقامونه به خوندي کړي او که دم سست و او د بل نوماند له غاړې هم لاړې را تاوې وې، نو سروکی به همغه تننی تننی وي، خو ځو لنډۍ او غاړې به پکې تازه کېږي. نورې خبرې هم ډېرې دي، خو اوس همدومره: شیخ فریده پټه خوله دې بهتري ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقیار د اسلامي ولسواکۍ یو سرغندوی

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اکتوبر) پر (۳۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

قاضي محمد حسن حقیار یو ژور دیني عالم، یو ښه لیکوال، یو ښه اسلامپال او یو زړور ملتپال افغان دی. حقیار د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د یوې داسې عادلانه ولسواکۍ او د رسنیو د ازادۍ چغې وهلې چې

اوسنیو تصنعي دیموکراتانو لا په هېواد کې د قدم وهلو جرات نه درلود. حقیار لومړی دیني عالم و چې په یوې ژورې تحلیلي علمي لیکنې کې یې د ښځې دا حق تثبیت کړ چې په یوه اسلامي ټولنه کې ان د جمهوري ریاست مقام ته د نوماندۍ حق لري. ده د طالب نظام له پلویتوب سره سره د هغه پر نیمګړتیاوو د نیوکو تر څنګ خپله فرهنګي مبارزه جاري وساتله او د رسنیو د ازادۍ لپاره یې خپل هوډ ټینګ وساته. د طالب نظام تر ړنګېدو وروسته یې لکه د ځیو نورو په شان ځان د اومغلنې او تصنعي ولسواکۍ ممثل او مخکښ و نه ګاڼه او نه یې په طالبانو پسې خوله خلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړه. د ده په خپل نظر د اشغال پر ضد يې قلمي او رسنيزه مبارزه وکړه او يوه ورځ يې زما په مخ کې د وخت ولسمشر (کرزي صيب) ته وويل چې زه د امريکايانو د حضور مخالف يم او د وتلو لپاره يې معقوله طرحه هم لرم. د حقيار سرېتوب او مليتوب هغه وخت هم ماته ښه څرګند شو چې د طالبانو د واکمنۍ پر مهال زما په ګډون د څو تنو ملتپالو فرهنګيانو د زندۍ کولو پلان جوړ شوی و، خو حقيار او ځينو طالب فرهګنيانو ماته احوال را ولېږه چې تر هغه پورې له پېښوره مه راځه چې څو موږ درته ويلي نه وي او يا دا خطر رفع شوی نه وي. حقيار له خولې مړاوی، خو له فکر او قلمه ډېر تېز او ژور ديني عالم او پوخ سياسي مبصر دی. ده په تېرو اتلسو کلونو کې د درباري غوړه مالانو، ستميانو، افغان ضد ډلو او نورو مضره سياسي حشراتو پر ضد خپل ملي رسالت په زړورتيا سره تر سره کړه. لکه څنګه چې حقيار د نورو خلکو له سياسي نظرياتو سره ځان ته د نظر د اختلاف حق ورکاوه، دغسې د ده له نظرياتو سره اختلاف هم د هر افغان حق دی، خو د ده د فزيکي امحا لپاره هر ډول هڅه د مقابل لوري د منطق پر کمزورۍ دلالت کوي او موږ دا د وحشت او رزالت يو ښکاره نښه ګڼو، حقيار اوس پر پښو تپي شوی دی، خدای به يې ژر جوړ کړي، خو د حق د لارې پالل يوازې د محمدحسن حقيار کار نه دی. دا د هر حقپالونکي رسالت دی. حقيار به بيا پر تلويزيون را څرګند شي، اختلاف به هم کوو، اتفاق به هم کوو، مناظره به هم کوو، مباحثه به هم وي، مشاجره به هم وي، مفاهمه، مشاعره او مقابله به هم وي، خو ماشې ته لاس وروړل به په کې نه وي او وژل به په کې نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چا په زمانه کې؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اکتوبر) پر (۳۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نه د شداد زمانه ده نه د نمرود، نه د فرعون زمانه ده نه د یزید، خو کوم وحشت او دهشت چې روان دی دا د ولسواکۍ او اسلامي جمهوریت په زمانه کې دی، دا د ملاواکۍ او اسلامي امارت په زمانه کې دی. یو پلو د نړۍ د مدنیت توغ رپیږي او بله خوا د اسلامي خلافت

بیرغ رپاند دی. یوه خوا د نړۍ د دویم نمبر مفکر د توصیف باران اوریږي او بله خوا د اسلامي نړۍ د دویم نمبر ملا ستاینې کېږي، خو د شعارونو په دې ګرم تنورکې بیا زما د وطن تنکي نرګس وربتېږي.

د نړۍ پر مخ به داسې څوک وي چې څو شېبې دې ترهېدلي تصویر ته په مسلسل ډول وګوري؟ څومره ترهېدلې هوسۍ ګوتې ده، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېرېدلې چې د خپل پلار تصوير ته نه ګوري، هغه وايي چې اوس به بل ډز کېږي، اوس به يې د پلار له سينې بله ګولۍ وځي، اوس به يو ځل بيا دا مه مه کوي، زړه به يې درزېږي، شونډې به يې رپېږي او سلګۍ به يې بندېږي.

دا دی زما د وطن د ژوند تصوير . پلار دې لاړ لورې ! خوکه څوک غواړي ستا د پلار د ژوند د وروستيو شېبو او سلګيو تصوير وګوري، نو ستا پر زړه دې لاس کېږدي، ستا سترګې دې ښېرته کړي، هلنه به هر څه وګوري . هو لوري ! کله چې دې د شپې نا وخته مور او نيا غېږ کې و نيولې د پلار د ژوند وروستۍ شېبې دې ورته ټکي په ټکي بيان کړه او همدا داستان بيا هغې نړۍ کې د خدای حضور ته هم په همدې بڼه تېر کړه.

ای د ايمان او وجدان خاوندانو ! هغه ملي بيرغ ته خو ګورئ کنه چې د شهيد مخې ته هسک دی؟ ای د دې وطن يو ارماني شهيده ! پر مخه دې ژړېږي ګلونه. . . . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

توره او هنر

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (نومبر) پر (۵)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۱٤)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

په دې ورځو کې د هندي سینما له لوري د پاني پت پر درېیم جنګ د جوړ شوي فلم کیسه ډېره ګرمه ده. دې فلم لا وار دمخه یو شمېر افغانان اندېښمن کړي هم دي. د اندېښنې خبره ځکه ده چې افغانانو توره او هنر یا هم جنګ او فرهنګ په موازي ډول پرمخ نه دي وړي؛ هنر او قلم مو تل تر تورې شاته پاتې دي. د پښتنو دتاریخ کومه تته رڼا چې راپاتې هغې کې هم د پردیو لیکوالو تله درنه ده. همدا خپله احمدشاه بابا به د بېلګې په توګه یادکړو. د بابا په باب تر ټولو مهم او تلحلیلي اثر په ختہ یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سک هندو (ډاکتر ګنډاسنګ) لیکلی دی. (ګل محمد مرغزي) په مثنوي فورم کې احمدشاهي شاهنامه لیکلې چې تاریخې لیکنې ته یو څه خام مواد برابرولی شي. په ټولیز ډول پښتنو لیکوالو د بابا د اتلولۍ حق نه دی ادا کړی. له نن څخه لس کاله وړاندې پاني پت ته په دې خاطر لاړم چې د بابا د معرکې ډګر په خپلو سترګو وګورم، خو مخکې تر دې چې د پاني پت د درییم جنګ ډګر ته لاړ شم د پاني پت د یو بل جنګ د ماتې خوړلي اتل (ابراهیم لودي) مزار ته لاړم. ابراهیم لودي د بابر له لاسه ماتې وخوړله او هغه هم د خپلو پښتنو د تنګنظرۍ او سادګۍ له امله چې د خپل مشر پر وړاندې یې د بابر پټ او ښکاره ملاتړ کړی و. د ابراهیم لودي د میړانې د یادولو لپاره څو سوه کاله وروسته یو انګریز د هغه د اتلولۍ مجسمه جوړه کړه او د هغه قبر ته څېرمه یې ودروله، خو پښتنو لا هم د ابراهیم لودي په باب تر دې دمه تفصیلي اثار و نه لیکل. د ابراهیم لودي مزار کې هغه ته تر دعا وروسته د پاني ډګر ته لاړم. هلته د (ام) د هغې ونې تر سیوري لاندې ودرېدلم چې د هغې پخوانۍ ام ونې پر ځای ایښودل شوې او را لویه شوې وه او بابا تر همدې ونې لاندې ولاړ و او د جنګ قومنده یې ورکوله. دلته په دې ځای کې د پاني پت د جنګ د دواړو لوریو جنګي تابلوګانې نصب شوي، خو غالب او مغلوب لوری په کې نه ښکاري، پر تابلوګانو سربېره د درې څلور مترو په اندازه یو څلی هم ولاړ دی، پر څلي لیکل شوي چې دا د مرهټه وو او احمدشاه ابدالي تر منځ د پاني پت د درییم جنګ ډګر دی. نور دا نه دي لیکل شوي چې دلته بریمن څوک دی او مغلوب څوک دی. هندوانو د زغم کلتور او تاریخي واقعیتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواړه مراعت کړي دي . استاد خالق رشيد ماته د دې جنګ اکثره برخې بيان کړې او ما بيا له نورو اثارو څخه هم ګټه پورته کړه او د پاني پت د دريیم جنګ کيسه مې په نسبي ډول په تفصيل سره په خپل يونليک کې بيان کړه. د يونليک نوم مې هم د بابا د شعر د يو نيم بيتي نيمه برخه (د ډيلي تخت هېرومه) شو. دا اثر چاپ شو، نو که ځوان نسل غواړي د پاني پت يا د عزت په دې جنګ کې د بابا له اتلولۍ يو څه نا څه خبر شي، نو دا او نور اثار دې ولولي. دا جنګ د نړۍ له داسې لويو جنګونو څخه و چې د قواو انډول په کې برابر نه و. د مرهټه وو د پوځيانو شمېر د افغانانو تر لښکرو نږدې اوه ځله زيات و، خو د بابا عقيده يې قوت، پوځي تدبير، زړورتيا او دښمن ته ښښنه او زغم د دې سبب شول چې د بابا په مشرۍ افغانان د (شيواجي) په مشرۍ د مرهټه وو لښکر ته ماتې ورکړي.

اوس سوال دلته دی هغه جنګ او وياړ چې موږ نږدې دوه نيم سوه کاله وړاندې د تورې په زور ګټلی و، دوه نيم سوه کال وروسته يې د هنر په زور ساتلای شو که نه؟ په خواشينۍ سره چې ځواب يې(نه) دی. ځکه چې موږ اوس هنر نه لرو، موږ لا اوس هم هنر ته د تکفير په سترګه ګورو، ليکوال او هنرمند ته ارزښت نه ورکوو، سينما خو د کفر معادل ګڼو، تلويزيون مو په زنځير تړلی و، نو خود به اوس پردي په خپل هنر زموږ خپله توره ببرته زموږ پر ضد کاروي. که د پاني پت د فلم ډايرکتر هر څومره هم په دې فلم کې له تاريخي انصاف څخه کار اخيستی وي بيا به هم د خپلې ټولنې د عامه افکارو او خپلو شخصي او ملي ګټو تر اغېز لاندې راغلی وی. اوس نو موږ پر يوه شکايتي قوم بدل شوي يو، د دې پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای چې خپله کار وکړو له هر چا شکایت کوو. مسله په شکایت نه حلیږي. هندوانو توره بایلوده، خو هنر یې باینلود، نن د هنر په زور پردئ توري په خپل نامه تماموي. موږ توره وګټله، خو هنر مو خپل نه کړ، نن توره هم لاړه او هنر هم، لوی خان خوشال خان خټک نږدې څلور سوه کاله وړاندې د پښتنو د تورې طالعې ته متوجه شوی او د هغې پر ځای یې د هنر انتخاب غوره بللی و:

که طالع او هنر دواړه راته کیږدئ

زه خوشال به په کې ونیسم هنر

نو راشئ شکایت مه کوئ د خپل یو بابا توره د خپل بل بابا د هنر په زور خوندي کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زحمت او ارادې انځور

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (نومبر) پر (۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (لړم) میاشتې له (۱۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

دا لاندې انځورونه او په هغو کې زرغونه فضا چې ګورئ دا په ښېوې ولسوالۍکې د دوو انسانانو دکار او ارادې برکت دی. دا دوه تنه نه افغانان وو او نه مسلمانان ؛ دواړه جاپانیان وو ، خو دواړه انسانان وو. ناکامورا او ملګري یې له نن څخه پنځه لس کاله وړاندې د دې سیمې ابادۍ ته ملا وتړله، په کمو

امکاناتو یې کار پیل کړ، خو په ډېر زحمت یې په لسګونو زره جریبه شاړه ځمکه اباده کړه. یو جاپاني په کې خپل ژوند قرباني کړ، خو دویم خپل همت باینلود او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه لاره یې تعقیب کړه. اوس په کې مرغۍ ، څاروي او انسانان ټول خوشاله دي. نن له خپلو ملګرو سره د ناکامورا په نوم دې جوړ شوي تفریحي پارک ته ورغلی وم. هلته مې ګڼ شمېر هېوادوال ولیدل چې دې پارک ته د تفریح لپاره راغلـــي وو ، د ننګرهـــار پوهنتـــون محصـــلین هـــم پـــه کـــې شـــامل وو،

له هغوی سره مو څو شېبې بنډار هم وکړ. دا تصویرونه ځکه خپروم چې دا جاپانیان هم پر هغې او هم پر دې دنیا د دعاګانو او ستاینو مستحق دي او بله دا چې زموږ ځوان پښت د دوی له خدمت او همت څخه ښه الهام واخلي. که څوک غواړي هېواد اباد کړي نو دغسې دې اباد کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سولې د لټې په هيله

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (نومبر) پر (۱۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) مياشتې له (۲۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د عقرب مياشتې پر اتلسمه نېټه، د يکشنبې پر ورځ مو په دوحه کې د طالبانو سياسي دفتر د مشرتابه هئيت او د بين الافغاني مذاکراتو د ټيم له مخکښو غړو سره وکتل. غونډه د ماسپښين پر دوو بجو پيل او د شپې

پر اتو بجو پای ته ورسېده. مورږ په پيل کې د طالبانو د پلاوي د مشر؛ ښاغلي (مولوي شهاب الدين دلاور) څخه هيله وکړه چې د سولې د ټول تېر شوي بهير ممکن جزيات مورږ سره شريک کړي او تر هغه وروسته به مورږ ورته خپل وړانديزونه او د هېوادوالو اندېښنې بيان کړو. هغوی په پوره جرات او صداقت سره څه چې په تېرو کلونو او څو مياشتو کې تېر شوي وو، مورږ سره شريک کړل، خو غونډه کې پر دې خبره اتفاق وشو؛ څرنګه چې اوس هم د مذاکراتو تسلسل ژوندی دی، ضرور نه ده چې ټول جزيات دې تر هغه پورې، چې پوره پاخه شوي نه وي او پوره نتيجه يې نه وي ورکړې، رسنيو سره شريک شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طالبانو د هئيت خبرې واضح او تر يوه حده هيله بښونکې وې. موږ ور سره خپلې او د مظلوم يا خاموش اکثريت انديښنې شريکې کړې، دوی په زغم ځواب راکړ، د نظام د اداني د استحکام، د حکومت د پاشنې او انقلابي بدلون د مخنيوي او تدريجي سمون او همدا رنګه د تېرو ترخو تجربو د نه تکرار په اړه په ډېرو برخوکې د نظرونو ورتوالی او نږدېوالی موجود و. ټاکل شوې دا خبرې دوه ورځې نورې هم دوام وکړي. طالبانو سره موږ يادونه وکړه چې تر دې غونډې وروسته به موږ د ښاغلي غني په مشرۍ له اوسني حکومت سره هم ګورو، د سولې په اړه به د هغوی له نظرونو او وروستيو پرمختياوو هم ځان خبروو، بيا به د دواړو نظرونو له نچوړ او نتيجې څخه ولس هم خبروو. خدای دې وکړي دا لړۍ او د نورو افغانانو هڅې له بهرنيانو سره د خبرو اترو تر څنګ بين الافغاني مذاکراتو ته هم لاره اواره کړي. د دې خبرو اترو جزيات مو په ليکلي بڼه ثبت کړي او همدارنګه له حکومت سره زموږ د احتمالي خبرو جزيات به هم ثبتوو او د دواړ لوريو له احتمالي موافقې سره سم به يې د رسنيو له لارې خپروو. خدای (ج) دې وکړي چې په پاتې دوه ورځنيو خبروکې موږ خپل ولس ته د طالبانو له خوا واضح او هيله بښونکي پيغامونه ولرو. د دې خبرې يادونه هم کوو چې موږ نه د کوم ګوند، ډلې، قوم او سمت په استازۍ راغلي يو او نه د چاکوم رسمي استازيتوب کوو او نه يې کولی شو، پر خپل ولس مو زړه درديږي، د درد هغه څړيکه مو تر دوی را رسولې، بيا به يې حکومت ته رسوو، خدای (ج) دې وکړي چې دواړه خواوې ولس ته يوه ښه هيله او ښه داډ ور وبښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سولې په هیله د خبرو دوام

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (نومبر) پر (۱۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۲۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نن مو بیا د طالبانو د اسلامي تحریک د بین الافغاني مذاکراتي ټیم له غړو سره خبرو دوام وکړ. غونډه د ماسپښین پر درې بجو پیل او د ماسخوتن پر اتو بجو پایته ورسېده. نن ټولو ملګرو په ښه جدیت سره د

طالبانو له هئیت سره د سولې د اوسني حالت، د ملکي تلفاتو د کمونې، د بهرنیو عسکرو تر وتلو مخکې او وروسته بین الافغاني مذاکراتو، له

(c) ketabton.com: The Digital Library

زندانیانو او ملکي وګړو سره د طالبانو د چلند، د هغوی د واکمنۍ په ساحه کې د تعلیمي او رغاونیزو چارو د ښه والي، د نجونو د تعلیم، د رسنیو د ازادۍ، د طالبانو تر واک لاندې سیمو کې د خلکو د تګ راتګ خوندیتوب، له سیمې او نړۍ سره د طالبانو راتلونکو مناسباتو، په اوس او راتلونکې مهال کې د ایران او پاکستان د هر ډول مداخلو د مخنیوي، د راتلونکي او اوسني نظام د محتواوو، د سیمې د هېوادونو د رول، د سولې لپاره نړیوالو تضمینونو، د طالبانو له تېرو چلندونو څخه د خلکو د اندېښنو، بیارغونې، اقتصادي پلانونو او نورو ګڼو مسایلو په باب، چې د اکثرو افغانانو په ذهن کې ګرځي، هر اړخیز جدي بحثونه وکړل. د طالبانو

هئیت هم هرې برخې ته په ترتیب سره توضیحات او ځوابونه ورکړل. د دوی له ځوابونو دا پته ولګېده چې طالبان اوس هغه پخواني طالبان نه دي؛ اوس د سیاست پر رموزونو او د حالاتو پر نزاکتونو پوره پوهېږي او هرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندېښنې ته يې څو متبادلې لارې سنجولې دي. د نن ورځې غونډه هم جدي وه هم معلوماتي، ان که د حکومت اوږپکي رسمي او نارسمي پلويان هم راغلي واى، له طالبانو سره به داسې جدي بحث ته نه واى وړاندې شوي. جزيات به يې وروسته هېوادوالو سره شريک شي. د غونډې په پاى کې زما او د ځينو نورو ملګرو له خواد طالبانو د هئيت غړو ته يو شمېر کتابونه هم ډالۍ شول. ټاکل شوې ده خبرې سبا هم دوام ورکړي، چې وروستۍ نتيجه او نچوړ به يې هېوادوالو سره شريک شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طالبان، بدلون او د سولې بهیر

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (نومبر) پر (۱۵)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۲٤)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د لړم میاشتې پر اولسمه نېټه مو له یو شمېر افغانانو سره قطر ته سفر وکړ. د سفر اصلي هدف سوله وه. د طالبانو د سیاسي دفتر او د بېلابېلو کمېسینونو د مشرتابه له اکثرو غوړ سره مو پنځه ورځې متواترې ډله

ییزې او انفرادي خبرې اترې وکړې. خبرې ګرمې، نرمې، خوږې او ترخې ټولې په کې تبادله شوې، د نظرونو اختلاف، تضاد، ټکر او اتفاق ټول په کې محسوس و. خو د خوند او پند خبره په کې دا وه چې دا هر څه په کې د دواړو غاړو له خوا په پوره منطق، زغم او درک سره تبادله شول. له دې خبرو موږ دا نتیجه واخیسته چې که څه هم د ډاکتر محمد اشرف غني په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرۍ د اوسني حکومت او د طالبانو د اسلامي تحریک د نظریاتو ترمنځ زیات واټن شته، خو دا واټن دومره هم نه دی چې هېڅ حل لاره و نه لري.

یو سړی هغه وخت عادلانه قضاوت کولی شي چې د طرفینو نظرونه په دقت واوري. طالبان چې اوس د منطق په کومه پوړۍ کې ولاړ دي او د خپل ثابت دریځ تر څنګ د زغم او منطق کومه تجربه شوې روحیه لري، له دې څخه باید اعظمي ګټه پورته شي، دلته حکومت هم باید له

هوايي دهلېزونو او شعاري دیموکراسۍ څخه د ځمکنیو واقیعیتونو درک ته راکښته شي، نو بیا دواړه لوري یو بل ښه درک کولای شي. زموږ د سفر یوه موخه هم دا وه چې د طرفینو د نه عملي کېدونکو غوښتنو کچه په نرمۍ او منطق سره راټیټه شي، چې دا کار په پای کې لوی تفاهم ته لاره اواروي. په قطر کې د طالبانو مشرتابه او ټولو غړو څخه مننه کوو چې هم یې زموږ ټولې خبرې په پوره زغم واورېدلې او هم یې له افغاني دود سره سم زموږ درنه مېلمه پالنه وکړه. د طالبانو مشرتابه په لسو هغو برخو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ ته لیکلي وضاحتونه راکړل چې زموږ د هېوادوالو د نني او سباني ژوند برخلیک ورسره تړلی دی. دا وضاحتونه به د یو خبري کنفرانس له لارې ولس سره شریک کړو. بیا به هڅه وکړو چې د حکومت له مشرتابه سره هم خبرې اترې وکړو او د خبرو دا لړۍ له نورو افغانانو سره تر هغه بریده وغځوو چې بین الافغاني مذاکراتو او لوی تفاهم ته لاره اواره کړي. د دې خبرې یادول هم ضروري ګڼو چې موږ د هېڅ په پلوۍ او د هېڅ په استازۍ دا خبرې نه دي پیل کړي، موږ افغانان یو او د نورو ټولو افغانانو په توګه مو دا حق خوندي دی چې د خپل هېواد د برخلیک په ټاکلو کې تر خپله وسه خپل مسولیت اداکړو. له طالبانو سره خبرو اترو موږ ته دا هیله پیداکړه؛ که غر هر څومره لوړ دی، خو پر سر یې لار شته. له طالبانو سره د خبرو جزیات موږ په لیکلي بڼه ثبت کړي دي چې پر خپل وخت به هېوادوالو سره شریک شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عبرت تجربې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (نومبر) پر (۱۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۲۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

پروني مخالفین نن سره پخلا دي، نني مخالفین به سبا سره پخلا وي، خو هغه تنکي ځوانان او هغه تازه ګلونه چې د دوی په مخالفت کې رژېدلي، نه به بیا را وګرځي او نه به بیا وغوړېږي ، نو راځئ د خپل ژوند

له دې لیدلو تجربو څخه عبرت واخلو، د جګړې د ټولو غاړو د پخلاینې لپاره هڅه وکړو، د جنګیالیو د هوسونو مخه ونیسو او که داکار نه شو کولای ، نو د جنګ د توجیه لپاره تصنعي دلایل و نه لټوو ؛ ځان غلی کړو ، که څه هم دا د کمزوري ایمان نښه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دلیل او منطق یو بل ستوری هم و نړېد

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (نومبر) پر (۲۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۲۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

په افغانستان کې د جګړې په څلوېښت کې ناورین کې وحید مژده د هغو لیکوالو او مبصرینو له جملې څخه و، چې هم یې فکر درلود او هم یې استقامت . په دې بهیر کې پر ده ډېر فشارونه راغلل، خو ده خپل هوډ باینلود، هغه د مادیاتو پر وړاندې هم خپل ضمیر کمزوری نه کړ او د

تصنعي ولسواکۍ په چاپېریال کې یې د غوړېدلیو پخوانیو جهادي جنګسالارانو پر وړاندې هم خپله قلمي مبارزه تر سره کړه. هغه د طالبانو په حاکمیت کې حکومتي دنده درلودله، خو د هغوی د نظام تر سقوط وروسته یې هېڅکله هم لکه د ځینو نورو په شان هغو پسې د غیبت خوله خلاصه نه کړه؛ خپل فکري استقامت یې وساته. هغه د پاخه قلم، درانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیت او ژور نظر خاوند و. په پوره منطق یې د مقابل لوري خبرې اورېدلې او ځوابولې. نن چې ظالمانو هغه شهید کړ، دا د دې مانا ور کوي چې لا هم دلته د استدلال په مقابل کې د توپک ژبه واکمنه ده. مژده یو اسلامپال او انساندوست افغان و. ډېر کلونه به تېر شي، خو دا وطن به د مژده غوندې لیکوال په خپله لمن کې و نه غوړوي.

نږدې شپږ میاشتې کېدې چې مژده صاحب مې زړه کې ګرځېده، شپږم حس مې راته یو ډول وسوسه پیدا کړې وه، ما ویل مژده صاحب به ژوندون تلویزیون کې مېلمه کړم، یوه اوږده مرکه به ورسره وکړو، پر ژوند باور نه شته، د مژده صیب نږدې دوست ؛ صدیقي صیب وویل چې زه یې ضرور راولم، تلویزیون کې به شورا هم وخورو، ګپ به هم ولګوو او مرکه به هم وکړو، ، خو د ګېنو مصروفیتونو له وجې تر نن ماښامه دا مرکه و نه شوه. کله چې ماښام نا وخته کور ته راغلم، پر مژده صیب له شوي بریده خبر شوم، ژر مې صدیقي صیب ته زنګ وواهه، ما ویل د مژده صیب احوال راکړه، هغه وویل نه یم خبر، ژر احوال درکوم، څو دقیقې وروسته یې په ژړغوني غږ په ټیلیفون کې وویل : مژده صیب مژده صیب ش ش شهید. . . . . نور نو ټیلیفون ګل شو.

مژده صیب لاړ، بیا نه راګرځي، قلم شهید، کتاب یتیم او یادښتونه په وینو رنګ پاتې شول.

ای وحیده، ای شهیده، ای د دې وطن د ارمانونو مژده! ته خو لاړې ته خو لاړې، اوس اصلي مقام ته ورسېدې، دلته خو دې ډېرې چغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووهلې، خو هېڅ دې غږ وانورېد. د خدای (ج) مخلوق ډېر په تنګ کړې، تر پایه دې قانع نه کړل، خو ګوره هلته چې د لوی خالق مخه کې ودرېدې، ټول حقایق ؛ ویلي او ناویلي ورته په زېر او زور بیان کړه:

شــهیدو تاســو نــه کــه هلتــه چــا پوښــتنه وکــړه
ورتــه بــه وایــې چــې وطــن کــې بهیــدلې اوښــکې

تا خو دلته هر وخت سپینې سپینې ویلې، لوی رب ته ووایه چې هلته په وطن کې له تا منکر او پر تا مین ټول زموږ د ماشومانو پر ستنو چړې را کاږي، هغوی چې ستا د دوښمنۍ توغ یې پورته کړی، له هغوی خو ګیله نه لرو، خو هغوی چې ستا په استازۍ جنګېږي د هغو د تهمت او ظلم توره تر ټولو تېره ده.

ای د وطن د ارمانونو مستدلل شهیده، خپل رب ته هر څه ووایه، د ټول وطن د سویو اسوېلو پیغام ورته ورسوه او له هغه ځایه موږ ته د سوکالۍ او تسکین یو مژده او یو زېری را ولېږه، ای وحیده، ای مژده او ای شهیده. .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اتل اوښکې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (دسمبر) پر (٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لیندۍ) میاشتې له (۱۳)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

زما لپاره نن ورځ اتل هغه څوک دی چې دا وران وطن را زرغون کړي، د ورانۍ مخه ونیسي او د ابادۍ مثالونه پرېږدي. څو کاله مخکې مې همداسې یو اتل (ناکامورا)په ننګرهار کې وموند. ده په کمو امکاناتو

د کونړ له ژېړي بابا څخه بیا د ښېوې ولسوالۍ تر وروستیو څنډو؛ ګمبیري دښتې پورې (۳۷) کیلو متره کانال کیندلی دی. (مروارید) کانال نوم یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور کړی دی. دې کانال په لسګونو زره هکتاره شاړه ځمکه خړوب کړې ده او پر دې سربېره یې د یو لوی تفریحي پارک تر څنګ بېلابېل فارمونه او مثمر باغونه هم جوړ کړي دي. ده سره یو بل جاپانی هم ملګری و چې وار له مخه یې د دې وطن د ابادۍ لپاره سر قربان کړی و. موږ و پتیېله چې د دې ژوندي او قرباني شوي جاپاني قدردانی وکړو. زه، زما مېرمن (ارین یون)، د ملي تحریک غړي، د ښېوې ولسوالۍ سپینږیري او ځوانان ؛ نـــږدې درې ســـــوه تنـــه ســــره راټــــول شــــولو، د

دې ژوندي انجنیر قدردانی مو وکړ او د مړي کورنۍ سره مو خواخوږي څرګنده کړه. جاپاني انجنیر ته مو ستاینلیک ور کړ او لونګۍ مو ور په سر کړه، بیا مو خبرو ته راوغوښت مخکې تر دې چې خبرې پیل کړي له سترګو یې اوښکې راغلې، سخت یې وژړل، کله چې یې سلګۍ لږ شان غلې شوې، نو په ګوډه ماته خو خوږه پښتو یې وویل چې ما فکر نه کاوه چې افغانان دې ماته دومره مینه راکړي او ما دې دومره و نازوي. ستاسو دې کور ودان وي . بیا یې د متوفی ملګري خاطرې یادې کړې او ویې ویل چې زه د هغه د ارمانونو د پوره کولو لپاره د هغه لاره تعقیبوم. فضا ډېره

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوړه او احساساتي وه. همدا شېبه چې زه د دې انجنیر تر ټپي کېدو او بیا سملاسي له مرګه خبر شوم، نو په سترګو کې مې اوښکې راغلې، هغه صحنه او هغه شېبه را یاده شوه، د جاپاني اوښکې د احساس، خوشالۍ او سرلوړۍ اوښکې وې، خو زما اوښکې د غم، خجالتۍ او سر ټیټۍ اوښکې دي، هغه د داسې یو ملت غړی و چې له لرې واټنه دلته د خدمت لپاره راغلی و او زه بیا د داسې یو ملت غړی یم چې خپل خدمتګاران وژني او بادران په سر ګرځوي. هغه بل جاپاني انجنیر دا هوډ درلود چې څه وخت وروسته مسلمان شي، خو بل مسلمان تر اسلامیت وړاندې وواژه او دې بل ته چې افتخاري افغاني تابعیت ورکړ شو، دی هم چا افغانیت ته پرې نښود، د خپل ملت پر حال مو ډېر افسوس په کار دی.

یا ربه ته رحمان او ته رحیم یې، ستا د جنت او نعمتونو لمن هم لایتناهي ده، ته خو دغو دواړو جاپانیانو ته مغفرت او جنت نصیب کړې او موږ درڅخه دا هیله هم کوو چې پر هغې نړۍ مو ستا له دې دوو ښاغلو بنده ګانو سره زموږ د لیدو نصیب وکړې چې موږ یې د خپل سوي لوي وطن د ابادۍ په خاطر لاسونه ښکل کړو او د خپل ملت د جاهلو وګړو له خوا له دوی سره د شوي چلند له امله له دوی څخه بښنه وغواړو.

یا ربه نور رحم. . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناکامورا لاړ

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (دسمبر) پر (٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لیندۍ) میاشتې له (۱۳)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ډاکټر ناکامورا لاړ هغه بیا نه راګرځي، هغه له افغانستانه مرور شو، هغه له هر افغانه مرور شو، هغه په نوم له هر انسانه مرور شو، هغه د جنت په هیله دلته د چا کورونه نه رنګول، هغه دلته باغونو ته اور نه ورته کاوه، هغه د ځمکې پر مخ د جنت نښې کرلې، هغه ونې کرلې، هغه مېوې کرلې، هغه بوټي کرل، هغه ګلان کرل، هغه د هوا مرغیو ته اوبه پیدا کړې، هغه انسانانو ته مېوې پیدا کړې، هغه د ځمکې پر مخ د جنت مېوه وکرله؛ هغه انځر وکرل، هغه زیتون وکرل، هغه د انسانیت لپاره هر څه وکړل، خو دوه پنځه ییزو وګړو نن د هغه عوض په ګولیو ورکړ. نور نو ناکامورا نه شته، نور به نو هلته دا شنې ونې مړاوې شي، نور به نو هلته ګلان وا رژېږي، نور به هلته سترې هوایي مرغان دمه نه کوي، نور به هلته د ځالې لپاره ونه پاتې نه شي، نور به هلته څارویو ته شنه کبله پاتې نه شي، نور به هلته سترې ځوانان مېلې و نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي، هر څه به بیا سپېره شي، هر څه به بیا وربېل شي، هر څه به لوټ شي او هر څه به د څو داړونکو تر منځ تقسیم شي، نه به په ملاکې د دې وس وي، نه به طالب کې، نه به مجاهد کې د دې توان وي او نه به په ملحد کې، نه به په جاهل کې د دې متره وي او نه به هم په مفکر کې چې دا شنه باغونه همداسې زرغون وساتي او یا د ډاکتر ناکامورا پاتې هیلې پسې تعقیب کړي. بس یو کمېسیون به وټاکل شي چې څېړنه وکړي، دا څېړنه به لا بشړه شوې نه وي چې بله بده پېښنه به وشي، د نظام چارواکي او مخالفین به بیا په هغې کې مصروف شي او دا لړۍ به همداسې دوام ومومي.

زه خو اوس داسې یو حالت کې یم چې د حکومت له موافقینو او مخالفینو، مجاهدینو او ملحدینو، طالبانو او ټامیانو یوه څخه هم د خیر هیله نه شم لرلای، خو د خدای ج له حکم سره سم هر ژوندی موجود د مرګ مزه څکي، ازار او دعا یې قبلېږي، نو اوس له ژوندیو وګړو پرته له ټولو ژوندیو موجوداتو، که هغه ونې دي که بوټي، مرغان دي، که کبان، څاروي دي که نور موجودات، چې په یو نه یو ډول د ناکامورا د لاس ګټه ورته رسېدلې ده، هیله ورڅخه کوم چې خپل رب ته د تعظیم سرونه ټیټ کړي، ورته ووایي چې یا ربه! زموږ ناکامورا ته مغفرت نصیب کړې او که غواړې موږ خوشاله او ژوندي پاتې شو، نو موږ ته همداسې یو بل ناکامورا را نصیب کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا موږ ډېر چټک نه یو!؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (دسمبر) پر (۲۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لیندۍ) میاشتې له (۳۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

که څه وایو په یو څپېړې سل مخه خوړېږي او که څه نه وایو نو غاړه مو بندېږي.

د تلې پر شپږمه د ولسمشرۍ ټاکنې تر سره شوې، دا دی د مرغومي شپږمه را نږدې کېږي، خو تر اوسه لا لومړۍ نتیجه څرګنده نه ده ؛ نږدې (۹۰) ورځې وخت تېر شو، خو د مشورې سر لا معلوم نه دی. د ټاکنو

پر لومړۍ ورځ نږدې یو لک ټاکنیزو مامورینو او نږدې یو لک ناظرینو او مشاهدینو په ووټ شمېرنه کې برخه واخیسته، دوه میاشتې پر چاڼ تېرې شوې، خو بیا وویل شول چې اته لس لکه رایې به پاکې وي! شمېرنه او ناندرۍ بیا پیل شوې، خو بیا هم نتیجه بې نتیجې ده. تر ټاکنو وروسته نږدې یو لک کسانو(تکراري ضریب) په مستقیم او نامستقیم ډول پر رایې شمېرنې تېر کړل، خو بیا هم نتیجه مبهمه ده. ټول ټال درې لکو تنو د اته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لس لکو رایو په شمېرنه کې برخه واخیسته، یانې لږ ترلږه هرو درېو تنو د شپږو رایو په شمېرنه کې ونډه لرلې ده، خو بیا هم نتیجه بې نتیجې ده.

که یوازې د ټاکنو ورځنې مامورین د وخت په ضریب کې ضرب کړو، نو نږدې سل زرو تنو په شمېرنه کې ګډون کړی، یانې یو تن په نږدې نوي ورځو کې اتلس رایې شمېرلې دي. که دا ټولې رایې یوازې یو تن شمېرلې وای نو په یوه دقیقه کې ورته په اوسط ډول(۲۷) رایې ور رسېږي. په داسې حال کې چې په یوه دقیقه کې یو تن کولای شي سل زرګیز نوټونه وشمېري، خو بیا هم نتیجه ګونګه ده.

که د دې رایو شمېرنه د کمپیوټر په واسطه تر سره شوې وای، نو تر نیم ساعت زیات وخت یې نه نیوه.

پر کومه ورځ چې دلته ټاکنې وشوې تر هغه وروسته بیا تر دې دمه د نړۍ په پنځو هېوادونو کې د ولسمشرۍ ټاکنې وشوې، د (۲٤) ساعتونو په بهیر کې یې نتیجه معلومه شوه، خو دلته یې په (۱۰۸۰) ساعتونو کې د مړي او ژوندي حساب معلوم نه دی. دا خو لا د لومړیو شمېرنو نیجې دي چې وروستۍ به یې څومره وخت نیسي؟

اوس نو تاسو وویاست چې مونږ د زمانې تر سرعت څو ځله زیات چټک نه یو؟ نو په ټاکنو کې چې دومره ګړندي یو په نورو چارو کې به مو څه حال وي!؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نازک اکثریت څه ته وايي؟

د ټاکنو نتیجه د ګړنګ پر غاړه

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (دسمبر) پر (۲۲)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (مرغومي) میاشتې له لومړۍ نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نازک اکثریت دېته وايي چې په ډېر کم بدلون سره خپل ثبات له لاسه ورکړي او له اکثریت څخه د لوړ یا مخکښ اقلیت کچې ته راټیټ شي.

د ټاکنو کمېسیون د اعلان له مخې ډاکتر غني د ولسمشرۍ په دې ټاکنو کې له (۱،۸۲٤،٤۰۱) څخه (۹،۲۳،۸٦۸) رایې ګټلي چې د دوی د محاسبې له مخې د ټولو فلتر شویو رایو (۵۰،٦٤) سلنه جوړوي، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې مانا چې يوازې (۱۱،٦٦٨) رايو ډاکتر غني د ګټنې پوړۍ ته رسولی دی.

دا په داسې حال کې ده چې نږدې (درې سوه زره) رايې، چې د ټولو رايو (۱٦،٤٤) سلنه جوړوي د مخالفو نوماندانو تر اعتراض لاندې دي او هم د (۲۷) ولايتونو د رايو د بيا شمېرنې غوښتنه کوي. اوس نو د هدف توپ د ټاکنيزو شکايتونو د انصاف په ډګر کې پروت دی. د ټاکنو کمېسيون د مسوليت بار له خپلو اوږو لرې کړ او هر څه يې د شکايتونو کمېسيون غاړې ته ور واچول. اوس که د شکايتونو کمېسيون همدا نتيجه کټ مټ او يا هم د اوو اتو زرو رايو په تغير سره تائيد کړي، نو غني به په لومړي پړاو کې د منتخب جمهور رييس په توګه د پنځو کلونو لپاره خپل کار ته دوام ورکړي او که چېرې د ټولو رايو له جملې څخه د ډاکتر غني د (۱۱،٦٦٨) په ګډون له (۱۵–۲۰) زره رايې راکمې شي، نو ټاکنې دويم پړاو ته ځي، ځکه چې په دې رايو کې به د مخالفو کانديدانو رايې هم يو څه ناڅه کمېږي، خو ډېرې به د ډاکتر غني وي، هر څومره چې د رايې کمولو کچه پورته کېږي، د غني د رايو چټ راټيټېږي او که چېرې تر اعتراض لاندې درې سوه زره راکمې شي، نو معادله بېخي د غني په زيان تمامېږي چې احتمال يې کم دی. که چېرې د شکايتونو کمېسيون د اعلان شويو رايو د کمولو لپاره هېڅ اقدام و نه کړي او يوازې د (۲۷) ولايتونو د رايو د بيا شمېرنې امر وکړي، نو په دې حالت کې هم ټاکنې په اتومات ډول دويم پړاو ته ځي، ان که يوازې د څلورو لويو ولايتونو رايې هم بيا وشمېري بيا به هم ټاکنې دويم پړاو ته لاړې شي. په دې حالت کې د رايو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسنی چټ کېدی شي د توقع خلاف ډېر راتيټ شي، ځکه چې اوس هم داسې فکر کېږي چې په معيار برابرې رايې دومره نه دي چې د ټاکنو کمېسيون اعلان کړي، د درملوک کمپنی له تخنيکي کارکوونکو څخه داسې ګونګسی خپور شوی چې يوازې (۱۲) سوه زره رايې د دې کمپنی له تخنيکي معيارونو سره سمون خوري.

د جمهور رييس غني د حاکميت په اوج کې خو توقع دا وه، لکه څنګه چې يې کمپاينرانو او فيسبوکيانو ادعا کوله په غوڅ اکثريت به ټاکنې ګټي، خو هغسې و نه شول. په داسې يو حالت کې چې د چا مخالفين هم په سلو مرضونو ککړ وي او زر نورې کمزورۍ هم ولري، نو له واکمن جمهور رييس څخه هيله کېږي چې لږ تر لږه د ټولو رايو له (۶۰–۸۰) سلنې رايې راخپلې کړي، خو دا چې داسې و نه شول، دلته ضرور ګنې نيمګړتياوې وې چې ما د يو افغان په توګه ورته پر خپل وخت نغوتې کړې دي.

يو څوک چې د نږدې پنځه لکه وسلوال پوځ اعلی سر قوماندان وي، نږدې دوه مليونه ملکي مامورين او د هغو په مليونونو اړوندان ولري او اټکل يو مليون اصلي او جعلي فيسبوکي اکاونټونه يې هم پر تبليغ مصروف وي او د نړۍ په کچه يې په ټاکنو کې هم تر ټولو زيات مالي لګښت کړی وي. له دولتي زور او ځواک څخه يې هم کار اخيستی وي، د تغير، تبديل، تطميع، ګومارنې، ګواښ او تهديد عنصر يې هم کارولی وي، نو بيا يې رايې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دومره شي چې هره شېبه يې خطر تهديد کړي، دا حالت په حقيقت کې دې ډول نوماند ته د سختې خواشينۍ وړ دی.

که غني په لومړي پړاو کې په ډېر جګو رايو راغلی وای، نو د شکاياتو کمېسيون ته به ډېره سخته وه چې د هغه د رايو سقف په اسانۍ سره راکم کړي او که هغوی هم د هغه جګې رايې تائيد کړې وای، نو د يوه غښتلي حکومت د جوړولو چانس زياتېده او د دې ترڅنګ حکومت د ولس د رښتيني استازي په توګه د طالبانو پر وړاندې د سولې په خبرو کې قوي دريځ خپلولای شو. خو که غني په اوسنيو رايو بريالی هم وګڼل شي، جمهور رييس به وي، خو د مشروعيت کچه به يې د نړۍ د ټاکنو په تاريخ کې تر ټولو ټيټه کچه وي، اوس غني د هېواد د ټول نفوس په کچه (۲،٦۳) سلنه، د راجستر شويو رايو (۹،٤۲) او د کارول شويو رايو (٦٤،۵۰) سلنه ګټلې ده. دا نو د مشروعيت هغه ټيټ حالت دی چې تر اوسه لا د هېڅ هېواد ټاکنو نه دی تجربه کړی.

د ټاکنو اوسنی څرنګوالی يوازې د غني ګناه نه ده، په دې کې ټول هغه کورني او بهرني عناصر لاس لري، چې نه غواړي په چې افغانستان کې يو باثباته او مسول حکومت رامنځته شي، د غني مشکل دا دی چې پر ځان او قدرت تر حده زيات مين دی، خو نيت او اراده يې د افغانستان لپاره صفا دي، ټولنيز چلند يې د زغم وړ نه دی، خپلو نيمګړتياوو او د هغو درملنې ته پام نه کوي، درباري غوړه مالانو د ده د ضعف دا ټکی ښه درک کړی، هېڅکله ده ته داسې خبره نه کوي چې د ده وچولی پرې تريو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي او دی هم د هیڅ سالم انتقاد د زغم وس نه لري، که څه هم هغه د ده په ګټه وي. د ساري په توګه، ما تر ټاکنو وړاندې د لیکلي او ویډیویي پیغام له لارې ورته وویل چې په ټاکنو کې د ښځو عکس اخیستل باید جبري نه شي او د ټاکنیزو کمېسیونونو دا پرېکړه له اساسي او شرعي قوانینو سره ټکر لري، خو ده او ټیم یې پرې سر و نه ګراوه. نږدې لس سلنه رایه یې یوازې په همدغه یوه برخه کې راکمه شوه. اوس یې نو غني د ګړنګ پر غاړه ودرولی، یا به د شکایتونو کمېسیون او بهرنیانو نامشروع غوښتنې مني او یا به په یوه عادي اشاره ټاکنې دویم پړاو ته ځي، که همدا (٥٠،٦٤) سلنې رایې هم د نهایي رایو په توګه ومنل شي، نو دا به هم غني ته په ډېره لوړه بیه تمامې شي. دا به هم د یو نا معقول او نامشروع فشار او امتیاز نتیجه وي، حکومت به بیا ائتلافي بڼه خپلوي، البته نوم به یې ائتلافي نه وي، خو محتوا به یې همدا ائتلافي وي، پنځه کاله به بیا د تېر په څېر پر ناندریو تېر شي، د سولې په خبرو کې به هم قوي موقف و نه لري، جنګ به نور هم پسې ګرم شي، اقتصاد به کمزوری او ناخوالې به لاپسې زیاتې شي. اوس خو لا د شرم خبره داده چې درباري غوړه مالان پر دې رایو هم شکر کاږي او یو بل ته مبارکي ورکوي چې سخته توره یې کړې ده. غني ته خو اوس په کار دي، مخکې تر دې چې د حکومت مخالفینو سره حساب او کتاب وکړي، اول ټول هغه کمپاینران راوغواړي چې ده ته یې غلط راپور او تلقین ورکړی و او ورته یې ویلي وو چې ته په غوڅ اکثریت په اول رونډ کې ګټونکی یې. اوس زموږ وړاندیز دا دی چې که د کورنیو او بهرنیو فشارونو په وجه اوسنی (٥٠،٦٤) رایې په دې شرط د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهايي رايو په توګه منل کېږي چې بيا به يو ګډوله، ائتلافي او مزخرف حکومت جوړېږي، نو ښه لاره دا ده چې غني دې ډول نامشروع او مضرې معاملې ته د تېر په څېر غاړه کېښږدي. په دې برخه کې ضرور نه ده چې درباري غوړه مالان بيا غوړ، خو مضر دلايل وشمېري، تر يو نوي او بيا ټول مضر حکومته دا اوسنی ګډوله او نيم مضر حکومت هم ښه دی. ټاکنې دې دويم پړاو ته لاړې شي او همزمان دې ورسره د سولې بهير هم تعقيب شي، خو ګډوله او مشارکتي حکومت دې نه جوړېږي، نوي کال کې دې رښې ټاکنې وشي او يو قوي منتخب حکومت دې بيا د ولس په استازی له وسلوالو طالبانو او نورو مخالفينو سره خبرې اترې پيل کړي. که غني په جګو رايو راغی، نو په جګو سترګو به د ولس د منتخب ولسمشر په توګه طالبانو سره خبرې وکړي او که بل چا په حقيقي رايو وګټله، نو هغه هم ورته حق لري، خو که داسې يو حالت رامنځته شو، غني ته په کار دي چې تر هر څه وړاندې د خپلو درباري غوړه مالانو، خيالي فيسبوکيانو، ټاميانو، خياطانو او مفسدو دولتي مامورينو، تاليځتو مشاورينو او نورو ابن الوقت او ابن المقام زامنو غم وخوري، که نه نو لا به يې له ستونزو سره مخامخ کړي، اوس خو د ګړنګ پرغاړه دی، بيا به تر ګړنګه لاندې پروت وي او هېڅ درباري غوړه مال به يې د راجګولو جرات هم نه کوي. غني که هر څومره نيمګړتياوې ولري، تر مقابل لوري افغانستان ته په ډېر زيان نه تمامېږي، نيت او اراده يې ښه دي، د عمل سمون يې په کار دی، خو د مقابل لوري د برياليتوب په حالت کې اوسنی بحران لاپسې ژورېږي او لا پسې غځېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملت د ملاریا او محرقې ترمنځ (م. م. م)

دا لیکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (دســمبر) پــر (۲٦)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل)کال د (مرغومي) میاشتې له (٥)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د بن کنفرانس د ظالمانه پرېکړو له امله، افغانستان پر یوې مضرې سیاسي ناروغۍ اخته شو، دې ناروغۍ د یوې سیاسي ملاریا بڼه غوره کړه چې نږدې (١٤) کاله یې د ملت وجود ولړزاوه. پر (۲۰۱٤م) کال د ولسمشرۍ په ټاکنو کې د ډاکتر اشرف غني احمدزي بریا ته د خلکو هیله

وه چې دې سیاسي ملاریا ته به پوره دوز درمل برابر کړي او ملت به له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي اوږدې تبې وژغوري، خو په خواشينۍ سره چې داسې ونه شول، د تبې تاو لږ کم شو، لړزې يو څه کمې شوې، خو ملاريا بيا هم دوام وکړ. ډاکتران وايي چې که د ملاريا ناروغۍ لپاره د درملو پوره دوز ونه خوړل شي، نو (۱۸) ورځې وروسته بېرته راګرځي او ناروغ له پښو غورځوي. د اشرف غني په ګډوله واکمنۍ کې بيا هم ملاريا دوام وکړ او دا دی اوس تر (۱۸) کلونو وروسته هم دوام مومي. اوس پوښتنه دا ده چې ملت همدا ملاريا وزغمي او که نه ځان تر دې يو بلې خطرناکې ناروغۍ (محرقې) ته تيار کړي؟؟ په وروستيو ټاکنو کې د اشرف غني د برياليتوب په حالت کې کېدی شي، دا ناروغۍ همداسې دوام وکړي او يا به يې د شدت کچه يو څه راکمه شي، پرمختيايي او رغاونيزې پروژې به لږ تر لږه روانې وي، جنګ به هم روان وي، خو د پرمختګ څرکونه به هم ليدل کېږي، د حکومت او نظام اډانه به کمزورې وي، خو جوړښت او اسکليټ به يې جوړ وي، له افغاني کلتور او ټولنيزو ارزښتونو لرې کسان به حکومت کې زيات واکمن وي، خو د افغان ضد ډلو او اشخاصو اغېز به کم وي. جنګسالاران به تر اوسني حالته يو څه نور هم کمزوري شي، خو په بشپړ ډول به له منځه لاړ نه شي؛ د شکل په تغير به حکومت کې وي، خو محوري نقش به ونه لري، همدا اوس هم د غني ښي او کيڼ لاس د همدې جنګسالارانو مستقيم او نامستقيم استازيتوب کوي، مفکر صيب هم ورته کله کله مشروعيت ورکوي او وايي چې ((د مسعود او مزاري لارويان راسره دي)): مفکر+مسعود+ مزاري (م. م. م). نو که دا ترکيب د ده په وينا رښتيا هم په حکومت کې حضور ولري، نو بيا خو رښتيا هم د يوه سوچه، ملي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدمتګار حکومت هیلې رژېدلی شي، خو دې ته ورته یو ترکیب کې به بیا هم جنګسالاران محوري رول و نه لري؛ د محور پر مدار به راڅرخي؛ محور به ډاکتر غني او د هغه فکر وي. دا حالت یو ایډیال حالت نه دی، خو تر بل بدتر حالت یې بیا هم د زیان کچه کمه ده. زموږ ملت بدمرغه دی. د غني مخالف ټاکنیز ټیم چې کومه بنه خپله کړې ده، هغه بیا تر دې هم خطرناک حالت دی. د دې ټیم مرکزي هسته د جنګې تنظیمونو او جګړه مارو افکارو تمثیل کوي. د داسې یو ټیم د بریالیتوب په حالت کې جنګسالاران او افغان ضد ډلې په واقعي مانا واک ته رسېږي، البته یو شمېر ولسي او اغېزناکې څېرې او نور با نفوذه اشخاص چې د غني له حکومته خفه شوي وو، ثبات او همپالنې سره یوځای شوي، هغوی د پرېکړو په محوریت کې واقع نه دي، خو په مدار کې دي. د دې ټیم د بریالیتوب په حالت کې به جنګ لا ګرمېږي، فساد به لا زیاتېږي، ملي وحدت او ملي هویت ته به نور هم زیان رسېږي، د دولت اډانه به پاشل کېږي او ملت به د ناروغۍ یو بل پړاو (محرقې) ته داخلېږي، چې هغه تر ملاریا هم خطرناک حالت دی. اوس باید ملت له ډېر تدبیر څخه کار واخلي، لومړی له بدتر حالت څخه بد حالت غوره کړي او بیا له بدحالت څخه د ښه حالت لپاره هڅه وکړي. په دې مانا چې که ټاکنې په لومړی پړاو کې نتیجه ورکړي، نو دا د اوسني حالت دوام دی. دا حالت د ټاکنو دویم پړاو ته تر تګ کم خطرناک دی، خو که د لومړي پړاو پر ټاکنو سیاسي معامله کېږي، دا هم بدتر حالت دی. که د دویم پړاو د ټاکنو مانا سیاسي معاملې ته لاره خلاصول وي او د ملت رایو ته مراجعه په کې مطرح نه وي، دا نو بیا ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدتر حالت دی. د ټولو خبرو لنډیز دا دی چې ملت په ښه حالت کې نه دی، د بېلابېلو کورنیو او بهرنیو عناصرو له خوا کوښښ کېږي چې هېواد تر اوسني نسبي باثباته حالته خراب حالت ته ور داخل شي. له ملاریا څخه محرقې ته او له محرقې څخه دماغي ملاریا ته ور روان یو، ملت باید په تدبیر سره دې ټولو حالاتو ته متوجه شي او مخه یې ونیسي. ښه حالت خو دا دی چې ټول سولې او ثبات ته کار وکړو او که سوله ډېر زماني واټن غواړي او تر ټاکنو پرته بله لار نه وي، نو بیا خو ملاریا تر محرقې او دماغي ملاریا غوره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه یادونه او یوه مننه

دا لیکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (دســمبر) پــر (۲٦)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل) کال د (مرغومي) میاشتې له (۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

هر سړی په خپل زړه کې خپل خپل ارمانونه لري. زما له ګڼو هېوادنیو ارمانونو څخه یو څو ارمانونه دا وو چې خدای(ج) دې داسې وخت راولي چــې افغــانۍ پــر کلــدارې لــوړه وي، د افغانســتان ســړکونه تــر

پاکستان ښکلي وي، زموږ اردو او پولیس تر پاکستان باسلیقه وي، زموږ کورونه تر هغوی ښایسته او کرایې یې لوړې وي او بیا داسې یو وخت هم راشي چې پنجابیان او د هغو پلویان دلته کډوال شي او دلته ورته کورونه په کرایه ورکړل شي چې دوی د کډوالۍ له ژونده خبر شي. ځینې ارمانونه پوره شوي او ځینې د پوره کېدو په حال کې دي. اوس چې د ننګرهار،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوست او پکتیا ولایتونو والیانو ښاغلي (شاه محمود میاخېل، محمد حلیم فدايي او شمیم خان کټوازی) د خپلې ملي کرنسۍ د دودولو او پاکستانۍ کلدارې د بندولو کومه ملي مبارزه پیل کړې، دا نو بیا بېل خوند لري. دا د ډېر شرم خبره ده چې د هر غیرتي افغان په جیب کې د جناح عکس پروت وي. افغانۍ نه یوازې زموږ ملي کرنسي ده، بلکې زموږ ملي هویت هم دی. یاد والي صاحبان او په ټوله کې حکومت او ولس به په لومړیو کې له یو لړ ستونزو سره مخ وي، خو دا ستونزې د هغه نعمتونو او خوند په اندول ډېرې کمې دي چې په ګانده کې به زموږ ولس او هېواد ورڅخه برخمن وي. د دې والیانو ملاتړ باید وشي، مننه ترې وشي، کور ودانی ورته وویل شي او د دې ترڅنګ، د کونړ، نورستان، لغمان، لوګر، پکتیکا، زابل، غزني، میدان وردګو، کندهار، هلمند، فراه، نیمروز او نورو ولایتونو له والیانو او حکومتي چارواکو څخه هم هیله کوو چې دا مبارزه لاپسې ګرمه کړي او په ټول هېواد کې د کلدارې، تومنو او نورو پردیو کرنسیو ټغر ورټول کړي. د خپل حاکمیت او خپل هویت د لا پراخېدا او لا ځلا په هیله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بې پیره لپاره لا مذهبه په کار دی

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (جنوری) پر (۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (مرغومي) میاشتې له (۱۳)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نورو مذهب د ځان لپاره وسیله کړی او موږ بیا د مذهب سونتوکي کرځېدلي یو.

د ایران او پاکستان استخباراتي سازمانونه په سیمه کې هغه دوه خونړی اداري دي، چې مذهب یې د خپلې پراختیا غوښتنې لپاره د اساسي وسیلې په توګه کارولی دی. ایراني چارواکي په منځني ختیځ،

منځنۍ اسیا، افغانستان او تر بالکان پورې د مذهب تر چتر لاندې، پان ایرانیزم تعقیبوي او پاکستان بیا د همدې وسیلې له لارې افغانان د اور په بټۍ کې وریت کړل. افغانان هم د چا مخلوق دی، درد لري، ازار لري او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ازار لمبې به یوه ورځ د ظالم تر ګرېوانه رسي . خدای پاک په بشري ټولنه کې د سر لپاسه سر پیداکړی دی، نن مو د قاسم سلیماني په وژنه کې عملا" دا تصویر ولید، هغه چې د نورو لاسونه غوځول، نن یې خپل لاسونه غوځ شول، هغه چې د نورو اندامونه سېزل، نن یې خپل

وجود لولپه شو. که څه هم د بشري عاطفې له مخې د چا پر مرګ خوشالي ښه نه برېښي، خوکله کله سړی د بشر له شره د خلاصون لپاره د شریرو وګړو پر مرګ د راحت احساس وکړي. سلیمانی د هغې شبکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اساسي غړی و چې افغانستان کې یې جنګي ډلو ته د مېخکوبۍ، د مړي نخښ، پلونو الوزولو او ډول ډول جنایتونو مهارتونه ور ښودل او ان په نورو هېوادونو کې یې هم د یو شمېر افغانانو له مجبوریته ناوړه ګټه پورته کوله او هغوی یې د اجیرو جنګیالیو په توګه جنګول. قاسم سلیمانی خو د مظلومو عربو او عجمو ازار وواهه، خو خبره دلته نه را لنډېږي، خدای ج خو دې داسې وخت هم راولي چې تر دې سختې اسماني ټکې د پاکستان پر پوځي مشرانو او د (ای ایس ای) پر لوړو پوړو چارواکو هم را وغورځي، چې نه یوازې مظلوم افغانان، بلکې د سیمې ټوله بشري حوزه یې له شره خلاصه شي. د سلیماني وژنې نه یوازې په عراق او ټول منځني ختیځ کې د ایران له مداخلو پرده پورته کړه، بلکې په افغانستان کې یې هم د هغوی د پخوانیو او اوسنیو تالیخښو تصویر ولس ته ډاګیز کړ. هغه سیاستوال چې لا اوس هم جنګي جنایتکارانو ته د ملي اتلانو خطاب کوي او هغوی ته د تصنعي مشروعیت ورکولو کاذبه هڅه کوي او یا هم د ورته ټلوالې غړي دي، د هغوی پر حال هم افسوس په کار دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وخت غوښتنه

دا لیکنه د (۲۰۲۰م)کال د (جنورۍ) پر (۱۲)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (مرغومي) میاشتې له (۲۲)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

روښاني غورځنګ اساسا" یو مذهبي غورځنګ و، خو بیا هم د تکفیر له توره خلاص نه شو. د خوشال تحریک یو فرهنګي او ملي حرکت و، خو بیا هم د مغلو له توره خوندي پاتې نه شو. ایمل خان او دریاخان له خپلو ملي ارمانونو سره خاورې شول ، خو پر مغلو هېچا هم

هېڅ ډول تور پورې نه کړ. غازي امان الله خان د انګرېز پر ضد د جهاد توغ و رپاوه ، خو بیا هم د لادینۍ په تور له وطنه فرار شو. باچاخان د سرېتوب، نرمۍ(عدم تشدد) له لارې د مسلمان ملت د سوکالۍ لپاره د خدايي خدمتګارو تحریک جوړ کړ ، خو بیا هم د دین دښمنو عناصرو له خوا د تکفیر له ټاپې سره مخ شو. خو نه پر مغلو، نه پر انګرېزانو، نه پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنجابیانو او نه هم پر نورو، چا د ظلم ، وحشت او لادینۍ تور پورې کړ. اوس چې د پښتون ژغورنې غورځنګ د فرهنګي ، مدني او سوله ییز انقلاب له لارې غوارې د پښتنو انساني حقوق ترلاسه کړي ، د دې

غورځنګ پر ضد هم د ډول ډول تورونو وسبلې تیاري دي. که په نړۍ کې د هر بل قوم ځوانانو په تش لاس دومره ولس د انساني حقوقو د اعادې لپاره واټونو ته راویستلی وای، نو بیا خو به په نړۍ کې د بشري حقوقو او سولې اتلان ګڼل کېدل، خو پښتون په دې سوله ییزحرکت سره لا هم له تورونو خلاص نه دی. نور باید پښتون د پېړیو له خوبونو راویښ شي؛ منطق ته په منطق ، سرېتوب ته په سرېتوب، قلم ته په قلم ، تورې ته په تورې ، تور ته په تور او سپین ته په سپین ځواب ووایي. اوس د زمانې رمز او تقاضا همدا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړیدلي مورچل یو بل سپاهي

دا لیکنه د (۲۰۲۰م)کال د (جنورۍ) پر (۲۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (سلواغې) میاشتې له (۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

دښـــمن پـــوهېږي؛ هغـــه مورچل چې تـا بـه پـرې ډېره لګولـه او ډزې بـه دې تـرې کـــولې هغـــه مورچـــل اوس نړېـدلی دی، سـتا هغـه ورور چې پردۍ دښمني به یې هم په بیـه اخیسـتله او تـل بـه یې ګردنۍ تر ملا وه او ګوته به یې پر ماشه سوره وه، هغه اوس په خپلو وینو کې لیت پیت دی ، نه یې دوست معلوم دی نه یې دښمن، نو ځکه خو دښمن تا ته لاره ونیوه، دښمن غواړي ته ځان یوازې احساس کړې، ته ستړی شې، ته مایېجن شې، تا ته د خپلو تېرو مشرانو برخلیک دریاد کړي چې خپل قوم یوازې پرېښودل، خو ګوره اوس زمانه بدله شوې اوس ستا قوم ستا تر شا ولاړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، بې وسه به وي، بې کسه به وي خو بې غیرته نه دی. پر اصلي مورچل او مشر ورور دې پوره باور لره ، خیر دی چې دا مورچل اوس نړېدلي ښکاري ، خو بنسټونه یې ډېر پاخه دي ، ورځ به راځي چې غاښ د زهرو به ښامار نه لري ، ورځ به راځي چې ورور به دې له خپل مورچله پاڅېدلی وي ، توپک به یې بیا غوړ کړی وي، ګردنۍ به یې تر ملا وي، لښکرې به وي، پر خیبر به در روان وي ، ته به د جمرود پر لار هرکلي ته ولاړ یې، شور به وي، علي به وي ، ننګیال به وي، محسن به وي، سخته دبدبه به وي، اتڼ به وي، ګډا به وي ، ارمان به وي، ایډیا به وي ، رڼا به وي او اټک پر لوري یون به وي، نو پام چې وار دې خطا نه شي ما منلې غرغرې دي ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مبارزې اوږده او کړلیچنه لار

دا لیکنه د (۲۰۲۰م)کال د (فبروری) پر (لومړۍ)، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (سلواغې) میاشتې له (۱۲)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ملي مبارزه له اوږدې او کړلیچنې لارې تېرېږي ، په دې لاره کې که به ځینې سترې کېږي ، ځینې به مانیجن کېږي ، ځینې به له نیمې لارې

بېرته را گرځي، ځینې به غداري کوي، خو کاروان به روان وي، منظور پښتون او د پښتون ژغورنې غورځنګ هم له همدې لارې تېرېږي ، زندانونه، زولنې ، سختې او بختې ، توروونه او پیغورونه دا ټول به په کې وي ، لس کاله مخکې چې موږ دلته د لر او بر افغان د یووالي لپاره د یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټوکېدونکي غورځنګ وړاندوینه وکړه ، نو یو شمېر سست عنصره اشخاصو نه یوازې دا خبره بابیزه وګڼله، بلکې ځینې وختونه به یې یو ډول رشخند او ((سوی تبسم)) هم کاوه، زموږ هغه تصور او فکر اوس پر یو واقعیت بدل شو، په لکونو پښتانه په لر او بر کې د خپلو حقوقو لپاره ډګرونو او واټونو ته را وځي، نو ځکه خو دې سوله ییزې ولسي حماسې د پښتون ژغورنې غورځنګ او په ټولنه کې د ټول پښتون افغان ولس د کورنیو او بهرنیو مخالفینو قهر، غوصه او حسادت راپارولي دي ، دوی پر دې هم په قهر دي چې پښتنو ولې د زمانې له غوښتنو سره سم له مدني لارې خپله مبارزه غځولې ده ، ولې یې توپک ته لاس نه دی وروړی. یانې که ماشې ته یې ګوته ور وړله ، نو بیا یې د ځپلو لپاره ډېرې پلمې برابرېدلی شي، نو مونږ دوی ته وایو چې اوس د پښتون د سیاسي مبارزې د شعور ، قلم او اوسېلې زمانه ده ،کله چې د پښتون سیاسي مبارزه په عقل او شعور پخه شوه ، نو که بیا تورې ته اړتیا وه هغه به هم کاروو ، خو پر ځای به یې کاروو ؛ د ځان لپاره به یې کارو ، د هر افغان لپاره به یې کارو ، د لوی افغانستان لپاره به یې کاروو ، نو ملګرو وارخطا کېږئ مه ! نیم مزل مو وهلی ؛ له فکري او احساسي پلوه لوی افغانستان جوړ شوی ، د سیاسي جغرافیې د پیوستون لپاره به په تدبیر سره پلان جوړوو ، د وسایلو امکاناتو لټه او هڅه به کوو، له فکر، تدبیر او عمل ټولو څخه به په دقت سره کار اخلو. د پښتون ژغورنې ملګرو ته په زغرده وایو چې پر موږ ډاډه اوسئ:

موږ یاران د بدې ورځې به در دانګو
په دوستانو دې ډاډه اوسه خیبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شخصیت معیار

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (فبرورۍ) پر (۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (سلواغې) میاشتې له (۱۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

په وروسته پاتې ټولنو کې د شخصیت معیارونه پوره تثبیت نه وي؛ اکثره د حاکمیت په دایرې پورې تړلي وي؛ څومره چې یو شخص ژر دې

دایرې ته ور داخل شي ، ژر یې وده او یادونه پیل شي او څومره چې ژر بېرته له دې مداره را ووځي، د شخصیت تایید او رد یې هم هغومره ژر ختم شي.

زموږ په ټولنه کې هم د شخصیت د تثبیت قضیه دې ته ورته ده. د یو سړي نښه او نبیره ، فکر او ټولنیز اغېز معلوم نه وي ، خو کله چې واک ته ورسېږي، نو بیا ملي شخصیت هم شي ، ټولنیز هم شي ، سیاسي او علمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصيت هم شي ، نسب او سلسله يې هم په ډاګه شي ، د عوامو او خواصو خولې ته ولوېږي او د ستاينو جوګه شي. څه موده وروسته چې همدا شخص له مقامه لرې شي ، نو سل تورونه پرې پورې او د باد بنګه شي ، ملي شخصيت يې باد يوسي او څو موده وروسته بېرته د خلکو له حافظې ووځي. اصلي خبره دلته دا ده چې مونږ د ((حکومتي)) او((ملي)) شخصيت تر منځ توپير نه شو کولای. ملي شخصيت هغه ته وايي چې د حکومت له امکاناتو پرته خپل ټولنيز او ملي اغېز ، منښت او ګرانښت ولري او حکومتي شخصيت بيا دې ته وايي چې د واک پر مهال يې په ټولنه کې اغېز او منښت وي، خو کله چې له واکه لرې شي بيا نو ټولنيز اغېز خو څه کړې چې خپل سر روغ وساتي دا به يې هم ډېره توره کړې وي. کله کله بيا داسې هم وي چې يو ملي شخصيت تر واکمنۍ دمخه هم خپل اغېز لري ، کله چې واک ته ورسي بيا هم خپله لاره تعقيبوي او تر واکمنۍ وروسته هم ملت سره ګډ ژوند کوي، دا ډول شخصيتونه زمونږ په ټولنه کې ډېر زيات نه دي او په اوسني حکومت کې خو يې بېلګې په سختۍ سره پيدا کېږي. دلته تر ډېره بريده حکومتي شخصيتونه دي چې د شخصيت ژوند يې هم د واک تر امتداد پورې دوام پيدا کوي او له اختتام سره يې ختمېږي. نو ځکه خو په کار ده چې د ملي او حکومتي شخصيتونو تر منځ بايد څرګند توپير وشي او رد او تاييد کې يې هم له افراط او تفريط څخه کار وانخيستل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امارت، جمهوریت که انسانیت؟

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (فبرورئ) پر (۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (سلواغې) میاشتې له (۱۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

کله کله چې څوک د عناوینو پر شکل ډېر مین وي او یا پرې ډېر ټینګار کوي ، نو د همغو عنوانو محتوا یې له یاده ووځي او ان له هغو سره په تضاد کې واقع شي.

زموږ په ټولنه کې اوس د اسلامي امارت او اسلامي جمهوریت د مدعیانو او ظاهري پلویانو تر منځ هم همداکیسه روانه ده ؛ د امارت پلویان د اسلامي امارت له اصولو واټن لري او د اسلامي جمهوریت اورپکي پلویان بیا د جمهوریت له اصولو سره په تضاد کې دي. اسلام کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر د خلکو په خوښه یا لږ تر لږه د پوهو خلکو په سلا مشوره ټاکل کېږي او امیر هم له خلکو او په تېره بیا له خاصو او باخبره خلکو سره په مشوره مکلف دی. امیر باید د خلکو له هر درد او غمه خبر وي او د درندو مکلفیتونو د پورته کولو جوګه اوسي. په اسلام کې د خلافت دېرش کلنه دوره او تر هغه وروسته د نورو عادلو امیرانو ټولنیز او اخلاقي چلند زموږ لپاره ژوندۍ بېلګې دي. خو زموږ د اسلامي امارت امیرالمومنین د خپل امارت پر مهال نه له چا سره مشوره وکړه او نه یې له څو ملایانو پرته نور څوک خپل حضور ته ومنل؛ نه مومنانو امیرالمومنین ولید او نه امیرالمومنین خپل رعیت شوي او بعیت شوي مومنان. کله چې جمهوریت را نازل شو او ولس څو ځله د ولسواکۍ د تمثیل لپاره ټاکنیز ډګر ته را وبلل شو ، نو درغلي دومره دود شوه چې تر غنمو یې ګونډۍ زیات شو ، اوس نو ناپاکې رایې تر پاکو هغو زیاتې وي ، خو بیا هم یو څوک د جمهور رییس یا ولسمشر په نوم ونومول شي. ولسمشر چې ارګ ته دننه شي نو ولس یې تر ارګ بهر پاتې شي بیا نو همدغه مشر د ولس پر وژنې پیل وکړي چې تاسې خو جمهوریت نه منئ او تاسې خو ولسواکي نه غواړئ، نو خپل او پردي ځان سره ملګري کړي او هره شپه په شمار شل زرکیلویي بمونه پرې ګوزار کړي ، د امارت په پلوۍ یې تورن کړي او ورته وایي چې تاسې خو مخالفینو ته په کورونو کې ځای ورکړی دی. ولس لا خپل اولادونه خاورو ته نه وي سپارلي او له هدیرو څخه لا نه وي ستون شوی چې د اسلامي امارت سرتېري ورته را ورسي او ورته وایي چې ګوتې مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوڅوو ، تاسو په ټاکنو کې ګډون کړی ، زامن مو اردو کې شامل کړي او د کفري نظام ملاتړ مو کړی دی.

دا زموږ د ټولنې د اوسنیو حالاتو یو تریخ تصویر دی او دېته وایي اسلامي امارت او اسلامي جمهوریت!! ولس نه د اسلامي امارت مبهم امیر کتلای شي او نه د اسلامي جمهوریت متکبر جمهور رییس ، چې د خپلو اولادونو جنازې یې مخې ته کېږدي او له ګریوانه یې ونیسي چې که د اسلامي امارت او اسلامي جموریت عدالت او سوغات همدا وي ، نو واخلئ دا دې ستاسو مبارکو اولادونو ته ډالۍ وي. موږ تېر له دې امارته او له دې جمهوریته. ولس سوله غواړي ، ولس ژوند غواړي ، خو اوس چې د امارت د پلویانو له خوا د امارت کوم عملي تصویر وړاندې کېږي تر دې امارته بل هر نظام چې یوازې زموږ د خلکو سر او مال خوندي کړي ، زموږ ولس ته په ګټه دی او کوم عملي انځور چې د جمهوریت د اومغلنو پلویانو له خوا وړاندې کېږي تر دې بیا بل هر ډول نظام چې ولسوژنه بنده کړي ، بمبار ، چاپې او انفجار ختم کړي ، تر دې ړانده جمهوریته ولس ته په ګټه دی ، ان که شاهي نظام هم وي. د اعلیحضرت محمد ظاهرشاه حکومت شاهي و ، خو ولسي جرګې درې څلور ځله د هغه د هر صدراعظم کابینه ړنګه کړه، خو هغه د ولسي جرګې پرېکړه ومنله ، په اوسني جمموریت کې څلور کاله کېږي وزیران وزارتونه چلوي، خو له ولسي جرګې څخه رایه نه اخلي، ولسي جرګه وایي چې د سوداګرۍ وزارت سرپرست دې له وزارت څخه لرې شي، خو جمهور رییس د خپل جمهوریت د یو بشپړ رکن پرېکړې ته د توت په شان ارزښت هم نه ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. دلته خبره دا ده چې امارت او جمهوریت دواړه له خپلې خپلې محتوا سره په تضادکې دي. نو اوس د ولس خبیرو او با ضمیرو اشخاصو ته په‌کار دي چې له ټولو ممکنو لاروکار واخلي او دواړه لوري مجبور کړي چې له‌کاذبو شعارونو تېر شي، افغان وژنه بنده او د سولې لاره خپله کړي ، سوله‌کې افغانیت ، انسانیت ژوند او وطن ټول خونديکیږي ان د واک و ځواک د دغو مجنونانو هم په‌کې ګټه ده: چې مور مومنان نه یو، نو امیرالمومنین به پر چا د خپل امارت قصیدې پخوي ؟ او چې مور ولس له منځه لاړ شو، نو ولسمشر به بیا د چا ولسمشر وي؟ چاته به هوايي دهلېزونه جوړوي او چاته به د درغو او رښتیاوو لکچرونه ورکوي؟ نو راځئ ټول په‌ګډه دسولې رسۍ ونیسو ، د امارت او جمهوریت په اصطلاحګانوکې ښکېل پاتې نه شو ، انسانیت ته غېږه ورکړو انسانیت ته! همدا د ژغورنې لار ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مفکر صیب او ملا صیب پخلاینه

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (فبروری) پر (۱۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (سلواغه) میاشتې له (۲۲)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده

افراطي خلقیان له افراطي حزبیانو سره کېناستل ،افراطي پرچمیان له اورپکو جمعیتیانو سره غاړه غړۍ شول،افراطي اتحاد له افراطي وحدت سره پر یو ټغر کېناست ،کمونیست رنګه ملېشې له بنسټپالو ایخواني مجاهدینو سره څو څو ځله په ټلوالو کې را ټاله شوې، چا چې اعلیحضرت محمد ظاهرشاه سره لاس

ورکول مطلق کفر ګاڼه، هغوی تر ټولو مخکې اعلیحضرت ته د مېلمه پالنې دسترخوان وغوړاوه ، شورویانو له یو شمېر مجاهدینو سره د پخلاینې او انډیوالۍ تار وځغلاوه او امریکانو تر اتلسو کلونو وروسته طالبانو سره د سولې او مذاکراتو ګونډه ووهله .دا ټول کارونه تر داسې یوې اوږدې خونړۍ تجربې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته رامنځته شول چې ډېرو افغانانو په کې خپل سرونه بایلول .اوس سړی حیرانیږي چې تر دې دومره اوږدو او پخو تجربو وروسته بیا هم د جګړې دوه مطرح لوري چې یو یې دګډوله حکومت او بل یې د طالبانو د تحریک په توګه مطرح دي ، ولې سره نه جوړیږي؟ ولې جګړې ته لا پسې دلایل او وسایل پیدا کوي؟ دلته د جګړې پر بهرنیو عناصرو بحث نه کوو ، هغه یو جلا بحث دی ، خو دلته پر دې دوو مطرحو خواوو غږ په کار دی چې وروستي چانس او تاریخي مسولیتونو ته متوجه شي. اتکل دا دی چې ډاکټر غني به د ډول ډول امکاناتو د کارونې له لارې د ټاکنو کمېسیونونه دې ار کړي چې دی په ټاکنو کې بریالی اعلان کړي ، هغوی هم بله چاره نه لري ،خو حکومت به بیا هم همدا ګډوله محتوا ولري، دا ډول حکومت به بیا هم خپل ډېر وخت پر خپلمنځي ناندریو تېر کړي او مشخصې ډلې به په کې د تېر په څېر د سولې بهیر سبوتاژ کړي. طالبانو چې تر بل هر وخت زیات د سولې لپاره یو څه نرمښت ښودلی دا چانس به هم کمزروی شي او جګړه به زور واخلي. عجیبه خبره دا ده چې د حکومت له خوا د خبرو لپاره اوربند د لومړي شرط په توګه یادیږي . دا په داسې حال کې ده چې د اوربند لپاره خپله خبرې په کار دي ؛ په بحراني او جګړه ییزه شرایطو کې خو خلک د جګړې د بندولو او اوربند لپاره د خبرو وړاندیز کوي ، خو دلته بیا د خبرو لپاره لومړی د اوربند شرط وړاندې کېږي. دا داسې مانا ورکوي چې یو څوک لومړی واده غواړي او تر هغه وروسته د کوژدې لپاره د جرګې او مرکې ترتیبات نیسي .نو کله چې اوربند او بیا دایمي اوربند وشو ، نو بیا خو سوله راغله، نو بیا د څه شي په باب خبرې کېږي؟کاشکې دواړه لوري له داسې سترو انساني او افغاني اخلاقو کار واخلي چې بهرنیانو ته په زغرده مخه ښه ووایي او له کوم قید او شرط پرته پر ټولو مسایلو خبرې پیل کړي ، خو اوس چې له داسې یو حالت سره واټن موجود دی ،ښه به دا وي چې د سولې پر ضد پلمې جوړې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي. زه فکر کوم چې د ډاکتر غني شخصیت ته تر دې کاذب جمهوریته، سوله ډېره په ګټه ده او ملا هیبت الله اخوندزاده ته د هغه تر محبوب جنته د سولې راوستل ډېر ګټور دي ، که زموږ وطن کې سوله راغله نو زموږ لپاره دا خپل وطن د ځکمې پر مخ جنت دی . ډاکتر غني ته یې غوره مالان غلطې مشورې ورکوي ، د پردیو عسکرو په زور دوی هېڅکله طالبانو ته په نظامي ډګر کې ماتې نه شي ورکولی او طالبان هم باید پر دې پوه شي چې دوی حکومت ته د اخلال او ګډوډۍ جوړولو ځواک لري ، خو د نظام د چلولو پوره وړتیا نه لري ، نو ښه لاره داده چې (ملا) او(مفکر) یا (دین) او (دنیا) سره پخلا شي.طالبانو ته دې د دې چانس برابر شي چې کورنی سمون او امنیت راولي ، د شر او فساد جرړې وباسي او د غني په ګډون د اوسني حکومت نامذهبي ستو ته دې د دې لاره خلاصه پرېښودل شي چې له بهرنۍ نړۍ سره دافغانستان ملګرتیا ټینګه کړي ؛ د هغوی مرستې راجلب شي او افغانان د ګاونډیو له شره خوندي شي او که حالات همداسې روان وي او هر لوری د خپل هوس پر دلدل سپور وي ، نو داسې وخت به راشي چې نه مفکرصیب ته څه عزت پاتې شي او نه ملا صیب ته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوله د پرون، نن او سبا بې بدیله ضرورت

دا لیکنــه د (۲۰۲۰م) کــال د (فبــروری) پــر (۲۲)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل)کال د (کب) میاشتې له (۳)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

تر څلوېښتو کلونو خونړیو جګړو او تجربو وروسته دا دی افغانان

او نړیوال دې نتیجې ته رسېدلي چې سوله تر بلې هرې وسیلې ګټوره ده، قیمت یې کم، ګټه او ارزښت یې زیات دی. سوله د افغانانو پرونی ضرورت هم و، د نن هم دی او د سبا به هم وي. له بده مرغه چې پرون مو دا ضرورت پوره نه شو او موږ یې ډېره لوړه بیه پرې کړه، خو نن چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ځل بیا د سولې طلايي چانس ته نږدې یو، باید پوره ګټه ورڅخه پورته کړو او راتلونکی نسل مو خوندي کړو . د سولې په دې نازک پړاو کې نه چا ته پېغور په کار دی، نه پر چا تور پورې کول په کار دي، نه د ملامت او سلامت معلومول. په دې مرحله کې د طرفینو او د هغوی د لنډفکره پلویانو یوه ترخه خبره هم د توپک تر ګولۍ ډېر زیان اړولای شي.

عجیبه خبره دا ده د هغوی تر منځ چې د مړو ناشمېره حساب پروت دی، هغوی د روغې جوړې مېز ته سره کېناستل، خو هغوی چې په عمر کې یې د ګولۍ شنګ تر غوږه نه دی تېر شوی، هغوی د جګړې دوام او ګرمول غواړي.

دا چې چا څه کړي، څنګه یې کړي، د چا په زور یې کړي او پر چا یې کړي؟ دا ټولې پوښتنې او ګروېږنې هم د سولې په چاپېریال کې سپینېدی شي. ، نو راځئ چې ټول سولې ته کار ووایو، د جنګ ټول هغه اړخونه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ او ستاسې خبرې ورته ور رسېدی شي، دېته و هڅوو چې د سولې دې روان بهیر ته دوام ورکړي او د بشپړې بریا پړاو ته یې و رسوي. دلته لازمه ده چې د طالیانو د اسلامي تحریک له مشرتایه څخه د زړه له تله مننه وکړو چې له ډېرو قربانیو سره سره یې د سولې او پخلاینې لاره غوره کړه. د امریکا له متحده ایالاتو له حکومت څخه هم مننه په کار ده چې د خپل غرور له اسه راکېوتل او له داسې یوه حرکت سره خبرو ته کېناستل چې د دوی له اصولو سره په ټکر کې دي او دوی ورسره د دا ډول مذاکراتو تجربه او سابقه نه لري. له جمهور رییس ډوکتور محمد اشرف غني څخه هم مننه په کار ده چې له ټاکنیزو نااندریو او نورو گڼو ناخوالو سره سره یې د هېواد او ولس دې اساسي ضرورت ته اساسي پام راواړاوه او د پخوانیو نه عملي کېدونکو سرو او شنو کرښو له کشولو تېر شو. که دې ټولو خواوو په خپله خپله برخه کې نرمښت نه وای ښودلی، نو د تاوتریخوالي د کمولو دغه حالت چې که خدای (ج) کول وروسته به د جګړې د پوره بندېدو سبب شي، نه وای رامنځته شوی. اوس نو ملت ته په کار دي چې د جګړې ټولې خواوې او مطرح کرکټرونه د سولې ملاتړ ته و هڅوي او دا هم و څاري چې کوم لوری سولې ته دسیسې او جګړې ته پلمې جوړوي؟ وروسته دې بیا ملامت لوری له خپل تاریخي عدالت او قضاوت سره مخامخ کړي. له ټولو لیکوالو، مبصرینو او کارپوهانو څخه هم هیله کوو چې د سولې په دې حساس بهیر کې دې د هر ډول سپوره او تاوجنو کلماتو له کارولو څخه ډډه وکړي او له خپل قلم او خپلې خولې سره دې ډېر احتیاط وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیاسي لنډغرانو اروا پوهنه

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (فبروری) پر (۲۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (٤)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د سولې په دې خوږو شېبو کې مې اصلاً نه غوښتل ترخو سیاسي اصطلاحاتو ته داخل شم او د دې بختورو شېبو خوند پرې پیکه کړم، خو څرنګه چې لنډغر د ټولنې د سوکالۍ او سولې دښمنان دي، نو مجبور

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوم تاریخ او اینده نسل ته یوځل بیا غاړه خلاصه کړم او د لنډغرانو د روحیاتو او جذباتو په باب یو څه ووایم: لنډغریزم زموږ د ټولنې په سیاسي ترمینالوژۍ کې یو نوې اصطلاح ده چې د طالب نظام تر سقوط وروسته په تېره بیا په تېره یوه لسیزه کې دود شوې ده. خو د لنډغر کلمه او عمل تر لنډغریزم دمخه موجود وو.

کله چې د وطن یو شمېر سیاسیونو د لنډغرو عادت او عمل خپل کړ، نو سیاسي لنډغریزم رامنځته شو. دا د ټولنې داسې یو مکروب دی چې له وسلې سره ژوندکوي، له بهره خړوبېږي او د حاکمیت تر سیوري لاندې وده کوي. دوی د پوزیشن او اپوزیشن دوه نقابونه لري؛ کله له یوه او کله بل څخه سر را وباسي. دوی پر مظلومانو ډېر بې رحمه دي او تر ځان زورورو سره د یارۍ پټې او ښکاره تارونه لري.

دوی له ظاهري پلوه ډېر زړور خو په باطن کې ډېر ډارن دي. دوی د سر چوک مزدروان دي چې د ورځې په نرخ اجاره کېږي او کرایه کېږي. د دوی بل خصلت دا دی چې هره شېبه له لوزه اوړي او د حافظې قوه یې ډېره کمزورې ده. دوی داسې ارتجاعي خواص لري چې هر چاپېریال سره خپل رنګ بدلوي او د هرې زمانې له رباب سره سمه سندره زمزمه کوي، پر یوه وخت کولای شي هم مجاهد وي هم ملحد، هم روسان خوشاله کړي هم امریکایان، هم د بنسټپال مسلمان تمثیل کولای شي او هم د افراطي ولسواک.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرم او حیا خو ببخي پېژني نه، هرکله چې پرې زور او فشار راشي نو ژر د قومیت تر شعار لاندې ځانونه خوندي کړي او لکه کاسه ګرب پر ځان د قومي محافظت پوخ راواړوي، شل نور مرضونه او خصلتونه هم لري چې د ټولو بیان یې په دې لنډه لیکنه کې شونی نه دی. هغه سیاستوال او واکمن چې دا ډول پدیده سمه نه پېژني او یا ترې د ویرې احساس کوي، دوی کولای شي له هغو څخه ډېر ناوړه او نامشروع امتیازات تر لاسه کړي. دوی د کرزي صیب په واکمنۍ کې له هغه څخه ډول ډول امتیازات تر لاسه کړل او ځانونه یې ښه وپړسول، یوه برخه به یې په اپوزېشن کې وه او بله به یې په پوزېشن کې، دواړو خواوو به د یوې بلې ملاتړ هم کاوه، امتیازات به یې هم اخیستل او د منافقت لپاره به یې کله کله زرګري لفظي جنګونه هم کول، اوس هم هماغه فورمول دی او هماغه قاعده ده، یوازې د څو کرکټرونو ځای ځایګي بدل شوي دي. دوی د کرزي په شان پر (۲۰۱٤م)کال ډاکټر غني ته هم پښې ودربولې، نیم حکومت یې ترې واخیست او په نیم نورکې هم ونډوال شول. اوس هم یو ځل بیا غواړي د خیالي موازي حکومت د جوړونې او د تش په نوم والیانو د تقرر تر نامه لاندې غني ته پښې ودربوي او د امتیازاتو له پاسه نور امتیازات هم تر لاسه کړي.

ایا دا امتیاز نه و چې د کرزي صیب د واکمنۍ پر مهال احمد ضیا مسعود او فهیم خان په (۳۳۷) او (۵۰۰۰) رایو او کریم خلیلي هم دوه ځله په اټکل یو سلنې رایو مرستییالان وو ؟ د ډاکټر غني په واکمنۍ کې هم امرالله صالح د ټولو دوه زره رایو په راوړلو سره لومړی مرستیال دی او سرور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دانش هم د خلیلي په شان په ورته کیس کې دی، نو دوی نور څه امتیاز غواړي ؟ زه د یو افغان په توګه ټول افغان ولس ته ډاډ ورکوم چې د ډاکتر عبدالله پر محور ټول راټول شوي جنګسالاران د دغسې کاذبو ګواښونو له لارې هیڅ نه شي کولای او غني هم باید د (۲۰۱٤ م) کال ترخه تجربه بیا تکرار نه کړي . لنډغر هغه وخت خطرناک دي چې په حاکمیت کې شامل وي او قانوني زور او وسله د ناقانونه کارونو لپاره وکاروي .

کله چې جنګسالاران له حکومته بهر شي، داسې شي لکه کب چې له اوبو وباسې، ژوند یې ناممکن شي، غوره مثال یې عطامحمد نور دی چې پخوا یې د ټول نظام د ننګونې ګواښه کول او نن جمهور رییس سره په تش یو ملاقات هم خوشاله بریښي. په تلو تلو کې دا یوه خبره بله هم واورئ : که څوک داسې فکر کوي چې امرالله خان او عطامحمد نور به د عبدالله او قانوني او یا هم سرور دانش به د خلیلي او محقق شعوري مخالف وي، نو دا یو احمقانه فکر دی.

یو وخت امرالله خان په واک و، عبدالله په اپوزېشن کې، بیا عبدالله په واک کې شو امرالله په اپوزېشن کې، اوس امرالله په واک دی عبدالله کېدی شي اپوزېشن ته لاړ شي، خو د یو بل ملا نه ماتوي، بلکې د یو بل ملاتړ کوي، د دانش رول هم له همدې دانشه خالي نه دی، خو افسوس د هغه چا پر حال چې مشران یې د کشرانو او کشران یې د مشرانو له حاله خبر نه شول او هېڅکله یې د خپلمنځي پوهاوي ژبه پیدا نه کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عبدالله او غني تر منځ د پښتنو غوړه مالانو ګرم بازار

دا لیکنــه د (۲۰۲۰م) کــال د (فبــرورۍ) پــر (۲۵)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (٦)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

غوړه مالي يو ډېر بد مرض دی، عيناً لکه شکر، خپله مرض نه دی، خو له نورو مرضونو سره په تخريب کې ډېره مرسته کولای شي. غوړه مالي

داسې يو حالت دی چې سړی په کې خپله جذبه او ولوله له لاسه ورکوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نارینتوب خصلت یې کمزوری کېږي، فکري لیدلوری یې له منځه ځي، خپله نوښت نه شي کولای او تل زورور ته په مړه هیله ناست وي.

دا ډول اشخاص د ټولنې په بېلابېلو برخوکې موجود او مطرح وي، په دربارونوکې زیات پیداکېږي او کله‌کله خو د واک او ځواک دویم لاس ناڅرګند قوت هم ګڼل کېږي، دا مرض اوس تر ټولو زیات په سیاسي قشر کې لیدل کېږي او اوسمهال د پښتنو په سیاسي قشرکې زیات محسوس دی. د فکر خاوندان کولای شي، اوسنی غوړه مال قشر د ډاکټر غني او ډاکټر عبدالله د تقابل په ډګرکې ډېر ښه محسوس کړي. یو زیات شمېر پښتانه سیاستوال چې اوس د ډاکټر عبدالله تر شا ولاړ دي، دا هغه ډول مخلوق دی چې یا ورته د غني په واکمنۍ‌کې مقام او موقف نه دی رسېدلی او یا له واکه شړل شوي، ټولو یو ډول عقده اخیستې، نو ځکه یې د غني د غټ مخالف لمن نیولې؛ د هغه پر اوږه یې ټوپک ایښی، غواړي په دې ډول له غني څخه غچ واخلي او یا د عبدالله په احتمالي واک او د غني د واک په تداوم‌کې د تېر په څېر خواږه ترلاسه‌کړي، دوی په ډاګه د ((پښتنو مشرانو)) تر اصطلاح لاندې د ډاکټر عبدالله ملاتړ ته دانګلي دي. بله خوا بیا یو شمېر غوړه مال پښتانه د غني د واک په دایره‌کې ځلېږي. هغوی نو بیا د غني هرې منطقي او نامنطقي خبرې ته داسې د تایید سر خوځوي چې ګنې هېڅ ډول نیمګړتیا نه لري او یو الهي نعمت دی چې پر دې ولس رااورېدلی دی، ان په ژبپوهنه او اسلامپوهنه‌کې یې هم لوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

متخصص بولي. دوی د غني په افراطي ستاینه کې دومره ډوب دي چې خپله غني به هم ځان ته دومره غوړه مالي مناسبه و نه ګڼي. همدغو غوړه مالانو ډاکټر غني د انزوا خوا ته کش کړ. په دې څو کلونو کې بیا داسې هم شوي چې یو سړي د غني په دربار کې دومره غوړه مالي کړې چې سالم منطق یې هېڅکله نه شي منلای، خو کله چې غني له واکه شړلی، بیا د غني پر سر سخت مخالف بدل شوی، چې اوس ورته د غني غیبت د عبادت اساسي برخه ښکاري او برعکس بیا داسې اشخاص هم لیدل شوي چې په حکومت کې تر ونډې او مقام وړاندې یې غني ته دومره سپکې او سپورې حواله کولې چې د کاغذ پر مخ د لیکلو وړ نه دي، خو کله چې په دربار کې مقام ورکړل شوی، بیا یې نو غني ته په خوله کې له (جلالتماب) پرته بله کلمه هډو تاوېږي نه، د ساري په توګه به د غني په سیاسي او ټولنیزه برخه کې دوه استازي او سلاکاران یاد کړو، یو یې پخوا په دربار کې و، د خدای نوم یې له خولې غورځاوه، خو د غني نه او دا بل بیا په هره رسمي او خصوصي غونډه کې له غني څخه د باد بڼکه جوړه کړې وه، د خدای (ج) کار دی، غني دا یو درباري له درباره وشړه او پر ځای یې هغه مخالف دربار کې مېشته کړ، اوس اشخاص همغه دي، خو خولې او نظرونه یې بدل شوي، یو د بل دنده پر مخ وړي.

دا هم یو څرګند حقیقت دی چې د عبدالله تر شا چې کومه مانا او محتوا پرته ده هغه هېڅکله هم نه د پښتنو او نه هم د افغانستان په ګټه ده او دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ثابته ده چې غني هم يو سوچه تکنوکرات سړی دی، غربي خوی او بوی لري، نه له ديني ارزښتونو سره څه خاصه لېوالتيا لري او نه هم د پښتنو او پښتونولۍ ځانګړتياوې په کې خوندي دي، نه تر واک دمخه زيات وخت په افغانستان کې اوسېدلی او نه به تر واک وروسته زياته موده دلته پاتې شي. د غني په ټول دربار کې دوه سلنه پښتو مکتوبونه نه دي ليکل شوي او د عبدالله دربار کې خو د پښتو تصور هم نه و مطرح، عجيبه خو دا ده چې هغوی دواړه يو هم کله د پښتو او پښتونولۍ مينه نه ده څرګنده کړې او د افغاني هويت پر سر يې هم موږ سرسختې مبارزې ته اړ کړو، خو غوړه مالانو بيا د پښتنو د مشرانو او مطرحو شخصيتونو په توګه د دې ښاغلو ملاتړ ته دانګلي دي.

لومړی بايد له دې ښاغلو څخه وپوښتل شي چې تاسو خپله پښتو او پښتنو ته څه کړي چې اوس لا د پښتنو په نامه بل ته ورځئ او د پښتنو د ملاتړ سينه ورته ډبوئ؟

که د دې دواړو اشخاصو له غوړه مالانو سره رښتيا هم د پښتنو غم وای، نو بيا خو ښه دا وه چې د دې دواړو ښاغلو واکمنو پر هغو کارونو يې ژور انتقادونه کړي وای چې هم د پښتنو او هم د ټول ملت په زيان دي.

د قوم په نوم د کوم سياسي شخص ملاتړ خپله له قانون څخه سرغړونه ده، دوی کولای شي ووايي چې موږ د عادي افغانانو په توګه د دوی ملاتړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوو، خو د قوم د مشر په نامه د ځان نومول او بیا د هغه چا ملاتړ کول چې د دې قوم له ژبنیو او کلتوري ارزښتونو سره په تضادکې دی او یا ورڅخه واټن لري، عادلانه او عاقلانه کار نه ګڼل کېږي. د ډاکټر عبدالله ببړۍ خو همدې غوړه مالانو ډوبه کړه، د ډاکټر غني ببړۍ به هم له ورته برخلیک سره مخامخ شي. غوړه مالان د تیر هغه چینجي ته ورته دي چې په نرمه خوله دکوټې د تیر دننه خواږه خوري او یو وخت بیا د ټولې خونې د نړېدو سبب ګرځي، نو واکمنو او سیاستوالو ته په کار دي چې له دې ډول مکروبه ځان لرې وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سولې پل دې بختور شه!

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (مارچ) پر (لومړۍ)، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (۱۱)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د کب لسمه د افغانستان په سیاسي او پوځي تاریخ کې یوه مهمه ، پرتیمنه او تاریخي ورځ ده. پر دې ورځ د نړۍ تر ټولو ستر زبرځواک د نړۍ د تر ټولو مظلوم او جګړه ځپلي ولس له یوه قشر سره چې له کتابه یې توپک ته مخه کړې وه ، پر یوه مېز د جګړې د اختتام لاسلیک ته

کېناست. دا شېبه لس پنځه لس کاله وړاندې د چا په خیال کې هم نه ګرځېدله . افغانستان د استثنااتو هېواد دی ، دلته ډېر هغه څه ممکنېدی شي چې شوني نه وي او ډېر هغه څه ناشوني کېدی شي چې ممکن وي ، د غټو امپراتوریو ماته له ناممکناتو برېښېدله، خو دلته شوني شوه. افغانستان په خپل تاریخ کې د کب پر لسمه د یوې لویې امپراتورۍ ماته په رسمي ډول او د هغوی له خوا په نامستقیم اعتراف ثبت کړه. راتلونکی نسل به په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې اړه خپل قضاوت کوي ، خو اوس سوال دا دی چې له دې ډول سترو تاریخي بریاوو موږ ته څه پرمختیایي ګټه رسېدلې او که نه؟ سوکاله شوي یو که نه؟ په خواشینۍ سره چې نه. اوس هم اندېښنه داده چې همغه خبره بیا تکرار شي؛ ((افغانان تل په پوځي ډګر کې بریالي او په سیاسي ډګر کې ناکام دي.)) راځئ دا ځل د امریکایانو او طالبانو تر منځ د سولې له دې هوکړه لیک څخه اعظمي ګټه پورته کړو . هم په هېواد کې سوله ټینګه کړو ، هم خپل نظام وساتو ، غبنتلی یې کړو او هم خپل ولس ته د سوکالۍ لاره اواره کړو. د ګاونډیانو له شر څخه د خلاصون په خاطر د نړۍ له سترو ځواکونو سره هم تعریف شوي او خواږه مناسبات ولرو ، په نړۍ کې خپل حیثیت او ځانګړی کور ولرو او هېواد له سیاسي انزوا څه وژغورو. اوس د نظام بقا او دسولې ټینګښت ته ټوله پاملرنه واړوو. که نظام یا حکومت نه وي او سوله وي هم ، نو خدمات به څوک وړاندې کوي او پرمختګ به څرنګه رامنځته کېږي ؟ او که سوله نه وي او نظام ولرو، نو بیا به هم ستونزې دغسې وي لکه دا اوس چې دي ، نو راځئ پر یو بل له تور لګولو تېر شو او له پېغورونو ډډه وکړو. که موږ هرې پدیدې ته له منفي لیدلوري وګورو ، نو په ژوند کې به یو شی هم مثبت په نظر را نه شي . له حکومت څه هم هیله کوو چې طالبانو سره د خبرو اترو لپاره یو ګټور او ژیور ټیم وټاکي چې د خبرو په ترڅ کې له طالبانو څخه دکورني سمون او له نړیوالو څخه د نظام د بقا تضمین تر لاسه کړي او په دې ډول دې ځلوبښت کلن ناورین ته د پای ټکی کېښودل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان کې د سولې منحني

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (مارچ) پر (۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (۱۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

افغانستان کې د سولې راتک نه مستقیم دی ، نه عمودي او نه افقي ، دا سوله د یو منحني په شان ډېرې لوړې ژورې لري ، په دې لوړو ژورو

کې به څوک لوېږي ، څوک به پورته کېږي ، څوک به خپل حیثیت ګټي، څوک به خپل قدرت بایلي، خو اصلي هدف دا دی چې سوله راشي او سوله ټینګه شي. سیاستوال ، لوی او واړه قدرتونه خپلې ګټې او خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبوریتونه لري ، هغوی خپلې ماضي وینا پسې نه ګرځي ، هغوی د ورځې په نرخ خپلې ګټې پسې ګرځي. که یوازې د تېرو دوو لسیزو په ترځ کې د سولې او بیا طالبانو په باب د کورنیو سیاستوالو او بهرنیو ځواکونو خبرې چاڼ کړو، نو هېڅ‌ چاته هم کوم حیثیت نه پاتې کېږي ؛ هغوی چې به پخوا تر ټولو زیات د طالبانو مخالفت کاوه او د ډاکټر غني په ګډون به یې یو شمېر سیاستوال پر طالباني افکارو تورنول ، هغوی نن تر ټولو وړاندې له طالبانو سره پخلاینې ته ګبنی نیولي دي. ډاکتر غني چې به پخوا طالبانو سره د سولې پر وړاندې هر ډول شرط رداوه نن خپله د مسلسلو شرطونو لړۍ وړاندې کوي ، طالبانو هم چې پخوا کفر سره هر ډول مذاکره ردوله نن تر مسلمان وړاندې کفر سره یو تړون او تفاهم ته ورسېدل. دا حالات د دې څرګندونه کوي چې لا هم نورې دا ډول ښویېدنې او افراطي ویناوې به کېږي. خو افسوس د هغو خلکو پرحال چې نه واک لري ، نه ځواک ، نه نظر لري او نه خبر، خو په پټو سترګو د یو چا پر افراطي ستاینه او غندنه مصروف دي . بحث اوږد دی خو رالنډوم یې. سره له دې چې د سولې روان بهیر یو منحني خط تعقیبوي، خو زه ورته له یوه لیدلوري یو څه هیله من یم او هغه دا چې د سولې اصلي مخالفین چې په جګړه کې یې ګټې خوندي وې، اوس تر ټولو دمخه سولې ته افراطي لېوالتیا ښیي. که دوه درې کاله دمخه د ډاکتر غني په مشرۍ د حکومت دې برخې له طالبانو سره چټکه سوله غوښتې وای، نو ډاکتر عبدالله او د ټلوالې نورو اصلي او فرعي خواوو ټولو به دا تور پورې کاوه چې دا خو یوه ((درون قومي)) سوله ده . خو اوس چې دوی خپله تر اوبو لیدلو وړاندې لنګونه ووهل ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو ډېره سخته ده چې ژر خپل ځان راټول کړي. اوس نو جمهور رییس غني ته په‌کار دي چې ژر تر ژره سولې ته ور ودانګي ، د سولې لپاره یو ځواکمن ګروپ وټاکي ، په دې بهیر کې د پاکستان ، ایران او ځینو نورو ګاونډیو د مضریت عنصر ترې لرې کړي ، حپلو درباري غوړه مالانو ته هم متوجه شي؛ حقیقتونه هغسې نه دي لکه دوی یې چې ده ته بیانوي ، طالبان یو عیني واقعیت دی چې باید په نرمه غاړه او پوره دقت ور سره د سولې بهیر تعقیب شي. جمهور رییس‌که د سولې تر څنګ له نړیوالو ، په تېره بیا له امریکایانو څخه د نظام د فزیکي اډانې د بقا، د ګاونډیانو د لاسوهنو د مخنیوي او له افغانستان سره د اقتصادي مرستو د دوام تضمین تر لاسه‌کړي، نو په دین او دنیا به د دې ولس له دعاوو برخمن وي او که همدا نوشېروان وي او همدا بختک بختک وزیران ، نو د ملت حال تر دې هم خراب او تراب بویه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لر او بر افغان د پیوستون غونډه

دا لیکنه د (۲۰۲۰م)کال د (مارچ) پر (۱۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (۲۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نن د لر او افغان په تاریخ کې یوه ډېره پرتمینه ، فکري او ولولیزه غونډه وه. د غونډې د جوړولو لپاره د ورځې یولس بجې پرېکړه وشوه او له حکومتي چارواکو څخه د دې ولسي او ملي غونډې لپاره اجازه

ترلاسه شوه. یو ژمن کاري ټیم ژر خپل کارپیل کړ. په دریو ساعتونو کې ټول هغه څه شوني شول چې په دومره تنګ وخت کې یې شونتیا عملي نه برېښېدله. ټولو ځوانانو په ځوږ او ولولو سره په غونډه کې ګډون وکړ او ټول ویناوال یې په چکچکو او شعارونو بدرګه کړل . د غونډې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړوونکي کاري ټيم له سره پرېکړه کړې وه چې بر وطن څخه به يوازې يو تن ښه راغلاست وايي او نور ټول وخت به د محکوم وطن مخورو او مبارزينو ته ورکول کېږي، چې د خپل زړه ارمانونه او پيغامونه بيان کړي. ډاکتر مسعود، جميلې ګيلاني، عبدالله ننګيال، افراسياب خټک، محسن

داوړ، علي وزير او نورو ټولو داسې انقلابي وېناوې وکړې چې سارى يې ډېر کم ليدل شوى و. نو ځکه خو د ګډونوالو له خوا په تودو ولولو او د (لر او بر يو افغان) په شعارونو په مسلسل ډول بدرګه کېدل. دا غونډه د لر او بر افغان د فکري پيوستون په برخه کې يوه ډېره مهمه غونډه ګڼل کېږي. بشپړ جريان يې بيا د ژوندون ټلوېزيون پر څپوخپرېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خدای پامانۍ وروستي مراسم

دا ليکنه د (۲۰۲۰م)کال د (مارچ) پر (۱۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) مياشتې له (۲۱)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

له کوزې پښتونخوا څخه راغلي مشران او د پښتون ژغورنې غورځنګ مبارزين نن په ښه عزت او درناوي له کابله رخصت شول. په همدې مناسبت په کابل کې (د وزيرو شورا) له خوا د خدای پامانۍ او درناوي يوه درنه او

پرتمينه غونډه جوړه شوې وه. په غونډه کې د پښتون ژغورنې غورځنګ مخکښو غړو ګډون کړی و او علي وزير د ټولو په استازۍ د ټول افغان ولس له قدرونې او مېلمه پالنې مننه وکړه او خوښي يې څرګنده کړه. د خدای پامانۍ د مراسمو په پای کې د وزيرو شورا له خوا درانه مبارزين په لونګيو او نورو ډاليو او د (لر او بر يو افغان) شعارونو په بدرګې سره و نازول شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان د امپراتوریو قبرستان که د ژوند ګلستان

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (مارچ) پر (۱۹)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (۲۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نن په افغانستان کې د جګړې پر سلسلې یو بل کال هم زیات شو، جګړه تر څلوېښتو کلونو واوښته او نیمې پېړۍ ته نږدې شوه، دا تر صلیبي جګړو وروسته د نړۍ په کچه یوه ډېره اوږده جګړه ده، په دې جګړه کې دوه لویې امپراتورۍ راګیر شوې، یوه په کې په بشپړ ډول درې ورې شوه او یوه بله هم په کې له خپل عزت او برمه پرېوته. شوروي امپراتورۍ هم په یوازې ځان دې جګړې ته نه وه داخل شوې، خپل سیمه ییز او نړیوال ملګري یې درلودل او امریکایي زبرځواک هم یوازې نه و؛ د نړۍ څلوېښت نور ځواکمن هېوادونه یې هم ملګري وو، خو دواړه په واقعیت کې دلته ستړي او ستومانه شول، تاریخ یو ځل بیا تکرار شو، زورور په کې کمزوري، خو مظلوم په کې لا مظلوم شول. افغانستان یو ځل بیا د امپراتوریو د هدیرې لقب او ریکارډ خپل کړ، خو دا ریکارډ په ډېره غټه بیه تمام شو. دې کې شک نه شته چې افغانانو به یو غیرتي ویاړ ترلاسه کړی وي، خو څرنګه چې زموږ نړۍ تر ډېره بریده یوه مادي نړۍ ده، یوازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غیرت هم نه شي کولای د ژوند ټولې اړتیاوې پوره کړي، د ژوند نورو برخو ته هم اړتیا ده. هرکله چې غیرت د تعقل تر بریده واوښت نو پر جهالــت بــدلیږي. د غیــرت او تعقــل، احســاس او پــوهې تــرمنځ

باید انډول موجود وي، اوس نو زموږ غیرت په پای کې زموږ د ذلت او د نورو د راحت سبب شوی دی. اوس نو باید د پېړیو له پخوانیو تجربو او د نیمې پېړۍ اوسني ګرم جنګ څخه یوه ګټوره او عملي تجربه ترلاسه کړو او هغه دا چې هر وخت جنګ مو ګټلی خو ژوند مو بایللی، غیرت مو ګټلی خو راحت مو له لاسه ورکړی دی، ایا یوازې هېواد ته د امپراتوریو د قبرستان لقب زموږ د ژوند ټول ضرورتونه پوره کولای شي؟ ښه خو به دا وه چې افغانستان نورو ته قبرستان وای، خو افغانانو ته ګلستان. اوس خو افغانســتان د خپلــو افغانــانو پــه وینــو رنــګ دی، دا ســمه ده چې د ډېرو زورواکو هډونه به دلته ورک وي، خو که د هغوی هډونه دلته دي او یا هلته موږ ته یې ګټه څه ده؟ دا چې پردي هر وخت دلته یرغل کوي، دلته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدرت خلا او کمزوري ګوري، که موږ ځپل شوي او کمزوري نه وای، نو موږ ولې د هغوی مقابلې ته هلته نه ورتللو؟ ایډیال حالت خو دا دی چې نه موږ د چا د وطن اشغال لپاره هلته لاړ شو او نه هغوی ته د دې مجال ورکړو چې دلته لښکر کښې وکړي، هر څوک باید د خپل ژوند پر ښېرازۍ مصروف شي.

اوس چې سبا ته کال نوی کېږي، نو ښه ده چې موږ هم خپل فکر نوی کړو، ماضي ته یو ځل بیا کتنه وکړو، یوازې پر جنګي ویاړ ډډه و نه لګوو، د ژوند نورو اړتیاوو ته هم پام وکړو، د قبرستان پر ځای د ګلستان په باب هم فکر وکړو، پوره نیمه پېړۍ مو په قبرستان کې نیمګړی ژوند تېر کړی، راځئ چې یوه پېړۍ د ژوند په ګلستان کې هم تېر کړو، دا هم زموږ د ژوند حق دی.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library